

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**SAKARYA İLİ YER ADLARININ HALKBİLİMİ AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

Feyza KEŞAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Yavuz KÖKTAN

EKİM – 2022

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SAKARYA İLİ YER ADLARININ HALKBİLİMİ
AÇISINDAN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Feyza KEŞAN

Enstitü Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Enstitü Bilim Dalı : Türk Halkbilimi

“Bu tez 04/10/2022 tarihinde yüzyüze olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Prof. Dr. Paki KÜÇÜKER	Başarılı
Doç. Dr. Serdar UĞURLU	Başarılı
Dr. Öğr. Üyesi Yavuz KÖKTAN	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☐

Hayır ☒

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Feyza KEŞAN

04/10/2022

ÖNSÖZ

Tarih boyunca sosyal bir varlık olan insanoğlu daima etrafında olup bitenleri anlamlandırma ve adlandırma ihtiyacı içerisinde olmuştur. Çağlar boyunca gelişen insanlık ile birlikte yerleşim yerlerinin yapısı da değişmiştir fakat yer adı verme gereği hususunda bir değişiklik olmamıştır. Uzay çağını yaşadığımız bu dönemde de insanlar hâlâ yaşamış oldukları bölgelere ad vermektedirler. Bu ad verme tanımlamaları kolaylaştırmak ve aidiyet duygusu ihtiyacından doğmuştur. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda insanlar çeşitli şekil ve sebeplerle ad vermişlerdir. Yer adı verme konusunda insanlar özellikle kendi ya da sevilen bir büyüğünün adını vermeyi seçmişlerdir. Dini inançların etkisi ile verilen yer adlarını yanında, göç ettikleri yerin adını aynen verme durumu da bulunmaktadır. Bölgede yaşanmış bir olaya, yapılara veya direkt coğrafi özelliklere bağlı olan yer adları da mevcuttur.

Çalışma Sakarya Büyükşehir statüsüne geçtiğinden dolayı köy ifadesi yerine mahalle ifadesi kullanılmıştır. Bu çalışmanın araştırma alanı yerleşim bölgesi adlarını kapsar. Bu bağlamda çalışma üç temel bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerden ilkinde Sakarya ili ile ilgili bilinmesi gereken tarihi, ekonomik, kültürel ve toplumsal bir takım bilgilere yer alır. Alt başlıklandırmalar bu temel etkiler gözetilerek yapılmıştır. Ayrıca bu bilgilerin TÜİK verileri ile sayısal ifadelerinin tablolu şekilde izahı mevcuttur. İkinci bölümünde yukarıda sayılan etkilerin dışında bölgenin edebî yönü ele alınmaya çalışılmaktadır. Türklerde ad verme geleneğine destan metinleri üzerinden bakılmıştır. Ad verme geleneğinin çeşitli bilimsel bilgilerinin de yer aldığı bu bölümde bu alanda daha önce yapılmış çalışmalar araştırılarak bu çalışmalarda yapılmış olan tasnif denemelerinin örneklerine yer verilmiştir. Bu tasnifler ışığında derlenen malzemenin analizi sonucunda yeni bir tasnif örneği de sunulmuştur. Üçüncü ve en hacimli bölümünde derlemelerin yazılı beyanı verilmiştir. Bu bağlamda bu bölümde tasnif çalışmam bulunmaktadır. Ayrıca kaynak kişilerin bilgilendirmesi neticesinde ulaşılan eski ve yeni yer adları ile ilgili bir tablo mevcuttur. Bu bağlamda kaynak kişilerin aktarmış olduğu yer adı kaynağı hakkındaki bilgiler bölgenin coğrafi, sosyo-kültürel, ekonomik, toplumsal faaliyetleri göz önünde bulundurularak incelenmiştir.

Çalışmanın gerçekleştirildiği Sakarya’da çalışma içerisinde bulunulan zamanda desteklerini eksik etmeyen Sakarya Büyükşehir Belediyesi’ne ve Sakarya Üniversitesi’ne

teşekkürlerimi bir borç bilirim. Ayrıca çalışmanın en temel unsuru olan derlemeleri benimle oldukça zor şartlar içerisinde olmalarına rağmen paylaşan tüm kaynak kişilere de teşekkürlerimi sunarım. Pandemi şartları altında yoğun bir şekilde vatandaş ile uğraşırken bu çalışmaya vakit ayıran muhtarlarımıza da ayrıca teşekkür ederim. Lisanüstü eğitim dönemimin başlangıcında ve sürecinde her zaman desteğini gördüğüm hocam Prof. Dr. Paki Küçük'e, Doç. Dr. İlhan Uçar'a ve tez çalışmamın planlanmasında, yürütülmesinde, sonuçlanmasında ilgi ve desteğini daima göstermiş olan hocam Dr. Öğr. Üyesi Yavuz KÖKTAN'a teşekkürlerimi sunarım.

Tez yazım sürecimde benden maddî ve manevî desteğini hiçbir zaman esirgemeyen değerli annem Halise Keşan'a, değerli babam Halil Keşan'a, sevgili anne yarısı Hafize Türko ve Rabia Türko'ya ve diğer aile üyelerime teşekkürlerimi sunarım. Bu dönemde her zaman yanımda olup manevî desteklerini daimi olarak üzerimden esirgemeyen dostlarım Yasemin Yıldız, Melike İnal, Esmâ Özkan, Fatma Zehra Say'a da bana sabırla tahammül ettikleri için teşekkürlerimi sunarım.

Feyza KEŞAN

04/10/2022

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	v
TABLO LİSTESİ.....	vii
GÖRSEL LİSTESİ.....	ix
HARİTA LİSTESİ.....	x
ÖZET	xi
ABSTRACT	xii
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM: SAKARYA İLİNE GENEL BAKIŞ	6
1.1. Sakarya İlinin Tarihi.....	6
1.2. Sakarya'nın Fizikî Özellikleri	10
1.2.1. Sakarya'nın Coğrafyası	10
1.2.1.1. Sakarya Nehri	11
1.2.1.2. Sakarya (Sangarios) Nehri Mitolojik Anlatıları	15
1.2.1.3. Sakarya'da Ova-Vadi ve Plato Bölgeleri.....	19
1.3. Sakarya'nın İklim Özellikleri	20
1.3.1. Sakarya'nın Bitki Örtüsü Özellikleri.....	21
1.4. Sakarya'nın Ekonomik Özellikleri	22
1.4.1. Tarım İle İlgili Özellikler	22
1.4.2. Hayvancılık İle İlgili Özellikler	23
1.4.3. Ulaşım İle İlgili Özellikler	24
İKİNCİ BÖLÜM: TÜRK KÜLTÜRÜNDE AD VERME GELENEĞİNE GENEL	
BAKIŞ.....	26
2.1. Türk Kültüründe Ad Verme Geleneği.....	26
2.2. Alan Yazınında Ad İle İlgili Genel Bilgiler	33
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: SAKARYA'DA YER ADLARI VE BU YER ADLARININ	
HALKBİLİMSEL ANALİZİ	60
3.1. İlçe ve Mahalle (Köy) İsimlerine Genel Bakış.....	60
3.2. Sakarya İli Yer Adlarının İncelenmesi	63
3.2.1. İnsanın Yanında Toplumu Yansıtan Yer Adları.....	63

3.2.1.1. Kişi Adlılar (Antropotoponimler).....	64
3.2.2. Tarihi Şahsiyetlerin Kaynaklık Ettiği Yer Adları.....	78
3.2.2.1. Padişah Adlarının Kaynaklık Ettiği Yer Adları.....	78
3.2.2.2. Devlet Adamlarının Adlarının Kaynaklık Ettiği Yer Adları	78
3.2.3. Millet ve Devlet Adları İle İlgili Yer Adları	80
3.2.4. İnsanlara Verilen Lakaplar Kullanılarak Oluşturulan Yer Adları	83
3.2.5. Unvan Eklemeleri İle Oluşturulmuş Olan Yer Adları.....	88
3.2.6. Mutfak Kültürü ve Beslenme İle İlgili Yer Adları	93
3.2.6.1. Yiyecek Adlarına Bağlı Yer Adları	93
3.2.7. Su Adlarına (Hidrotoponimler) Bağlı Yer Adları	95
3.2.7.1. Göl – Akarsu - Dere ve Pınar Adları İle İlgili Yer Adları	95
3.2.8. Meslek Adlarına Bağlı Olarak Oluşturulan Yer Adları.....	105
3.2.9. İnsanî Özellikler İle İlgili Yer Adları	113
3.2.9.1. Sağ veya Sol El Kullanımına Bağlı Oluşturulmuş Olan Yer Adları	113
3.2.10. Yıldız Adlarına (Astrotoponimler) Bağlı Yer Adları	113
3.2.11. Gerçekleşmiş Bir Olaya Bağlı Yer Adları.....	113
3.2.12. Yapı Adlarına Bağlı Yer Adları	116
3.2.13. Sosyal, Dinî Hayat ve Etkinliğe Bağlı Yer Adları	125
3.2.13.1. Dinî Hayat İle İlgili Yer Adları	125
3.2.13.2. Sosyal Hayat İle İlgili Yer Adları.....	133
3.2.14. Hayvan Adlarına (Zootoponimler) Bağlı Yer Adları	134
3.2.14.1. Evcil Hayvanlarla İlgili Yer Adları	134
3.2.14.2. Hayvan Besinlerine Bağlı Yer Adları.....	135
3.2.14.3. Vahşi Hayvanlar İle İlgili Yer Adları	135
3.2.14.4. Suda Yaşayan Hayvanlar İle İlgili Yer Adları.....	137
3.2.14.5. Avcılığa Bağlı Yer Adları.....	138
3.2.15. Bitki Adlarına (Fitotoponimler) Bağlı Yer Adları	138
3.2.15.1. Yabani Bitki Adlılar	138
3.2.15.2. Ot, Mantar vb. Adlarına Bağlı Olan Yer Adları	143
3.2.15.3. Tarıma Bağlı Yer Adları Bağlar Mahallesi	144
3.2.15.4. Zirai Bitki Adlarına Bağlı Yer Adları.....	148

3.2.16. İnsan ve Coğrafi Nesneler Arasındaki İlişkiden Oluşan Yer Adları	153
3.2.16.1. Coğrafi Terim ve Coğrafi Terim Niteliğindeki Sözcüklerle Kurulan Yer Adları	153
3.2.16.2. Yerin Konumuna Bağlı Yer Adları.....	153
3.2.17. Doğa Olayları İle İlgili Oluşturulmuş Yer Adları	159
3.2.18. Renk Adlarıyla Kurulan Yer Adları	160
3.2.19. Takvim Mefhumu İle İlgili Yer Adları.....	162
3.2.20. Sayı Adlarıyla Kurulan Yer Adları	162
3.2.21. Telâfuz İle İlgili Yer Adları.....	164
3.2.22. Coğrafi Nesnelerin Görünümüne ve Yapısına Bağlı Yer Adları.....	167
3.2.22.1. Benzetmeye Dayalı (Metaforik) Yer Adları	167
3.2.22.2. Coğrafi Nesnenin Dış Görünümü İle İlgili Yer Adları	168
3.2.22.3. Coğrafi Nesnenin Yapısı İle İlgili Yer Adları	179
3.2.23. Maden - Madencilik ve Taş Ocakları İle İlgili Yer Adları.....	180
3.2.23.1. Madenlere Bağlı Yer Adları	180
3.2.23.2. Taş Ocakları İle İlgili Yer Adları.....	181
3.2.24. Eski – Yeni Gibi Sıfatlar İle Kurulmuş Yer Adları.....	182
3.2.25. Aşağı – Yukarı - Karşı Gibi Yön Bildiren İfadeler İle Kurulmuş Yer Adları	183
3.2.26. Büyük – Küçük - Eğri Gibi Betimleyici İfadeler İle Kurulmuş Yer Adları	185
3.2.27. Eşyalar İle İlgili Yer Adları.....	187
3.2.28. Gündönümleri İle İlgili Yer Adları	188
3.2.29. İnsan Uzvu ve İnsan Hastalıkları İle İlgili Yer Adları	189
3.2.29.1. İnsan Uzvu İle İlgili Yer Adları.....	189
3.2.29.2. İnsan Hastalıkları İle İlgili Yer Adları.....	189
3.2.30. Göç Mefhumuna Bağlı Yer Adları	190
3.2.30.1. Göç Edilen Yere Eskiden Yaşanılan Bölgenin Yer Adının Verilmiş Olduğu Yer Adları	190
3.2.31. Giyim - Kuşam Unsurları İle Kurulmuş Yer Adları.....	194
3.2.32. Askerî Faaliyetler İle İlgili Yer Adları	195
3.2.33. Edebî Şahsiyetler İle İlgili Yer Adları.....	195

3.2.34. Millî ve Manevî Duygular İle İlgili Yer Adları.....	196
3.2.35. Halkbilimsel Öğeleri İçinde Barındıran Yer Adları	196
3.2.35.1. Örf – Âdet ve Gelenek İle İlgili Yer Adları.....	196
3.2.35.2. Halk İnanç ve İnanışları İle İlgili Yer Adları.....	196
3.2.35.3. Memoratlar İle İlgili Yer Adları	197
3.2.35.4. Kültürel Sıfatlandırmalardan Doğan Yer Adları	198
3.2.35.5. Halk Mimarisi İle İlgili Olan Yer Adları.....	198
3.2.36. Tasnifi Yapılamayan Yer Adları	198
SONUÇ	205
KAYNAKÇA.....	210
ÖZGEÇMİŞ.....	251

KISALTMALAR

a.s	: Aleyhisselam
B.Ü	: Boğaziçi Üniversitesi
Bk./ bkz.	: Bakınız.
D.L.T.	: Divan-i Lügat'it Türk
D.N	: Düstûr-Nâme
D-010	: Devlet Kara Yolu
D-100	: Devlet Kara Yolu
D-140.	: Devlet Kara Yolu
D-650.	: Devlet Kara Yolu
DA-TA	: Demir-Tahta Fabrikası
H.Ü	: Hacettepe Üniversitesi
Hız.	: Hazreti
İ.T.Ü	: İstanbul Teknik Üniversitesi
K.Â	: Kamûsü'l Â-lâm
K.K.	: Kaynak Kişi
k.m.	: Kilo Metre
km²	: Kilometrekare
m.	: Metre
m.m.	: Mili Metre
M.Ö.	: Milattan Önce
M.S.	: Milattan Sonra
N.C.	: Nizam-ı Cedid
O.D.T.Ü	: Orta Doğu Teknik Üniversitesi
OSB	: Organize Sanayi Bölgesi
ö.	: Ölüm Yılı
syf. / s.	: Sayfa
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TDK	: Türk Dil Kurumu
TEM	: Trans Avrupa Otoyolu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
vb.	: Ve benzeri

vs. : Vesaire
y.y : Yüzyıl

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Sakarya İlinde Yaylalar	19
Tablo 2: Sakarya'nın Akarsuları	19
Tablo 3: Tarım Alanı Verileri.....	21
Tablo 4: Motorlu Kara Taşıtlarının Sayı Verileri	25
Tablo 5: Sakarya İlçeleri.....	60
Tablo 6: Mahallelerin Eski ve Yeni Ad Bilgisi	61
Tablo 7: Kişi Adlılar başlığında Tespit Edilemeyen Yerler	77
Tablo 8: Tarihi Şahsiyetlerin Kaynaklık Ettiği Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler ..	82
Tablo 9: İnsanlara Verilen Lakaplar Kullanılarak Oluşturulan Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler	88
Tablo 10: Unvan Eklemeleri İle Oluşmuş Olan Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler .	93
Tablo 11: Mutfak Kültürü ve Beslenme İle İlgili Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler	94
Tablo 12: Su Adlarına Bağlı Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler.....	105
Tablo 13: Gerçekleşmiş Bir Olaya Bağlı Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler	115
Tablo 14: Yapı Adlarına Bağlı Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler	125
Tablo 15: Sosyal, Dinî Hayat ve Etkinliğe Bağlı Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler	134
Tablo 16: Bitki Adlarına Bağlı Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler.....	152
Tablo 17: İnsan ve Coğrafi Nesneler Arasındaki İlişkiden Oluşan Yer Adlarında Tespit Edilmeyenler.....	159
Tablo 18: Doğa Olayları İle İlgili Oluşturulmuş Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler	160
Tablo 19: Renk Adlarıyla Kurulan Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler.....	162
Tablo 20: Sayı Adlarıyla Kurulan Yer Adlarında Terspit Edilemeyenler.....	164
Tablo 21: Coğrafi Nesnelerin Görünümüne ve Yapısına Bağlı Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler	180
Tablo 22: Eski-Yeni Gibi Sıfatlar İle Kurulmuş Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler	183
Tablo 23: Aşağı-Yukarı-Karşı Gibi Yön Bilfdiren İfadeler İle Kurulmuş Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler	184

Tablo 24: Büyük-Küçük-Eğri Gibi Betimleyici İfadeler İle Kurulmuş Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler	186
Tablo 25: Eşyalar İle İlgili Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler.....	188
Tablo 26: İnsan Uzvu ve İnsan Hastalıkları İle İlgili Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler	189
Tablo 27: Göç Mefhumuna Bağlı Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler.....	194
Tablo 28: Askerî Faaliyetler İle İlgili Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler	195
Tablo 29: Millî ve Manevî Duygular İle İlgili Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler .	196
Tablo 30: Halkbilimsel Öğeleri İçinde Barındıran Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler	198

GÖRSEL LİSTESİ

Görsel 1: Sakai Savaş Baltası Örneği	12
Görsel 2: Frig Başlığı Giyen Attis	17
Görsel 3: Arap Dede'nin Bugünkü Mezarı.....	86
Görsel 4: Süngüt'te Bahsi Geçen Kaynak Görünümü	96
Görsel 5: Gökgüz'ün Bugünkü Görünümü.....	117
Görsel 6: Beşköprü (Jüstinianus) Köprüsü	118
Görsel 7: Değirmen Kalıntıları	121
Görsel 8: Camii-Cedid'in Bugünkü Görünümü	130
Görsel 9: Bölgede Yunan ve Rum Zamanlarından Kalma Yapılar	145
Görsel 10: Ayazma Kuyusunun Bugünkü Görünümü.....	147
Görsel 11: Kızılkaya'nın Bugünkü Görünümü.....	174

HARİTA LİSTESİ

Harita 1: Sangarios (Sakarya)Nehri	14
Harita 2: Sakarya'nın Yeryüzü Şekilleri	18
Harita 3: Sakarya İlçelerin Haritası.....	61

ÖZET	
Başlık: Sakarya İli Yer Adlarının Halkbilimi Açısından İncelenmesi	
Yazar: Feyza KEŞAN	
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Yavuz KÖKTAN	
Kabul Tarihi: 04/10/2022	Sayfa Sayısı: xii (ön kısım) + 251 (ana kısım)
İnsan, tarihin ilk dönemlerinden itibaren çevresini daha kolay algılayabilmek için bulunduğu yeri, adlandırmaya ihtiyaç duymuştur. Bu ihtiyaçla sağlıklı bir iletişim kurmanın da yolu açılmıştır. İletişimin kolaylaşmasıyla birlikte anlam evrenleri de genişlemiştir. Çevresini anlamlandırmaya başlayan insanoglu bunu adlandırma ile pekiştirmiştir. Bu ad vermeler kültürel belleğin taşınımı dolayısıyla toplumsal bellekten ayrı düşünülemez. Geleneğin etrafında verilen adlar çeşitli anlatıları da meydana getirmiştir. Bu anlatılar ekseninde de bir bakıma kendi toplumlarının Halkbilimsel unsurlarını beslemişlerdir. Nüfusun artması ile birlikte çeşitlenen toplumlar beraberinde sınırlandırmayı getirmiştir. Kendilerine bir sınır çizen bu insanlar vatanlarına bir isim vermişlerdir. Ad verme ihtiyacının oldukça karmaşık bir kültürel arka planı bulunmaktadır. Toponimi çalışmaları ile birlikte bir milletin; duyuşu, düşünüşü, örf ve adetleri, gelenekleri ve görenekleri, halk muhayyilesi, istekleri, tarihi gibi pek çok unsur hakkında bilgi sahibi olunabilir. Bu çalışma ile Sakarya ili, ilçe ve köy (mahalle) adları ile ilgili oluşturulan anlatılar ekseninde halkın; kültürel bağlamları, yaşantıları, ekonomik yapısı, coğrafyayı tanımlama noktasındaki hassasiyeti, tarihi yaşatma biçimi, inançları ve inanışları, nüfusa bağlı varyantlaşmalar arasındaki bağlar kaynak kişiler ile birlikte yapılan görüşmeler yardımıyla tespit edilmeye çalışılmıştır. Buna bağlı eser üç bölümden oluşmaktadır. Araştırma sonucu sırasıyla Kişi Adlılar, Coğrafi Nesnelerin Görünümüne ve Yapısına Bağlı Yer Adları, Göl - Akarsu - Dere ve Pınar Adları İle İlgili Yer Adları, Coğrafi Nesnenin Dış Görünümü İle İlgili Yer Adları, Meslek Adlarına Bağlı Olarak Oluşturulan Yer Adları'nın yer adı verme hususunda en çok yararlanılan unsurlar olduğu karşımıza çıkmıştır.	
Anahtar Kelimeler: Sakarya İli, Yer Adları (Toponimi), Halkbilimi, Kültür, Kültürel Bellek	

ABSTRACT	
Title of Thesis: Investigation of Sakarya City Place Names in Terms of Folklore	
Author of Thesis: Feyza KEŞAN	
Supervisor: Assist. Prof. Yavuz KÖKTAN	
Accepted Date: 04/10/2022	Number of Pages: xii (pre text) + 251 (main body)
Since the first periods of history, man has needed to name his place in order to perceive his environment more easily. With this need, the way to establish a healthy communication has been opened. With the facilitation of communication, the universe of meanings has also expanded. Human beings, who started to make sense of their environment, reinforced this with naming. These naming cannot be considered separately from social memory due to the transport of cultural memory. The names given around the tradition have also created various narratives. In the axis of these narratives, in a way, they fed the folkloric elements of their own society. With the increase in population, diversified societies brought with it limitation. These people, who drew a border for themselves, gave a name to their homeland. The need for naming has a rather complex cultural background. A nation with its toponymy studies; It can be learned about many elements such as perception, thinking, customs, traditions and customs, public imagination, wishes and history. In this study, on the axis of the narratives created about the Sakarya province, district and village (neighborhood) names; It has been tried to determine the cultural contexts, experiences, economic structure, sensitivity in defining the geography, the way of keeping the history alive, beliefs and beliefs, the connections between the variants depending on the population, with the help of interviews with the source people. This work consists of three parts. As a result of the research, it is possible to give place names for Names of Persons, Place Names Related to the Appearance and Structure of Geographic Objects, Place Names Related to Lake - Stream - Stream and Spring Names, Place Names Related to the Outer Appearance of Geographical Objects, Place Names Based on Occupational Names. turned out to be the most used elements.	
Keywords: Sakarya Province, Place Names (Toponymy), Folklore, Culture, Cultural Memory	

GİRİŞ

Çalışmanın Konusu

Sakarya iline bağlı yerleşim bölgelerinin yer adı kaynaklarının nasıl konulduğuna ilişkin bilgilerin derlenmesi çalışmanın konusudur. Çalışmada, kaynak kişilerin bölgeleri hakkında ve dolayısıyla o bölgenin kuruluş hikâyesi ile yer adı kaynağı bilgisinden nasıl yararlanıldığı incelenmiştir. Kaynak kişilerin, geçmiş dönemlerde yaşamış olduğu olaylar, bu bağlamda kültürel belleğin yardımı ile bir kültür taşıyıcısı haline nasıl geldiği, kendi yorumlamaları ve katmaları ile yer adlarının asıl kaynaklarının yıllar içerisinde nasıl bir dönüşüm geçirmiş olduğu incelenmiştir. Bu çerçevede derlenen metinler, kaynak kişi özellikleri, farklı bağlamları, bölgelerin tarihî, coğrafi, sosyo-ekonomik bilgileri ve içerikleri bakımından incelenmiştir.

Çalışmanın Önemi

Çalışmanın önemi genel olarak adlar ve özel olarak yer adlarının bir milletin tarihine, coğrafyasına, iklimine, sosyo-ekonomik ve kültürel yapısına zengin bir kaynak oluşturmasından gelmektedir. Adlar, sadece insanın kişilik özelliklerini sembolize etmekle kalmayıp bunun yanında kişinin etkileşim halinde bulunduğu pek çok zaman, mekân, eşya, bitki, hayvan kısaca tabî yahut tabî olmayan şeylerin özelliklerini de temsil etmektedir. Bunun yanında yer adları (toponimi), kültürel belleğin taşınımı yoluyla geçmişten günümüze korunagelmiş ve nesiller boyunca aktarılmaya devam etmiştir. Yer adlarının bu önemli yönüne ek olarak aynı zamanda muhakkak bir anlam arayışı içerisinde olan insanlığın (aidiyet duygusu), sade bir toprak parçasını vatana dönüştürmesinin arkaplan resmini de bizlere göstermektedir. Çalışmanın bir başka açıdan önemi ise kaynak kişilerin kendi yaşam tecrübelerini, duygu ve düşüncelerini herhangi bir kaygı gütmekten, sohbet havası içerisinde günlük dil kullanımı ile aktarırken bu yolla toplumun ortak dilini yansıtmış olmasıdır.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın öncelikli amacı yöre halkından olan kaynak kişilerden yer adı kaynağı bilgisine ve bu bilgiler ışığında yörenin tarihî, coğrafi, ekonomik ve sosyo-kültürel bilgileri ile bu mülakatların ürünü olan sözlü anlatıların derlenmesi ve derleme sonucunda

elde edilen verilerin tahlili olmuştur. Bu doğrultuda derlenen malzeme halkbilimi araştırma yöntemlerinden bağlam merkezli bağlam merkezli kuramlar çerçevesinde incelenmiştir. Bununla birlikte sahada yürütülen derleme çalışması boyunca nitel araştırma yöntem ve tekniklerinden yararlanarak incelemelerde bulunulmuştur. Bu bağlamda iletişim teorisinden de yararlanarak kaynak kişiler ile yapılan görüşmede günlük konuşma diliyle ve günlük yaşam ortamında bilgi, duygu, tecrübe ve elbette yaşam paylaşımı ile elde edilen bilgilerin yorumlanması, değerlendirilmesi esasına dayalı olarak tahlil edilmiştir.

Çalışmada Türk halkbilimi saha çalışmalarında, yer adlarının nereden geldiğinin keşfi, bu anlatılar etrafında yöre halkı arasında oluşmuş olan sözlü anlatıların keşfi ve fark edilmesi hususları mevcuttur. Ayrıca Covid -19 pandemi etkileri dolayısıyla elektronik bağlamlarda yapılan görüşmelerin, yaşanan olayların gözlemlenmesi, kayıt altına alınıp derlenmesi yaklaşımı çerçevesinde Sakarya iline bağlı ilçe ve köylerin (mahalle) yer adlarının hikâyesini kaynak kişilerin ve derleyicinin elektronik ortamda sözlü iletişimi sonucu meydana gelmiş olan verilerin tahlili hedef olarak belirlenmiştir.

Bu bağlamda, yer adlarının üzerine yapılan araştırmalar ile sadece o yörenin yer adının hikâyesine ulaşılmakla kalınmadığı bunun yanında kültürün taşınımı ilkesi gereği nesilden nesile kuşaklar boyunca kültürel belleğin yardımı ve çeşitli noktalarda desteği ile bir milletin tarihinin oluşturulup korunduğunun ve pek tabii geleceğe taşındığının açıklamasında bulunulmuştur.

Ayrıca kendi kültürel bağlamı içerisinde konuşulan, dinlenen ve hatta bazen katkıda bulunulan bu anlatılar hem kaynak kişi olarak anlatıcıların hem de orada görüşme esnasında bulunan dinleyicilerin –derleyicinin- o anda, birlikte meydana getirmiş oldukları, bir açıdan kollektif kültürel hafızalarının diğer yönü ile de bireysel hafızalarının ürünleridir.

Bu bağlamda icra edilen her sözlü anlatı, kendi bağlamı içerisinde hem söyleyenin onu yeniden inşa etmesi sonucu hem de dinleyicilerin bireysel hafızalarının katmaları ya da çıkarmaları ölçüsünde kendilerine aittir. Bu bakımdan kaynak kişilerin yer adı kaynağı hususunda yapmış olduğu açıklamalar artık derlemenin yapılmış olduğu ortam, saat, durum ve koşul gibi etkenlerin etkilediği bu bağlamın ürünü olarak değerlendirilmiştir. Kaynak kişiler ile yapılan görüşmelerde bu kişilerin dışında o an onların yanında bulunan

derlemeye katkıda bulunan kişilerin de o an yer adı hakkında konuşulan konu ile ilgili kendi hafızalarında yeni bağlantılar oluşturmuşlardır. Bu bakımdan yer adı kaynağı hususunda kendi yöreleri için yapılan anlatılar kaynak kişilerin anlattıklarının dışında yeni sözlü metinler olarak hafızalarında yerlerini almıştır. Derleme esnasında anlatılanların tamamı ve içerisinde bulunulan bağlamın da yardımıyla gelecekte belki bir daha bu anlatılanları hatırlayabilecek, başka bağlamlarda başka dinleyicilere hafızasında oluşmuş yeni anılarla varyantını anlatabilecektir.

Çalışmanın amaçlarından başka bir tanesi de şudur: Sakarya ili yer adlarının hikâyelerine bakıldığı zaman kaynak kişinin yaşadığı topluma ait sosyo-kültürel, ekonomi, tarih, coğrafya ve bu yöreye ait ağız özellikleri hakkında çeşitli bilgilerin olduğu görülmektedir. Kaynak kişilerin yöreleri hakkında yer adı kaynağını anlatmadan önce vermiş olduğu tarihi bilgiler, yerleşim alanının nasıl kurulmuş olduğu ile ilgili bilgileri bulunur. Bu bağlamda ne gibi olayların yaşandığı hakkında vermiş olduğu bilgiler, bölgenin geçim kaynağı hakkında vermiş olduğu bilgiler, bölgenin coğrafi konumu gereği vermiş olduğu bilgiler, bölgenin toprak yapısı hakkında vermiş olduğu bilgiler bulunur. Ayrıca bölgede yapılan bazı davranışlar sonucunda meydana çıktığına inanılan doğuüstü varlıkların hakkında vermiş olduğu bilgiler, konuşurken doğal bir dil kullanarak yöre ağzı ile konuşulması, bölgede yetişen âlimler hakkında vermiş olduğu bilgiler ya da bölgede bir dönem yaşamış veya bölgeye uğramış olan önemli kimseler hakkında vermiş olduğu bilgiler de bulunur. Bölgede eski zamanlardan kalma çeşitli camii, ev, su kuyusu, mezarlık vb. gibi yapılar hakkında vermiş olduğu bilgileri saymak da mümkündür. Bölgede bulunan su kaynakları hakkında vermiş olduğu bilgiler, konuşurken mecazlı anlatımları kullanması, bağlamı içerisinde anlamlı olan çeşitli seslenmelerde bulunması, Covit-19 pandemi sürecinin getirmiş oldukları hakkında bilgiler. Ki bu süreç kaynak kişilerin kendi yaşamlarında da çeşitli yoğunluklar yarattığı için uygun derleme anının tespit edilebilmesi ve derleme anında yaşanan bazı kesintiler ya da derleme metnine eklenen bazı yorumlar gibi durumlardan söz etmek mümkündür.

Sayılan bütün bu durumları halkbilimi disiplini içerisinde sınıflandırmak ve kaynak kişilerin yaşamış olduğu yöreleri bu açılardan yeniden tanımlamak da mümkün olabilir. Fakat çalışmanın amacı kaynak kişilerden derlenen bu sözlü ve sözsüz örneklerin hangi yapı ve işlevde kullanıldığını tespit edip bu yolda yer adı kaynaklarının bilinmesi, bunların toplanıp derlenmesidir. Şöyle ki kayanak kişinin Akyazı'nın mahallelerinden

(köy) biri olan Durmuşlar yerleşim bölgesinin yer adı kaynağı hakkında anlatmış olduğu bilgiler normalde tasnif içerisinde “Erkek Soyadları İle İlgili Yer Adları” başlığı altında yer alma özelliği gösterir çünkü köyün kurucusu olan kendi atalarının soyadı aynı şekildedir. Ancak bu çalışmada yer adının sadece atadan gelme bir ad olma özelliği göstermekten ziyade anlatıcının kendi bilgisi ve hikâyesi içerisinde aslında gerçekleşmiş bir olaydan esinlenerek konulmuş olduğu ortaya çıkarılmıştır. Bu olayı hem tarihe hem de kişinin yöresine beslemiş olduğu aidiyet duygusu ile gururla anlatması ile anlam kazanmaktadır. Anlatıcı yaşamış olduğu yörenin bu şanlı tarihini sadece sorulduğu için kuru bir bilgi verme amacıyla değil içselleştirerek, ait hissederek, hararetle ve gururla dinleyenlere, derleyiciye aktarmıştır.

Kaynak kişilerden derlenen metinlerin icra bağlamları içerisinde meydana gelen her bir uygulama, konuşma, dönüt verme, yaşam pratiği gibi maddî ve manevî halkbilimi unsurlarının kaynak kişilerin ona yüklediği anlamlar ile değerlendirilmesinin daha verimli bir yol olduğu, Covid-19 pandemi sürecinin olağanüstü koşullarının yapılan derlemelerde etkilerinin olduğu anlaşılmıştır. Zira Sakarya ilinin yer adı kaynağı hakkında yapılmış olan bu çalışmada kaynak kişilerin kitabî bilgileri hemen hatırlamakta güçlük çektiği fakat kendi yaşantısı etrafında oluşan anlatılarla beslediği hafızasının yardımı ile yer adı kaynağına dair bilgileri kolaylıkla hatırladığı, heyecanla anlattığı ve hatta anlatmaya ihtiyaç duydukları da anlaşılmıştır.

Çalışmanın Yöntemi

Halkbilimi araştırmaları yöntemlerinden bağlam merkezli kuram ve yöntemler bu çalışmanın bakış açısını oluşturmuş ve alandan toplanan veriler yine bu yöntemler ışığında tahlil edilmiştir. Aynı zamanda sosyal bilimlerin araştırma yöntemleri içerisinde sayılan Nitel Araştırma Yöntemi ile İletişim Teorisi de çalışmada başvurulan yöntemler arasında yer almaktadır.

Sakarya'nın yer adı kaynağının halkbilimsel olarak incelenmesi konusunu oluşturan anlatılar, anlatıcının kendi ortamında (ev, iş yeri, yol, pandemi koşulları dolayısıyla hasta ziyareti vs.) nitel araştırma yönteminin görüşme tekniği ile derlenmiştir. Derleme süreci, bu bağlamda katılımcı ve gözlemci olarak yönetilen, yeri ve zamanı geldiğinde uygun sorularla yönlendirilen ve yönetilmeye çalışan daha çok enformal bir doğal sohbet şeklinde bir görüşme gerçekleştirilmiştir.

Kaynak kişilerin yaşamış olduğu ve kuruluşunda bir şekilde payı olan bu kimselerin yerleşim bölgeleri hakkında Sakarya ilçesi ve köylerinde yapılmış olan başka derlemeler de bu kişilerin içinde yaşamış olduğu toplumların sosyo-kültürel yapısı hakkında bilgilendirmede bulunmuştur. Bu çerçevede Covid-19 pandemi süreci boyunca sürdürülen bu çalışma elektronik veri toplama kanalları yardımıyla gerçekleştirilmiş olup çoğunlukla bölgelerini çok iyi tanıyan ve bilen kimseler olan muhtarların yardımı ve yönlendirmesiyle şekillenmiş, gerçekleştirilmiştir. Yapılmış olan bütün bu çalışmalar yer adı (toponimi) kaynaklı çalışmaların sosyal ve beşeri bilimlerin pekçok alanında araştırmacılara yol gösterici nitelikte olabileceği görülmüştür.

Toplanan bilgiler sadece bireylerin sözlü anlatımına dayalı olarak ortaya çıkan veriler olmamakla birlikte, kendi anlamsal bağlamı içerisinde görülmesini sağlamıştır. Böylelikle bunun şahsi bilgilerden öte, yaşadığı toplumun geçirmiş olduğu evrimi gözler önüne sermiş olduğu açığa çıkmıştır.

Bu bağlamda alan yazınında yer adı kaynağı hususunda yapılmış olan çalışmaların neticesinde yeni tasnif denemelerinde bulunulmuş olduğu görülmüştür. Bu tasnif denemeleri farklı maddelendirmelerden meydana gelmektedir. Sakarya ili, ilçe ve köylerinde yapılmış olan derleme sonucunda toplanan veriler ile bu alanda yeni bir tasnif denemesi yapılmaya çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM: SAKARYA İLİNE GENEL BAKIŞ

1.1. Sakarya İlinin Tarihi

Sakarya, Türkiye'nin Marmara Bölgesi'nde yer alan illerinden biridir (TDK, 2011: 2012). Kent, tarih boyunca çok uluslu ve de çok kültürlü medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. “Yapılan arkeoloji ve tarih araştırmalarına göre Sakarya ili ile dolaylarına, bölgeye ilk defa Mariondinler, Bebrıklar ve Misler adı verilen kavimlerin geldikleri tespit edilmiştir.”(Cebecioğlu, 2011: 6)

Sakarya ilinde Hitit Devleti kendi içerisinde yaşanmış olan iç karışıklıklar sebebiyle yıkılmıştır ve daha sonrasında bölge Friglerin eline geçmiştir. Dış güçlerin tahrikiyle yıkılan Friglerin yerine bölgeye Lidyalılar hâkim oldular. Persler ise, M.Ö. 6. asırda Lidya devletini yenilgiye uğratarak Anadolu topraklarının büyük bir kısmını ele geçirmişlerdir. İskender'in ölümü üzerine bu bölge, halefleri arasında ihtilaf konusu oldu. Bitinya Krallığı, Makedonya Krallığına karşı İskender'in ölümünden sonra iç bağımsızlığını duyurdu ve bu bölgeye hâkim oldu. M.Ö. 1'de Roma, Bitinya Krallığı ile bölgeyi alarak topraklarına ekledi. M.S. 365'te Roma İmparatorluğu ikiye bölününce Anadolu'nun diğer bölgeleri ile birlikte Bitinya bölgesi de, Doğu Roma (Bizans)'nın eline geçti. (<http://www.adapazari.bel.tr>, Erişim Tarihi: 23. 10. 2020, 13: 38).

“Sakarya'nın yazılı tarih dönemlerinin M.Ö. XII. yüzyılda başladığı, Sakarya ve çevresinde “Frigler”, “Bithynialılar”, “Kimmerler”, “Persler” ve “Lydialılar”ın dönem dönem bu bölgeyi yönettiği görülebilir.” (Eroğlu, 2000: 1) “Daha sonra şehir; Romalılar, Bizans, Selçuklular ve Osmanlı devletlerinin eline geçmiştir.” İlkçağ dönemlerinde günümüzde belirlenmiş olan Sakarya il sınırlarını içine almakta olan bölgede, polis niteliğinde bağımsız kent yerleşimleri olarak adlandırılan yerleşim yerleri görülmemiştir. Bu durum, ilk bakışta şaşırtıcı gelmektedir. Bunun sebebi olarak ise, bir taraftan Sakarya İli Bitinya Bölgesi'nin tam merkezinde yer alırken, diğer taraftan ortasından birçok açıdan insanların ve doğal çevrenin selameti için önemli olan Sakarya Nehri geçmektedir (Aktaş, 2008: 50).

Nikomedeia, Nikaia ve de Prusias kentleri Sakarya yöresinin dışında kurulmuşlar ve bu kentlerin arasında kalan Aşağı Sakarya Bölgesi adı geçen kentlerin egemenliğine alınmıştır. Büyük kent yerleşim yerlerinin yerine küçük yerleşim alanlarını içerisinde

barındıran bu ova bölgesi Roma İmparatorluk Dönemi'nde büyük olasılıkla tümüyle Nikomedeia kentinin himayesindeydi. Bu bölge şu anda Sakarya'nın Çamdağ bölgesine işaret edebilir (Adak, 2018: 15).

Antikçağda, Hellence Agrilion ve Latince Agrilium olarak adlandırılan Adapazarı/Sakarya, Bithynia Bölgesi içerisinde bulunmaktadır. Coğrafyacı Ptolemaios, Agrilion'un Nikaia ile Dorylaion ortasında kalan bir şehir olduğunu söylemektedir. Fakat bununla birlikte Bithynia hudutları kesin bir şekilde bulunamamıştır. Bunun yanında Strabon doğuda Paphlagonialılar, Mariandialılar ve Epiktetoslar; kuzeyde Sangarios (Sakarya) Irmağı'nın döküldüğü yerden Byzantion (İstanbul) ile Khalkhedon (Kadıköy) Denizi'nin ağzına kadar Pontos Denizi; batıda Propontis, güneye doğru Mysia ve Hellespontos Phrygia'sı olarak da adlandırılan Phrygia Epiktetos ile sınırı bulunduğu izah edilmektedir. Bithynia, Zipoites tarafından Bithynia Krallığı kurulana kadar sırasıyla Lydia, Med ve Pers olmak üzere hükmü altına girmiştir. M.Ö. 74'de, Bithynia Kralı IV. Nikomedes'in krallığını Roma'ya miras bırakmasıyla Roma İmparatorluğu'nun yönetimine dâhil edilmiş ve M.Ö. 63 yılında Pompeius'un düzenlemeleriyle Bithynia-Pontus Eyaleti oluşturulmuştur (Akgün Kaya, 2018: 27).

Frigler Anadolu topraklarına Makedonia ve Troyka'dan boğazlar yoluyla gelmişlerdi. Frigler, Karadeniz'de prenslikler şeklinde Lidya'ya bağlı yaşarlar ta ki Pers kralı Kyros'ın bütün Anadolu'yu fethetmesine değin. Makedonya kralı İskender, M.Ö. 334'de Biga çayı kenarında Pers ordusunu alt edince Frigya'yı ele geçirmiştir. Bitinya prenslerinden Botiras'ın oğlu Bas, İskender'in satrap olarak atadığı Kalas'ı yenerek Bitinya ovasına hâkim olmuştur. Nikomedes kendi adını verdiği (Nikomedia-İzmit) bir şehir kurarak merkezî bölgeyi buraya çevirmiştir. M.Ö. 74 yılında ölen kral IV. Nikomedes vasiyetnâmesinde Bitinya'yı Roma'ya bırakmıştır. M.S. 395'de Roma ikiye ayrılınca Sakarya ilinin içerisinde bulunduğu kısım da Doğu Roma sınırlarına dâhil olmuştur. (<http://www.adapazari.bel.tr>, Erişim Tarihi: 23. 10. 2020, 13: 45).

İmparatorluk çağı boyunca Bithynia, Küçük Asya'nın iç bölgeleri ile Konstantinopolis arasında her daim sınır bölgesi olma özelliği göstermiştir. Bunun sebebi ise bu bölgenin coğrafi konumu itibariyle deniz kıyısında yer alması, Konstantinopolis'in karşısında siyasî, dinî ve ticarî özellikleri ön planda bulunan bir coğrafi bölge olmasıdır (Güneş, 2018: 52).

Türkler ise XI. yüzyılda Anadolu'ya yönelttikleri akınları kritik coğrafi bölgelere sahip olan bu tabiri caizse -cennete- yoğunlaştırmışlardır. Oğuz beyliğinde Gün Han kolunun Kayı Boyu'na mensup çeşitli aşiret topluluklarının aileleri ile birlikte Anadolu bölgesinin çeşitli kısımlarına yurt kurmuşlardır. Kayı boyu 13. yüzyılın ilk yarısında I. Alaattin Keykubat zamanında (1219–1236) Karacadağ yakınlarında yerleşmişlerdi. Sonrasında Ertuğrul Bey'in zapt etmiş olduğu Söğüt, Domaniç ve Ermeni Derbendi kendilerine yaylak ve kışlak şeklinde tahsis edildi. Osman Bey de Selçuklu sultanına bağlı bir uç beyi olarak sınır boylarındaki Bizans'a ait toprakları almaya başladı. Bizans İmparatoru Romanos Diogones'in kurduğu ordu 1071 yılında Malazgirt'te Selçuklu ordusuna yenilince Anadolu yolu Türklere açılmış oldu. Türkler, Sakarya Nehrine kadar olan bölgede üstünlük oluşturmuş olsalar bile Alparslan'ın vefat etmesi üzerine boylar arasında büyük bir kaos doğmuştur ve Bizans tekrar üstünlük kurmuştur. Anadolu Selçuklu Devleti'nin güçleri tarihi bir Bizans kenti olup sağlam surları olan İznik bölgesini ele geçirmiştir. Fakat 1096'da Anadolu'ya düzenlenen I. Haçlı Seferinde Haçlılar İzmit, İznik ve Adapazarı yörelerini ele geçirip Bizans'a geri vermişlerdir (<http://www.adapazari.bel.tr>, Erişim Tarihi: 24. 10. 2020, 13: 00).

1278-79 yıllarında Mikhael, bu kez oğlu Andronikos'u Tralleis (Aydın) surlarını Türkmen akınlarına karşı önlemler alması için görevlendirmiş, ancak fayda sağlamamıştır. İmparator, doğu sınırında Türkmenler'in yoğun seferlerini sonlandırabilmek için bir sonraki sene kendisi Sangarios'a gelmiş ve orada bulunan önemli kaleleri tahkim etmiştir. Doğu hudutlarını çizen doğal bir engel olan Sangarios (Sakarya) boyunca, baltalar yardımıyla kestirdiği uzun ağaç kazıkları, balyozlar yardımıyla da bu nehrin tam ortasına diktirmiş ve böylelikle Türkmenler'in buradan seyrinin engellenebileceği bir set meydana getirmiştir. Bu olayı takiben Osmanlı'nın Sakarya akınından hemen önce bir mucize ortaya çıkmıştır. Bu mucizede, Sangarios (Sakarya) nehri yatağını değiştirmiş ve Beşköprü'nün bulunduğu ilk yatağına dönerek, "Melas" (Çark Suyu) üzerinden akmaya geçmiştir. Alüvyonların getirdiği çakıl taşları ile birlikte çekildiği önceki yatağından Türkmenler'in rahatça karşıya geçmelerine imkân sağlamıştı. Bu yüzdendir ki vaktiyle güven içinde sınır kalelerinde bulunanlar, durumun farkına varıp tehlikede olduklarını anladıklarında kaleleri terk ederek buradan zaman içerisinde ayrılmışlardır. (Yılmaz, 2018: 75-81).

Anadolu Selçuklu Devleti'nin yıkımın eşiğine gelmesi ile birlikte, 699/1300'de Batı Anadolu bulunan çok sayıda Türkmen beyi ile birlikte bağımsızlığını ilân etmiş olan Osman Gâzî, daha sonra Bithynia'da gerçekleştirdiği ilk fetihler dizisi olan Bilecik, Yarhisar, İnegöl ve Köprühisar aldıktan sonra yönünü İznik bölgesine çevirmiştir. Ayrıca büyük oğlu Orhan'ı akıncıları ile birlikte buraya göndermiştir. Uzun süre devam edecek olan İznik kuşatması sırasında, Osman Gâzî'nin oğlu Şehzâde Orhan'la birlikte Sakarya, Bolu ve İzmit bölgelerine de peşpeşe akınlar düzenlediği ve bu şehirlerin önemli bir kısmının da alındığı söylenebilir (Kılıç, 2013: 233).

Kösedağ savaşında Moğol baskısının toplum üzerinde büyük bir etki bırakmıştır. Bu durum aynı zamanda Türkistan, Harezm, Horasan, Suriye, Irak şeklinde sıralayabileceğimiz çeşitli topraklardan Anadolu sahasına göçün zeminini sağlamıştır. Bu yarı göçebe Türkmenler arasından askeri ve siyasi nitelikte olanları otoritenin yok olmaya başladığı Bizans sınırlarına yakın stratejik noktalara yerleşerek şeklen devlete bağlı görünen, fakat fiili olarak bağımsız birer müstakil beylik şeklinde ortaya çıkmışlardır. Bu teşekküllerden birisi de Söğüt'te kurulan Osmanlı Beyliği'dir. Osmanlı İmparatorluğunun sosyo-kültürel yaşantısının evrimine katkıda bulunan bir coğrafya olarak karşımıza Sakarya bölgesi çıkabilir. Bu içerisinde Sakarya ve çevresi, Orhan Gazi ve oğlu Süleyman Paşa gibi şahsiyetler için bir geçiş yolu olarak görülüp gaza faaliyetlerinin merkezinde olmuştur. Bu şahsiyetler Anadolu'da Konya, Kayseri, Tokat bölgelere devrin önemli ticari ve sosyal mekânları olması hasebiyle yerleşmeyi tercih etmişlerdir. Bu bölgelere; Muhyiddin İbnü'l- Arabî, Sadreddin Konevî, Fahreddîn-i Irâkî, Seyyid Muhakkık-ı Tirmizî, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, Evhâdüddin-i Kirmânî, Necmeddîn-i Dâye gibi devrin önde gelen âlimleri bölge kültürel belleğine katkı sağlamışlardır. Bu tarz merkezî bölgelerden birisi olan Sakarya'dır. Bu kent ruhu ile özdeş şahıslar: Sakar Dede, Karaman Dede, Sarı Dede, Kerem Ali Dede, Selman Dede, Erenler Dede, Hıdır Dede'dir. Hatta Karaca Ahmed'in de Sakarya-Geyve bölgesine ıstıkal ettiği bilinmektedir. Osmanlı kroniğinde Taraklı Yenicesi, Göynük ve Mudurnu'nun Süleyman Paşa tarafından fethedildiği belirtilmiştir: "Ol vilâyetde ne kadar kâfirler varise Süleyman Paşa'nın adlini ve dâdını gördiler. Cemî müsülman oldılar. İl gün hep ana tapdılar." Bu ifadeler, Sakarya ve çevresinin büyük ölçüde Süleyman Paşa'nın girişimleri ile fethedildiğini kanıtlamanın yanında alp-gâzi karakterini bizlere göstermesi hususundan da mühimdir (Akman, 2018: 154-159).

1321’de Konuralp Akyazı ile Hendek bölgelerini aldı. 1324 tarihinde bugünkü Adapazarı bölgesini Osmanlı Beyliğine kattı. Tarihin o dönemlerinde Adapazarı, pazar alanının kurulduğu bir bölgeydi. Oldukça zengin bir sosyo-kültürel yapıya sahipti. Adapazarı’nda Türkler, Rumlar ve Ermeniler ticaret işini yürütürlerdi. Önceleri bir köy, sonra nahiye, kazâ ve bir şehir, nihayet günümüzde bir vilâyet merkezi olan Adapazarı 1646’da nahiye olan Adapazarı, Akyazı Nahiyesine bağlanarak tekrar köy olmuş ve bu dönemde Tığcılar Karyesi (köyü) olarak anılmıştır. 1692’de kazâ, 1701’de Sapanca’ya bağlı bir köy, 1742’de nahiye ve 1837 yılında İzmit sancağına bağlı bir kazâ haline gelmişse de Adapazarı daha önce bağlı olduğu Sapanca Kazâsı merkezi Adapazarı’na nakledilerek resmi belgelerde “Adapazarı ma’a Sapanca Kazâsı” adı ile anılmıştır. 1844-45 yılında hazırlanan Temettuât defterlerine göre bu tarihte Adapazarı Bolu Eyâleti’ne bağlı İzmit Sancağı’nın bir kazâsıdır. Adapazarında, çeşitli kamu görevleri ifa eden yönetici konumunda kimseler de bulunmaktadır. Ayrıca, bölgede bulunan bazı kurumlarda görevli hatip, müderris gibi kimseler de söz sahibidir. 1868’de, “Adapazarı Belediyesi” adıyla belediye teşkilatını kurdu. 1954 tarihinde Kocaeli Vilayeti’nden ayrılarak Sakarya Vilayeti olarak kurulmuştur. 593 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile “Büyükşehir Belediyesi” ismini almıştır (<http://www.adapazari.bel.tr>, Erişim Tarihi: 24. 10. 2020, 15: 10).

1.2. Sakarya’nın Fizikî Özellikleri

1.2.1. Sakarya’nın Coğrafyası

Sakarya ili, Marmara Bölgesi’nin kuzeydoğu bölümünde konumlanmış bereketli bir coğrafi bölgedir. İstanbul - Anadolu yolunun Sakarya Irmağı’nı aştığı noktada bir köprübaşı ve kavşak noktası konumuna sahiptir. Bu önemli konumu Sakarya’ya, tarihi boyunca ciddi katkılar sağlamıştır. İl toprakları, idari açıdan doğudan Bolu’nun; Göynük, Mudurnu, Düzce ve Akçakoca, güneyden Bilecik’in Gölpazarı ve Osmaniye, batıdan ise Kocaeli’nin Kandıra, Merkez ve Gölcük İlçeleri, kuzeyden ise Karadeniz’den çevrili bir şekilde bulunmaktadır. İlin Merkezi olan Adapazarı Akova adıyla anılan düzlükte, Sakarya Havzası’nın aşağı kısmındadır. Doğudan Çam Dağı, güney ve güneydoğudan Samanlı Dağları, kuzeyden Karadeniz ile sınırlanan Sakarya İlinin Batıdan belirgin bir doğal hududu ise bulunmamaktadır. İlin başlıca gölleri; Sapanca, Taşkısığı, Poyrazlar, Akgöl, Gökçeören ve Acarlar olmak üzere 6 tane başlıca göl ismi gösterilebilir.

Akarsuları, 159 km uzunluktaki Sakarya Nehri ile ona karışan Mudurnu Çayı ve Sapanca Gölü'nün ayağını teşkil eden Çark suyundan oluşmaktadır. Su kaynaklarının bolluğu ve iklimin elverişli olması ile birlikte bitki örtüsü de gürlüğünü korumaktadır (<http://www.cografya.gen.tr>, Erişim Tarihi: 23. 10. 2020, 15: 04).

1.2.1.1. Sakarya Nehri

Nehirler tarih boyunca önemli coğrafi unsurlar arasında görülebilir niteliktedir. Bu bağlamda, İlkçağ'dan itibaren insanlar nehirlerin etrafında göçer yahut yerleşik şekillerde su kaynaklarının yakınlara yerleşmişlerdir. Bu yeni yerleşim alanlarının kurulması ve bu alanların zaman içerisinde gelişmesi ile birlikte yerleşim coğrafyası da biçimlenmiştir. Dolayısıyla, yerleşim ve ulaşım unsurlarını etkileyen en önemli etmenlerden birisi de nehirlerdir. Yine bu hususta bütün bu etkinin tek bir nehre bağlanmaması gerektirir. Çünkü nehirler kendilerine bağlanan küçük ırmak, çay ve derelerle aslında oldukça geniş bir hinterlanda sahiptir. Bu oldukça geniş olan su ağı ile bağlantılı olarak oluşan yerleşim bölgeleri, şehir merkezleri, ulaşım ve ticaret kanalları da her yönüyle birlikte etkileşim içerisinde.

Sakarya topraklarının günümüzdeki hali, antik çağlarda yazılmış olan Yunan kaynaklarındaki adıyla Sangarios (Ünsal, 2012: 215) nehri olarak geçmektedir (Sevin, 2013: 33)¹. Anadolu'da bulunan büyük Fırat ve Kızılırmak nehirlerini takip eden Sakarya nehri “824 km” boyuyla beraber Anadolu topraklarında bulunan nehirler arasında en büyük üçüncü nehir olarak konumlandırılabilir.²

Bu su Eskişehir ilinin coğrafi olarak güneyinde bulunan Çifteler kasabasının da güney kısmında bulunan Sakaryabağı adı ile birlikte anılan sıcak su kaynaklarından toprak yüzeyine çıkmaktadır. Orta Anadolu bozkır alanlarından Güneydoğuya yöneldikten sonra Polatlı çevresinde Porsukçayı ile birleşerek birden derin vadiler boyunu izleyerekten batıya doğru uzanmaktadır. Daha sonra Bilecik-Söğüt yakınlarından kuzeye, Karadeniz'e

¹ Sangarios nehrinin adının MÖ II. binyıl Hitit çivi yazılı metinlerinde Sahirija ya da Sahiriya olarak geçtiği öne sürülmektedir. Sakarya nehrinin kollarından Porsuk ise Hitit metinlerinde Hulana, Yunan kaynaklarında Tembris adıyla geçmekte, Mudurnu Yunan kaynaklarında Gallos, Seyit suyu Parthenios, Hieros veya Girmir veya Kirmir çayı Siberis, Kopas veya Aladağ çayı Skopas, Çark suyu Melas olarak adlandırılmaktadır.

² MS II.'da Plutarkhos, “Nehirler ve Dağlar Üzerine”isminde yazmış olduğu eserde ve yine adı net olarak tespit edilmemiş olan erken dönem Bizans yazarı, Sangarios (Sakarya) nehrini Karadeniz'e dökülen Asya'nın en büyük nehirleri içerisinde koymaktadır. Bkz. T. Bekker-Nielsen ve M. Jensen, “İki Pontos Irmağı”, *Cedrus* 3, 2015, 232.

doğru kavis yaparak bu akarsular tarafından taşınan ve kil, kum, çakıl taşı gibi kütleyle sahip maddelerin suyun akış hızının zamanla belli bölgelerde azalması sonucu elverişli yerlere bu maddeleri istiflemesiyle ortaya çıkan oldukça verimli tortul tabakalar yardımıyla Sakarya'nın bereketli topraklarının oluşmasını sağlamaktadır. Sakarya'nın Karasu ilçesinin batısında Sakaryaağzı şeklinde belirtilen kısımda Karadeniz'e dökülmektedir. (Demir, 2018: 163).

Bu bağlamda Sangarios kelimesinin sagaristen türetilmiş olma olasılığı bulunmaktadır. Bu kelime genellikle tek uçlu, enli kılıç olarak bilinen sagarisin bir Pers ifadesi olduğu söylenmiştir. Başka bir ifadeye göre İskitler olarak bilinen Sakai³ kafalarında uzun başlıklara sahiptirler. Bu başlıkların özellikleri; dik, eğilmez ve sivri bir uca doğru incelmektedir; o kişiler pantolon giymektedirler ve yerli oklarını, kamalarını ve aynı zamanda “sagaris”⁴ olarak adlandırdıkları baltalarını yanlarında sürekli olarak bulundurmaya çalışmaktadırlar.

Görsel 1: Sakai Savaş Baltası Örneği

Kaynak: <https://www.google.com/search?q=%C4%B0skit++d%C3%B6neminden+kalmakakai+baltalar>, Erişim Tarihi: 23. 06. 2021, 14: 15.

Herodotos aynı zamanda İskitlerin köken efsaneleri bağlamında gökten düşen altından üç alet arasında savaş baltası (sagari)si göstermektedir. Bu baltanın daha sonra Persler

³ Amorges, M.Ö. VI. yüzyılda Kyros (Ktesias, *Persika*, 3) veya Dareios (Polyainos, 7.12) zamanında yaşamış Sakai hükümdarıdır. Görüldüğü kadarıyla Herodotos NakshiRustam'daki Dareios'un mezarı üzerinde bulunan yazıtta geçen üç kabileyi karıştırmaktadır, bunlar Sakâ veya Çacâ, Haumavarkâ ve muhtemelen üçü de sivri uçları olan Saka tigrakhauda'dır. Ayrıca bkz. Herodotos, 3.93.3. Persler gibi Hintliler onları Çacâ olarak adlandırmıştır. Bir taraftan “Moorg” vadisinin meskûnlarıyla bir tutulurlarken, diğer taraftan Ἀμύργιοι'nin Türkler olduğu fikri de ortaya atılan fikirler arasında sayılabilir.

⁴ Tek uçlu balta veya kakaç, İskitli kabile üyeleri tarafından kendilerini savunmak amacıyla kullanılan bir çeşit silah şeklinde belirtilebilir.

tarafından da kullanıldığı söylenebilir. Dolayısıyla sagaris olarak adlandırılan çift yüzlü baltanın geleneksel olarak kullanıldığı keşfedilebilir (Demir, 2018: 164).

Sangarios ovası yaklaşık 25 km uzunlukta ve 3-5 km genişliğe sahip olan oldukça verimli bir alan teşkil etmektedir. Bu verimli topraklar, üzerinde yaşayan insanlara oldukça iyi bakmış ve sağlıklı ürünler vermiştir. Sadece orada yaşayan insanlara yarar sağlamakla kalmamış o insanların sahip oldukları hayvanlar için de önemli bir otlak alanı oluşturmuştur. Ancak M.S. 19. yüzyıl sonrasında ise bölgenin çeşitli bataklık alanlarına sahip olmaya başladığı ve ağırlıklı olarak humma hastalığının gösterilebileceği diğer pekçok hastalıkların varlığı bilinmektedir. Ayrıca nehirde M.S. 103 suyun üzerinde taşımacılık faaliyetleri için girişimlerde bulunulmuştur (Berk, 2011: 203) İzmit Körfezine doğru yapılan taşımaların oldukça maliyetli olması sebebiyle hayata geçirilememiştir (Oktan, 2011: 171 - 172).

Taşımacılıkta gündeme gelen önemli projeler içerisinde gösterilebilecek olan üç temel proje mevcuttur. Bunlar; Don-Volga Kanalı, Süveyş Kanalı ve Sakarya-Marmara Kanalı projeleridir (Agoston, 2012: 104-106). Osmanlı'nın diğer ülkelerle olan sınır bağlantısını doğrudan etkileyen nehirler üzerinde de gücünün olması gerekiyordu. (Özcan, 2013: 34-35). Bereketli Sakarya Nehrinin, Marmara ile birleştirilme düşüncesi daha önce belirtildiği üzere Osmanlı döneminde de birçok defa gündeme gelmiş bir konudur. Fakat bu konu ile ilgili ilk teşebbüsün Kanuni Sultan Süleyman devrinde yapıldığı bilinmektedir (Erkal, 1991: 412). Ancak bu teşebbüs bilinmeyen sebeplerle sekteye uğramıştır (Refik, Çeçen, 1981: 225-248).

Önemli eserleri bulunan Kâtip Çelebi, yazmış olduğu Cihânnümâ'da, onun “Bolu yolu nısf mil⁵ kadar su içinde kâh üzengiye çıkar kâh kenarından geçer” (Çelebi, 2009: 666-667). Vermiş olduğu bu bilgiden çıkarılacak olan sonuca göre su taşkınlarının ulaşım koşullarını nasıl kötü etkilemiş oladığıdır. Bu bilgiye ek olarak kanalla ilgili vermiş olduğu diğer teknik bilgilerin arasında da Sapanca gölünün su debisinin kontrol altına alınması ancak bu proje yoluyla sağlanabileğidir. Bu proje hakkında Evliya Çelebi de söz söylemiştir. “İzmit'in cânib-i şarkisinde Sabanca gölün İskender kesüp İzmit Körfezine mahlût etdi. Sakarya nehriyle Karadeniz ve İzmit Körfezi mâbeyninde şehr-i Kocaili ve İzmit bir cezîre gibi kaldı. Niçe müddet İzmit cezîre olup ba'dehû İslâmbol Tekürü

⁵ Yarım mil yaklaşık 1 km'dir.

Keşantı Sabanca halîcin yolun sedd edüp İzmit cezîre olmadan halâs oldu”(Çelebi, 2013: 242).

Sakarya Nehri, Antik Dönem’de yalnızca bereketli toprakları için değil taşımacılık işinde de kullanıldığı için tercih edilen önemli bir kaynaktır. Taşımacılıkta mermer ticareti önemlidir (Hardal, 2018: 179). Mermer ticareti ile uğraşanlara ise genellikle Nikomedialı tüccarlar denmektedir (Hardal, 2014: 129-136). Mermer taşımacılığını yapacak olan gemiler özel olarak imal edilen gemilerdir (Ward-Perkins, 1980: 24-25). Nehir ayrıca başkent İstanbul’un, sarayın ve ordunun gereksinim duyduğu birçok ürününün, imparatorluk genelinden temin edilmesini sağlar (Bilgin, 2005: 305). Hatta başkente Sakarya tarafından gönderilmiş olan şeylerin arasında bir oranlamaya gidildiğinde ise yiyecek maddelerinden çok kereste ürünlerinin olduğu görülebilir (Bilgin, 2004: 306).

Marmara bölgesinden tedarik edilen kereste ürünü, Tersâne-i Âmiri’de gemilerin inşa edilebilmesi için oldukça önemliydi (Şentürk, 2005, 183-187). Osmanlı’nın Batı Anadolu bölgesini kapsayacak şekilde yürütmüş olduğu işlerde yararlanılan kaynaklar ve çalışmalarda kullanılan malzemeler genellikle bölge ve civarının kaynaklarından derlenmiş olma özelliği taşımaktadır (Gürsoy, 2018: 235). O dönemin önemli inşa malzemelerinden birisi de mermerin yanında kerestedir (Bulunur, 2018: 195-201).

Harita 1: Sangarios (Sakarya)Nehri

Kaynak: [https://www.google.com/search?q=Sangarios+\(Sakarya\)+Nehri](https://www.google.com/search?q=Sangarios+(Sakarya)+Nehri), Erişim Tarihi: 24. 06. 2021, 13: 55.

1.2.1.2. Sakarya (Sangarios) Nehri Mitolojik Anlatıları

Burada Sakarya kelimesinin etimolojik olarak bilgisinin verilmesinden sonra değinilmesi gereken bir diğer önemli husus mitolojik yöndür. Sakarya nehri alüvyal tortulların toplandığı verimli bir bölge olduğu için çağlar boyunca toplumların yerleştiği yahut yerleşmek için savaştığı topraklardır. Sosyo-kültürel olarak dinamik bir yapının oluşmasına altyapı sağlayan coğrafi bereketlilik zamanla toplum üyeleri içerisinde sözlü-yazılı ürünleri ortaya çıkarmıştır. Mitolojik anlatılar Friglerin yoğun olarak yaşadığı bir bölge olan Sakarya nehri bölgesi ile ilgili, M.S. 540'lı yıllarda, Byzantionlu Stephanos, Ethnika adlı ansiklopedik kitabında şu şekilde bahseder:

“Frigya’da Sangarios nehri; Myrleanos ona Sangaron denildiğini söylemektedir. Hermogenes ise ‘Frigya Hakkında’ adlı eserinde Saggan adında birinin Rea[Kybele]’yı gücendirdiğinden ırmağın yatağını değiştirdiğini ve adını Sangarion koyduğunu yazmaktadır. Ksanthos da onun yakınında Dağ Ana’sının tapınağının olduğunu aktarmaktadır.”

Yukarıda verilen metinde geçen Frigler hakkında pek çok kaleme aldığı eseri bulunan Tarsoslu Hermogenes’tir. Yine bir başka mitolojik hikâyeye göre Troia kralı Priamos’un Dymas veya Kisseus veya Sangarios nehri ile Metope’den olan Hekuba veya Hekabe’yi ikinci eş olarak aldığı aktarılmaktadır. Homeros’a göre Hekuba “Sangarios’un derelerinin suladığı Phrygia’da meskûn” olup Dymas’ın kızıydı. Bu bağlamda Sangarios nehir tanrısı olarak görülmekte ve su perisi olarak geçen Metope’den doğan kızı Hekuba’nın Troia kralının eşi olduğu bildirilmektedir. Bu hikâyeye göre de Priamos Sangarios arasındaki benzerlik dikkati çekebilir. Hesiodos’un, tanrıça Tethys’in Okeanos’a doğurduğu nehirler arasında “Büyük Sangarios” nehri de görülmektedir (Demir, 2018: 166). Fakat öncelikli olarak belirtmek gerekir ki bu metinler mitolojik metinlerdir ve tarihi birer kaynak olarak tam bir güvenilirlikleri olmayabilir. Bu metinler toplum hafızası içerisinde üretilip şekillendirildiği için kişisel ekleme veya çıkarmalar da barındıracaklardır.

Sakarya nehri ile ilgili en mühim ve de kapsamlı mitolojik hikâyeler bizlere Pausanias tarafından belirtilmiştir. Bu kişi Friglerin en ünlü mitolojik hikâyelerinden biri olan “Attis ve Kybele” vakalarını bizlere iki farklı şekilde aktarmaktadır. Bu aktarımlardan ilkinde geçen hikâyede: Attis çift cinsiyetli olarak dünyaya gelmiştir ve erginleştğinde Lidya’ya

gitmiş ve orada bir domuzun saldırısı sonucunda ölmüştür. Aktarılan ikinci hikâyede ise vaka şu şekildedir:

“Zeus’un uykusunda toprağa tohum düşürdüğü ki, bunun daha sonrasında zaman içinde, hem erkek hem de kadın iki organa sahip bir yaratığı doğurduğu söylenmektedir. Yeni doğan, Agdistis olarak isimlendirilmiştir. Fakat Agdistis’ten korkan tanrılar bulunmaktadır. Bu tanrılar onun erkeklik organını keserler. Ondan meyvesi olgunlaşmış bir badem ağacı doğmuştur ve Sangarios nehrinin kızı [Nana]meyveyi kopardı ve göğsüne dayadı ve bu kaybolur kaybolmaz bir çocuğu kucagında buldu şeklinde geçmektedir. Bir erkek çocuk doğmuş ve terk edilmiştir, ancak bu erkek çocuğu bebekken bir erkek keçi tarafından sahiplenilip beslenmiştir. Çocuğun zamanla yüzüne oturan güzelliği insanınkinden çok daha fazla olduğundan Agdistis ona âşık olmuştur. Attis, erginleştğinde akrabalarıyla birlikte kralın kızı ile evlenebilmesi için Pessinos’a yollanmıştır. Burada, Agdistis ortaya çıktığında evlilik şarkısı çalınmaktaydı ve çılgına dönerek Attis’in üreme organlarını kesmiştir, ona evlenmek için kızını verene de aynı şekilde davranmıştır. Fakat Agdistis Attis’e yapmış olduklarından esef duymuş ve Zeus’u Attis’in vücudunun çürümemesi için ikna ederek imtiyazda bulunmasını sağlamıştır.”

Anlatılan bu mitolojik hikâyeler, Friglerin Kybele’si ile doğrudan bağlantılıdır. Kybele eski zamanlarda Girit tanrıçası Tanrıların Anası Rhea ile ve bir dereceye kadar Demeter ile bir tutulmuş, onun Attis’i araması Demeter’in Persephone’yi aramasıyla karşılaştırılmıştır. Bu bilgilerin yanında verilmesi gereken diğer önemli bilgi de Sangarios (Sakarya) nehrinin aynı zamanda suyunu içen insanın müthiş bir ilham aldığı bilgisidir. Bu su Antik dönem anlatılarında tanrılara ilham kaynağı oluşturmıştır. Sangarios (Sakarya) nehri ve Kybele rahiplerinin kaynaklarda anlatılan mitolojik hikâyelerde bu kadar sık yan yana anılmasının tanrıça Kybele’nin kökeninin Phrygia’dan kaynaklandığını bizlere açıkça sergileyebilir niteliktedir. Ayrıca bahsi geçen nehrin kolları da bulunmaktadır. Bu kollar iki tane küçük Gallos ırmağından oluşmaktadır. Bu iki küçük kolların bir tanesinin yolu Pessinos’un yanından geçmektedir, burada akan suyun çok daha ilginç bir özelliği vardır ki bu özellik bu akan sudan içenin dini çılgınlığın

özel biçimine efsanevi bir biçimde maruz kalacağı da anlatılan mitolojiler arasında gösterilebilir (Demir, 2018: 167-168).⁶

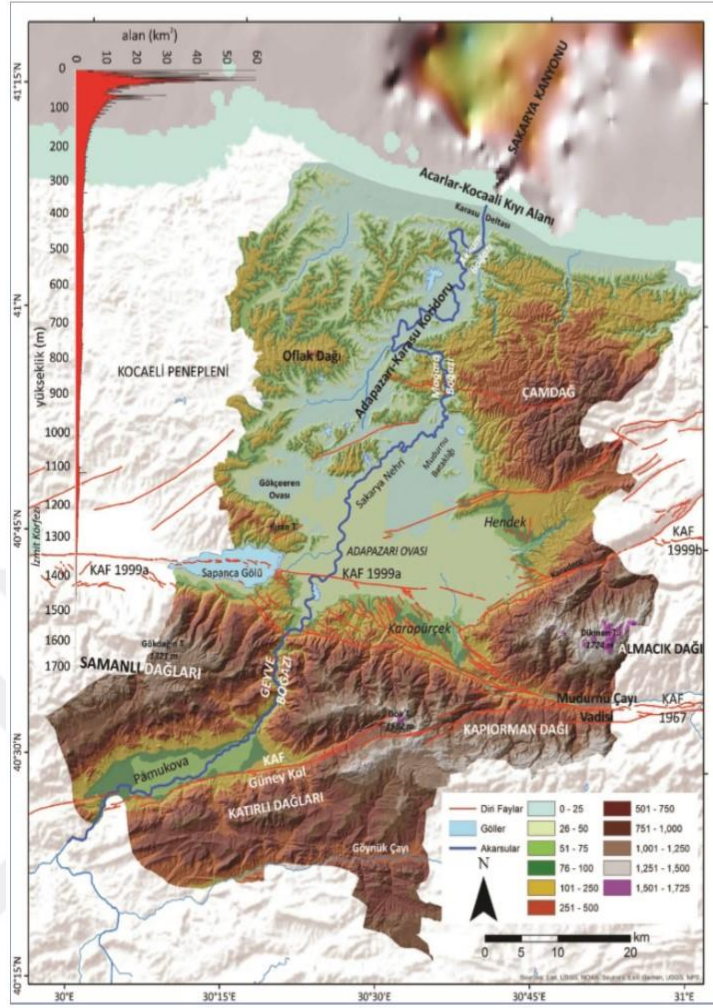

Görsel 2: Frig Başlığı Giyen Attis

Kaynak: <https://www.google.com/search?q=Bir+Frig+ba%C5%9Fl%C4%B1%C4%9F%C4%B1>, Erişim Tarihi: 24. 06. 2021, 14: 19.

Tanrıça Kybele’ye toplum üyeleri tarafından onu hoşnut etmek ve çeşitli dileklerde bulunabilmek için yılın belirli bir döneminde senelik ritüeller yapılırdı. Bu festival niteliğinde geçen büyük ritüeller 15-27 Mart tarihleri içerisinde gerçekleştirilirdi. Festivalin ilk gününde (15 Mart) ‘Canna İnatrat’ şeklinde belirtilmiş olup o gün başrahip tarafından “altı” yaşında bir boğa dağlarda kurban edilirdi. Bu ritüele katılanlar arasında başrahipten başka bir rahibe ve bir de Cannophori denilen kamış taşıyıcılar alayı katılırdı. Bu olay, efsanelere göre henüz bir çocukken Frigya’nın en büyük nehri Sangarios’un sazlık kıyılarına bırakılan Attis’i Kybele’nin bulmasını sembolize eder niteliktedir ve bunu göstermek için Cannophori alayı kamış (saz) taşır (Çapar, 1978: 180). Bütün bu mitolojik hikâyelerden kaynaklarda bereketli Sangarios (Sakarya) nehri dolaylarında tanrıça Kybele’ye ayinlerin yapıldığı karşımıza çıkar. Bununla birlikte Sangarios kelimesine baktığımızda, İskit ve Frig toplumlarının kullandığı bir çeşit alet olan balta anlamına gelen sagaris. Saggan isimli bir kahraman ve Sangarios isimli nehir tanrısıyla aralarında bağlantıların bulunduğu söylenebilir (Eliade, 2003: 202).

⁶ Daha fazla bilgi edinebilmek için: Ovidius, Fasti, 4.361 vd., Lucretius, 2.598 vd.; Ovidius, Fast.4.179 vd., Plinius, Historia Naturalis, 5.147; 11.261; 31.9; Herodianus, 1.11; Festus, s.v. Galli kaynaklarından yararlanılabilir.

Harita 2: Sakarya'nın Yeryüzü Şekilleri

Kaynak: <https://www.google.com/search?q=sakarya+da%C4%9F+haritas>, Erişim Tarihi: 11. 07. 2021. 16: 08.

Mitoloji hakkında verilen bilgilerden sonra Sakarya'nın yeryüzü şekillerine bakıldığında bölgenin yükseklik dağılımının ortalaması 354 m, bu bağlamda bölgede ölçülmüş en yüksek nokta Almacık Dağı'nda yer alan Dikmen Tepe'dir (1724 m) (Şekil 4) (Erturaç, 2018: 118, www.researchgate.net, Erişim Tarihi: 11. 07. 2021, 14: 29). Samanlı dağları ilde bulunan tek düzenli dağ sistemini oluşturmaktadır. Samanlı dağları, Koroğlu dağlarının bir uzantısıdır. Hendek, Akyazı ve Sapanca Gölünün güneyinde kalan bu dağlar o kesimi tamamen kaplamaktadır. Bu dağlar, İzmit ve Gemlik körfezlerini doldurmaktadır. İlin başlıca dağları çok yüksek olmamakla birlikte en yüksekini ise Keremali oluşturmaktadır. Diğer bir önemli dağ ise Çam dağıdır. Çam dağının rakımı 880 m'dir. Sakarya'nın Kocaeli Platosunda da dağlar bulunmakla birlikte bu dağların

yükseltisi ancak 250 m'yi bulabilir. Sakarya'da bulunan yaylaların genel bilgisi ise şu şekilde verilebilir:

Tablo 1: Sakarya İlinde Yaylalar

Adı	Denizden Yüksekliği (m)	Yeri
Dikmen Yaylası	1500	Hendek İlçesinin güneydoğusu
Çiğdem Yaylası	1450	Hendek İlçesinin güneyinde
Turnalık Yaylası	1400	Hendek İlçesinin güneyinde
Keremali Yaylası	1250	Akyazı İlçesinin doğusunda
Sultanpınar Yaylası	1390	Akyazı İlçesinin güneyinde
Karagöl Yaylası	1150	Taraklı İlçesinin kuzeyinde
Soğucak Yaylası	1100	Sapanca İlçesinin güneyinde

Kaynak: <https://docplayer.biz.tr/5955024-T-c-sakarya-valiligi-il-cevre-ve-orman-mudurlugu-sakarya-il-cevre-durum-raporu.html>, Erişim Tarihi: 11. 07. 2021, 15: 54.

Sakarya'nın yaylaları hakkında bilgiler verdikten sonra, bölgenin kan damarlarını oluşturan ve üzerinde yaşayan tüm canlıları besleyen akarsuların bilgisi için de bir şekil oluşturmak mümkündür. Bu bağlamda Sapanca derelerinden büyüğünü İstanbul deresi oluştururken, Mahmudiye ve Kurtköy gibi dereleri de mevsime göre canlanan dereler arasında bulunmaktadır (<https://docplayer.biz.tr>, Erişim Tarihi: 11. 07. 2021, 15: 54).

Tablo 2: Sakarya'nın Akarsuları

Adı	Uzunluğu	Yeri
Çark Suyu	45 km	Sapanca Gölünün doğusundan doğar
Dinsiz Çayı	34 km	Şark Beynevit köyü civarından doğar
Mudurnu Çayı	65 km	Dokurcun yakınlarında il topraklarına girer
Darıçayır Deresi	33 km	Karasu'nun güneyinden doğar
Maden Deresi	30 km	Çataltepe'den doğar
Melen Deresi	30 km	Kocaali ilçesinin doğusundan doğar
Karaçay Deresi	29 km	Geyve ilçesinin doğusundan doğar
Akçay Deresi	-	Geyve'nin kuzeybatısından doğar
Yırtmaç Deresi	-	Kandıra ilçesinden doğar
Değirmendere	-	Kandıranın doğusundan doğar
Sapanca Gölü	42 km	Sapanca bölgesi

Kaynak: <https://docplayer.biz.tr/5955024-T-c-sakarya-valiligi-il-cevre-ve-orman-mudurlugu-sakarya-il-cevre-durum-raporu.html>, Erişim Tarihi: 11. 07. 2021, 15: 54.

1.2.1.3. Sakarya'da Ova-Vadi ve Plato Bölgeleri

Sakarya'da ovaların oranı yaklaşık olarak % 22,1 civarındadır. Bölgede sıcak fay hattında olması sebebiyle oluşan kıvrılma, kırılmalardan akarsular çöküntü alanlarında derin vadi oluşumlarına sebep olmuştur. Bu çöküntü alanlarında akarsunun taşıyıp getirdiği

malzeme birikerek zamanla verimli ova bölgelerini meydana getirmiştir. Bu bağlamda Sakarya’da bulunan 3 ova bölgesinden söz etmek mümkün olabilir.

Bunlar sırasıyla: Akova (Adapazarı Ovası), İzmit-Adapazarı koridorunda yer alan bu ova 650 km’lik bir alan kaplamaktadır. Ova batıda Sapanca gölüne, kuzeyde ise küçük ovalara birleşir. Ova’da Sakarya Nehri, Mudurnu Çayı, Dinsiz Dere ve Çark Suyu bulunur. Ovanın bugünkü şekline bürünmesinde bu akarsuların şekillendirme faaliyetleri büyük öneme sahiptir. Bir diğeri Pamukova, 170 km’den oluşan bu ova, aynı zamanda ilin ikinci büyük ovasıdır. Üçüncüsü Söğütlü Ovası, Sakarya ilinin sahip olduğu ovalar bağlamında söz edeceğimiz son ova Söğütlü’dür. Bu ova, bölgenin en çukur tarım alanlarının bulunduğu yeri oluşturmaktadır. Uzunluğu ve genişliği sırasıyla, 30 ve 20 km’dir. Bataklık bir alan olmasına rağmen sonradan yapılan çalışmalarla birlikte tarım için uygun hale getirilebilmiştir. Bölgede bulunan en önemli vadi Sakarya Vadisi’dir. Emir, Türkmen dağlarından başlayarak geniş bir alan çizen vadi Cambaz boğazından sonra genişleyerek Pamukova’yı oluşturur. Daha sonra daralarak Geyve Boğazını, tekrar genişleyerek Akova’yı oluşturur. Bölgede bulunan platolar, %43,3’lük bir orana sahiptir. Bunlardan en önemlisi de Kozaali Platosu’dur. Başlıca Platolar: Dikmen, Çiğdem, Turnalık, Gındıra, Keramali, Acella, Karagöl, Katıröz, Soğucak, Çataldağ, Çataltepe ve son olarak da Ziyarettepe’dir (Erturaç, 2010: 99-125, <https://www.sehirhafizasi.sakarya.edu.tr>, Erişim Tarihi: 11. 07. 2021, 14: 27).

1.3. Sakarya’nın İklim Özellikleri

Türkiye engebeli, yüksek ve ortalama yükseltisi 1100 m kadar olan, kütleli yapıya sahip bir ülkedir. Ülkenin deniz seviyesine göre yüksek olması, kıyıya paralel dağ sıralarının varlığı, denize yakınlık ve uzaklık gibi coğrafi faktörlerin etkisiyle de iklim özellikleri çeşitlenir (Koçman, 1993: 1). Tüm bu nedenlerden dolayı bir yerin ikliminin belirlenmesi yaşıntının devamlılığı açısından büyük önem taşımaktadır (Yılmaz Mutlu, 2008: 18-20).

Sakarya ili, Karadeniz ve Marmara bölgesinde bulunan hava koşullarından etkilenmektedir. Karadeniz kıyısı ve doğusunda Karadeniz iklimi, batı ve güneyde Marmara bölgesi iklimini tecrübe etmek mümkün olabilmektedir. Senenin, azamî 40 gününde sıcaklık 0°C’nin altında ve azamî 30 gününde +30°C üstünde seyrederek. Yağış ortalaması bazı yerde 632 mm, bazı yerde 900 mm’dir (<http://www.cografya.gen.tr>, Erişim Tarihi: 17. 04. 2020, 01: 41).

1.3.1. Sakarya'nın Bitki Örtüsü Özellikleri

Sakarya, orman varlığı bakımından oldukça zengin bir bölgedir. Sakarya memleketin ciğerlerini besleyen bir varlığı temsil eder. Bu bağlamda, zengin ormanların çeşitli önlemler alınarak korunması durumu da ortaya çıkacaktır. Amenajman, bir orman işletmesini veya onun alt işletmelerini tespit edilen amaçlara göre planlayan ve planın uygulanmasını takip eden ormancılık bilim dalıdır. Amenajman planları, bir ormana zarar vermeksizin ondan bilimsel, ekonomik, teknik, doğal ve turistik vs. açıdan planlı bir şekilde yararlanılmasını sağlayan programlardır (Özlü ve Demir, 2018: 337).

Orman varlığının ne kadar önemli olduğunu anlayan dönem yöneticileri, 1914 yılında Mösyö Kayti'yi Türkiye'ye çağırmışlardır. Mösyö Kayti'nin ülkeye çağırılması bu alanda yapılmış olan önlemler arasında ilk olma niteliğini taşımaktadır. Bu girişimler sonucunda Türkiye'de 1919 yılında, İlk Orman Amenajmanı Yönetmeliği, Birinci Dünya Savaşı sonrasında yürürlüğe konulabilmiştir. Bu yönetmelik ilkelerine bağlı kalınarak düzenlenen ilk plan Adapazarı'nın Hendek İlçesinde bulunan ormanlık alanlarda uygulanmıştır (Eraslan, 1984: 2).

Bu bağlamda, Hendek ormanlarının çeşitli durumlarına bakılmıştır. Bunlar: Topografik Durum, İklim ve Toprak Yapısı, İdarî Durum ve Sınırlar, Zaten Olan Ağaçlar ve Yeni Ağaçlandırma, Baltalıklar, Koru Ormanları, Ağaçların Kullanım Alanları, Ağaçlarda Görülen Hastalıklar, Orman İdaresi ve Memurları, Odun İmalâtı (Özlü ve Demir, 2018: 339-340). Sakarya'nın sahip olduğu tarım alanlarının TÜİK verilerine göre 2016-20 yılları arasındaki görünümü şu şekilde tablolastırılabilir:

Tablo 3: Tarım Alanı Verileri

Yıllar	Tarım Alanı (dekar)
2016	1 689 516. 6
2017	1 698 774. 8
2018	1 673 051. 2
2019	1 676 886. 5
2020	1 700 225. 7
2021	1 779 016. 8

Kaynak: <https://cip.tuik.gov.tr/#>, Erişim Tarihi: 07. 07. 2021, 13: 01.

Sakarya ili, doğal bitki örtüsü yönünden çok zengindir. Kuzey Anadolu kıyı dağlarının uzantısı olan dağlar gür ormanlarla kaplıdır. Hemen hemen her yerde, kayın başta olmak

üzere gürgen, kavak, kestane, ıhlamur, çınar, akçaağaç ve meşe başlıca ağaç türlerini oluşturur. 700 metre yükselti kuşağından sonra iğne yapraklı ağaçlar da yer almaya başlar.

Adapazarı'nın doğusunda bol dişbudak ormanları görülebilir. Aynı şekilde, karaağaç ve kızılâğaçlar da vardır. Ovalık kesimlere Sakarya vadisi çevresinde bitki örtüsü giderek seyrelmeye ve zayıflamaya başlar.

Çayırlar ve dağ otlakları dışında dağların etekleri ile platolarda başlıca türleri böğürtlen, kocayemiş ve kermez meşesi olan çeşitli maki alanları görülür. Bu bölgelerde yetişen bitki örtüsünün isimleri kullanılarak yer adlarının oluşturulduğu da söylenebilir. Coğrafya ve iklim, yer adlarının veriliş mahiyetini de bizlere söyleyebilir niteliktedir.

1.4. Sakarya'nın Ekonomik Özellikleri

Bir şehrin idamesi ve sakinlerinin hayatlarını sürdürebilmesi için ekonomik fırsatların bol olması önemlidir. Ekonomik fırsatlar ne kadar çok olursa o şehrin insanlar tarafından çok sık ziyaret edilmesi durumu meydana gelir. Kalkınmakta olan bir şehrin ticari gelişimi bulunmaktadır. Bu bağlamda nüfusun artması ya da azalması, nüfusa bağlı olarak diğer sosyo-kültürel durumlarda görülen değişimler görülebilir.

Sakarya'nın ekonomisi tarım ve sanayiye dayanır. Faal nüfusun % 65'i tarım sektöründe % 15'i sanayi sektöründe, gerisi diğer sektörlerde çalışır. Türkiye'nin hızla gelişen illeri arasında bulunan Sakarya, bu özelliğinin yanında hâlâ önemli bir yüzdesini tarım sektörüne kaptırmış görünmektedir. Sakarya'da Türkiye geneline göre daha modern bir tarım vardır. Sakarya ilinin toprakları Türkiye'nin en önemli tarım alanlarından. İl tarımının gelişmesine yol açan faktörlerin başında, toprakların verimliliği, iklimin elverişliliği, modern araç gereç kullanımı sayılabilir (Bayraktar, 1998: 15-20).

1.4.1. Tarım İle İlgili Özellikler

Sakarya ilindeki ovalar, yurdun en verimli tarım alanları içerisinde sayılabilen bereketli alanlardır. Bu bölgede, çoğunlukla modern tarım yapıldığı için verim de fazladır.

Bu bağlamda başlıca tarım ürünleri: Buğday, arpa, mısır, fasulye, şekerpancarı, ayçiçeği, patates, soğan ve tütündür. Sebze üretimi bol ve çeşitlidir. Sakarya, tarih boyunca başkente ürün sağlamış bir bölgedir bu bakımdan İstanbul'un sebze ihtiyacının çoğunu da bu bölge karşılar. Yazlık, kışlık ve turfanda sebzeleri çoktur. Meyvelere baktığımızda

ise başlıcaları; elma, armut, ayva, erik, kiraz, şeftali, ceviz, fındık, kestane, çilek, üzumdür. Sapanca'da meyvecilik Geyve'de bağcılık işleri görülmektedir. Ayrıca Patates ve şekerpancarı Sakarya'nın iki önemli ürünüdür. Patates ve balkabağı denilince de akla Adapazarı gelir. (<https://www.adapazari.bel.tr>, Erişim Tarihi: 17. 04. 2022, 02: 57).

1.4.2. Hayvancılık İle İlgili Özellikler

Sakarya ili, hayvancılık bakımından da oldukça zengindir. Bölge iklimi ve bitki örtüsünün zenginliği neticesinde koşullara uyum sağlamış çeşitli hayvan türlerini bulundurmaktadır. Bunlar genel olarak; koyun, keçi, sığır gibi hayvanları oluşturur. Bununla birlikte 200 köyde ipekböcekçiliğine de rastlamak mümkündür. Dut ağacının bol olması bu türden üretimlerin yöre halkı tarafınca kolaylıkla yapılmasını sağlar. Koza yetiştiriciliği, Akyazı, Geyve ve Kayalar bölgesinde ikinci bir gelir olarak üretiminde bulunulur.

Bölge su kaynakları bakımında da zengindir. Fakat balıkçılık yapmaya bakıldığında, Sakarya ilinin Karadeniz kıyıları balık bakımından çok zengin sayılmaz. Buna rağmen bölgeye kalkan, palamut, hamsi, mersin ve lüfer balığı gibi balık türleri uyumludur ve bu türden balıkların avlandığı görülebilir. Sapanca Gölünde ise 14 çeşit balık türü mevcuttur. Senede 100 tona yakın balık avlanılır. Tatlı su levreği, yayın, turna ve sazan balığı bu avlanan balıkların başlıcalarıdır. Ayrıca kerevit balığı da bölgede avlanır.

Bir yerleşim alanının oluşturulması, burada yaşamın sürdürülmesi, üzerinde yaşayan insanların en temel ihtiyaçlarından birisi olan beslenme ihtiyacının sağlanabilir olmasına bağlıdır. Bu bakımdan konu ekonomik gelişmelerin sağladığı fırsatlardan, bitki örtüsünün bolluğuna getirilebileceği gibi bölgede bulunan hayvansal kaynakların çeşitliliği ve sağlıklı sürdürülmesi konusuna da getirilebilir. Hayvansal kaynaklar her dönem ve her toplumda mahiyetini korumuş bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Sanayinin gelişiminden önce toplumun beslenme ihtiyacı tarım ve hayvancılığa dayanmaktaydı. Bu bakımdan hayvanlar oldukça önemli bir konumda bulunmaktaydı. Sakarya ili bölgesinin zamanla insanlarına sunmuş olduğu fırsatlar ile tarım ve hayvancılık yapma oranı düşürürken hizmet sektöründe, sanayi kuruluşlarında çalışma oranlarını arttırmıştır.

Sakarya'da genel olarak büyükbaş, küçükbaş hayvancılık ve 1.448 işletmede tavukçuluk yaygın bir şekilde yürütülmektedir. Yapılan hayvancılıktan ortalama 195.000 ton süt,

15.000 ton kırmızı et, 95.000 ton beyaz et ve 175 milyon adet yumurta üretimi gerçekleştirilmektedir. Tavukçuluğun yapıldığı bölgeler arasında başta Kaynarca, Akyazı, Adapazarı ve Hendek ilçeleri gelmektedir. Ayrıca Karasu, Kocaali ve Sapanca ilçelerinde balıkçılık faaliyetlerinin de bulunduğu söylenebilir. İldeki tarımsal ve hayvansal üretime bakılması bölge insanların geçim kaynaklarının değerlendirilebilmesi için önemli bir konudur. Geçim kaynakları üretilen halkbilimsel malzemenin yönünü de etkileyen önemli etmenler arasındadır. Toprak bir milletin hem maddi hem de manevi değerlerini şekillendirebilme özelliğine sahiptir. Bu noktada ona kutsallık atfedilmiştir. (<https://www.adapazari.bel.tr>, Erişim Tarihi: 17. 04. 2022, 03: 19).

1.4.3. Ulaşım İle İlgili Özellikler

Sakarya ilinin ulaşım bakımından ne durumda olduğuna kısaca değinmek gerekmektedir. Bu bakımdan, ilde Arifiye Tren İstasyonu mevcuttur. Şehir merkezine uzaklığı 9 km'dir. Şehir merkezinden Arifiye ve Sapancaya halk otobüsü ve minübüslerle ulaşım sağlanabilir. Tren İstasyonu, Arifiye ilçe merkezinde bulunmaktadır. Trenyolu hattı ise, Eskişehir-Ankara-Ankara-İstanbul seyrini izler. Sakarya karayolları bakımından, Ankara'ya 305 km, İstanbul'a 150 km, Kocaeli'ne 45 km, Düzce'ye 70 km, Bilecik'e 100 km'dir. Sakarya ilinde, maalesef ki denizyolu ile yapılan bir ulaşım bulunmamaktadır. Lâkin Kocaeli ili, İzmit ilçesi ile 45 km'lik bir konumdadır kolaylıkla bu bölgelere çeşitli vasıtalar yardımıyla ulaşım sağlanmaktadır. Sakarya'da havayolu ulaşımı da bulunmamaktadır. Sakarya'ya en yakın, Cengiz Topel hava alanı bulunmaktadır (<https://sakarya.ktb.gov.tr>, Erişim Tarihi: 23. 10. 2020, 15: 19). TÜİK verilerine göre 2016-20 yıllarını kapsayan kayıtlarda, motorlu kara taşıtları sayısı şu şekilde tespit edilmiş olup verilerin yıllar geçtikçe artış göstermiş olduğu sonucuna varılabilir:

Tablo 4: Motorlu Kara Taşıtlarının Sayı Verileri

Yıllar	Motorlu kara taşıtları sayısı
2016	262. 926
2017	279. 655
2018	285. 960
2019	287. 793
2020	299. 175

Kaynak: <https://cip.tuik.gov.tr>, Erişim Tarihi: 13. 03. 2022, 17: 39.

İKİNCİ BÖLÜM: TÜRK KÜLTÜRÜNDE AD VERME GELENEĞİNE GENEL BAKIŞ

2.1. Türk Kültüründe Ad Verme Geleneği

İnsan varlığının en temel gereksinimlerinden birisi, çevresini anlamlandırma ihtiyacından doğan adlandırma arzusudur. Tarih öncesi çağlardan günümüz uzay çağına değin geçen sürede adlandırmanın birçok eylemine rast gelmek mümkündür. Ad verme, çevreyi anlamlandırmaya çalışmanın yanında toplumların kutsallarını da etkilemiştir. Tarih öncesi insanlar, güneşi gördüklerinde onun kudretinden etkilenmiştir, ağacı gördüklerinde onun büyüklüğünden etkilenmiştir ve etraflarında anlamlandıramadıkları kadar büyük, ulaşılmaz nesnelere tapınmayı anlamlı bulmuşlar böylece bu tür nesnelere de tapınmışlardır.

Türk kültüründe destanların ve destan metinlerinin önemli bir yeri bulunmaktadır. Destanlar, bir milletin kültürel vücudunun omurgasını oluşturur. Bir destan metni, kendi toplumu hakkında önemli kültürel verileri içerisinde bulundurur. Bu metinler, gerek sosyal bilimlerin içerisinde, gerekse de diğer araştırma alanlarının bilimsel çalışmalarında araştırmacıların başvuracağı temel kaynaklardır.

Bu bağlamda bu başlık içerisinde ele alınacak olan ilk hususu da oluşturacaklardır. Koşay ve Ülkütaşır, “Türklerde Ad Verme ve Türk Adları” makalelerinde ad verme geleneğinin temellerini Orta Asya olarak göstermektedirler (Koşay ve Ülkütaşır, 1964: 3301). Bu yazıdan da anlaşılacağı üzere kadim bir gelenek olan ad verme, adlandırma geleneği göçebe yaşam tarzının sürdürüldüğü dönemlere kadar dayanmaktadır.

Örnek ise isim vermeyi, “insanın toplumsal ve bedensel kişiliğinin yanı sıra büyüsel ve gizemsel gücünü de belirten bir simge” şeklinde belirtmektedir (Örnek, 1973: 2). Orhan Şaik Gökyay, “Dedem Korkut” adlı kitabında “ismin, insan ruhu gibi görüldüğü için ayrı bir önem taşıdığını” söyler (Gökyay, 1973). Türk gelenek mirasında taşıdığı bu büyük anlamlar bağlamında ad verme geleneğine titizlikli bir önem verilir. Örnek, “Türk Folklorunda Ad Seçme ve Ad Koyma” başlıklı makalesinde. “Adın içerdiği anlamın çocuğun karakterini, kişiliğini, geleceğini, toplum içindeki yerini ve başarısını damgalayacak, biçimlendirecek simgesel bir güç taşımasına özen gösterildiğini ve adın,

bir bakıma insanın tinsel varlığını da simgelemekte olduğunu, adın sözcük anlamını, o adı taşıyana geçirdiğine inanıldığını” belirtir (Örnek, 1975: 103).

Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere ad, toplumu ve toplumun vazgeçilmez bir unsuru olan insanı her yönden etkiler niteliktedir. Toplumun anlam evreni içerisinde kültürel bellekte bulunan bütün bu kadim bilgi, gelecek için geleneğin önemli bir yardım elini uzattığını göstermektedir.

Aydın Oy, “Dede Korkut Kitabında Kahramanların Ad Almaları” konulu yazısında, o ilk dönemlerde kişilere hüneri doğrultusunda “verilen adın kahramanın tam kişiliğini gösterdiğine” değinir. Oy, “bir erkeğin nasıl bir kişi olduğunun ilk önce adından anlaşıldığını ve bunun da köklerinin çok eski çağlara dayanan bir gelenek ve bir destan motifi olduğunu” dile getirir. Oy, “bu motifin en eski örneklerinin Oğuz Kağan Destanı’nda olduğunu” ifade ederek bizlere bu örnekleri aşağıdaki şekilde sergiler:

“Uraz Bey’in oğlu, babasının kendisine saklamasını emrettiği şehri iyi saklayıp Oğuz Kağan’a teslim edince Oğuz Kağan’ın ona Saklap adını vermesi. Oğuz Kağan’ın Muz Tağ (Buz Dağı) na kaçan atını, dokuz günde kurtarıp getiren beye, üstü başı karla örtülü olduğundan Karluk adının verilmesi. Tömürtü Kağul adında bir beye, duvarları altın pencereleri gümüş, çatısı demirden yapılmış fakat kapalı büyük bir evi orada kalıp açmasını buyurup kendisine Kalaç adının verilmesi. Kağının atası olarak görülen (Kanga) adındaki arabayı yapan beye, Kangalug denmesi. İtil Suyu’nun nasıl geçileceği düşünülürken Uluğ Ordu Bey denilen bir bey, ağaçları keserek üzerlerine yatıp geçince, kendisine “içi oyuk ağaç” anlamıyla ilgili olarak Kıpçak adının verilmesi” (Oy, 1959: 151-152).

Kültürel bellek taşıyıcısı olan büyüklerimiz, Türk kültür mirasının önemli koruyucularındandır. Türk toplum geleneğinde ad verme işini, toplum içerisinde sözü geçen, saygın bir büyük yapmaktadır. Fakat bu eylem herhangi bir yerde ya da herhangi bir şekilde gerçekleştirilemeyecek kadar önemli görülmektedir. Bu bağlamda ad verme, adeta birer şenlik, toy eşliğinde herkesin haberdar olabileceği şekilde gerçekleştirilirdi.

Türk destanlarından en kadimi olarak kabul edilen Oğuzname’de ise, Oğuz Han’ın kendi adını bizzat kendisi aldığı gözlemlenmektedir. Bu durum, onun ne kadar mahir olduğunu göstermekle birlikte gelecekte başaracağı işlerin büyüklüğü hakkında da şimdiden kendi toplumuna bilgiler vermektedir.

Destan metni içerisinde Oğuzhan, daha beşikte iken konuşur. Kara Han, Oğlu Oğuz bir yaşına girdiğinde, Oğuz beylerine bir ziyafet vererek “Oğlum bir yaşına girdi, ne ad koyacaksınız?” şeklinde bir soru yöneltir. Ziyafette bulunan beyler, çocukta gördükleri fevkalade hale göre bir ad vermek istediler. Ama çocuk mucizevî bir şekilde dile gelerek “Benim adım Oğuz’dur” der. Ziyafette bulunan herkes onun bu haline hayran kalıp: “Mademki, bu çocuk kendi adını kendisi koydu, ona bundan güzel ad olmaz” der ve onu “Oğuz” adı ile tanırırlar (Koşay ve Ülkütaşır, 1964: 3301).

Türk kültürünün önemli bir diğer yazılı kaynağı olan Dede Korkut eserinde de ad verme geleneğine denk gelebiliriz. Yapılan son araştırmalarla beraber, on üç hikâye olarak tanımlanan eserin ilk hikâyesinde bu gelenek şu şekilde verilmektedir: “Oğuz bigleri gelüp oğlan üstüne yığnak oldılar, Tahsin didiler. Dedem Korkut gelsün bu oğlana ad kosun, bilisinçe alup babasına varsun, babasından oğlana biglik istesün, taht alı virsün dediler.”Çağırdılar Dedem Korkut gelür oldı. Oğlanı alup babasına vardı. Dede Korkut oğlanun babasına soylamış, görelim hanum ne soylamış:

”Aydur:

Hey Dirse Han biglik virgil bu oğlana

Taht virgil erdemlüdür

Boynı uzun bidevi at virgil bu oğlana

Biner olsun hünerlüdür

Ağayıldan tümen koyun virgil bu oğlana

Şişlik olsun erdemlüdür

Kaytabandan kızıl deve virgil bu oğlana

Yüklet olsun hünerlüdür

Altun başlu ban iv virgil bu oğlana

Kölge olsun erdemlüdür

Çigni kuşlu cübbe ton virgil bu oğlana

Geyer olsun hünerlüdür”

Batındır Hanun ağ meydanında bu oğlan cenk itmişdür, bir buğa öldürmüş senün oğlun, adı ‘Buğaç’ olsun adını ben virdüm yaşını Allah virsün didi.” (Ergin, 2004: 82-83)

“Beyrek” hikâyesinde de Bay Büre Bey’in erkek evladı doğunca, bezirgânları oğluna armağanlar almak üzere İstanbul’a gönderir. Oğlu, zaman geçtikçe artık büyür. Bir zaman, babasının tavlası üzerine gelir. Bu arada, bezirgânlar da getirdikleri armağanlarla birlikte gelirler. Lâkin Evnük kalesinin casusları eşyaları yağmalamaya başlar. Bay Büre Bey’in oğlu onları kurtarır. Yapmış olduğu bu kahramanlığından, iyiliğinden dolayı kendisine ad verilir. Dede Korkut gelir: “Sen oğlunu basmam diyü ohşarsın, bunun adı Boz aygırlı Bamsı Beyrek olsun”der (Oy, 1959: 151).

Dede Korkut içinde “Basat’ın Tepegöz’ü Öldürdüğü Boy” hikâyesi de bulunmaktadır. Burada Dede Korkut, Aruz Koca’nın aslan tarafından yetiştirilip büyütülen oğluna, “Oglanum sen insansın, hayvan ile musahib olmagıl, gel yahşı at bin, yahşı yigitler ile es yort didi. Ulu kardasun adı Kıyan Selçükdür, senin adun Basat olsun, adunı men virdüm yasunı Allah virsün.” Şekinde söylerek ismini koymuş olur (Ergin, 2006: 207).

Yukarıda verilen örneklerde de görüldüğü üzere, Dede Korkut Kitabında ad almak için hüner göstermek gerektiği anlaşılır. Eserde bulunan: “Ol zamanda bir oğlan baş kesmese, kan dökmese ad komazlar idi” sözü bu geleneğin beklentisini açıkça ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, Dedem Korkut Atanın isim koyduktan sonra çocuğun gelecek ömrü için dualarda bulunduğu görülebilir. Kutsiyet atfedilen ad verme de, alma da basit bir husus olmaktan çok uzaktır, tabii ki modernleşen toplumda bu durum evrim geçirmiştir. Artık bu kadar keskin kurallar olmamakla birlikte, yine ad almanın belli bir serüveni olduğunu söylemek mümkündür.

Gerek kişi adları gerekse de yer adlarının veriliş nedeni tam olarak tespit edilemese bile kendi içerisinde muhakkak belli bir anlamsallığı bulunmaktadır. Ad, çağlar boyunca kişi veya şeyi tanımlar niteliğe sahiptir. Ad, verildiği kişi veya şeyden ayrı düşünülemez. Kişinin kimliğinin oluşmasında bile önemli etkisi bulunan adın lakaplar düzeyinde de etkisi gözlemlenebilir. Fakat bu alanda bazı yörelerde kişilerin sahip oldukları lakaplar toplum üyelerince o kadar çok benimsenmiştir ki resmi adın önüne bile geçebilmiştir.

Mirali Seyidof, “Bazı Abidelerde ve Halk Edebiyatı Numunelerinde Ad Koyma Âdetinin Kalıntıları Hakkında Mülâhazalar” isimli yazısında bize adın veriliş nedeninin tesadüf olmadığı durumunu şu şekilde açıklama yaparak belirtmektedir: “Sazdan kamıştan çıkan oğlana Dede Korkut’un Basat adı vermesi tesadüfi değildir; oğlanın böyle adlandırılması onun işi ile alakalıdır. O kamışlıktan çıkıp at basarmış -at yenermiş- sırf bunun için de

Dede Korkut ona Bas-at: at basan, at yenen, ata galip gelen adını koymuştur. ” (Seyidof, 1980: 67)

En uzun destanlardan birisi olarak kabul edilen, Kırgız Türklerine ait Manas Destanı da bu konunun önemli örnekleri içerisinde bulundurmaktadır. Manas Destanı’nda, Oğuz Kağan Destanı’nda ve Dede Korkut Hikâyelerinde olduğu gibi, ad verme geleneği toy ile gerçekleşir. Toy verilmeden önce, muhakkak bir hüner sergilenmelidir.

Naciye Yıldız, “Manas Destanı’nda yer alan Erkek İsimleri Üzerinde Bir Değerlendirme” adlı makalesinde, Manas Destanı’ndaki ad verme geleneğini şöyle açıklamaktadır. “Kahramanın doğumundan sonra, bir ziyafet düzenleyerek çocuğun bir isme sahip olmasını sağlamak, babanın veya baba sağ değilse onun yerini alabilecek bir başka büyüğün yerine getirmesi gereken ilk görev olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuğun isminin ne olacağı genellikle topluma danışılmakta; isim verilecek çocuk, Manas, Semetey veya Seytek gibi destanın başkahramanlarından birisi ise, toplum bu konuda kararsız ve sessiz kalmakta, görev ya peygamber gibi hocalara ya da Ay Koca ve Hızır gibi efsanevî kahramanlara düşmektedir.” (Yıldız, 1995: 307)

Yıldız, “Manas Destanı (W. Radloff) ve Kırgız Kültürü İle İlgili Tespit ve Tahlilleri” adlı eserinde “Manas Destanı’nda ad verme ile ilgili motiflerden ilkinin, destanın kahramanı Manas’ın isim alması olduğunu” belirtir: Cakıp Han, on dört yıl sonra Çırçı’dan bir erkek evlat sahibi olunca toy düzenler:

”Ak boz kısrak soydurdu,
Dört peygamber hocaya
Adını manas koydurdu.
Dört peygamber kucakladı,
Peygamber balayı sınıadı,
Cerken’den gelen yedi elçi
Centeğini adamakıllı yiyip gitti,
Peygamber balayı sınıadı,
Manas cin gibi çıkacak deyip gitti.
Kıtay’dan gelen kırk elçi,

Kaynasını adamakıllı yiyip gitti.

Manas Kıtay'ı kıracak deyip gitti.

Nogaydan gelen on elçi,

Oturup etini yiyip gitti.

Manas kuvvetli çıkacak deyip gitti.” (Yıldız, 1995: 212-213)

Yıldız, “Manas’a adını verenin dört peygamber gibi âlim bulunduğuna ve Manas’ın dört peygamberin korumasında bulunduğuna” değinmiştir. Ek olarak, “yapılan bu toylarda uğur-baht getirmesi için ak-boz kısrak kurban edildiğine ve bu ziyafette ‘centek’ ve ‘kayna’ adı verilen, çocuk dünyaya geldikten sonra yapılması gelenek haline gelmiş olan hamur ve etten oluşan yemeklerin toya gelen misafirlere sunulduğuna” değinmiştir. Ve yapılan bu şenlikten sonra, “gelen konukların, ad verilen çocuğa hayır duası ettiklerini veya geleceği ile ilgili tahminlerde bulunduklarını” da bizlere göstermiştir (Yıldız, 1995: 213).

Koşay ile Ülkütaşır, “Manas Destanı’nda bu mirasın daha çok İslamî bir mahiyet gösterdiğini” belirtmiş ayrıca “bunun nedenin de dört peygamberin gelip ad vermesi olduğunu” yazmıştır (Koşay ve Ülkütaşır, 1964: 3302).

Yıldız, “Manas Destanı’nda da ikinci bir ad verme töreninin Semetey için olduğunu” söyler. Yıldız, “Manas’ın ölümünden sonra bir oğlunun dünyaya geldiğini ve Kanıkey ve Baybiçe doğan çocuğu, Cakıp Han, Abeke ve Köböş’ün kötülüğünden korumak için kaçırıp Kanıkey’in babası Kara Han’a gittiklerini belirtir. Kara Han’ın ilinden ad vermeye kimse çıkmayınca bir aksakallının ortaya çıkıp ad verdiğine” değinir. Yıldız, “aynı motifin Semetey öldürüldükten sonra doğan oğlunun ad alması sırasında da tekrarlandığı” bilgisini ekler: “Er Kıyas, Semetey’i, öldürttükten sonra eşi Ay Çörük’ü kendine nikâhlar. Hamile olan Ay Çörük’ün balasını, doğunca öldürmeye karar verir, fakat Ay Çörük’ün aldatması ve tehdidiyle vazgeçer. Bundan sonra, çocuğa ad koymak için Er Kıyas, tıpkı Semetey’in ad verme töreninde olduğu gibi, halk içinden bir kişi cesaretlenip bu işi üzerine almayınca, Ay Koco gökten iner, balaya isim verir ve kaybolur. Bu motif, Türk masallarında da bir dervişin isim verip ortadan kaybolması şeklinde karşımıza çıkmaktadır.” (Yıldız, 1995: 213-216)

Bu bakımdan kültürel zenginliğin atalardan geldiği söylenebilir. Çağlar ve koşullar boyunca evrim muhakkak tecrübe edilecektir fakat metnin mahiyeti aynıdır. Uygulamalar, ritüeller değişebilir lakin atıf değişim göstermeyebilir. Bu bakımdan kültür araştırmacıları için bu bütünlüklü yönünü de hesaba katmalıdırlar ki daha sağlıklı çalışmalar ortaya çıkabilsin.

Yıldız, “Manas Destanı’nda diğer iki kahramanın ise; “doğuşları esnasında taşıdıkları işarete göre ad aldıklarını” belirtir: “Semetey, kendisine tabii olmayan babasının çoralarıyla mücadele edip onları kırdıktan sonra, evine döndüğünde, bu çoralardan Alman Bet ile Acı Bay’ın hanımlarının birer erkek bala dünyaya getirdiklerini görür. Ölen bu çocuklara ad koyma işini Semetey üstlenir. Böylece, beyin veya törenin verdiği isimle çocuk, toplumun yeni bir üyesi haline gelmektedir. Bu örnekte, Semetey, isim verirken doğan çocukların avucundaki işareti dikkate almaktadır.” (Yıldız, 1995: 216)

Bahaeddin Ögel, “Türk Mitolojisi” eserinde, “Manas Destanının da doğarken elinde kül tutarak doğan çocuğa Kül-Çora ve yine doğarken elinde kan tutan çocuğa da Kan-Çora adının verildiğini” belirtir (Ögel, 2003: 500).

Manas Destanı, Dede Korkut eserinde bulunan öğeler bakımından aynı gibi olsa da adın verilmesi sırasında birbirlerinden ayrıldıkları noktalar bulunmaktadır. Bu noktaları Yıldız, şu şekilde belirtmektedir: “Dede Korkut Hikâyelerindeki ‘Bir çocuk baş kesme, kan dökmese ad komazlar idi’ sözlerinden, eski oğuzlar arasında bir değer yargısına bağladığını düşündüğümüz bu geleneğin uygulanışında, Manas Destanı’ndaki Kırgız kahramanlar için aynı beklenti söz konusu değildir. Hiçbir kahramanın isim alması için yiğitlik göstermesi beklenmemekte; isim, kahraman dünyaya geldikten hemen sonra verilmektedir.” (Yıldız, 1995: 307-308)

Ögel, “Türk Kültürünün Gelişme Çağları” metninde Altay Destanında geçen isim koyma şenliklerini gösterir: “Ak-Han’ın oğlu, doğduktan birkaç gün, bir kaç ay içinde büyümüş. ‘Haydi beni adlayın! Bir ad koyun!’ demiş. ‘Ak Han, büyük bir toy toylamış. Bütün halkı çağırılmış. Yeme içme vermiş. Oğluma bir ad bulun, demiş. Fakat kimse bir ad bulamamış. ‘Adsız oğlan bir gün, aksakallı bir ihtiyar görmüş.’ Ondandır ad istemiş. O da demiş ki (Ad veren yaşlı Hızır olmalıdır): ‘Ak-Han’ın oğluna, Ak-Kır atlı, Altın Taycı desinler! Ak-Kır atın koştuğu yerlerde sular eksik olmasın! Güçlüler seni Alt edemesin! Alplar, yiğidler seni yenemesin! Bu sabah Tanrı Ak-kır atını göndermiş olsun! Giysilerle

silahlarını Tanrı versin! Bilge insan bunları dedikten sonra hemen ortadan kaybolmuş. Oğlan sabah olup uyanmış. Evin önünde, ak kır bir atın bağlanmış ve üzerine de giysiler ile silahların konmuş olduğunu görmüş!..” (Ögel, 1988: 279)

Buradaki örneklerde de görüldüğü üzere, Türk Kültüründe ad verme geleneği oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Ad verme geleneğinin pek çok varyantı bulunmakla birlikte, toplumlar içerisinde şekilsel olarak da birbirlerinden farklı yerler paylaştıkları gözlemlenmiştir. Ad alma yahut verme, toplum hafızası içerisinde önemli bir yer etmiş durumdadır.

Türkler göçebe bir topluluktur. Dolayısıyla Türk kültür mirasını en çok etkileyen etmenlerden birisi göç unsurudur. Göç doğası gereği toplumu ve toplum üyelerini olumlu yahut olumsuz yönleri itibarıyla etkiler. Ad verme geleneği, kendi toplumundan ayrı düşünülemeyeceği için bu gelenek üzerinde de önemli etkilere sahiptir. Bu bağlamda göç, eşkıyalık olayları ve dönem dönem toplumu kıyıp geçiren ve geride derin izler bırakan salgın hastalıklar hususları türk kültüründe ad verme geleneğini etkileyen noktalar arasındadır.

2.2. Alan Yazınında Ad İle İlgili Genel Bilgiler

Gelenekler, toplum kimlikleridir. Bu bağlamda, kimlik bir toplumu tanımamıza yardımcı olan en önemli yapılardan birisi olarak görülebilir. Kimliğin, olmazsa olmaz bölümlerinden birisi de tarihtir. Türk tarihi süregeldiği kadar da Türk ad verme geleneği de süregelen bir gelenektir. Destan metinlerinde bulunan ad verme geleneği ile geçmişten günümüze kültürel bellek yardımıyla taşınarak devam etmekte olan ad verme geleneği, koşullar gereği değişime uğramaktadır. Bu gelenek, her ne kadar etkisini kaybediyor gibi bir izlenime sahip olsa bile hâlâ sürdürülen kadim bir mirastır.

Saim Sakaoglu; “Ad Bilimi Yazıları” adlı eserinde ad biliminin tanımını canlıların, nesnelerin ve kavramların, kısacası çevremizde gördüğümüz ve algıladığımız her şeyin adıyla ilgilenen bilimin adıdır. Bu bilim dalını; dil bilimciler, sosyologlar, halkbilimciler, hukukçular vb. araştırma alanları kendi araştırma konuları ile ilgili yönlerini dikkate alarak çeşitli incelemelerde bulunur ve bu çok yönlü incelemeler neticesinde de bir sonuç ortaya çıkartabilirler (Sakaoglu, 2017: 14). İbrahim Şahin’in; “Adbilim” adlı çalışmasında ise adı her türlü canlı ve cansız varlığı, düşünceyi, duyguyu, olayı ya da

olguyu ifade eden bir dil ögesi olarak tanımlamaktadır (Şahin, 2018: 11). Ayrıca Sakaoğlu; “Türk Ad Bilimi I” adlı çalışmasında Türkiye’de bir bilim dalı olarak ad bilimi ile ilgilenmenin başlangıç tarihini yüzyılımızın ilk çeyreğinden sonrasına dayandırmaktadır (Sakaoğlu, 2001: 29).

Ahmet Aydın, “Ağrı Civarında Kişi Adları” isimli yazısında, “yaşayan kültür haritamızda adlarla ilgili kaynaklar arasında en önemli ve ilk önce başvurulacak eserler içinde önde gelen eserin D.L.T. olduğunu ve ilk kültür ansiklopedimiz olan bu eserde, ad verme geleneği ile ilgili de önemli bilgilerin bulunduğunu” dile getirir. Eklemek gerekirse yine Aydın, “Evliya Çelebi’nin seyahat ettiği yerler ve orada rastladığı insanları anlattığı on ciltlik Seyahatname’sinde bu konuda pek çok yönden zengin bilgiler verildiğini ve alanında tek eser olan K.A. da adlarla ilgili açıklama ve bilgilere rastlanabileceğini” yazmıştır (Aydın, 2009: 229).

Ali Yakıcı’nın, “Ankara Gevher Nesibe Sağlık Eğitim Enstitüsü Öğrencilerinin Ad Alması Üzerine Bir Değerlendirme” isimli yazısı vardır. Burada Türk gelenek ve görenekleri içerisinde ad almanın ne derece mühim olduğunu söyler. Bizlere: “Kültürel değerlere ve içinde bulunulan ortama göre, önceleri daha çok nasıl kahramanlık, yiğitlik, erlik ettiğine bağlı olarak verilen adlar, ilerleyen dönemlerde ise toplum için yapılmış faydalı işler ve becerilere göre şekillenmiş, günümüzde artık pek çok etkene bağlı olarak farklı bir görünüm almıştır. Bu farklılaşmada, coğrafi değişimler gibi bazı faktörlere ek olarak kültür değişim ve etkileşimleri önemli rol oynamıştır.” şeklinde açıklamada bulunur (Yakıcı, 2000: 37)

Ülkütaşır, “Türklerde Ad Vermek Âdetleri” isimli yazısında Türk Adları ile ilgili bizlere şu şekilde bilgiler vermiştir: “Eski Türkler, Araplar gibi, adı gökten inmiş telakki etmezlerdi. İnsan, hak kazandığı, lâyük olduğu adı alırdı. Dolayısıyla, Türk adları hem güzeldir, hem de büyük mana ve kıymet ifade ederler. Bu tarihî geleneğin, asırlardan sonra, büyük önder Atatürk’ün yüksek şahsiyetinde tecellisini görüyoruz. Nitekim Atatürk, Türkü kurtardı, Türklüğü yükseltti, Türk ulusu da ona hakkı olan adı verdi ve bunu kalbinin derinliklerine yazdı.” (Ülkütaşır, 1938: 194)

Orhan Acıpayamlı, “Türk Kültüründe Ad Koyma Folklorunun Morfolojik ve Fonksiyonel Yönlerden İncelenmesi” isimli yazısında, “Türk kültürünün geçtiği yerlerde, kollar verdiği gibi onlardan da kol aldığını ve böylece yerkürenin ulaşabileceği bütün yerlerine

Türk kültürü damgasını vurduğu gibi onların kültüründen de etkilendiğini” belirtmektedir. Acıpayımlı, “ilk yansımanın Türk Hakan adlarının Çinlileşmesi şeklinde ortaya çıktığını; ancak halka kadar inemediğine, Arapça’nın ise Türk ad verme geleneğinden çok fazla etkilendiğine” değinmektedir. Acıpayımlı “Türk Kültüründe Ad Koyma Folklorunun Morfolojik ve Fonksiyonel Yönlerden İncelenmesi” isimli yazısında ad verme kutlamalarında “üç tören türü saptadığını” belirtmiştir. Bu törenler; “düğün, beşik, adaşlık.” Acıpayımlı, “düğün törenlerinin adeta düğün yapıyormuşçasına geçtiğini, beşik törenlerinin ad verme töreninin özel bir şekli olduğunu ve komşular, dostlar ve akrabaların bu törene çağırıldığını, adaşlık töreninde ise iki kişinin adaş olabilmesi için yemekli bir tören verildiğini” yazmaktadır (Acıpayımlı, 1992: 3-10).

Ad verme esnasında yapılan törenler, olanca görkemini korumakla beraber yapılan bu görkemli törenler kapalı ya da gizli bir şekilde yürütülen ritüellerden değildir. Aksine, toplumun diğer üyelerinin de katıldığı bir törendir. Türkiye’de bu durum üzerinde İslâmi etkileri de barındıracak şekilde gerçekleştirilmektedir. Aynı zamanda, yapılan bu şöenler artık eski görkemini de kaybetmiştir.

Toplumsal bölünme dolayısıyla ad verme, toplumun en küçük birimi olarak kabul edilen aile ve onun üyeleri arasında yapılmakla yetinilir. Saim Sakaoğlu, “Çocuklara Ad Konulmasında Görülen Yenilikler” isimli yazısında, “her milletin kendine özgü bir ad verme geleneği olduğuna” değinmiş ve “ad verme sırasında yapılan küçük törenlerin aynı milletin değişik birimlerinde bile farklılıklar gösterebileceğini” belirtmiştir (Sakaoğlu, 1994: 275). Bu farklılıklar, bir kusur yahut bir yanlış olarak değil bir zenginlik olarak görülmelidir. Toplumsal bellek mirasının ne kadar da geniş olduğunun kanıtı olan bu farklılıklar, ayrıştırıcı değil tam aksine birleştirici bir rol üstlenmelidir. Hoşgörü, bu bağlamda sahnede olması gereken önemli bir aktör olarak seçilebilir.

Bir diğer bakış açısından Örnek, “geleneksel kesimde, yeni doğan bir çocuğa ad konmasının genellikle dinsel nitelikli bir törenle olduğunu belirtmiştir.” Örnek ayrıca, ad koyma sırasında uygulanan işlemleri şöyle sıralamaktadır: “Ad koymayla ilgili olarak düzenlenen törende yemek, ziyafet, mevlûd okutma, törende yakınların ve büyüklerin bulunması, ezan okunması, adın üç kez çocuğun kulağına söylenmesi, çocuğu kible yönüne çevirme, adı sağ kulağına söyleme gibi pek çok çeşitle.” (Örnek, 1977: 149) Burada sayılan hususlar, genel olarak bir çerçeve niteliği olmakla birlikte, farklı

toplumlarda varyantlarını görmek mümkün olabilir. Ayrıca, verilen bu ad kişinin gerçek adıdır, lakap takmada bu tarz bir seramoni bulunmayabilir.

Bedri Noyan ise, “Ad Vermede Gelenekler-Türkçe İnsan ve Aile Adları Hakkında” isimli yazısında, isim koyma kutlamaları hakkında şu gibi konulara ışık tutmaktadır: “Anadolu’da birçok yerde bunun için hususî bir tören yapılmaz. Çoğunlukla ailenin büyüğü veya baba, doğumdan birkaç gün geçince, çocuğun sağ kulağına hafif bir sesle ezan okur ve senin adın şudur diye koyduğu adı üç defa söyler. Yörelere göre bunu doğumun üçüncü, yedinci veya kırkıncı günü yapanlar da vardır. Hususiyle pazartesi, perşembe, cuma günleri daha uğurlu sayılır. Salı, çarşamba, cumartesi günlerini ise birçok yerde sevilmez.” (Noyan, 1983: 642) Burada belirtildiği gibi bu konuda dikkat edilen önemi kısımlar da bulunmaktadır. Kutsal kabul edilen sayı ve günlerde ad verme işlemi gerçekleştirilir. Bu kısımlar, yine o toplum bireylerinin kendi kutsal algılarının yönlendirmesine göre şekillenmektedir.

Çocuğa verilen ad, bu adın nasıl verileceği, nerede verileceği, hangi aşamalardan geçilerek verileceğinin yanında, adın kimin tarafından verileceği de oldukça önemli bir husustur. Bu geleneğin içerisinde yukarıda belirttiğimiz unsurların yanında aynı zamanda yeni doğana ne ad verileceği de oldukça önemlidir.

Ülkütaşır, “çocuklara bazen de çift ad verildiğini” belirtmiştir. Bunun sebeplerini de şöyle açıklamıştır: “Ailenin erkek ve kadın tarafı kendi buldukları ad koymakta ısrar ederse. İkincisi ölen çocukları çoğalmış ise bunlardan ikisinin adı birleştirilip ‘onlar yattıkça Allah doğana ömür versin’ telakkisi ile ve ölen yakın hısım ve sevdiklerinden birinin adı, konulacak ada eklenmek suretiyle, dördüncüsü de karı-kocanın cedleri arasından seçilen iki adı koymak suretiyle çift ad seçilir.” (Ülkütaşır, 1938: 199) Lakap takma hususunda da çift lakapların takılabildiği söylenebilir. Bu lakaplar, genellikle yine kişiye uygun ve onu tanımlar niteliktedir. Çift lakaplar, aileden gelen genel lakaba eklenen kişinin yeni lakabı şeklinde ortaya çıkabilir. Bu ikili, ayrılmak yerine birleştirilerek sanki tek bir lakapmış gibi kullanılır. Yer adlarında da bu durum gözlemlenebilir. Yer adlarında, çift adlandırma için sonradan orada gerçekleşmiş önemli bir olay yahut coğrafi bir durum söz konusu olabilir.

Türkiye’de göbek adı verme geleneği de oldukça yaygın bir gelenektir. Göbek adı verilmesinde, ad koyma törenlerinde olduğu gibi İslamî bir tesir görülmektedir. Örnek,

göbek adı koyma geleneği konusunda şunları söylemektedir: “Çocuğun doğduğu sırada, göbeği kesilirken verilen ada, göbek adı denilmektedir. Halk, göbek adı konmasını, genellikle dinselikle açıklamaktadır. Örneğin, bu konuda fikirleri sorulanlar, ‘kabirde o adla çağrılmış da, ondan konurmuş’, ‘öte dünyada göbek adıyla çağrılmış insan’, ‘tövbe telkin edilirken o adla çağırılır’ diyerek birbirini tutan ve belli bir görüşü vurgulayan cevaplar vermektedirler.” (Örnek, 1977: 159) Bunlara ek olarak, göbek adlarının anne - babadan hariç kimseye söylenmediği aileler de vardır. Sebebinin ne olduğu sorulduğunda ise, ‘insana göbek adı ile büyü yapılır, göbek adı bilinmezse o kişiye büyü yapılsa bile çok tesiri olmaz’ şeklinde bir geri dönüt alınmıştır (K.K. 359). Bu bakımdan, göbek adı toplumsal bellek izleğinde önemli bir yer tutmaktadır.

Türkiye’de, özellikle köylerde, takma ad verme geleneği oldukça yaygındır. Bu konuda son yaptığım alan araştırması neticelerinde, “Folklorun İzinde Lakap Takma Geleneği: Sakarya İli Hendek İlçesine Bağlı Kocatöngel Mahallesi (Köyü) Örnekli” bildiride takma ad geleneğinin modern dünya algısı ile şekillenmeye başladığı, tam olarak kaybolmuş sayılamayacak olsa bile eskisi kadar yaygın olmadığı, içinde bulunduğumuz Covid-19 pandemisi dolayısıyla sosyal izolasyon dönemlerinde, bu toplum üyeleri arasında etkileşim isteyen durumları da etkileyeceği söylenebilir. Bununla birlikte, yaş ve cinsiyete bağlı faktörlerin takma ad alma ve verme konularında önemlidir.

Örnek, takma ad verme geleneği ile ilgili şunlara değinmektedir: “Kişinin asıl adının dışında, özellikle yakınları ve bağlı bulunduğu grubun üyeleri tarafından rahatlıkla kullanılan bir takma adı da olur. Takma adlar, daha çok geleneksel kesimde, özellikle köylerde çok görülmektedir. Buralarda hemen hemen herkesin bir takma adı vardır. Bu ad kişinin ardından söylendiği gibi, rahatlıkla yüzüne de söylenir.” (Örnek, 1975: 110)

Türkiye’de kişilere takma ad verildiği gibi, sülalelere de takma ad verilmektedir. Örnek, bu konuda şunlara değinmektedir; “Eskiden olduğu gibi bugün de -daha az olmakla beraber- köylerde hemen her ailenin, sülalenin ve soyun birer lakabı vardır. Geçmişteki bir olayla, etnik durumla, yerleşik ya da göçer olmakla, aile reisinin, sülalenin ileri geleninin belirgin bir özelliğiyle bağlantılı olarak alınan ya da takılan bu adlar ve lakaplar kuşaktan kuşağa geçerek kullanılmaktadır.” (Örnek, 1975: 111)

Bu bağlamda genel olarak kişi adları ile ilgili çeşitli kaynaklardan bilgiler verilmiştir. Alan içerisinde bu kaynaklarda yapılan çalışmaların sonucunda ortaya koyulan tasnif

alışmaları bulunmaktadır. Bu tez içerisinde araştırma konusu ile tam bir ilgisi bulunmadığından kişi adları ile ilgili yapılan tasnif çalışmalarına yer verilmemiştir. Tezde yer adları ile ilgili yapılmış olan çalışmalar ve tasniflere yer verilmiştir.

Yer adları, bulunulan coğrafiyanın fizikî, iktisadî, sosyo-kültürel, ekonomik özelliklerini de içerir. Verilen yer adlarından yola çıkarak, o bölge hakkında çeşitli bilgilere sahip olmak ve bu bilgilerin ışığında belirli yorumlar yapmak mümkündür.

Dursun Yıldırım, “Yer Adları Sempozyumu Bildirileri” adlı kitapta yayımlanan, “Coğrafiyadan Vatan’a Geçiş ve Vatan ile Göç Ediş Problemi” başlıklı makalesinde, yer adları ve kültür arasındaki ilişkiyi şu şekilde ifade eder. “Coğrafiyadan vatana geçiş sürecinde, etnik görünüm kazanan insan gruplarının üzerinde yaşadıkları, yürüdükleri toprak parçalarına vurdukları ilk damgalar, sınır taşları, yer belirleme işaretleri, hüviyet varakaları, kültürlerinde “yer adları” olarak karşımıza çıkar. Her bir ad, ait olduğu etnik grup için, üzerinde yaşanılan toprakla ilgili ayrı bir anlama sahiptir. Toprak ile insan grubu arasındaki ilişkinin geleişme seyrini, vahşi tabiat ortamının işleniş ve kullanış biçimlerini, bu ortamda yaşanılan tarihi yer adları korur. Dolayısıyla, yer adlarını tespit ve tahlil etmek suretiyle (elimizde başka belge olmasa bile, herhangi bir insan grubunun, etnik grubun, milletin) baslangıcından itibaren zaman ve mekan eksenleri üzerinde mevcudiyetleri, gelişimleri, yayılışları, bulundukları tabiat ortamını vatan haline getirişleri, yaşayış tarzları, dünya görüşleri, kısaca kültürleri hakkında aydınlatıcı bilgilere erişebiliriz.” (Yıldırım, 1984: 164)

Yer adları, tıpkı kişiye ailesi tarafından verilen resmî adı, çevresi tarafından verilen takma adı gibi büyük önem taşımaktadır. Bu hususta nasıl ki ne resmî ad için ne de takma ad için gereksiz diyemeyeceğimiz gibi yer adları için de gereksizdir diyemeyiz. Çünkü yer adları bir nevî tarihi belge niteliğindedir. Yörenin geçmişi hakkında bizlere bilgi verir niteliktedir. Tıpkı takma adların, sahibi hakkında bizlere bazı bilgiler verdiğı gibi. Bu bağlamda, işlenmesi gereken bir diğeri önemli husus bitki ve hayvanlara yönelik olarak verilen adlardır.

Bitki adları, bulunulan coğrafiya da düşünöldüğünde, toplum üyelerine verilen adlar üzerinde etkili olabilmektedir. Günlük yaşamlarında sürekli etkileşim halinde bulundukları yahut bir yararını gördükleri bitkilerin çeşitli özelliklerinden etkilenerak ad verilir. Dolayısıyla, bir iek bir gül farklı coğrafiyalarda farklı adlarla anılabilmektedir.

Bunun yanında hayvan adları da Türk kültüründe ad verme geleneğini etkilemiştir. Osman Mert'in, "Kazak Türkçesi'nde Hayvan Adlarıyla Kurulan Atasözleri" isimli yazısı bulunmaktadır. Burada, "insan ve hayvan arasındaki ilişkinin oldukça eski olduğuna ve toplayıcılık, avcılık, hayvancılık ve tarım gibi kültür basamaklarında yoğun olan insan hayvan ilişkisinin, sanayi ve bilgi toplumu seviyesinde de devam etmekte olduğuna" dikkati çekmektedir. Ayrıca Mert, "Sanayi ve bilgi toplumu basamaklarına kadar hayatının önemli bir kısmını hayvanlarla paylaşan insanın hayvanlarla olan ilişkisinin yoğunluğunun, doğal olarak aynı oranda dildeki kavram işaretlerine de yansındığını" belirtmiştir (Mert, 2007: 297).

Mert, aynı makalesinde yaşanan coğrafya ile ad verme ilişkisini şu şekilde açıklamaktadır: "Kültürün tarihi süreçte ulaştığı kavramları, kelime/kelime gruplarıyla işaretleyen dil ile kullanıldığı coğrafyanın iklimi ve doğadaki varlık zinciri arasında sıkı bir ilişki vardır. Dil tecrübe ve birikim taşıyan özel bir araçtır. Her dil farklı bir toplumun tecrübe, bilgi ve anlayışını saklamıştır. Çok derinlerde, henüz bilimin öğrenemediği kadar eski bir tarihte ortaya çıkan bir dil, daha doğarken belli bir coğrafyanın ve o coğrafyada yaşayan belli bir toplumun izlerini taşıyarak doğar. Bulunduğu coğrafyanın iklimi, doğa şartları, bitki örtüsü, hayvan varlığı dilin kavram alanını belirler. Söz gelişi Araplar, yaşam tarzları açısından son derece önemli olan deveyi, Eskimolar buz ve karı yüzlerce kavram işaretiyle kodlarken, Türkler de, kültürleri içindeki önemine paralel olarak atı çok fazla kavram işaretiyle işaretlemişlerdir." (Mert, 2007: 297-298)

Türk mutfağı, dünyaca tanınmış ve oldukça zengin bir çeşitliliğe sahip olan köklü bir tarihe sahiptir. Kültür araştırmalarında mutlaka değinilmesi gereken önemli unsurlardan biri de mutfak kültürleridir. Kültür, nasıl mutfağı etkiliyorsa mutfak, kültürü dolayısıyla da ad verme kültürünü etkilemekte ve bu kültürden etkilenmektedir. Çünkü kültürel unsurları bir bıçak keskinliğiyle birbirinden ayırmak mümkün olmamakla birlikte, böyle bir yaklaşım kültürü anlamlandırabilmek açısından sağlıklı bir yaklaşım da olmayacaktır.

Yöresel bölgeler, çeşitli yöresel adlara sahip olacağı gibi yemekler de yöresel olarak çeşitlenmektedir. Örneğin, Türkiye'nin hemen her bölgesinde pişirilen "tarhana çorbası", her bölgede birbirinden farklı şekilde hazırlanmakta ancak her bölgede aynı adla anılmamaktadır. Ada çeşitli eklemelerin içine konulan ürüne göre yapıldığı da

gözlemlenebilmektedir. Örneğin, sucuklu tarhana, kıymalı tarhana gibi. Bu şekilde görülen örnekleri çoğaltmak mümkün olabilir.

İlknur Karagöz, “Samsun ve İlçelerinde Yemek Adları” başlıklı makalesinde: “Yöresel yemeklerin, hazırlandığı ve tüketildiği yörenin geleneksel alışkanlıkları, ekonomik imkânları, hazırlama usulleri ve kullanılan malzemeler bakımından çeşitlilik ve zenginlik arz ettiğini söyler. Ayrıca iklim ve çevre şartlarının da yöresel yemek kültürünün oluşumunda ve bölgelere göre farklılaşmasında etkin rol oynadığına, söz gelimi hayvancılığın yaygın olduğu bölge ve yörelerde etli yemekler çokça hazırlanıp tüketilirken, tarıma elverişli bölgelerde bitki ve sebze ağırlıklı yemekler daha çok hazırlanıp tüketilmekte olduğuna” değinmiştir. (Karagöz, 2006: 663) Yemeklere ad verilirken halkın duygu ve düşüncelerine yön veren noktalardan biri bu konu olmuştur. Halk, yetiştirdiği hayvanlar ve bitkiler doğrultusunda bir yemek kültürü oluşturmuş ve bu doğrultuda yemeklerini adlandırmıştır.

Araştırma konusu ile ilgili bilgilere yer verdikten sonra, Sakarya ili hakkında yapılmış olan araştırma verilerine dayanarak tasnif girişiminde bulunmadan önce, bu alanda yapılmış tasnif çalışmaları örneklerine yer vermek gerekir. Derlenen metnin bilimsel verilere dayanılarak anlatılan hikâyelerinin tasnif edilmesi yapılan çalışmaları kronolojik bir düzlemde takip etmeyi kolaylaştırabilir niteliktedir. Bu kısımda, alan yazınından örneklerine yer verildikten sonra, bu yararlanılan tasnif örneklerinden yola çıkarak yeni bir tasnif çalışması ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Verilen bu tasnif örnekleri çalışma için bir şablon niteliği görmüştür.

Bu alanda verilecek ilk örnek, Saim Sakaoğlu’nun yapmış olduğu çalışma olabilir, insanlara verilen adlarının yer adlarına önemli katkıları olmasını oldukça doğal bulan Sakaoğlu yine bu vaziyete örneğin de oldukça bol olduğunu bizlere gösterir. Yapılan araştırmada, Sakarya ilinin bazı yer adlarının da bu çeşitten örnekler barındırdığını söyleyebiliriz. Sakaoğlu, “İnsan Adlarından Kaynaklanan Yer Adları” yazısında bulunan tasnif aşağıdaki gibidir:

A) Tarihi şahsiyetler

a) Padişah, vezir, şeyhülislam gibi idareciler

b) Fikir, sanat, ilim sahalarında şöhret bulmuş şahsiyetler

c) Ordu mensupları

d) Diğerleri

B) Mahalli şahsiyetler

a) Eski idareciler (paşa, kaymakam, vali, belediye başkanı)

b) Hayırseverler

c) Diğerleri

C) Eski sakinler

a) Başka din ve soya mensup olanlar

b) Başka soya mensup olanlar

c) Aynı soya mensup olanlar (Sakaoğlu 1984: 261).

Bu bağlamda belirtmek istediğimiz ikinci tasnif örneği Orhan Şaik Gökyay’a ait olandır, “Türkçe Yer Adlarında Kişilerin ve Olayların Payı” adlı çalışmasında Türklerin hâkim olduğu bölgelerde ad vermenin nasıl, neden ve kimler tarafından gerçekleştirildiğinin bilinmesine büyük önem vererek şöyle bir tasnife gitmiştir:

A) Kişilerin doğrudan verdiği adlar

a) Padişahların verdikleri adları

b) Tarihte fetihleriyle ya da bilgin ve ermiş olarak ün almış kişilere göre verilen adlar

c) Ermişlere göre verilen adlar

d) Tarihi olaylara göre verilen adlar

B) Yabancı dildeki yerlere Türklerin verdiği adlar

C) Rumeli’de Yörüklerin ve Evlâd-ı Fâtihan’ın yerleştikleri yerlere verdikleri Türkçe adlar

a) Aşiret adları

b) Birden fazla adlar

c) Boy ve kişi adları

d) Yabancıların telaffuzunu değiştirerek muhafaza ettiği Türkçe adlar

D) Tutmayan yer adları

E) Halkın birtakım olaylara bağılı olarak koyduğu adlar (Gökyay 1984: 243- 256).

Yapılan çalışmalar ışığında belirtilmesi gereken üçüncü tasnif çalışması Doğan Aksan'ın yapmış olduğu ve sonradan başka bir çalışmasında revize ettiği çalışmasıdır. Doğan Aksan, “Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Adbilim)-3” adlı kitabında Türkiye’de yerleşim bölgelerine ad verilmesine göre şu tasnifi yapmıştır:

A. Yerleşim yerine ve çevresine ilişkin özelliklerin belirtilmesi

a) Yerin yapısına, konumuna ilişkin adlar

b) Yerin ve çevresinin renk özelliklerini belirten adlar

c) Yerin bir başka yere göre durumunu, konumunu belirten adlar

d) Yerin ve çevresinin bitki örtüsünü, ürettiği ürünleri belirleyen adlar

e) Yerin ve çevrenin hayvanlarını belirleyen adlar

f) Çevredeki yapılara ilişkin adlar

g) Çevredeki akarsuları belirleyen adlar

B. Yerleşim yerlerine kişiyle, bireyle ilgili ad verme eğilimi

a) Yerleşim yerine o yerle ilgisi bulunan bir kimsenin adını ya da sanını verme

b) Dinle ilgili adlar verme

c) Mesleklerle ilgili adlar verme (Aksan 2009: 107-109).

Dördüncü tasnif çalışması için Aksan'ın 2009 tarihinde yapmış olduğu tasnif kullanılabilir. Bu tasnifi daha sonradan revize etme gereği duymuş olan Aksan, “Anadolu Yer Adları Üzerine En Yeni Çalışmalar” adlı çalışmasında yeni tasnifini şu şekilde oluşturmuştur:

A. Çevreyle ilgili adlar

1. Çevrenin coğrafi özellikleri ve jeolojik yapısı

2. Çevredeki renkler

3. Çevrenin genel nitelikleri

4. Çevredeki varlıklar

a) Bitki örtüsü

b) Hayvanlar

c) Yapılar

B. Bireylerle ilgili adlar

1. Kişi adları, unvanlar

2. Dinle ilgili adlar

3. Meslekle ilgili adlar, akrabalık adları (Aksan 1974: 187).

Bu bağlamda belirtilmesi gereken beşinci tasnif örneğinde ise Tuğçe Işıkhhan Erdal'dır. "Hikâyesi ve Efsaneleriyle Gaziantep Semtleri" çalışmasında tasnifi:

1. Boy, oymak, aşiret adlarından verilen adlar

2. Fiziki ve coğrafi özelliklerden esinlenerek verilen yer adları

a) Yeryüzünün tabii yapısı ile ilgili yerler.

b) Tabiatın renkleriyle ilgili yerler.

c) Coğrafi konumuna göre ad alan yerler.

ç) Su ile ilgili yer adları.

d) Tabiatın bitki örtüsü ile ilgili adlandırmalar.

3. Çevredeki yapılara ilişkin adlar verme

4. Meslek ve bilim adları ile oluşan adlandırmalar.

5. Dini müessese ve manevi hayatla ilgili adlar.

6. Halkbilimiyle ilgili yer adları.

7. Hayvanlarla ilgili adlar.

8. Tarihi şahsiyetler ile ilgili yer adları.

a) Padişah, vezir gibi idareciler,

b) Fikir, sanat, ilim sahalarında şöhret bulmuş şahsiyetler,

c) Orduyla ilgili yerler (mensupları, şehitler, gaziler)

9. Mahalli şahsiyetler

a) Eski idareciler (paşa, kaymakam, vali, belediye başkanı)

b) Başka Dine mensup Olanlar (Erdal 2010: 42-44).

Altıncı tasnif çalışmasına sahip olan Özcan Başkan, “Türkiye Köy Adları Üzerine Yeni Bir Deneme” adlı yazısında, kendi ifadesiyle, yer adlarının karşılaştırılması sonucunda düzen ortaya koyarak şu tasnifi yapmıştır:

A. Tabiata ve fiziksel koşullara dayanan adlar

1. Çevreyle ilgili adlar

a. Doğrultular

b. Coğrafya adları

c. Madenler

d. Değerli taşlar

e. Mevsimler

f. Günler

g. Sayılar

h. Renkler

2. Bitkilerle ilgili adlar

a. Ağaçlar

b. Meyvalar

c. Sebzeler

d. Tahıllar

e. Çiçekler

f. Bitki parçaları

3. Hayvanlarla ilgili adlar

B. İnsanlara ve topluluklara dayanan adlar

1. Fiziksel yaşayış ile ilgili adlar

a. Yiyecekler

b. İçecekler

c. Eşya koyacak kaplar

d. Kesici aletler

e. Savaş ile ilgili adlar

f. Koşum takımı

g. Kumaş maddeleri

h. Yapı kısımları

2. Duygusal yaşayış ile ilgili adlar

a. Duyular

b. Aile bireyleri

c. Din ile ilgili adlar

3. Kişilerin varlıkları ile ilgili adlar

a. Vücut kısımları

b. Rütbeler ve mevkiler

c. İnsanı ilgilendiren sıfatlar

d. Meslekler

e. İnsan adları

Başkan bunlara ek olarak belli bir sınıfa eklenmemiş olan dağınık yer adlarının varlığına da tasnifinde belirtir (Başkan 1970: 237-251).

Tuncer Gülensoy, “Anadolu Yer Adlarına Genel Bir Bakış” adlı yedinci tasnif çalışmasında Başkan ve Aksan’ın tasnif çalışmalarına eleştiriler getirerek bu çalışmalara revize mahiyetinde yeni bir tasnif ortaya koymuştur (Gülensoy 1998: 44-45), bu konuda 1984 yılında yapmış olduğu tasnif çalışması:

A. Çevreyle İlgili Olarak Tabiat ve Fizik Koşullarına Dayanan Adlar

1. Çevreyle ilgili adlar:

a) Doğrultular

b) Coğrafya adları (Çevrenin coğrafi özellikleri ve jeolojik yapısı: dere, çay, su, göl, ova, yayla, yazı, dağ, tepe, ören, bel, alan... vb.)

bl) Bölge adları (başı, burnu, boynu, boğazı, meydanı... vb.)

c) Madenler

cl) Basit taşlar (taş, kaya, kum, toprak)

d) Değerli taşlar

e) Mevsimler

f) Günler

g) Sayılar

h) Renkler

i) Yön adları

1. Ana ve ara yönler

2. Yüz, ön, alt, dip... gibi yön bildiren isimler

j) Belirleyici adlar

k) Yıpranmışlık, bakımsızlık, bırakılmışlık (ören, viran, harabe, kırık, yarım, öksüz... vb.)

l) Çevreyi ilgilendiren (eski, yeni, güzel, büyük, küçük, yukarı, aşağı, ulu, keçi / kiçi (kiçig), sivri, baş, orta, yalın... vb.) sıfatlar.

m) Taşın toprağın durumu (topografik şekillere) bağlı adlar: Göktaşlar, Kınalık, Sarıtaş. Kızılyar, Derindere...

n) Arazinin kullanılış biçimine uygun olarak verilen adlar: Ağılözü, Kervan Yolu, Göç yolu gibi.

o) Çevredeki yapılarla ilgili adlar: Alaşatlık, Kilise arkası, Kör çeşme vb.

2. Bitkilerle ilgili adlar:

a) Ağaçlar (ağaç türleri)

1. Meyve ağaçları

2. Meyvesiz ağaçlar

b) Meyveler

c) Sebzeler

d) Tahıllar ve baklagiller

e) Çiçekler

1. Yabani çiçekler

2. Süs çiçekleri

f) Bitki parçaları (dal, budak, çubuk, tiyek... vb.)

g) Bitki örtüsü

3. Hayvanlarla ilgili adlar

a) Yabani hayvanlar (arşlan, kaplan, ceylan, domuz vb.)

b) Alıcı kuşlar (kartal, şahin, doğan, tuğrul vb.)

c) Evcil kuşlar (güvercin, kumru, bülbül vb.)

d) Evcil hayvanlar (inek, boğa, koyun, keçi, koç, dana... vb.)

e) Sürüngenler

f) Böcekler

g) Suda yaşayanlar (balıklar, kurbağagiller vb.)

h) Zararlı haşereler

B. İnsanlara ve Toplumlara Dayanan Adlar

1. Fiziksel yaşayış ile ilgili adlar:

a) Yiyecekler

b) İçecekler

c) Eşya konacak kaplar

c.l) Su konacak kaplar (bakraç, kova, bardak, ibrik... vb.)

c.2) Mutfak levazımatı (kap-kacak, çanak-çömlek, tepsi.)

c.3) Aletler, takımlar

d) Kesici aletler

e) Savaş ile ilgili adlar

e.1) Devleti simgeleyen adlar (bayrak gibi)

e.2) Demokrasi ve insan haklarına uygun olmayan adlar (köle, cariye vb.)

f) Koşum takımı

g) Kumaş maddeleri

ğ) Yünden yapılan eşyalar (keçe, aba, kilim... vb.)

h) Yapı kısımları

2. Duygusal yaşayış ile ilgili adlar:

a) Duyular

b) Aile bireyleri

b.1) Akrabalar

c) Din ile ilgili adlar

3. Kişilerin varlıkları ile ilgili adlar:

a) Vücut kısımları (baş, yüz, göz, burun, yanak, boğaz, ayak, bacak, göbek, el, taban... vb.)

a.1) Vücutta oluşan tüyler (saç, sakal, bıyık, tüy, kıl)

b) Rütbelere (unvanlar), mevkiler

c) İnsanı ilgilendiren sıfatlar

d) Meslekler

e) İnsan (kişi) adları

f) Kişilerin fiziksel özellikleri de bulunan yer adları (kel, topal, kör, sağır vb.)

1) Tarihi kişi adları

2) Efsanevi kişi adları

3) Yaşayan kişi adları

g) Kavim, kabile, boy, soy, oymak, cemaat adları

1) 24 Oğuz boyunun adları

2) Öteki Türk boyların adları

3) Türk dışı boyların adları

C. Orta Asya'dan Getirilen Yer Adları (Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Doğu Türkistan, Özbekistan, Azerbaycan vb.)

D. Moğolcadan Türkçeye Geçen Yer Adları

E. Arapça Yer Adları

F. Farsça Yer Adları

G. Öteki Dillerden Türkçeye Geçen Yer Adları (Gülensoy 1998: 45-48).

Tuncer Gülensoy, “Elazığ, Bingöl ve Tunceli İlleri Yer Adlarına Bir Bakış” yazısında, bu konu üzerinde yapılan çalışmaların alan araştırmaları ile desteklenmesi gerektiğini söylemiş ve Elazığ, Tunceli, Bingöl yöresinden toplanan ağız malzemesini yer adlarının manalandırılmasında kullandığını belirten Gülensoy kendi tasnif çalışmasını şu şekilde ortaya koymuştur:

1. Yerin yapısına göre verilen adlar

2. Yerin ve çevrenin renk özelliğine göre verilen adlar

3. Yerin bir başka yerle farklı durumuna göre verilen adlar

4. Yerin ve çevrenin hayvanlarına göre verilen adlar

5. Çevredeki yapılara göre verilen adlar

6. Çevredeki akarsulara göre verilen adlar

7. O yere ilk yerleşen topluluğun lideri veya büyüğünün adına göre verilen adlar

8. Dinle ilgili adlar

9. Meslekle ilgili adlar (Gülensoy 1984: 156).

Bahaeddin Yediyıldız, “Türkiye’de Yer Adı Verme Usulleri ve Yer Adı Değişikliklerinin Tarihi Gelişimi” çalışmasında ortaya koyduğu tasnif:

1. Boy, oymak, aşiret ve şahıs adlarından teşkil olan adlar
 - a) Şahıs adlarına çoğul eki eklenerek oluşturulan adlar
 - b) Mensubiyet ekiyle bir şahsa veya oymağa bağlı insan gruplarını belirleyen adlar
2. Tabii olgulardan istifade edilen tasviri yer adları
 - a) Yeryüzünün tabii yapısıyla ilgili yer adları
 - b) Toprağın mahiyetini anlatan yer adları
 - c) Tabiatın renkleriyle ilgili yer adları
 - d) Coğrafi konumuna göre adlandırılan yer adları
 - e) Dağlar içindeki düzlük köylere verilen yer adları
 - f) Su ile ilgili yer adları
 - g) Dere ve derelerin sıfatları ile ilgili yer adları
 - h) Bölgenin iklim hususiyetiyle ilgili yer adları
 - i) Bitki örtüsü ile ilgili yer adları
3. Ören, viran, hisar, asar gibi kelimelerle oluşturulan yer adları
4. Meslek adları ile ilgili yer adları
5. Dini müessese ve manevi hayat ile ilgili yer adları
6. Folklorla ilgili yer adları
7. Ticari ilişkilerle ilgili yer adları
8. Hayvanlarla ilgili yer adları (Yediyıldız 1984: 26-29).

Sekizinci sırada bahsedilen Cemil Arif Alagöz, Türk Yer Adları Sempozyumu’nda sunduğu “Türkiye Yer Adları Üzerine Bazı Düşünceler” adlı çalışmasında, yer adlarının incelenip anlaşılması hususunun çok önemli olduğunu belirterek dünyada ve Türkiye’de nasıl tasnifler yapıldığına dair fikirlerini belirtmiştir:

1. Yeni keşfedilen yerlerde bilinmeyen şartlarla karşılaşmak korkusu, tehlikeli sürprizler, kâşif ya da göçmenleri buralara dini isimler vermeye sevk etmiştir. Bunlar: Hz. İsa, Hz. Meryem ve Hristiyan azizlerine ait isimlerdir.

2. Çeşitli ülkelere, çeşitli sebeplerle göçmenler geldikleri yerlere kendi yurtlarının adlarını vermişlerdir

3. Yeni keşfedilen yerlere kâşiflerin isimleri verilmiştir

4. Kâşiflerin mensup oldukları devletin hükümdarlarının veya yöneticilerinin isimleri verilmiştir

5. İlim, sanat veyahut başka suretle tanınmış şahsiyetlerin isimleri de yer adlarına yansımıştır:

Bu çeşit tasnifinin ardından Alagöz, Anadolu'nun kadim bir yerleşim alanı olduğunu belirterek bu yönü vesilesiyle yeni keşfedilen alanlardaki yer adlarından farklı olduğunu söylemiştir ve daha sonra da Türk yer adları ile ilgili yaptığı tasnifi belirtir:

1. Dağ isimleri:

a) Renklerle tanıtılan dağ isimleri

b) Çeşitli vasıflarına göre dağ isimleri

c) Dini İnanca uygun olan dağ isimleri

d) Eski kahramanların isimlerine sahip dağ isimleri

2. Ova İsimleri

a) İskân yerlerinin adlarıyla anılanlar

b) İçlerinden geçen nehir adlarıyla anılanlar

3. Nehir İsimleri:

a) Taşıdığı suyun vasfına göre adlandırılanlar

b) Yağmur ve kar sularıyla kabarıp çevrelerine ziyan veren nehirlerden benzetme yoluyla adlandırılanlar

c) Sularının kimyasal karakterine göre adlandırılanlar

4. Yerleşme - İskân Yerleri

A. Kır Yerleşmeleri

- a)** Boyların adları ile adlandırılanlar
- b)** Hafta pazarları / günleri ile adlandırılanlar:
- c)** İsimlerle adlandırılanlar
- d)** Türkiye dışındaki başka Türk yurtlarının adlarıyla adlandırılanlar
- e)** –abat ekli adlandırılanlar

B. Şehir Yerleşmeleri (Alagöz 1984: 11-23).

Müjgân Cumbur’un dokuzuncu sırada bahsedilebilecek tasnif çalışması, “Evliya Çelebi Seyahatnamesi’nde Yer Adları” adlı çalışmasında, Seyahatname’de bulunan yer adlarına dair yapmış olduğu tasnif çalışmasında bizlere şu şekilde bir liste sunmaktadır:

I. İnsan adlarına bağlı yer adları

- 1.** Kurucularının adları ile adlandırılan yerler
- 2.** Fetheden kimsenin adı ile adlandırılan yerler
- 3.** Mağlupların adları ile adlandırılan yerler
- 4.** Oturanların adları ile adlandırılan yerler
- 5.** Doğdukları yer olarak kişi adına bağlanan yerler
- 6.** Ermiş kimselerin ziyaretgâhları ve o topraklarda yatanın adına bağlanan yerler

II. Olaylar ve kişiler etrafında meydana gelen efsanelere bağlı yer adları

- 1.** Fetihler sırasında söylenmiş bir söze, bir cümleye ve bunların değişmesine bağlı yer adları
- 2.** Diğer efsane ve menkabelere dayalı yer adları

III. Birkaç türlü adları bulunan şehirler ve yerler

IV. Çevreyle ilgili yerleşim merkezlerinin adları

- 1.** Irmak ve dağlarla ilgili yer adları
- 2.** Yetişen ürünlerle ilgili yer adları
- 3.** Yaşayan hayvanlarıyla anılan yer adları

4. Çevrenin diğer özelliklerine bağlanan yer adları

V. Sadece hangi kelimedenden veya kelimelerden türetildiği anlatılıp manası belirtilen yer adları (Cumbur 1984: 202-215).

On ve sonuncu alan yazınında yararlanılmış olan tasnif çalışması ise Selma Özsermeci'nin, "Çorum İli Yer Adlarının Halkbilimsel Açıdan İncelenmesi" adlı tez çalışmasında bizlere bağlamı içerisinde sunduğu tasnif çalışmasıdır:

1. İnsanlarla İlgili Adların Kaynaklık Ettiği Yer Adları

1. 1. Şahıs Ad ve Soyadlarının Kaynaklık Ettiği Yer Adları

1. 2. Lakap ve Akrabalık Adlarının Kaynaklık Ettiği Yer Yer Adları

1. 3. Makam ve Rütbelerin Kaynaklık Ettiği Yer Adları

1. 4. Tarihi Şahsiyetlerden Kaynaklanan Yer Adları

1. 5. Padişah Adlarının Kaynaklık Ettiği Yer Adları

1. 6. Eski ve Yeni Devlet Adamlarının Adlarının Kaynaklık Ettiği Yer Adları

1. 7. Ordu Mensuplarının Adların Kaynaklık Ettiği Yer Adları

1. 8. Fikir, Sanat, İlim Sahalarında Ün Bulmuş Kimselerin Kaynaklık Ettiği Yer Adları

1. 9. Mahalli Şahsiyetlerin Kaynaklık Ettiği Yer Adları

1. 10. Efsanevi Şahsiyetlerin Kaynaklık Ettiği Yer Adları

2. Dini Müessese ve Manevi Hayatla İlgili Yer Adları

3. Tabii Olgulardan İstifade Edilerek Oluşturulan Yer Adları

3. 1. Yeryüzünün Tabii Yapısı ile İlgili Yer Adları

3. 2. Toprağın Mahiyeti ile İlgili Yer Adları

3. 3. Tabiatın Renkleri ile İlgili Yer Adları

3. 4. Yerleşim Yerinin Konumunu Belirten Yer Adları

3. 5. Bölge Adlarının Kaynaklık Ettiği Yer Adları

3. 6. Mevkii Adlarının Kaynaklık Ettiği Yer Adları

3. 7. Bölgenin İklim Hususiyeti ile İlgili Yer Adları

4. Su ile İlgili Yer Adları
 4. 1. Göl, Akarsu ve Pınarlarla İlgili Yer Adları
 4. 2. Şifalı Sular, Kaplıca ve Ilıcalarla İlgili Yer Adları
5. Bitki Örtüsü ile İlgili Yer Adları
6. Hayvan Adlarının Kaynaklık Ettiği Yer Adları
7. Ören, Viran, Kale, Saray, Hisar, Eski Gibi Sözcüklerle Kurulan Yer Adları
8. Çevredeki Eski Yapılardan Kaynaklanan Yer Adları
9. Yerleşim Yerinin Niteliğini Bildiren Yer Adları
 9. 1. Yeni, Güzel, Şen gibi Sıfatlarla Kurulan Yer Adları
 9. 2. Adın Kaynağını Tasvir Eden Yer Adları
10. Sayılarla İlgili Yer Adları
11. Ekonomik Faaliyet ve Mesleklerle Alakalı Yer Adları
12. Eşyalarla İlgili Yer Adları
13. Milliyetçi Duygularla Oluşturulan Yer Adları
14. Siyasi Partilerden Ad Alan Yer Adları
15. Yerleşim Alanına Sonradan Gelen Toplulukların Yerleşim Yerlerini Belirten Yer Adları
16. Yerleşim Yerinin Eski Adının Türkçe Telaffuzundan Kaynaklanan Yer Adları
17. Hakbilim ile Alakalı Yer Adları
18. Yemek Adları İle Kurulan Yer Adları
19. Koku Eksenli Yer Adları
20. Kaynağı Tespit Edilemeyen Yer Adları (Özsemerci, 2019: 64).

Bu bağlamda yer adları ile ilgili Dursun Yıldırım'a göre: "Coğrafya'dan Vatan'a geçiş sürecinde, etnik görünüm kazanan insan gruplarının üzerinde yaşadıkları, yürüdükleri toprak parçalarına vurdukları ilk damgalar, sınırtaşları, yer belirleme işaretleri, hüviyet varakaları, kültürlerinde 'yer adları' olarak karşımıza çıkar. Her bir ad ait olduğu etnik

grup için, üzerinde yaşanan toprakla ilgili ayrı bir anlama sahiptir. Toprak ile insan grubu arasındaki ilişkinin gelişme seyrini, vahşi tabiat ortamının işleniş ve kullanış biçimlerini, bu ortamda yaşanan tarihi yer adları korur. Dolayısıyla yer adlarını tespit ve tahlil etmek suretiyle elimizde başka belge olmasa bile herhangi bir insan grubunun, etnik grubun, milletin, başlangıçtan itibaren zaman ve mekân eksenleri üzerinde mevcudiyetleri, gelişimleri, yayılışları, bulundukları tabiat ortamını vatan haline getirişleri, yaşayış tarzları, dünya görüşleri kısaca kültürleri hakkında aydınlatıcı bilgilere erişebiliriz.”

Akademi ve edebiyat cemiyetleri çevresinde, ortaya çıkarılan ürünlerin her nasıl mahiyette olursa olsun bir tertibine gerek duyulur. Şöyle ki Özön’ün de belirttiği gibi bir konu üzerine çalışıp aklımıza gelenleri topladıktan sonra fikirlerin birbirlerini uyandırabilmesi için en sonraki işimiz bunları iyi bir sıra ile belirtmeye çalışmaktır, yazıda bu düzeni koruyacak olan da elbette “tertîp”tir. (Özön, 1961: 81). Bu bağlamda işlenmeye çalışılan konunun üçüncü tertibine geçilebilir.

Sakarya 4817,00 yüz ölçümüne sahip Marmara bölgesinde bulunan bir kenttir. Sakarya, 16 ilçe ve bu ilçelere bağlı köylerden meydana gelmektedir. Yapılan çalışmada Sakarya’nın adı, Sakarya merkez mahallelerin adları, ilçe adları ve köy (mahalle) adları incelenmiştir. Sakarya yer adları ile ilgili derleme çalışmaları incelendikten sonra bu alanda önceden yapılmış olan tasnif çalışmalarına yer verilmiş ve bu tasnif çalışmalarının ışığında, Sakarya ili yer adlarının çarşılmaya uygun tasnifine gidilmiştir. Sakarya’nın coğrafi, iktisadi, sosyo-ekonomik ve kültürel durumu gibi konular alt başlıkları ile birlikte incelendiğinde elde edilen veriler ışığında Sakarya ili yer adlarına dair aşağıda verilen şekilde bir tasnif çalışması gerçekleştirilebilir:

1. İnsanı Yansıtan Yer Adları

- Kişi Adlılar (Antropotoponimler)

2. Tarihi Şahsiyetlerin Kaynaklık Ettiği Yer Adları

- Padişah Adlarının Kaynaklık Ettiği Yer Adları
- Devlet Adamlarının Adlarının Kaynaklık Ettiği Yer Adları

3. Millet ve Devlet Adları İle İlgili Yer Adları

4. İnsanlara Verilen Lakaplar Kullanılarak Oluşturulan Yer Adları

5. Unvan Eklemeleri İle Oluşturulmuş Olan Yer Adları
6. Mutfak Kültürü ve Beslenme İle İlgili Yer Adları
 - Yiyecek Adlarına Bağlı Yer Adları
 - Tatlı Yiyecekler İle İlgili Yer Adları
 - Baharatlar İle İlgili Yer Adları
7. Su Adlarına (Hidrotoponimler) Bağlı Yer Adları
 - Göl - Akarsu - Dere ve Pınar Adları İle İlgili Yer Adları
8. Meslek Adlarına Bağlı Olarak Oluşturulan Yer Adları
9. İnsanî Özellikler İle İlgili Yer Adları
 - Sağ veya Sol El Kullanımına Bağlı Oluşturulmuş Olan Yer Adları
10. Yıldız Adlarına (Astrotoponimler) Bağlı Yer Adları
11. Gerçekleşmiş Bir Olaya Bağlı Yer Adları
12. Yapı Adlarına Bağlı Yer Adları
13. Sosyal, Dinî Hayat ve Etkinliğe Bağlı Yer Adları
 - Dinî Hayatla İlgili Yer Adları
 - İslâm Diniyle İlgili Yer Adları
 - Dinî Büyükler (Babalar ve Erenler) İle Kurulmuş Yer Adları
 - Sosyal Hayatla İlgili Yer Adları
14. Hayvan Adlarına (Zootoponimler) Bağlı Yer Adları
 - Evcil Hayvanlarla İlgili Yer Adları
 - Hayvan Besinleri İle İlgili Yer Adları
 - Vahşi Hayvanlarla İlgili Yer Adları
 - Suda Yaşayan Hayvanlarla İlgili Yer Adları
 - Avcılığa Bağlı Yer Adları
15. Bitki Adlarına (Fitotoponimler) Bağlı Yer Adları

- Yabani Bitki Adlılar
 - Ağaç Adlarına Bağlı Olanlar
 - Çalı Adlarına Bağlı Olanlar
 - Ot, Mantar, vb. Adlarına Bağlı Olanlar
- Tarıma Bağlı Yer Adları
- Zirai Bitki Adlarına Bağlı Yer Adları
 - Meyve Ağaçlarına Bağlı Olanlar
 - Tahıllara Bağlı Olanlar
 - Süs Bitki Adlarına Bağlı Yer Adları
- 16. İnsan ve Coğrafi Nesneler Arasındaki Bağ Kaynaklı Yer Adları
 - Coğrafi Terim Niteliğindeki Sözcüklerle Kurulan Yer Adları
 - Yerin Konumuna Bağlı Yer Adları
 - Yerin Alt Konumuna Bağlı Yer Adları
 - Yerin Üst Konumuna Bağlı Yer Adları
 - Yerin Orta Konumuna Bağlı Yer Adları
 - Yerin İç – Dış Konumuna Bağlı Yer Adları
 - Yerin Yakın – Uzak Konumuna Bağlı Yer Adları
 - Yerin Coğrafi Konumuna Bağlı Yer Adları
 - Yerin Tarifini Kolaylaştıran Konumuna Bağlı Yer Adları
- 17. Doğa Olayları İle İlgili Oluşturulmuş Yer Adları
- 18. Renk Adlarıyla Kurulan Yer Adları
- 19. Takvim Mefhumu İle İlgili Yer Adları
- 20. Sayı Adlarıyla Kurulan Yer Adları
- 21. Telâfuz İle İlgili Yer Adları
- 22. Coğrafi Nesnelerin Görünümüne ve Yapısına Bağlı Yer Adları

- Benzetmeye Dayalı (Metaforik) Yer Adları
 - Coğrafi Nesnenin Dış Görünümü İle İlgili Yer Adları
 - Coğrafi Nesnenin Yapısı İle İlgili Yer Adları
23. Maden - Madencilik ve Taş Ocakları İle İlgili Yer Adları
- Madenlere Bağlı Yer Adları
 - Metal Madenlere Bağlı Yer Adları
 - Yakıt Madenlere Bağlı Yer Adları
 - Taş Ocakları İle İlgili Yer Adları
24. Eski – Yeni Gibi Sıfatlar İle Kurulmuş Yer Adları
25. Aşağı – Yukarı Gibi Yön İfadeleri İle Kurulmuş Yer Adları
- Aşağı İfadesi İle Kurulmuş Olan Yer Adları
 - Yukarı İfadesi İle Kurulmuş Olan Yer Adları
26. Büyük – Küçük - Eğri Gibi Betimleyici İfadeler İle Kurulmuş Yer Adları
- Büyük Betimleyici İfadesi İle Kurulmuş Yer Adları
 - Küçük Betimleyici İfadesi İle Kurulmuş Yer Adları
27. Eşyalarla İlgili Yer Adları
28. Gün Dönmeleri İle İlgili Yer Adları
29. İnsan Uzu ve Hastalıkları İle İlgili Yer Adları
- İnsan Uzu İle İlgili Yer Adları
 - İnsan Hastalıkları İle İlgili Yer Adları
30. Göç Mefhumuna Bağlı Yer Adları
- Göç Edilen Yere Eski Yer Adının Verilmiş Olduğu Yer Adları
31. Giyim Kuşam Unsurları İle Kurulmuş Yer Adları
32. Askerî Faaliyetler İle İlgili Yer Adları
33. Edebî Şahsiyetler İle İlgili Yer Adları

34. Millî ve Manevî Duygular İle İlgili Yer Adları

35. Halkbilimsel Öğeleri İçinde Barındıran Yer Adları

- Örf – Âdet – Gelenek İle İlgili Yer Adları
- Halk İnanç ve İnanışları İle ilgili Yer Adları
- Memoratlar İle İlgili Yer Adları
- Kültürel Sınıflandırmadan Doğan Yer Adları
- Halk Mimarisi İle İlgili Yer Adları

36. Tasnifi Yapılamayan Yer Adları

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: SAKARYA'DA YER ADLARI VE BU YER ADLARININ HALKBİLİMSEL ANALİZİ

3.1. İlçe ve Mahalle (Köy) İsimlerine Genel Bakış

Sakarya ili hakkında T.C. İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü'nden alınan yer addı listesinden yararlanılmıştır. Bu listede bölge 16 ilçeden ve toplamda 667 adet köyden (mahalle) oluşan Türkiye'nin bir ilidir. Bu bakımdan Sakarya ilinin gelişen bir bölge olduğunu söylemek çok da yanlış olmayacaktır. Bunun yanında, yapılan araştırmada 667 adet köy ve 16 ilçe de dâhil olmak üzere ulaşılmaya çalışılmış olup tez metni içerisinde işlenmeye değer olarak çıkan malzeme 470'dir. Bu bağlamda Sakarya ili ilçelerinin ismi genel tablo halinde oluşturulmuş olup bu ilçelere bağlı olan köylerin işlenmesi de kendi başlığı altında derleme metniyle birlikte yapılacaktır bunun için ayrıca bir tablo oluşturma işine girilmemiştir.

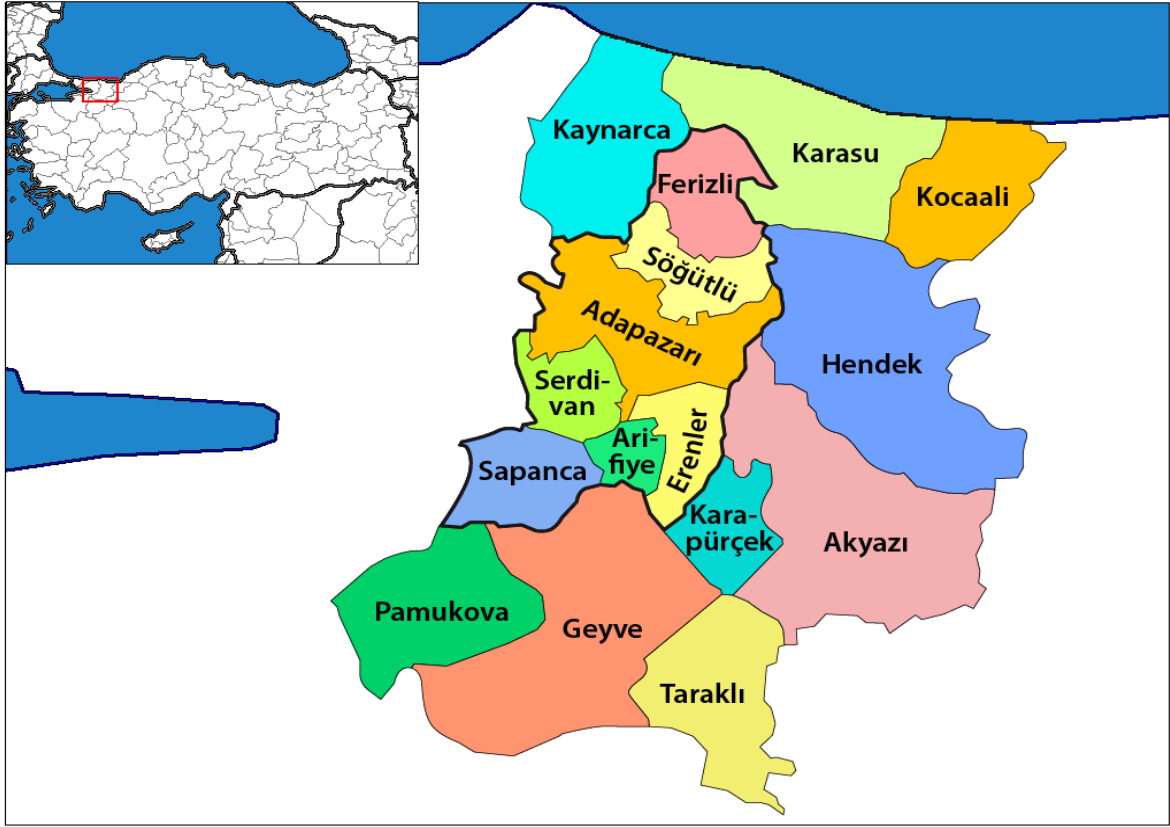
Tablo 5: Sakarya İlçeleri

Sakarya	
1.	Adapazarı
2.	Akyazı
3.	Arifiye
4.	Erenler
5.	Ferizli
6.	Geyve
7.	Hendek
8.	Karapürçek
9.	Karasu
10.	Kaynarca
11.	Kocaali
12.	Pamukova
13.	Sapanca
14.	Serdivan
15.	Söğütlü
16.	Taraklı

Kaynak: T.C İç İşleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü.

Sakarya ili ve ilçelerinin adlarının verilmiş olduğu on altı bölümlü tablonun ardından bölgenin görünümünü akılda canlandırmayı kolaylaştıracak ve belli sınırları çizerek olan renkli bir haritaya da yer vermek ile fayda sağlanabilir.

Harita üzerinde bu bakımdan merkez ilçe Adapazarı'nı oluşturur. Daha sonrasında Hendek, Geyve ve Akyazı gibi diğer büyük ilçeler de görülebilir.

Harita 3: Sakarya İlçelerin Haritası

Kaynak: [https://www.google.com/search?q=sakarya+il%C3%A7eleri+haritas%C4%B1&sxsrf= AliCzsZYXDjaB5bT6bZXybRvIxxYtG3hA:1669831386306&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUK EwiB8_XUvtb7AhW3Z_EDHWyWB3QQ_AUoAXoECAIQAw&biw=1366&bih=657&dpr=1](https://www.google.com/search?q=sakarya+il%C3%A7eleri+haritas%C4%B1&sxsrf=AliCzsZYXDjaB5bT6bZXybRvIxxYtG3hA:1669831386306&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUK EwiB8_XUvtb7AhW3Z_EDHWyWB3QQ_AUoAXoECAIQAw&biw=1366&bih=657&dpr=1), Erişim Tarihi: 11. 07. 2021, 17: 13.

Yer adı kaynağı hakkında malumat derlemelerinin metinleri ve bu metinlerin analiz edilmesi bölümüne geçilmeden önce, kaynak kişilerin direkt olarak yaşadıkları bölgeler hakkında eski ve yeni isim bilgisinin tablolastırılmış hali genel bir inceleme için fayda sağlayabilir. Bu bağlamda tespit edilen veriler, kaynak kişi bilgilendirmesinden yola çıkılarak sıralanmıştır.

Tablo 6: Mahallelerin Eski ve Yeni Ad Bilgisi

Mahallenin Eski Adı	Mahallenin Yeni Adı
Yeniköy	Burhaniye (Geyve)
Tespene	Fevziye (Pamukova)
Hamdiyesami	Hamitli (Hendek)
Kanlıçay	Şerefiye (Akyazı)
Çerkes Beylikkişla	Maksudiye (Söğüt)
Yortan – Hacı Ahmetbey	Yüksel (Karapürçek)

Dodurga	Kemaller (Taraklı)
Tahirbey	Mesudiye (Karapürçek)
Cevharmanlar	Mecidiye (Karapürçek)
Aygırlar	Aydınlar (Geyve)
Tekerlek Süleymaniye	Süleymaniye (Hendek)
Ağaçlık	Ağacık (Ferizli)
Necatipaşa	Çağlayan (Hendek)
Bostanköy	İlimbey (Geyve)
Çiftlik	Çağlayan (Adapazarı)
Küplü	Belpınar (Geyve)
Kaşbaşı	Akpınar (Kocaali)
Nusretbey	Büyükdere (Hendek)
Kutludere	Kurudere (Karasu)
Sondur – Sondul	Pınarlı (Pamukova)
Yüzevler	Göl (Sapanca)
Tuğlaküp	Küplük (Kocaali)
Kuyumcul	Kuyumcullu (Karasu)
Şükre	Akincılar (Geyve)
Kulaksız Çiftliği	Evrenköy (Adapazarı)
Adliye	Değirmendere (Erenler)
Mehmetçik	Kurtuluş (Hendek)
Hocaköy	Konak (Kaynarca)
Zümrüt	Yalı (Kocaali)
Cumagır	Hacıramazanlar (Adapazarı)
Sofuköy	Hacıköy (Arifiye)
Potoğlu	Ceylandere (Ferizli)
Tepe-i Müslüm	Çamyolu (Adapazarı)
Çevşek	Yeniçam (Kaynarca)
Kurtlupınar	Yazılıgürgen (Karapürçek)
Gürcüfahriye	Kozluk (Kocaali)
Şahbender	Çayırbaşı (Hendek)
Ayazma	Fındıklı (Söğütlü)
Çarka	Ekinli (Erenler)
Tököz	Çilekli (Pamukova)
İrfan-ı Saniye	Buğdaylı (Akyazı)
Gavurkırma	Korucuk (Adapazarı)
Ahmetbey Bayırı	Maltepe (Adapazarı)
Firinç	Esenyurt (Taraklı)
Abdipaşalar	Dışdedeler (Taraklı)
Ceditköy	Uzakkışla (Kaynarca)
Kadifekale	Güney (Hendek)
Beynevit	Altındere (Akyazı)
Kayabaşı	Taşagıl (Akyazı)
Şahinbey	Boğazköy (Geyve)
Bolozlar	Gümüşoluk (Kocaali)
Başışler	Yeniğün (Adapazarı)
Ormanşevkiye	Yeniorman (Akyazı)
Tersiyeri	Büyükesence (Erenler)
Küçekkişla	Küçükkişla (Kaynarca)
Döğücüler	Işıklar (Adapazarı)
Keremiye	Yongalık (Akyazı)

Canbolad	Kemaliye (Hendek)
Çay	Çaykışla (Erenler)
Yenimahalle	Tuapsalar (Erenler)
Çarkasami	Yazılı (Erenler)
Koyunağılı	Gölkent (Ferizli)
Kavacılar	Akpınar (Hendek)
Parepare	Paralı (Karasu)
1. Nuhviran / Nühven 2. Hacibatbey	Beylice (Hendek)
Guzan	Kozan (Geyve)
Saray	Şerefiye (Geyve)
Hatila	İkramiye (Hendek)
Setçevi	Setçe (Geyve)
Sapan	Rüstempaşa (Sapanca)
Beylikkışla	Türkbeylıkışla (Söğütlü)
Boyat	Bayat (Geyve)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Verilen tabloda 72 bölgenin adının sonradan değiştirilmiş olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, kaynak kişilerden elde edilen bilgilere göre bu adların değiştirilme sebepleri çeşitlilik göstermektedir. Bunlar sırasıyla; o dönemde başta bulunan devlet yetkililerinin müdahalesi ya da yerel yönetim içerisinde bulunan insanların gerekli mecralara başvurarak isim değişikliği istemesi. Rum zamanından kalan yer adlarının Türkçe olmaması. Kelimenin kullanım için kötü anlam barındırdığının düşünülmesi, kelimenin hiçbir anlamının olmadığı düşüncesi, köy halkı içerisinde sözü dinlenen büyüklerin yer adını vermesi gibi durumlarda yer adı değişikliğine gidildiği tespit edilmiştir. Ayrıca bazı bölgelerin birden çok yer adı değişikliğine gitmesinin sebepleri ise bölgede gerçekleşen olaylara göre ya da zamanla dilin ekonomikliği ilkesi ile halk ağızında söylem farklılığına uğraması şeklinde gerekçelendirilebilir.

3.2. Sakarya İli Yer Adlarının İncelenmesi

3.2.1. İnsanın Yanında Toplumu Yansıtan Yer Adları

Paul Connerton, “Modernite Nasıl Unutturur?” kitabında yer adlarının tek bir işleve sahip olamayacağını söylemenin yanında, tek işlev olarak yerleri sınırlandıran, imgeleyen, konum belirleyen, müzakere etmek amacıyla kullanılan göstergelerin de olmadığını belirtir. Bunun tam aksine, kimi yer adlarının toplumu hakkında önemli tarihi bilgileri sağlayabildiğini, bölgede bilinen hikâyelerdeki olayları akla getirebildiğini, örnek niteliğindeki davranışları çağrıştırdığını ya da tam tersi gibi aktif roller üstlendiğini belirtir. Bununla birlikte kimi yer adlarının ise o yerin geçmişini kısmen gizlediğini

belirtir. Connerton, adlandırmanın gizleyici özelliğini bir coğrafyanın farklı bir millet tarafından fethinden sonra fatihin o alana kendinden olan adlar vermesiyle ilişkilendirmiştir (Connerton 2014: 21).

Bu hususa Sakarya bölgesinde bulunan yer adlarında da rastlanabilir. Tamamen kendi tarihinin izlerini okumak mümkün olan yer adları olduğu gibi gizleyici özelliğe sahip olan ‘güzel’ diye nitelendirilen adların da olduğu kaynak kişilerden derlenmiştir. Bunlardan en çok rastlanan yer adı ise “Yeni” betimlemesi ile yapılanlardır. Bununla birlikte yer adları coğrafi bilgilerin de verir. Yeşillik, düzlük, bayırlık, merkezilik, uzaklık gibi pekçok husus da bu noktada etkili olabilir. Bu kısımda, toplumsal hafızanın doğa ve vicdan hafızası ile beslendiği sonucuna varılabilir.

Ortak tarih içerisinde Sakarya yer adlarının çoğunun atalar kültü bilinci ile verildiği söylenebilir. Bu bağlamda yerleşim yerlerine verilen Türk adı, Türk boy, cemaat adları gösterilebilir. Bölgede yetişen dini büyüklerin bu noktada önemli bir yere sahip olduğu kanısına varılabilir.

3.2.1.1. Kişi Adlılar (Antropotoponimler)

Yaşamın birçok alanında etkili olan cinsiyet (sex) faktörü ve toplumsal cinsiyet kalıpları (gender) insan doğası üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Kadın veya erkek, günlük dildeki yaygın kullanımıyla hem bireyin biyolojik anlamda dişi (female) veya er (male) oluşunu, hem de toplumsal roller sistemi dâhilinde anlam kazanan kadın (woman) veya erkek (man) oluşu ifade eden iki terimdir (Vatandaş: 30).

Bu bağlamda bu iki terimin mahiyeti biyolojik boyutunun yanında toplumsal boyut içerisinde de belli farklılıklara sahiptir. Toplumsal yapı içerisinde, kadın ve erkek ayrımı çok net görevler silsilesi ile ayrılmış durumdadır. Toplumun cinsiyete yüklemiş olduğu roller, birey üzerinde oluşacak olan karakteri de derinden etkiler niteliktedir. Bu bağlamda, tarih boyunca kadın genellikle arkaplanda kalmış roldedir. Erkek evin direği konumunda olup kadın ise ev içerisindeki işlerle ve çocuk bakımında karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda kadın sosyal hayat içerisinde çok öne çıkmaz. Öne çıkan kadınlar bir şekilde kendilerini kanıtlamış veya yaşlarının beraberinde getirdiği saygınlık yardımı ile görünür olmuşlardır. Bu husus lakap alma konusunda yapılan çalışmalarda ortaya çıkmasının yanında yer adlarında da etkili olmuştur. Derleme metinlerindeki

verilerde de bu hususun aynı şekilde karşımıza çıktığını gözlemleyebiliriz. Fakat cinsiyet isimlerine bağlı olarak verilen yer adlarının çoğunluğu erkek cinsiyetine bağlı olarak verilmiştir. Bununla birlikte bir kez daha sosyal yaşantıda kadınların arkaplanda kalmış olarak tasavvur edildiği savı kanıtlanır niteliktedir.

1) Lütfiyeköşk Mahallesi

Sakarya'nın Hendek⁷ ilçesine bağlı olan Lütfiyeköşk, 20. yüzyılın başında kurulmuş bir Gürcü yerleşim birimidir. Bölgenin kuzeydoğusunda Kazımiye, kuzeybatısında Şeyhler, güneyinde Akova, güneydoğusunda Büyükdere, güneybatısında Kargalıhanbaba yerleşim birimleri bulunmaktadır. Kaynak kişi, bölgeden zamanında İpek Yolu'nun geçtiğini ve bu yolun üstünde de Lütfiye isminde bir kadının güzel bir binası olduğunu bildirmiştir. Bu kadın, oldukça hayırsever bir kadın ve bu yoldan gelen geçen misafirleri kendi evinde ağırladığını da eklemiştir. Kadının evi, o zamanların hanları gibi bir yer olarak düşünülebilir tabii o zaman bölgede henüz bir yerleşim yeri bulunmuyormuş. Kaynak kişinin söylediğine göre, buraya sonradan gelen ataları da aynı ismi değerlendirmiş ve bu şekilde devam ettirmişler (K. K. 200).

2) Şükriye Mahallesi

Sakarya'nın Erenler⁸ ilçesine bağlı olan Şükriye'nin doğusunda Tuapsalar, batısında Semerciler, kuzeyinde Çaybaşı Fuadiye yerleşim bölgeleri bulunmaktadır. Erenler ilçesine bağlı olan Şükriye Mahallesi en yakın yerleşim birimleri sırasıyla Tuapsalar ve Kemaliye bölgeleridir (<https://www.erenler.bel.tr>, Erişim Tarihi: 02. 08. 2021, 14: 25).

⁷ Hendek, Sakarya'nın doğusunda Düzce ili ile sınırdır. Yeni cadde üzerinde bulunmasından dolayı çevre köylerin toplandığı yer olmuştur. Bu nedenle "Han Dağı" Pazarı denmiştir. Hendek ismi de zamanla Han-Dağ'dan türetilmiştir. Köprülü Mehmed Paşa buranın ilerlemesine büyük katkılarda bulunmuştur. XIX. yüzyılda Kafkasya'dan gelen göçmenler yörede ve merkeze yakın yerlerde yerleşmişlerdir (Konukçu, 2005: 41, 42). 1907 yılında belediye teşkilatı kurulmuştur. Şehir merkezine uzaklığı 32 km'dir. Yüzölçümü 581 km² olan ilçenin denizden yüksekliği 175 m.'dir (Cumhuriyetimizin 75. Yılında Sakarya, 1998: 69).

⁸ Erenler ilçesinin kuzeyinde Adapazarı ilçesi, batısında Arifiye ilçesi, güneyinde Geyve ilçesi, doğusunda Akyazı ilçesi, güneydoğusunda Karapürçek ilçeleri yer almaktadır. Erenler, bugünkü Sakarya şehrinin nüvesini teşkil eden (Ada Nahiyesi) bir iktisadi ve içtimai merkezdir. Bölgede her hafta Pazar kurulması insanlar arasında gerçekleşen sosyal ve kültürel alışveriş Nahiyeyi canlı bir merkez haline getirmiş. Ada Nahiyesinin fethi esnasında şehit düşenlerin gömüldüğü tepe ve bu tepede bir tekke bulunması ayrıca Sakarbaba adıyla bilinen türbenin de bu mevkide olmasından dolayı Erenler ismiyle anılan bir yerleşik düzen oluşmuştur. Bölge, XIX. Asır sonlarına doğru Kocaeli İzmit vilayetinin bir kazası halindedir. Sakarya, 1965'te sanayi bölgesi olarak kabul ve tasdik edilmiştir. Bunun akabinde, yeni İstanbul-Ankara (D-100) karayolunun Belediye mülkiyetindeki bir kısım yerlerin de kamulaştırılarak Erenler sınırları içinden geçmesi sonucunda özellikle sanayinin bölgeye kaymasıyla çok hızlı bir gelişme göstermiştir 2008'de de Erenler ilçe statüsüne kavuşturulmuştur (<https://www.erenler.bel.tr>, Erişim Tarihi: 02. 08. 2021, 14: 25).

Kaynak kişisi Şükriye hakkında, Şükriye’de bin sekiz yüz altmış yılı civarında bir bayan oturmuş olduğunu ve o hanımefendinin isminin de buraya verilmiş olduğunu belirtmiştir. Bu bölge halkının, daha çok Balkanlardan göçme bir halk olduğunu. Bölgenin değişik bir mozaik sahibi olduğunu da eklemiştir. Şükriye hanımın bu bölgeye Osmanlı – Rus savaşından sonra ailesiyle birlikte yerleşmiş olduğunu ve zamanla onun isminin yöre ismi olarak kaldığını belirtmiştir (K. K. 109).

3) Adliye Mahallesi

Sakarya ili, Arifiye⁹ ilçesine bağlı olan Adliye Mahallesi, Kafkas göçmeni yerleşimidir. Adapazarı-Bilecik D-650 yolu yakınlarında bulunan yerleşim yerinin kuzeyinde Ahmediye, güneyinde Boğazköy, doğusunda Kumbaşı, batısında ise Akçay yerleşim birimleri bulunmakla birlikte, en yakın yerleşim birimleri sırasıyla Ahmediye, Kumbaşı ve Çınardibi yerleşimleridir. Bölgede Bizans İmparatorluğundan kalma Çobankale Adliye Mahallesi ile Geyve arasında kalmaktadır (<http://www.arifiye.gov.tr/tarihi>, Erişim Tarihi: 01. 08. 1021, 22: 18).

Kaynak kişi, Adliye Mahallesinin ismi ile ilgili geçmişte bu konu hakkında üç tane rivayet var. Burada yaşlı bir teyzenin ismi Adliye şeklindeymiş, bu kişi yüz yaşının üstüne kadar yaşamış onun için onun ismini bölgeye koydular derler. İkinci rivayete göre de bölgede adlî bir olay olmaz bundan dolayı gelen Kaymakam oranın yer adı için Adliye olsun demiştir, şeklinde açıklamalarda bulunabilmiştir (K. K. 84).

4) Şükriye Mahallesi

Sakarya’nın Sapanca¹⁰ ilçesine bağlı olan Şükriye’nin kuzeyinde Hacımercan, kuzeybatısında İlmiye, güneydoğusunda Fevziye, güneybatısında Memnuniye yerleşim

⁹ Arifiye’de kalıcı yerleşim ancak Geç Roma dönemiyle Bizans dönemlerinde olmuştur. İpek Yolunun üzerinde bulunması hasebiyle işlek bir mevkidir. Bölge 7. ve 9. yüzyılda Arapların ve Perslerin saldırılarına, 944 yılında da Rusların saldırılarına uğramıştır. Bizans kendini korumak için bölgede ordu kurmuştur. Avrupa’dan gelen orduların toplanma bölgesi de yine Arifiye’dir. Ordunun ahırları burada bulunur ve atlar bölgedeki otlaklarda bakılırdı. Bizans İmparatoru Alexios, Türkleri bölgeden uzaklaştırmak için 1095 yılında Sapanca Gölünün doğusunda bir kale yaptırmıştır. Kalenin Adliye Köyü sınırlarında kalıntıları mevcuttur. TEM Otoyolu, 1987 yılında bölgeden geçirilmiştir. 1954 yılına kadar Adapazarı İzmit iline bağlı bir kasaba olduğundan Arifiye de Sapanca’ya bağlı bir nahiye idi. Çok fazla göçmen geldiği için kültür mozaiki gibidir. Bölgede zenginliği ve yardımseverliğiyle anılan Arif Beyin adı 1850 yıllarında verilerek köyün adı Arifiye olmuştur. 1956 yılında Arifiye ve Kalaycı mahallelerinin birleşmesi ile Arifiye Belediyesi kurulmuştur (<http://www.arifiye.gov.tr/tarihi>, Erişim Tarihi: 01. 08. 2021, 22: 18).

¹⁰ Sapanca bölgesinin iki isimle Ayân ve Sabancı diye geçtiği ifade edilmektedir. İsmi hemen yanından yükselen dağın Roma dönemindeki ismi olan Sophon’dan aldığından bahsedilir. Evliya Çelebi, İzmitli bir kocanın ormanı açarak saban sürdüğü için bu adı aldığından bahseder. Katib Çelebi, Sapanca’yı gölün kenarında, düz bir alanda, orman içinde, suru olmayan kasaba olarak anlatır. Sapanca, genelde kaza olarak

birimleri bulunmakla birlikte, en yakın yerleşim birimleri sırasıyla Hacımercan, İlmiye ve Fevziye'dir (Cumhuriyetimizin 75. Yılında Sakarya, 1998: 81). Kaynak kişi, Sapanca ilçesine bağlı Şükriye için, burada Şükriye adında bir hoca hanım yahut Şükrü adında bir hoca bulunuyormuş ve bölgenin ismi bu kişilerin isimlerinden kalmış şeklinde bilgilendirmelerde bulunmuştur (K. K. 323).

5) Aziziye Mahallesi

Sakarya'nın Karasu¹¹ ilçesine bağlı olan Aziziye Gürcü yerleşim bölgesi olarak kurulmuştur. Bu bölgenin kurucusu ve aslında mahalenin çoğunluğu da Batum göçmeni müslüman Gürcü halkından meydana gelmiştir. Kaynak kişi, Aziziye Mahallesi, Abdülhamit döneminde Hamidiye olarak geçiyormuş. Daha sonrasında Sultan Aziz gelince buranın ismi de Aziziye olarak değiştirilmiş. Bir başka anlatımda ise daha önceleri burada çok fazla su batmaları oluyormuş bu su batmalarında bir tane ablamızı kaybetmişiz. Bu Aziziye abla insanlara yardım ederken ölmüş onun ismini bu köye vermişler yer adı hususunda bu tarz bilgilendirmelerde bulunabilmiştir (K. K. 229). Bu noktada tarihsel kronolojiden değil kaynak kişinin vermiş olduğu bilgilerden yararlanılmıştır.

6) İlyaslar Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı¹² ilçesine bağlı olan İlyaslar'ın batısında Kurtbeyler, güneyinde Hacılar, kuzeyinde Turnadere yerleşim birimleri bulunmaktadır. Kaynak kişi İlyaslar yer

uzun süre varlığını sürdürmüştür. Demir yolunun Sapanca'dan geçmesiyle kasaba daha da önem kazanmıştır. Kafkasya'dan gelen göçmenler kasaba ve köylerde yerleştirilmişlerdir. 1957'de kaza haline gelmiştir. 1923 yılında da belediye teşkilatı kurulmuştur. Merkeze uzaklığı 17 km'dir. Yüzölçümü 140 km² olan ilçenin denizden yüksekliği 30 m'dir. Bölge Kafkas göçmeni yerleşim birimidir. Bölgede eskiden sadece Abhazların yaşadığı görülürken artık Lazların da yaşadığı görülebilir. Bu bakımın matematiksel oranı hakkında bilgilendirmede yarı yarıya bir denklik olduğu söylenebilir (Konukçu, 2005: 45).

¹¹ Karasu kuzeyde Sakarya nehrinin doğusunda, denizden biraz içeride kalır. Karadeniz kenarındaki ilk Yörük yerleşmesi olarak göze çarpar. İncirli, İncürlü, İnci(r)li diye tanınmaktadır. Eskiden yörede çok miktarda incir ağacı vardır. Denizcilik ve gemi yapımıyla uğraşmışlardır. Karasu adı, yakınındaki Karagöl de denilen bir su birikintisinden gelmektedir. Odun ve kömür ticareti ile uğraşan ahalisinin Melenagzı ile teması vardır. 15 Şubat 1954'te Karasu'ya bağlı nahiye haline getirilmiştir. Sakarya nehri Karasu'nun batısından delta halinde denize dökülür. Anadolu'nun kuzeyindeki üç önemli ve büyük deltadan biridir (Konukçu, 2005: 43). 1933 yılında ilçe olmuştur. Aynı yıl belediye teşkilatı kurulmuştur. İl merkezine uzaklığı 51 km'dir. Yüzölçümü 410 km² olan ilçenin denizden yüksekliği 20 m'dir (Cumhuriyetimizin 75. Yılında Sakarya, 1998: 71).

¹² Adapazarı ilçesi bugünkü Tıgıcılar Mahallesi'nin bulunduğu yerde Ada Ada veya Ada Köy ismiyle XVI. yüzyılda kurulmuştur. (Konukçu, 2005: 35) 1646 yılında nahiye, 1837'de ilçe olan Adapazarı, 22 Haziran 1954 tarihli Kanunla Kocaeli ilinden ayrılarak bağımsız il statüsü kazanan Sakarya ilinin merkez ilçesi olmuştur. 1868'de belediye teşkilatı kurulmuştur. Yüzölçümü 645 km² olan ilçenin denizden yüksekliği 31 m.'dir (Cumhuriyetimizin 75. Yılında Sakarya, 1998: 55).

adı hakkında bilgilendirmesinde, köyün kurucusu olan İlyas isminde bir kişinin adından aldığını belirtmiştir. İlyaslar, bu bölgeye yerleşip köyü kurmuş ve kendi isimlerini de bu köye vermişler şeklinde de eklemeye bulunmuştur (K. K. 23).

7) Reşadiye Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Reşadiye yine 20. yüzyıl başında bir Gürcü yerleşim birimi olarak kurulmuştur. İrşadiye adı ile de geçmektedir. D-140 yoluna yakın bir bölgede bulunan Reşadiye, coğrafi olarak Şerefiye ve Beldibi yerleşim yerlerinin ortasında konumlanmaktadır. Kaynak kişi, Reşadiye'nin Osmanlı - Rus savaşından sonra göç aldığını belirtmiştir ve büyüklerinin Artvin'in merkez Hatibe diye bir köyden buraya gelmiş olduğunu eklemiştir. Osmanlı tarafından burası, göç ile gelenlere yerleşmeleri için bağışlanan bir köy olup o şekilde kurulmuştur şeklinde açıklamada bulunabilmiştir (K. K. 70). Yapılan alan araştırmasında yer adının doğrudan bir kadın ile bir erkek adından gelmiş olduğu ispatlanamamakla birlikte bu bağlamda adın şekli bakımından tasnif içerisinde bu başlık altındaki maddeye dâhil edilebilir özelliği bulunmaktadır. Bu bağlamda İstanbul'da bulunan Reşadiye'nin yer adı kaynağı hususu Sultan Reşat'a dayandırılmaktadır. Sakarya ili için de böyle bir husus söz konusu olabilir.¹³

8) Hayrettin - Oruçlu – Bacı Mahalleleri

Sakarya'nın Pamukova¹⁴ ilçesine bağlı olan bu yerler hakkında yapılan derlemede elde edilen bilgilere göre burada çok eskiden Hayrettin Paşa isminde bir insan yaşamış ve köyün ismi de bu Hayrettin Paşa isminden kalmıştır. Hayrettin Paşa, bu köyün kurucularından birisidir. Bizim yan mahallemizin ismi Oruçlu'dur. Oruçlu Mahallesi'nin ismi de Hayrettin Paşa'nın erkek kardeşinin ismi Oruç olduğu için o köyün ismi de

¹³ Konu ile ilgili gerekli bilgiye ulaşmak için: <https://www.flashaber.com.tr/istanbulun-en-guzel-koyu-resadiye-makale,9868.html>, Erişim Tarihi: 01. 08. 2021.

¹⁴ Pamukova yerleşim yeri Geyve-İznik, Geyve-Bilecik yolu üzerinde, düzlük yerde bulunur. Hisar'ı nedeniyle Ak-Hisar diye de bilinir. Osmanlı Beyliği'nin Sakarya boylarında ilk ele geçirdiği kalelerdendir. Şimdiki Pamukova, buranın iki km kadar batısında kalır. XIV. yüzyıldan sonra Mekece ismi kullanılmıştır. Mekece ismi Osmanlı kaynaklarında "Mekece", Arap gezgini İbn-i Battuta'da ise "Mekeca"dır. Bu ismin Meke-ce/Meke-ci şeklinde bir kuş ismi (Meke) olabileceği kaynaklarda ifade edilmektedir. (Konukçu, 2005: 44) Pamukova, 1987 yılında ilçe olmuştur. 1946'da belediye teşkilatı kurulmuştur. Merkeze uzaklığı 40 km'dir. Yüzölçümü 293 km² olan ilçenin denizden yüksekliği 100 m'dir. Pamukova ilçesine bağlı olan Hayrettin yerleşkesi, I. Murat'ın başveziri Çandarlı Hayreddin Paşanın (ö. 1387) tımarıdır. Bölgenin Doğusunda Oruçlu, Güneyinde Bacıköy, Kuzeyinde Bakacak mevkiileri bulunmaktadır. Oruçlu yer adı, Oruçlu şeklinde de geçmektedir. Bölgenin Doğusunda Karapınar, Kuzeyinde Paşalar yerleşimleri bulunmaktadır. En yakınında bulunan yerleşim birimi ise Pınarlı'dır (Cumhuriyetimizin 75. Yılında Sakarya, 1998: 79).

kardeşinin ismi olarak kalmış. Bir diğer yanımız da Bacı Mahallesi. Hayrettin Paşa'nın kız kardeşinden kalmış. Yani, bunların üçü kardeşmiş, kendi isimleri köylere verilmiş. Hayrettin Paşa'nın bizim hemen köyün üstünde, su deposunun olduğu yerde sarayı vardı ama tabii oranın temelleri artık kalmadı kalıntı şeklinde var sadece bilgilendirmelerinde bulunabilmiştir (K. K. 303).

9) Hüseyinli Mahallesi

Pamukova ilçesine bağlı olan bu yerleşim yeri, 20. yüzyıl başında bir Manav yerleşimi olarak kurulmuştur. Bölgenin doğusunda bulunan Çilekli yerleşkesi ise bölgeye en yakın yerleşim bimidir. Kaynak kişi bölgenin yer adı hakkında, bu köy kurulmadan önce bu topraklara Hüseyin isminde bir Yörük ilk olarak gelmiş ve köyün ismi de o adamın ismi olarak kalmış şeklindedir (K. K. 304).

10) İhsaniye Mahallesi

Sakarya'nın Karasu ilçesine bağlı olan İhsaniye'nin yer adı kaynağı ile ilgili olarak, 20. yüzyıl başında Kafkas göçmeni yerleşim yeridir. Bölgenin güneyinde ise Manavpınarı yerleşkesi bulunmaktadır. Kaynak kişi İhsaniye Mahallesi yer adı kaynağı hakkında, bizim köyümüze savaş döneminde İhsan isminde bir binbaşı gelmiştir. Bu kişi, burada yaşayanlara ben size burayı hibe ediyorum demiş adını da İhsaniye koyuyorum demiş. Bu şekilde köyümüzün ismi verilmiş şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 233).

11) Resuller Mahallesi

Karasu ilçesine bağlı olan Resuller, 20. yüzyıl başında bir Manav yerleşimidir. Sonradan bölgede Trabzonlular daha yoğun görülmüktedir. Bölgenin batısında Uzundüz, güneydoğusunda ise Kancalar bölgeleri bulunmaktadır. Resuller Mahallesi'nin ismi kaynak kişisine göre, burada tarihi bir Resulpaşa mezarlığı olduğu için verilmiştir. O mezarlık yaklaşık 700 yıllık mezarlık ve burası tarihi bir yer şeklindedir (K. K. 244).

12) Burhaniye Mahallesi

Sakarya'nın Geyve¹⁵ ilçesine bağlı olan Burhaniye, 20. yüzyıl başında Rum Ortodoks yerleşimiyken şu anda Pomak yerleşimidir. Bölge söylenenlere göre 19. yüzyılda Rumlar

¹⁵ Bizans döneminde ismi Kabia şeklinde geçen Geyve, tarihi öneme sahip bir bölgedir. Bir dönem Kocaeli'ye bağlı kalmıştır. Milli Mücadele döneminde bölgeye hizmetleri geçen Ali Fuat Paşa'nın isminin verildiği yer de bu ilçededir. Geyve ilçesi, 1839 tarihinde ilçe olmuştur. 1939'da belediye teşkilatı

tarafından kurulmuş olup ipek üretiminin yapıldığı bir yerdir. Bölgeye en yakın yerleşim yeri Küçükşaracılar'dır. Yer adı hususunda Burhaniye hakkında birkaç anlatının bulunduğunu söyleyen kaynak kişi, bir rivayete göre Burhan Bey adında birisi Kurtuluş Savaşı'ndan sonra buraya gelmiş ve burada durmuşlar. Bu adamlar bir aşiret gibi buraya gelmiş ve bunların adları bölgede kalmış. Bir başkasına göre, bu köyün altında başka bir köy varmış ve bu gömülü köyün adı Burhanlar köyüymüş. Rum zamanındaki eski ismi Yeniköy. Bu köy, aslında Rumlardan bize kalma bir köydür. Rumlar gitmişler, biz mübadele ile gelmişiz. Rumların oturdukları evlere oturmuşuz. Eski gömülü köyün de hâlâ kalıntıları var. Rumlardan kalma evlerin de var olduğunu ve şu anda o evlerin içinde oturulduğunu belirtmiştir (K. K. 133).

13) Halidiye Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı Halidiye yerleşkesi Gâvursındık / Kâfirsındık şeklinde de geçmektedir. Bölgenin doğusunda Karacaören ve Durmuşlar, batısında ise Sekiharman bulunmaktadır. Kaynak kişi yer adı kaynağı hakkında, çok eskiden burada Halit Paşa adında bir bey yaşıyormuş, bu bey bizim köyümüzün ismini kendi ismi olarak koymuş. Savaş zamanında Ermenileri kovdukları zamanda bu Halit Paşa bizim buraları savunup korumuş onun için de burası Halidiye olsun demiş. Bu sözden sonra bizim köyümüzün ismi bu şekilde kalmış oldu diye belirtmiştir (K. K. 144).

14) Kazımiye Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Kazımiye, 20. yüzyıl başında Rum Ortadoks yerleşimidir. Şimdi ise 1928 yılında Selanik Drama'dan göçen Muhacirlerden oluşmaktadır. Bölgeye en yakın yerleşim yerleri ise Kahraman ve Lütfiyeköşk'tür. Kaynak kişi köy hakkında, bizim köyümüz 1924'lerde kuruldu o zamanki Hendek kaymakamının ismi Kazım. Bu köye kendi ismini vermiş. O zamanki köyün önderleri o kaymakamı beğendiği için koymuşlar şeklinde yer adı kaynağı konusunda bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 195).

kurulmuştur. Şehir merkezine uzaklığı 35 km'dir. Yüzölçümü 780 km² olan ilçenin denizden yüksekliği 80 m'dir (Cumhuriyetimizin 75. Yılında Sakarya, 1998: 65).

15) Salihye Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı¹⁶ ilçesine bağlı olan Salihye, 20. yüzyıl başında Kafkas göçmeni yerleşim bölgesidir. Bölgeye en yakın yerleşim yeri olarak Küçücek Cumhuriyet verilebilir. Kaynak kişi Salihye Mahallesi'nin yer adı hakkında, Salih diye bir adamın ismi olduğunu bildirmiştir. Aynı zamanda bu adamın köyün kurucusu olduğunu da eklemiştir (K. K. 71).

16) Seyfeler Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Seyfeler'in yakınlarında Yuvalak ve Yahyalı bölgeleri bulunmaktadır. Kaynak kişi yer adı hakkında, buraya daha önceden Seyfi diye bir kişinin geldiğini belirtir ve bu kişinin isminden Seyfeler Mahallesinin ismini aldığı bilgisini ekler (K. K. 72).

17) Beylice Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Beylice, 20. yüzyıl başında Kafkas göçmeni yerleşim birimidir. Bölge Hacibatbey olarak da geçmektedir. Bölgeye en yakın yerleşim yeri Gümüşova'dır. Kaynak kişi Beylice yer adı kaynağı hakkında, buranın çok eskiden yer adı Nuhviran'dır. Tabii bu yaklaşık 100 sene evvel, burada yabancı insanlar yaşıyormuş daha sonra burası Nuhviran köyünden Nühven'e dönüştü, bir de Hacibat diye isim de aldı. Bu ismi, köyün kurucularından biri olan Hacibatbey'den aldı, bu isimden sonra yine Nühven oldu. Hacibatbey'den de Beylice ismini aldı. Bu köy, eskiden Bolu'ya bağlıydı sonradan Sakarya'ya geçti şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (K. K. 173).

18) Sinanoğlu Mahallesi

Sakarya'nın Ferizli ilçesine bağlı olan Sinanoğlu'nun yer adı kaynağı hakkında şunları söylemek mümkündür. Sinanoğlu, 93 harbi sonrası büyük sürgünle Anadolu'ya gelen Abhazlar tarafından kurulmuştur. Gelen Abhazyalılardan Sinan isimli kişi öldüğünde,

¹⁶ Akyazı ilçesinin tarihi geçmişi Romalılar dönemine kadar uzandırılabilir. Bölgesel olarak Keremali dağı'nın eteklerinde konumlandığı söylenebilir. Bölge Konur Alp tarafından idare edilmesinin yanında Osmanlı İmparatorluğunun bölgede ilk ele geçirdiği yer olma özelliğine de sahiptir. Ak ve yazı kelimelerinden meydana gelir. Yazı, eski Türkçe'de "yayla" anlamındadır. Bölgede Orhan Gazi, Süleyman Paşa vakıfları vardır. Bölgenin ova ve yaylalarına Yörükler yerleşmişlerdir. Koyun kültürüyle ilgili olan kuzuluk yerleşimi aynı zamanda sıcak su kaynağıyla da meşhurdur (Konukçu, 2005: 38). 1944 yılında Kocaeli iline bağlı müstakil bir ilçeyken, 1954 yılında Sakarya iline bağlanmıştır. 1941 yılında belediye teşkilatı kurulmuştur. Şehir merkezine uzaklığı 29 km'dir. Yüzölçümü 654 km² olan ilçenin denizden yüksekliği 43 m'dir (Cumhuriyetimizin 75. Yılında Sakarya, 1998: 61).

arazisi oğluna kalmıştır. Araziye ve tepeye Sinan oğullarının arasizi, tepesi, denilmeye başlanmıştır. Abhazların kurduğu köye cumhuriyetle beraber Doğu Karadeniz’den göç de başlamıştır (<https://www.koylerim.com>, Erişim Tarihi: 28. 12. 2021. 11: 40).

19) Harunusta Mahallesi

Sakarya’nın Akyazı ilçesine bağlı olan Harunusta bir Karadeniz göçmen yerleşkesidir. Bölgeye en yakın yerleşim yeri Altındere Cumhuriyet’tir. Kaynak kişi bölgenin yer adı bilgisi hakkında; Harunusta ismi, biz Hasanbey köyünün mahallesiydik Harunusta şeklinde. Hasanbey ismi, köyümüzde Hasan diye bir bey varmış o zamanlarda, Harunusta’da da Harun diye bir ustamız varmış, maharetli bir usta, bu ustanın sanatsal çok şeyleri yok, usta dediğimiz taş duvar ustasıdır. Maharetli, elinden her iş gelen bir ustaymış. Buranın yer adı da o ustadan kalma şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 63).

20) Caferiye Mahallesi

Sakarya’nın Kocaali¹⁷ ilçesine bağlı olan Caferiye, Kafkas göçmeni yerleşimidir. Bölgeye, 1877 yılında Abhazya’daki Rus zulmü sebebi ile anayurdunu terk etmek zorunda kalan Açıba Cafer Bey ve köye ilk 1856 yılında gelen, diğerlerinin de gelmesine önayak olan kişi ise Recep Efendi’dır. Bölge Melenagzı yerleşim yerine yakındır. Kaynak kişi yer adı hususunda, burada Abhazya’dan göç edip gelen Cafer Bey adında birisi vardı. Burada hiç yerleşim yoktu o zamanlar, 1864 göçünde buraya gelen 4 aile vardı sonra Cafer Bey de ilk yerleşenlerden biriydi onun adı bu yerleşim yerine verilmiştir, şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 278).

21) Yüksel Mahallesi

Sakarya’nın Karapürçek¹⁸ ilçesine bağlı olan Yüksel, 20. yüzyıl başında Kürt-Sünni yerleşimidir. Rivâyete göre, bölge halkı Kerkükten gelmiştir. 93 Harbi sonrası ve

¹⁷ İlçe merkezi, doğusu ve batısı dar vadilerle kesilen ve denize meyilli olan bir yükselti üzerine kurulmuştur. İlçenin yüzölçümü 282 km² olup ortalama yükselti 20 metredir. Kuzeyinde Kardeniz, doğusunda Akçakoca, güneyinde Düzce, Cumaova, Hendek, batısında Karasu ilçesi yer alır. 1988 yılında ilçe olan Kocaali; 2 belediye, 1 bucak ve 27 köyden oluşmaktadır. Arazilerin engebeli olması, taban ve düz arazilerin bulunmaması ve bol yağış alması nedeniyle bölgede fındık ekimi çok fazla görülmektedir.

¹⁸ Karapürçek eski Akyazı yolu üzerindedir. Adapazarı, Geyve, Taraklı ve Akyazı ile çevrilidir. “Belgelerde nâm-ı diğer Bayram Dede” diye geçer. Bayram Dede buranın isimlendirilmesinde rol oynamıştır. Türkmen kökenlidir. Bölgede pirinç ekimi yaygındır. Köy halindeyken ahalisi Sakarya köprüsünün tamiri ile görevlidir. Karapürçek ile Taraklı arasında Âb-Sâfi diye bir kazadan bahsedilir (Konukçu, 2005: 42). Akyazı ilçesine bağlı bir nahiye iken 1991 yılında ilçe olmuştur. 1973 yılında da belediye teşkilatı

mübadele ile nüfusa Gürcü, Helen, Boşnak, Pomak ve Abaza eklenmiştir. Bölge, Yortan “koşucu, yörük, aşiret adı” şeklinde geçmektedir. Bölge Çeşmebaşı ve Kepekli yerleşimleri arasında konumlanmıştır (Cumhuriyetimizin 75. Yılında Sakarya, 1998: 73). Bu yer adı hakkında kaynak kişi, burada Yahudi veya Ermeniler zamanında Yortan adında bir adam varmış ve bölgeye onun ismi veriliymiş, daha sonra değişmiş. Ondan önce de Hacı Ahmet Bey’miş sonra da Yüksel olmuş ama Yüksel’in bir anlamı yok şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 225).

22) Kemaller Mahallesi

Sakarya’nın Taraklı¹⁹ ilçesine bağlı olan Kemaller, 20. yüzyıl başında Manav yerleşim bölgesidir. Bölgenin doğusunda Kılavuzlar ve kuzaybatısında Uğurlu yerleşim birimleri bulunmaktadır. Kaynak kişi yer adı araştırması için, burada Kemal diye bir insan varmış ve Kemaller ismi de oradan geliyor diye bir bilgilendirmesinde bulunduktan sonra eski ismi olarak da Dodurga ismini ekledi. O ismi de Dodurga Türklerinden almış. Aynı zamanda o Kemal de oranın kurucusu olan kişidir. Kaynak kişi, Dodurga köyünün tarihinin çok eskiye dayandığını, Selçuklulara kadar gidiyor şeklinde belirtmiştir (K. K. 355).

23) Demirler Mahallesi

Sakarya’nın Geyve ilçesine bağlı olan Demirler bir diğer şekilde Temürler olarak da geçmektedir. Bölgenin yakınlarında Yaylak ve Ceceler yerleşim birimleri bulunmaktadır. Kaynak kişi yer adı hususunda araştırma için, Demir Bey adında birisinin köyün olduğu yere gelip burada yerleşim kurduğunu ve kendi adını da bu yerleşim bölgesine verdiğini belirtmiştir (K. K. 139).

kurulmuştur. Şehir merkezine uzaklığı 23 km’dir. Yüzölçümü 127 km² olan ilçenin denizden yüksekliği 150 m’dir.

¹⁹ Eski adı Dablis’tir. İstanbul-Ankara yolu üzerinde Geyve’den sonra yer alır. XIV. yüzyıldaki adı “Tarakçı”, “Taraklı” ve “Yenice”dir. Bazen de her iki isim beraber kullanılmış ve Taraklı Yenicesi denmiştir. Tarak ve kaşık yapımında ustalar büyütmiştir. İstanbul pazarında şimsirden yapılma kaşıkları meşhurdur. O nedenle taraklı ismini aldığı söylenmektedir. Buraya yerleşen Yörüklerin Kıpçak asıllı Taraklı boyundan oldukları da kaynaklarda geçmektedir. Taraklı tarihte Bolu’ya ve Ankara’ya giden yollar üzerindedir. Tarihi evleri ile dikkat çeker. (Konukçu, 2005: 46). Taraklı ilçesi, 1987 yılında ilçe olmuştur. 1954 yılında belediye teşkilatı kurulmuştur. Merkeze uzaklığı 65 km’dir. Yüzölçümü 334 km² olan ilçenin denizden yüksekliği 450 m.’dir (Cumhuriyetimizin 75. Yılında Sakarya, 1998: 85).

24) Ziahmet Mahallesi

Sakarya'nın Kaynarca²⁰ ilçesine bağlı olan Ziahmetler'in yer adı kaynağı hususunda bir bilgiye ulaşılamamıştır. Konu ile ilgili Prof. Dr. Paki Küçüker ile yapılan görüşmede bölgenin yer adı kaynağını hakkında, Türkçe'de bulunan “-lı,-li” eki ile Arapça'daki “zi” ekinin benzer olduğunu ve dolayısıyla “Ahmetli” anlamında olduğunu belirterek “Zişan” kelimesinin “şan-şöhret sahibi” demek olduğunu da eklemiştir.

25) Mecidiye Mahallesi

Sakarya'nın Karapürçek ilçesine bağlı olan Mecidiye, 20. yüzyıl başında bir Gürcü yerleşimidir. Gâvurharmanı şeklinde de geçmektedir. Bölgenin kuzeyinde Karapürçek, güydoğusunda ise Ahmediye yerleşim birimleri bulunmaktadır. Kaynak kişi yer adı bilgisini araştırmacıya, eskiden buranın ismi Cevharmanlarmış, daha sonra burada Mecit Hoca diye birisi varmış, o hocanın ismini bu köye vermişler şeklinde belirtmiştir (K. K. 222).

26) Mesudiye Mahallesi

Sakarya'nın Karapürçek ilçesine bağlı olan Mesudiye, 20. yüzyıl başında bir Kafkas göçmeni yerleşim bölgesidir, bölgeye en yakın yerleşim yeri ise bölgenin batısında bulunan Küçükkarapürçek olarak gösterilebilir. Kaynak kişi yer adı konusu hususunda, Mesudiye Mahallesi hakkında şu şekilde bir bilgilendirmeye gitmiştir: Bizim bildiğimize göre sonu “y” ile bitenler mesela Mesudiye, Ahmediye vesaire buralar Gürcülerin bol olduğu yerlermiş, onun için koyulmuş diyedir. Daha önce burası, Tahirbey ismindeymiş o zamanlar bölgede çoğunlukla Abazalar oturuyormuş. Buranın kuruluşu 1860'lı yıllara dayanır ve ismi de sonradan değişmiş bu ismi almıştır şeklinde açıklamalarda bulunabilmiştir (K. K. 223).

27) Aydınlar Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Aydınlar'ın yer adı hususunda kaynak kişi, Aydınlar Mahallesi'nin eski isminin Aygırlar olduğunu ve bu ismi kendisinin gerekli yerlere başvurarak iki bin dört, iki bin beşte değiştirdiğini bildirmiştir. Eski isminin ne

²⁰ Oflak ve Baba Dağları arasında, Kandıra-Adapazarı yolu üzerindedir (Konukçu, 2005: 43). 1959 yılında ilçe olmuş, 1966 yılında da Sakarya iline bağlanmıştır. 1960 yılında belediye teşkilatı kurulmuştur. Şehre uzaklığı 35 km'dir. Yüzölçümü 360 km² olan ilçenin denizden yüksekliği 50 m'dir (Cumhuriyetimizin 75. Yılında Sakarya, 1998: 75).

anlama geldiğini kendisi de araştırmış fakat bir şey bulamamış ve eski isim biraz uygunsuz diye referandumda değiştirmiştir. Eski ismin buraya verilmiş sebebinin ise eskiden bölgede aygırların yetiştirildiği yönünde bir varsayımına dayandırmaktadır. Eskiden at yetiştiriciliği olmuş burada, bölge coğrafi olarak boğaz ve çukur bir yer olduğu için tabii artık öyle bir şey kalmamış şeklinde bilgilendirmede bulunabilmiştir (K. K. 128). Eski isim için Eröz, “Türk Onomastiği Bakımında Adapazarı Yeradları” adlı eserinde bu yerleşim yerinin adının kaynağı eski oymak adlarından gelmektedir şeklinde bir açıklamada bulunur (114).

28) Çelebiler Mahallesi

Adapazarı ilçesine bağlı olan Çelebiler yerleşim bölgesi, 20. yüzyıl başında bir Manav yerleşim bölgesi olarak kurulmuştur. Doğusunda Kurtbeyler, kuzeyinde Kömürlük yerleşimleri bulunmaktadır. Kaynak kişi yer adı hususunda, bölgede Çelebi soyadında kişiler var bu kişilerden yer adı verilmiş olabilir diyenler var ama yer adı kaynağı onlardan değildir diyenler de bulunmaktadır şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 7).

29) Kurtbeyler Mahallesi

Kaynak kişi bu yerleşim alanının yer adı kaynağı hakkında, benim atam gelmiş öncelikle mahalleye yerleşmeye, benim soyadım da Kurt oradan geliyor. O zaman isim verilirken beylik varmış onun için de Kurtbeyler olmuş atamdan gelmiş şeklinde bilgilendirmede bulundu (K. K. 33).

30) Kazımiye Mahallesi

Sakarya'nın Pamukova ilçesine bağlı olan Kazımiye'nin yer adı kaynağı hakkında bazı bilgilere ulaşılmıştır. Dönemin Hendek Kaymakamı olan Kazım Bey'in göç edenlerin köye iskân edilmesi ve diğer ihtiyaçlarının karşılanması konusunda büyük çabaları, hizmetlerinden dolayı buna karşılık bir jest olarak Sökköy olan köyün adı Kazımiye olarak değiştirilmiştir (<http://www.haberhendek.com>, Erişim Tarihi: 28. 12. 2021, 12: 21)

.

31) Mansurlar Mahallesi

Mansurlar bölgesinin kuzeyinde Durmuşlar bulunmaktadır. Kaynak kişi yer adı ile ilgili, bölgede eskiden Mansuroğlu adında büyüklerimiz varmış. Onlar buraya ilk gelip yerleşmişler ve yer adını da kendi adları olarak vermişlerdir, şeklinde açıklamada

bulunmuştur. Bu açıklamaya ek olarak bölgenin Manav nüfusunun çoğunlukta olduğunu da eklemiştir (K. K. 68).

32) Okçular Mahallesi

Sakarya'nın Kaynarca ilçesine bağlı olan Okçular, 20. yüzyıl başında bir Manav yerleşim birimi olarak karşımıza çıkabilir. Kuzeyinde Sarıbeyli, güneyinde Taşoluk ve batısında da Müezzinler yerleşimlerini en yakın yerleşimler olarak barındırmaktadır. Kaynak kişi Okçular'ın yer adı kaynağı hakkında, burada çok eskiden Okçuoğulları adında bir sülale varmış ve o sülalenin ismini köyün ismi olarak vermişler. Onlar buraya zamanında anlatılanlara göre üç kardeş olarak gelmişler birisi Silgin köyde kalmış oranın ismi de oradan kalmış bunlar da, Okçuoğulları da buralara dağılmışlar. Meslekleri okçu değil ama sadece soyadları şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 265).

33) Konuralp Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Konuralp, tarihte Konuralp Osmangazi'nin silah arkadaşıdır ve Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda büyük hizmeti olan ilk Türk kumandanlarından birisidir (<https://www.aksam.com.tr>, Erişim Tarihi: 04. 01. 2022, 10: 49).

34) Turgutlu Mahallesi

Sakarya'nın Pamukova ilçesine bağlı olan Turgutlu'nun yer adı kaynağı hakkında bir takım bilgiler bulunabilmiştir. Turgutlar, Kıpçak Türklerinden bir uruğun, Durut (Durgut)'un Türkiye'de aldığı şekildir. Ayrıca yerleşim birimi Turgut Mete adında bir kimse tarafından kurulmuştur. 1965 yılında köye ilk elektrik getiren ve gazlı traktörü ile İngiltere ye kadar giden köy kurucusu Turgut Mete'nin bir dahi olduğu da bölge halkı tarafından söyleniyor. Bu kişi bin dokuz yüz kırklı yıllarda bölgede muhtarlık görevi de yapmıştır (<http://pamukova.bel.tr>, Erişim Tarihi: 29. 12. 2021, 09: 43).

35) Tekeler Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Tekeler yerleşim yerinin yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, Tekeler Tekeoğlu sülaleleri seneler önce gelmişler buraya onlardan geliyor şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 41).

36) Horozlar Mahallesi

Sakarya'nın Erenler ilçesine bağlı olan Horozlar yerleşim yerinin yer adı kaynağı hususunda kaynak kişi, burası Horozlar Kadıköy'dü belediyede toplandığımız zaman, Kadıköy dedim İstanbul Kadıköy'den ne işi var derken Kadıköy'ü sildik. Horozlar bıraktık buranın en eski köylerinden birisi Horozlar, ilk yerleşenlerin soyadları Horoz, biraz da onların namı yürüsün diye Horozlar bıraktık şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (K. K. 102).

37) Rüstemler Mahallesi

Sakarya'nın Söğütlü ilçesine bağlı olan Rüstemler, Osmanlı döneminde yaşamış olan Vezîriâzam Rüstem Paşa'dan geliyor olabilir. Paşa ayrıca padişahın kızı Mihrimah Sultan ile evli olduğundan padişahın damadıdır. Bu önemli konumundan dolayı bölgede yapmış olduğu herhangi bir faaliyet neticesinde adını yer adı olarak vermiş olabilirler (<https://islamansiklopedisi.org.tr>, Erişim Tarihi: 29. 12. 2021, 11: 19).

38) Dilmen Mahallesi

Sakarya'nın Erenler ilçesine bağlı olan Dilmen'in yer adı kaynağı tarihte yer alan Ali Dilmen'in adına dayanıyor olabilir (<http://www.ulukisla.gov.tr>, Erişim Tarihi: 05. 01. 2022, 11: 08).

Tablo 7: Kişi Adlılar Başlığında Tespit Edilemeyen Yerler

1.	İlmiye (Sapanca) Mahallesi
2.	Nasuhlar (Geyve) Mahallesi
3.	İhsaniye (Geyve) Mahallesi
4.	Arifbey (Arifiye) Mahallesi
5.	Fatih (Akyazı, Arifiye, Sapanca) Mahallesi
6.	Yahyalar Mahallesi
7.	Eğrioğlu Mahallesi
8.	Kemaliye – Kemapaşa (Hendek, Ferizli) Mahalleleri
9.	Güven (Kaynarca) Mahallesi
10.	Muradiye (Sapanca) Mahallesi
11.	Kazımpaşa (Serdivan) Mahallesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.2.2. Tarihî Şahsiyetlerin Kaynaklık Ettiği Yer Adları

3.2.2.1. Padişah Adlarının Kaynaklık Ettiği Yer Adları

1) Süleymaniye Mahallesi

Sakarya ilinin Hendek ilçesine bağlı olan Süleymaniye, 20. yüzyıl başında bir Gürcü yerleşim birimi olarak kurulmuştur. Bölge yer adı Tekerlek Süleymaniye şeklinde de geçmektedir. Bölgeye en yakın yerleşim birimleri Çakallık ve İkramiye gösterilebilir. Kaynak kişi yer adı kaynağı hususunda araştırmacıya, buranın eski isminin Tekerlek Süleymaniye olduğunu sonradan 10-15 yıl önce isminden Tekerlek ibaresini çıkardıklarını belirtmiştir. Bazılarının anlattığına göre burada dere var o dere döne döne akıyor onun için Tekerlek ismini vermişler. Bir başka deyişle göre köyün koruyuculardan birisi Süleyman Efendi diye birisiymiş onun ismi verilmiş şeklindeki bilgileri vermiştir (K. K. 209).

2) Mahmudiye Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Mahmudiye Mahallesi hakkında kaynak kişiden derlenmiş olan bilgilere göre bölgenin isminin, tarihi bir şahsiyet olan Mahmutbey'den geldiği yani Sultan Mahmut'tan geldiği belirtilmekte olup üstte geçen bilgilerin birinci elden doğrulanmış olduğu söylenebilir niteliğe kavuşmuştur (K. K. 34).

3.2.2.2. Devlet Adamlarının Adlarının Kaynaklık Ettiği Yer Adları

1) Orhaniye Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Orhaniye'nin yer adı kaynağı hususunda kaynak kişi, ilçemizi fetheden Gazi Süleyman Paşa'nın ya oğlu ya da babasının ismi Orhan'dır ve bizim köyümüzün ismi de onun oğlunun, babasının isminden alınmıştır şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 159). Bu kısımda tarihi bilgiler değil direkt olarak kaynak kişiden derlenen bilgiler aktarılmaktadır.

2) Devlet Mahallesi

Sakarya'nın Ferizli²¹ ilçesine bağlı olan Devlet yerleşim biriminin yer adı hususunda kaynak kişi, Devlet Mahallesi doksan dokuz yılından önce yoktu. Doksan dokuz

²¹ Sakarya ilinin üçüncü ilçesinin asıl adı Firuzlu'dur, Sakarya nehrindeki düzlükte konumlanmıştır. Eski Türkmen yerleşmelerindendir (Konukçu, 2005: 38). 1990 yılında Sakarya iline bağlanmıştır. 1973 yılında

depreminden sonra Sakarya’da büyük bir yıkım oldu. Bölgede yeni konut ihtiyacını karşılamak için Ferizli’nin arazisinin zemininin sağlamlığından dolayı buraya üç yüz doksan altı deprem konutu yapıldı. Bu Deprem Mahallesi dediğimiz bölgeye bir yerleşim yeri açıldı. O zaman hükümette olan (MHP) genel başkanı Devlet Bahçeli hükümet ortağıydı, Ferizli Belediye Başkanı da o dönem Mustafa Akgün’dü, MHP’li belediye başkanıydı. Devlet Bey’in ismini bu şekilde buraya verdiler. Devletin buraya sıcak eli ulaştığı için, kendisi de MHP’de başkan olduğu için, kendi liderinin ismini koydu buraya şeklinde bilgilendirmelerde bulunmayı uygun görmüştür (K. K. 120).

3) Gazi Süleyman Paşa Mahallesi

Sakarya’nın Akyazı ilçesine bağlı olan Gazi Süleyman Paşa’nın yer adı kaynağı hususunda tarihte, Orhan beyin oğlu, Osmanlı tarihinde Rumeli fâtihi diye bilinmekte olup geleneğe göre Gelibolu yarımadasına çıkarak ilk fetih hareketini başlatan şehzadedir (<https://islamansiklopedisi.org.tr>, Erişim Tarihi: 03. 01. 2022, 11: 54). Bu özellikleri neticesinde Süleyman Paşa’nın ismini yaşatmak istemeleri ya da eskiden bu bölgeye paşanın yardımda bulunması sebebiyle onun adı verilmiş olabilir. Bu bakımdan Sakarya’nın Geyve ilçesine bağlı olan Gazi Süleyman Paşa ve Sakarya’nın Sapanca ilçesine bağlı olan Gazipaşa (Mustafa Kemal Atatürk’ü de temsil ediyor olabilir) yerleşim alanları için de aynı açıklamayı yapmak mümkündür.

4) Evrenköy Mahallesi

Sakarya’nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Evrenköy yerleşim biriminin yer adı kaynağı hususunda kaynak kişi, biz seksen yılında olduk Evren mahallesi ondan önce Kulaksız Çiftliği adındaydı. Yaşlı bi muhtarımız vardı o Kenan Evren köye yardım edecekti diye onun ismini vermiş o da zaten gelmemiş bile, o zaman işte on iki eylül öncesinde. Sonra su da yapılmış zaten o da hizmet alayım diye vermiş bu ismi şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 13).

5) İnönü Mahallesi

Sakarya’nın Akyazı ilçesine bağlı olan İnönü tarihte, Mustafa Kemal Atatürk’ün yanında olan Türkiye Cumhuriyetinin ilk başbakanı, ikinci cumhurbaşkanı, asker ve devlet adamı

belediye teşkilatı kurulmuştur. İlçenin şehir merkezine uzaklığı 22 km’dir. Yüzölçümü 208 km² olan ilçenin denizden yüksekliği 50 m’dir (Cumhuriyetimizin 75. Yılında Sakarya, 1998: 63).

İsmet İnönü'nün adını yaşatmak için yer adına da verilmiş olabilir (<https://www.ismetinonu.org.tr>, Erişim Tarihi: 03. 01. 2022, 11: 59). Bu bakımdan Sakarya'nın Ferizli ilçesine bağlı olan İnönü, Sakarya'nın Karapürçek ilçesine bağlı olan İnönü yerleşim alanlarının yer adı kaynağı hususunda da aynı açıklama yapılabilir.

6) Umurbey Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Umurbey'in yer adı kaynağı hususunda tarihte Aydınoğlu Gazi Umur Bey (ö. 1348), Aydınoğulları Beyliği'nin ikinci ve en ünlü beyidir. Denizci olarak büyük şöhret kazanmış bir Türk askeri ve devlet adamıdır. Şair Enverî tarafından D.N adlı eserde hayatı destanlaştırılmış bir şekilde anlatılır (<https://gaziumurbey.meb>, Erişim Tarihi: 04. 01. 2022, 11: 04). Bu bilgiler ışığında bölgede bu önemli kimsenin yapmış olduğu bir faaliyet neticesinde yaşatılmak istenen kişi adı yer adı olarak verilmiş olabilir.

3.2.3. Millet ve Devlet Adları İle İlgili Yer Adları

1) Yörükleri Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı (Dokurcun bucağı) ilçesine bağlı olan Yörükleri yöresine en yakın yerleşim birimleri sırasıyla Güvençler ve Haydarlar şeklinde verilebilir. Kaynak kişi Yörükleri yer adı kaynağı hususunda, buraya yerleşen atalarının yerleşmeden önce yörüklerden toprağı satın aldıklarını belirterek ismini de onlardan aldığı şeklindeki bilgiyi de eklemiştir (K. K. 81).

2) Türkçaybaşı Mahallesi

Sakarya'nın Arifiye ilçesine bağlı olan Türkçaybaşı mevkisi hakkında kaynak kişi, çayın kenarında olduğu için bu ismi aldığını bu çayın Değirmendere'den gelen bir dereden olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, Türk ibaresini almasının sebebi olarak da bu köyde daha önce göçebe Türkler yerleşik düzene geçmişler ve bunun yanında bu bölgede yaşayan bir beyin Osmanlı'ya asker tedarik ettiğini de belirtmiştir (K. K. 93).

3) Salmanlı Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Salmanlı'nın yer adı kaynağı tarihte bulunan Salmanlı aşiretinden gelmiş olabilir. Bununla birlikte aynı adda bir aşiretin adından faydalanarak yer adını da koymuş olabilirler.²²

4) Türkbeylikışla Mahallesi

Sakarya'nın Söğüt ilçesine bağlı olan bu bölge hakkında kaynak kişi, aşağı yukarı bir yirmi yıl öncesine kadar Beylikışla olarak geçiyordu. O zaman yan taraftaki köy Maksudiye diye ayrıldı. Türk demelerinin sebebi çok eskiden o beylikler döneminde onların konaklama yerleri varmış burada, buraya atlarını bağlarmış. O zamanın zenginleri yanlarından geçerken burada durup barınıyorlarmış. Bunlar da Manavlar yani yerliler, Muhacirler sonradan gelmişler bölgeye şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (K. K. 346).

5) Özbek Mahallesi

Sakarya'nın Pamukova ilçesine bağlı olan Özbek yerleşlesinin yer adı, Uzbeğ şeklinde de geçmektedir. Uzbeg veya Uzbey erken dönemde yaygın bir Türkçe kişi adıdır. Bölgeye en yakın yerleşim yerleri sırasıyla Fevziye ve Çardak gösterilebilir. Eröz, “Bozüyük-Söğüt bölgesi Karakeçili Boyunun oymaklarından birinin adı da Özbek'dir”der. Kaynak kişi Özbek yer adı kaynağı hususunda, bizim büyüklerimizden aldığımız bilgiye göre burada Özbeyler varmış yani Özbey diye birisi varmış onun isminden kalma bir isim sonradan Özbek olarak kalmıştır. Burada sanıldığı gibi Özbekistan'dan gelme insan olduğu için bu isim verilmemiştir şeklinde bilgilendirmelerde bulunabilmiştir (K. K. 307).

6) İkizce Osmaniye / Müslim Mahalleleri

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan İkizce Osmaniye bölgesi, 20. yüzyıl başında Kafkas göçmeni yerleşim birimidir. Osmaniye burada “muhacir yerleşkesi” şeklinde kullanılabilir. Manav köyü olan eski İkizce ise “İkizce Müslim” adını almıştır. Bölgenin kuzeyinde Acıelmelik, güneyinde Karaman yerleşim birimleri bulunmaktadır. Kaynak

²² Salmanlı aşireti ile ilgili bilgi almak için bkz:

https://www.academia.edu/43207454/Salmanl%C4%B1_Selmanlu_Salmanlu_A%C5%9Fireti_Oyma%C4%9F%C4%B1_obalar%C4%B1_Cemaatleri_boy_yap%C4%B1lar%C4%B1_ve_Tarihi, Erişim Tarihi: 04. 08. 2021.

kişi yörenin yer adı hususunda, köye bu ismin nereden verildiği ile ilgili binbir türlü hikâye var ama bizim köyümüzü, bin sekiz yüz seksen dört yılında Kafkasya'dan Türkiye'ye gelen Kafkas kökenli Çerkezler kurmuşlar. Bin sekiz yüzlü yıllarda İkizce diye başka bir köy varmış, bizden iki kilometre öbür tarafta, burası Rumların yaşadığı Rum İkizcesi. Osmaniye İkizcesi, Rum İkizcesi yerine sonradan İkizce Müslim taktılar. O on, yirmi senedir Rum İkizcesiydi. Bu köyde Çerkezler yaşamışlar, kurmuşlar ve şu anda bir iki hane Çerkez kaldı gerisi hep Macır tabii sonradan çeşitli milletler burada yaşamaya başladı. Bu köye ilk gelindiğinde, çark deresi geçiyormuş bizim köyümüzün bir kilometre aşağısından ki hâlâ da var. İlk gelenler bu çark deresinin kenarına yerleşmişler ama orada sivrisineklerden çok rahatsız olunca bizim şimdiki bulunduğumuz yere gelmişler. Bizim köyümüz bayır bir etekte, bayırın eteğindedir, insanlarımız o bayıra çıkmışlar ve o bayırda yaşamlarını sürdürmeye başlamışlar bu güne kadar. İlk başta Rum İkizcesi'nde on beş hane Rum, dört hane Müslüman yaşamış şeklinde doyurucu açıklamalarda bulunabilmiştir (K. K. 21- K. K. 22).

7) Bayat Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Bayat, Bayad (Türkçe "aş") da denir. Bölgeye en yakın yerleşim birimleri Fevziye ve Eğriçay olarak belirtilebilir. Kaynak kişi Bayat'ın yer adı kaynağı hususunda, eskiden Boyat adı ama sonradan Bayat yer adını 24 Oğuz boyundan biri olan Kayı Boyu'ndan vermişler, ondan sonra Bayat olmuş şeklinde bilgilendirmede bulunabilmiştir (K. K. 131).

8) Halaç Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Halaç, TDK'de "İran'ın güneydoğusundaki bir Türk topluluğu veya bu topluluktan olan kimse" şeklinde geçmektedir. Bu topluluğun dili de Halaçça'dır.

Tablo 8: Tarihi Şahsiyetlerin Kaynaklık Ettiği Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler

1.	Yörükler (Geyve) Mahallesi
----	----------------------------

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.2.4. İnsanlara Verilen Lakaplar Kullanılarak Oluşturulan Yer Adları

1) Karadavutlu Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Karadavutlu, 20. yüzyıl başında bir Manav yerleşimidir. Karadavutlar olarak geçtiği de olduğu gibi aslen Gardafı olarak bilinir eskiler tarafından. Karadavutlu yerleşim biriminin yer adı kaynağı hususunda kaynak kişi, bölgeye zamanında ikiz kardeşlerin geldiğini bildirmiş ve bunlardan biri Kara Davut bir diğeri ise Kara Yakup'tur. Karadavutlu olarak anılan yere Kara Davut yerleşmiş. Yakuplu olan ise İzmit'e yerleşmiş. Bölge ismini birinci bahsedilen kardeşten almıştır şeklinde bilgilendirmede bulunabilmiştir (K. K. 26).

2) Kahraman Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Kahraman, Kapancık yer adı ile de geçmektedir. Köyde Selanik Muhacirler ve Ordulular çoğunlukta bulunmaktadır. Bölgenin yakınlarında Kazımiye, Nuriye ve Bayraktepe gibi yerleşim alanları mevcuttur. Kaynak kişi Kahraman'ın yer adı hususunda, burasının ismi eskiden Kapancık'tı ama sonradan eski muhtar Kahraman ismine dönüştürdü. Kahraman olarak burada herhangi bir şey olduğundan değil. Biz eskiden Kazımiye ile birlikteydik sonradan ikiye ayrılınca bu ismi vermişler şeklinde bilgilendirmelerde bulunmuştur (K. K. 192).

3) Ünlüce Mahallesi

Sakarya'nın Sapanca ilçesine bağlı olan Ünlüce yerleşim biriminin eski adı Babadayı'dır. Bölge Karadeniz göçmeni yerleşimidir. Köy halkı genel olarak Lazlardan meydana gelmektedir. Bölgenin adı Şöhretiye şeklinde de geçmektedir. Bölgenin kuzeyinde Göl, güneyinde İlmiye yerleşimleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Ünlüce'nin yer adı kaynağı hususunda, 1893-94 yılında bizim dedelerimiz bu mahalleye geldiğinde ünlü bir adammış, zengin, paralı bir adammış. Bütün akrabalara bu köyü takdim etmiş. Ama sonradan kendisi bu köy çok rûzgarlı bir yer olduğu için Allah belasını versin bu rûzgarın diyerek çekmiş gitmiş buradan. Adamın kendi ismi de Ünlübaba, yer adı da ünlü diye kalmış şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (K. K. 324).

4) Ahılar Mahallesi

Sakarya'nın Pamukova ilçesine bağlı olan Ahılar / Ahiler, Yörük Ali tepesinin eteğinde kuruludur. Doğuda Şeyhvarmaz, güneyde Mekece, kuzeyde Kemaliye, batıda ise Bilecik

iline bağı Osmaneli ilçesi ile komşudur. Ovaya hâkim küçük bir tepede bulunmaktadır. Tarihte bölgeyi Selçuklular fethetmiştir ve bölge Selçukluların sınır köyü haline gelmiştir. Köy, 1928’de kurulmuştur. Bölgenin tamamı Yörük yerleşkesidir resmi verilere göre köyde bulunan hane sayısı 74’tür. Bölgenin başlıca geçim kaynakları ise tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır (<http://pamukova.bel.tr>, Erişim Tarihi: 05. 08. 2021, 12: 23). Kaynak kişi Ahılar yerleşim birimi yer adı kaynağı hususunda, bizim köyümüze çok eskilerde Ahıbaba diye birisi gelmiş, oradan Ahılar olarak kalmış. Bizim köy eskiden yukarıdaydı Ahıbaba oraya gelmiş fakat biz sonradan biraz daha aşağıya indik şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 297).

5) Karaosman Mahallesi

Sakarya’nın Adapazarı ilçesine bağı olan Karaosman yerleşim bölgesi yer adı kaynağı hususunda kaynak kişi, bu konu hakkında iki tane durumunun söz konusu olduğunu bildirmiştir. Bunlardan birisi, Karaosman adında bir kabilenin ilk Savaş Caddesine gelip yerleşiyor isim oradan geliyor, ikincisinde de Karaosmanoğlu kanalları vardı arkadan geçerdi, Kaymakamlığın oradan gelen yoldan, bir isim de bu Karaosman kanallarından gelmektedir şeklinde bilgilendirmede bulunabilmiştir (K. K. 28).

6) Ömercikler Mahallesi

Sakarya’nın Akyazı ilçesine bağı olan Ömercikler yerleşim birimi hakkında kaynak kişi yer adı kaynağı hususunda, Akyazı’ya Konuralp zamanında ilk yerleştirilen ailelerin bir tanesinin soyadı Ömercikoğlu’dur. Bu aile buraya gelen yedi aileden bir tanesidir. Onlar buraya yerleşmiş ve onların soyadı da bölgeye yer adı olarak verilmiştir şeklinde bilgilendirmede bulunabilmiştir (K. K. 69).

7) Karaaptiller Mahallesi

Sakarya’nın Arifiye ilçesine bağı olan Karaaptiller yerleşim yeri yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, bölgeye yıllar önce köyün kurucularından Aпти adında bir adamın geldiğini bu adamın da kara olduğunu belirtmiştir. Bölgenin adı da Karaptiller şeklinde bu vesileyle kalmıştır şeklinde bilgilendirmelerde bulunabilmiştir (K. K. 89).

8) Aşırlar Mahallesi

Sakarya’nın Adapazarı ilçesine bağı olan Aşırlar yerleşkesi 20. yüzyıl başında bir Manav yerleşimidir. Bölgeye Yenice, Karadavutlu, Nasuhlar gibi yerleşimler yakın

bulunmaktadır. Kaynak kişi, Aşırlar yer adı buraya ilk gelen insanın lakabından gelmektedir. Aşırları kuran insanlar bölgenin adını da Aşırlar olarak vermiştir şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 4).

9) Sarıahmetler Mahallesi

Sakarya'nın Ferizli ilçesine bağı olan Sarıahmetler, 20. yüzyıl başında bir Rumeli göçmeni yerleşimidir. Bölgede kısmen Karadeniz göçmenlerine de rastlamak mümkün olabilir. Nalköy, Cebek gibi yerleşim birimleri bölgeye yakın olan yerleşim birimlerine örnek olarak gösterilebilir. Kaynak kişi, Sarıahmetler Mahallesi'nin ismi hakkında, benim atalarım Bulgaristan'dan geldikten sonra birisi sarıymış birisi de Ahmet onun adından da burasının adı kaldı yani bu köyü kuranlardan kaldı şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 124).

10) Arıfağı Mahallesi

Sakarya'nın Kaynarca ilçesine bağı olan Arıfağı bölgesi, Arapdere Pınarı adı ile geçmektedir. Kısmen Karadeniz göçmeni yerleşim birimi olan bölgenin yakınlarında Karşıman, Ortaköy yerleşim birimleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Arıfağı'nın yer adı kaynağı hakkında, eski dönemlerde bu bölgelerde bir tane Arap yaşıyormuş, bu Arabın ismi de Arif, işte onun ismi bu köye verilmiş. Burada köy mezarlığında o ağanın mezarı da var. Mezarlığın ismi de Arap Dede Mezarlığı şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur. Ayrıca bu mezarın resmini de paylaşmıştır (K. K. 252).

Görsel 3: Arap Dede'nin Bugünkü Mezarı

Kaynak: 252. kaynak kişi tarafından oluşturulmuştur.

11) Sarıcalar Mahallesi

Sakarya'nın Erenler ilçesine bağlı olan Sarıcalar, Sarıca olarak da görülebilir. Doğusunda Çaykışla ve batısında da Bekirpaşa yerleşimlerini bulundurmaktadır. Kaynak kişi Sarıcalar'ın yer adı hususunda, Sarıca bir tane yaşlı bir amca varmış eskiden, Sarıca Ali diye lakabı olan oradan işte bu bölgenin adı da bu Ali'nin lakabından gelmektedir şeklinde açıklamada bulunmayı uygun bulmuştur (K. K. 108).

12) Ömerağa Mahallesi

Sakarya'nın Kaynarca ilçesine bağlı olan Ömerağa, 20. yüzyıl başında bir Manav yerleşim birimidir. Yakınlarında Kızılcaali ve Doğancı yerleşimleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Ömerağa'nın yer adı kaynağı hususunda, bizim büyüklerimizden duyduğumuza göre burada Ömer adında bir ağa varmış ve köyümüzün ismi de bu ağanın isminden kalmış şeklinde köyün adı hakkında bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 266).

13) Ağalar Mahallesi

Sakarya'nın Kocaali ilçesine bağlı olan Ağalar yerleşim biriminin yer adı kaynağı hususunda kaynak kişi, buranın ağaları hep bizim mahallede olduğu için ve 3-5 ağa

burada yerleştiği için o ismi vermişler. Kara Mustafa ağalar gibi şimdi de birkaç tane var, bu durum devam ediyor şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 273).

14) şahmelek Mahallesi

Sakarya'nın Pamukova ilçesine bağlı olan şahmelek bir Laz yerleşim yeridir. Bölgenin yakınlarında Gkgz ve Kazimiye yerleşimleri bulunmaktadır. Kaynak kişi şahmelek yerleşim biriminin yer adı kaynağı hususunda, burada Selçuklu döneminde Melikşah adında birisi varmış ve burada yaşamış Melikşah yani sonra şahmelek olmuş. Normalde Melik ama kayıtlara Melek olarak geçilmiş şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 309).

15) Osmanağa iftliği Mahallesi

Sakarya'nın Ferizli ilçesine bağlı olan Osmanağa iftliği yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, Osmanağa iftliği Mahallesinin isminin yerleşkeyi kuran kişinin isminden aldığını belirterek bölgede bir çiftliğin olmadığını da eklemiştir (K. K. 123).

16) Kocaahmetler Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Kocaahmetler'in eski ismi Pınarbaşı'dır. Kocaahmetler yerleşim biriminin yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, burada bir tane yaşlı Kocamış bir Ahmet amca vardı buranın ismi o Ahmet amcadan kalmadır. şu anda yaşamıyor ama o zaman sevilen sayılan bir insanmış ona sayęı olarak koyulmuş bir ad olduğunu belirtmiştir (K. K. 197).

17) Gebeş Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Gebeş, Gebeş Orman adı ile de geçmektedir. Bölge, 20. yüzyıl başında bir Kafkas göçmeni yerleşimidir. Hasanbey ve Bediltahirbey yerleşim yerleri bölgeye en yakın yerler olarak gösterilebilir. Kaynak kişi Gebeş'in yer adı kaynağı hususunda, o zamanlar burada bir amca varmış iri yarı insanlara eskiler gebeş derlermiş bu amca o zamanda buraların insanı tarafından sevilen sayılan bir insanmış. Gebeş amca, elinde kazma kürekle eskiden burda dere yatakları yoktu her yerden akıyordu sular, çok mücadeleler vermiş Gebeş amca da su yolları amak için şeklinde bilgilendirmelerde bulunmuştur (K. K. 59).

18) Hacılar Mahallesi

Hacılar yerleşim biriminin yer adı kaynağı hakkında, bizim burada Hacılar adında bir sülale vardı, köyün ismi onların lakabından gelmektedir şeklinde kaynak kişi açıklamada bulunmayı uygun görmüştür (K. K. 143).

19) Çakıroğlu Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Çakıroğlu'nun yer adı Mikâil şeklinde de geçmektedir. Gökçeler, Durmuşlar ve Mansurlar yerleşim birimleri bölgeye en yakın yerleşim birimleri arasında gösterilebilir. Kaynak kişi Çakıroğlu yöresinin yer adı kaynağı hususunda, çok eskiden Çakıroğlu diye bir adam varmış bu Çakıroğlu'nun şu andaki yerleşim alanı ovaymış yani araziymiş. Bu arazi o adama aitmiş, daha sonra büyük bir sel olmuş bu yerleşim alanı yani ova komple taşlık haline gelince adam burayı terk etmiş ondan sonra da buraya Çakıroğlu ismi verilmiş. Aslında bizim köyümüzü bin dokuz yüz altmış yedi depremde devlet aşağı indirmiş bir kaya var orada yukarıda, kaya koparsa depremde evlere zarar verir diye şu andaki yerleşim alanına indirmişler bizim köyümüzü şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 55).

Tablo 9: İnsanlara Verilen Lakaplar Kullanılarak Oluşturulan Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler

1.	Kızılcaali (Kaynarca) Mahallesi
2.	Sabırlı (Kaynarca) Mahallesi
3.	Sarıgazi (Geyve) Mahallesi
4.	Sarıbeyli (Kaynarca) Mahallesi

Kaynak: Yazarı tarafından oluşturulmuştur.

3.2.5. Unvan Eklemeleri İle Oluşturulmuş Olan Yer Adları

1) Safibey Mahallesi

Sakarya ilinin Geyve ilçesine bağlı olan Safibey, Safi olarak da geçmektedir. Ceceler ve Çengel yerleşim birimleri bölgenin yakınlarında bulunan yerler arasında gösterilebilir. Kaynak kişi Safibey yer adı kaynağı hakkında, bizim köyümüze tarihin birinde bey gelmiş, bizim köyümüzün üst tarafında Omurbey diye bir köy vardı ondan sonra o üst taraftan adamlar buraya bakarken burada da insanlar keçi güdüyorlarmış. Buraya o keçi güden adamlar küçük bir kulübe gibi bir şey yapmış yukarıda oturan bey de aşağıya

bakarken “yahu burası safi bir köy oldu” demiş o sözden sonra buranın ismi o şekilde kalmış şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 161).

2) Paşaköy Mahallesi

Sakarya’nın Hendek ilçesine bağlı olan Paşaköy, 20. yüzyıl başında bir Rumeli göçmeni yerleşim birimidir. Kaynak kişi Paşaköy yer adı kaynağı hususunda, bizim dedelerimiz buraya Bulgaristan’dan gelme, aşağıda Tuzak köyü var bizim aramızda onlarla problem yaşanmış, onlar bizi o zamanlar onların bulunduğu yere yerleşmesinler diye şikâyet etmişler. O zaman oraya bir paşa gelmiş bizim tam köyün merkezinde şimdiki caminin olduğu yerde Mescit gibi bir yer yapmışlar orada çocuk okutuyorlarmış, sonra gelip sormuşlar demişler ki siz buradan gideceksiniz taşınacak mısınız demişler, sonra oradakiler de biz nereye gideceğiz, bak burada mescidimiz bile var çocuk okutuyoruz demişler. O Paşa da gelip demiş ki ben size burada bir şeyler yapacağım ama siz buraya yerleşince benim adımı verirsiniz ben size burayı vereceğim demiş ve o şekilde köyün ismi de konulmuş oldu şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 203).

3) Hasanbey Mahallesi

Sakarya’nın Erenler ilçesine bağlı olan Hasanbey’in çevresinde Gebeş, Büyükesence ve Küçükesence yerleşim yerleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Hasanbey’in yer adı kaynağı hususunda, beylik zamanında Hasanbey buranın ileri gelenlerinden birisi olarak Hasanbey vardı ve köyün ismi de bu kişiden gelmektedir şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 64).

4) Bekirpaşa Mahallesi

Sakarya’nın Erenler ilçesine bağlı olan Bekirpaşa, Tavuklar ve Toklar olarak geçmektedir. Yakın tarihte uygunsuz bulunarak değiştirilen Tavuklar adı muhtemelen Toklar adının eski yazıda yanlış okunmasından ibarettir. Bölge Pirahmetler, Sarıcalar ve Epçeller yerleşimlerine yakın olarak gösterilebilir. Kaynak kişi Bekirpaşa yer adı kaynağı hususunda, Bekirpaşa ismi eskiden beri üç kardeş gelmişler; biri Ahmet, biri Nakkaşoğlu biri de Bekirpaşa bu kardeşlerden kalma bizim bulunduğumuz yerin ismi de şeklinde açıklamalarda bulunabilmiştir (K. K. 95).

5) Hasanbey Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Hasanbey, 20. yüzyıl başında bir Kafkas göçmeni yerleşim birimidir. şimdi Karadeniz göçmeni yerleşimleri de bulunmaktadır. Bölgenin yakınlarında Harunusta yerleşim yeri bulunmaktadır. Kaynak kişi Hasanbey'in yer adı kaynağı hususunda, yaklaşık yüz yıl önce çevremizde  tane mahalle vardı, hepsi tek mahallemiş o zaman Hasanbey orada bir beymiş ve oraya yerleşmiş onun ismi de yerin adı olarak verilmiş, daha sonra bu Hasanbey yerleşkesi daha beriye geçiyor. Köyün tarihi ile ilgili aslında burada Orhan Gazi'den kalma bir camimiz var, Orhan Gazi'den yaklaşık altı-yedi yüz yıllık mezarlığımız var. Tarihi  dört mahallenin Büyükesence, Küçükesence, Hasanbey, aykışlanın mezarlarının içinde Orhan Gazi'den kalma mezarlar var şeklinde bilgilendirmelerde bulunabilmiştir (K. K. 101).

6) Alifuatpaşa Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Alifuatpaşa, Geyve İstasyonu şeklinde de geçmektedir. Bölge bir Pomak yerleşim bölgesidir. 1954'te belediye teşkilatının kurulması vesilesiyle, Milli Mücadele sırasında Geyve isyanını bastıran General Ali Fuat Cebesoy'un adı ile anılmaktadır. Kaynak kişi de yer adını doğrular nitelikte açıklamalarda bulunarak, Alifuatpaşa bizim kendi Ali Fuat Cebesoy komutanımız vardı ondan geliyor şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur. Onun mezarı da aynı zamanda Ali Fuat Paşa Camii'nin hemen yanında. Kendi ismini koymuş yani burada savaştığı için şeklindeki bilgiyi de eklemiştir (K. K. 130).

7) Rstempaşa Mahallesi

Sakarya'nın Sapanca ilçesine bağlı olan Rstempaşa yerleşim biriminin yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, elebi zamanında burası Sapan köyü olarak geçiyor. Orada bulunan Rüstem Paşa buraya külliye kurmuş, Cami yapmış, bir hamam yapmış. O zaman askeri devriyesi buralarda konaklasın diye. Sarı Rüstem Efendi diye o zamanki padişahın askerlerinden veya komutanlarından birinin adı olarak kaldı bu bölgenin yer adı. İpek Yolu buradan geçiyordu. İpek Yolu kemeri dediğimiz mezarlığımızın kemeri de var tarihi yerlerden birisidir şeklinde bilgilendirmelerde bulunmayı tercih etmiştir (K. K. 321).

8) Hacımbey Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Hacımbey yöresinin yer adı kaynağı hususunda kaynak kişi, bu köyde Beylik dönemlerinde oturan bir bey varmış bu adamın ismi de gerçekten Hacımbey. Hacımbey yer adı da bu adamın isminden gelmektedir hatta adamın mezarı da şu anda bizim köyümüzün mezarlığında bulunmaktadır şeklinde bilgilendirmelerinde bulunmuştur (K. K. 187).

9) Mahmutbey Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Mahmutbey'in yer adı kaynağı hususunda kaynak kişi, burada Şehit Mahmutbey adında bir binbaşımız vardı, bölgenin adı da bu binbaşımızın adından gelmektedir şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur. Bununla birlikte onun anıtının da burada belediyenin, büyük caminin önünde olduğunu fakat oradan sonradan taşınıp Ankara'ya götürüldüğünü belirtir. Mahmutbey'in, Kurtuluş Savaşı'ndan değil de Hendek'te çetecilik savaşlarında şehit edildiği bilgisini de eklemiştir (K. K. 201).

10) Necatipaşa Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Necatipaşa, Balıklışeyh, Balıklı diye de geçer. Zamanla Şeyhköy, Şihköy, Şekköy şeklinde adlandırılmıştır. Aynı yörede bulunan Şeyhler köyü ile karıştırılmaması için daha sonra adı Balıklışeyh olarak değiştirilmiştir. Şehre yakınlaştığı 1970'li yıllardan sonra adına Çağlayan Mahallesi denmiştir. 1990'larda Hendekli Orgeneral Rasim Betir adına Rasimpaşa Mahallesi kurulurken yine Hendekli ve Balıklışeyhli olan Tümgeneral Necati İnoğlu'nun adı da Çağlayan Mahallesi'ne Necatipaşa olarak verilmiştir. 2020 yılında mahallelilerin ortak talebiyle mahallenin adı tekrar Çağlayan olarak değiştirilmiştir. Kaynak kişi bu konuda, buranın ismi artık Çağlayan şeklinde sözlerine başladı. Daha sonra vatandaş eski ismini istemedi aralarında imza topladılar ve bu ismi verdiler eklemesinde bulundu. Kaynak kişi, Necatipaşa olmadan önce de buranın ismi Çağlayan'dı sonra Necatipaşa oldu sonra yine Çağlayan oldu. Burada Çağlayanımız, şadırvanımız var onun için öyle deniyor. Necatipaşa ismi de gerçekten bundan 40-50 yıl önce burada yaşayan bir Paşa'dan geliyor ama burada herhangi bir mezarı yok Ankara'da bulunuyor şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 202).

11) Rasimpaşa Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Rasimpaşa yerleşim biriminin yer adı kaynağı hususunda kaynak kişi, Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Rasim Betir ismini bizim köyümüze vermişler şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur. Ve belediye başkanımız onu sevdiği için onun ismini bu köye vermiş. Bunun sebebini de ismini sonraki kuşaklarda da yaşatmak için eklemesinde de bulunmuştur (K. K. 206).

12) Kayalarreşitbey Mahallesi

Sakarya'nın Erenler ilçesine bağlı olan Kayalarreşitbey, bölgenin adı 1920 Murat Paşu "Anadolu'da Çerkes Yerleşimlerinin Adları" adlı çalışmasında Şaxrıl Y'kita şeklinde geçmektedir. Bölge, 20. yüzyıl başında bir Kafkas göçmeni yerleşim birimidir. Köyde Abaza, Arnavut ve Karadeniz kökenli insanlar bulunmaktadır. Kaynak kişi Kayalarreşitbey'in yer adı kaynağı hususunda, eskiden buranın sahibi Reşit'imiş sonra burada bir yerleşim yeri kurmuşlar ve bu yerleşim yerine de kendi ismini vermiş. Kayalar olmasının da bir anlamı yok aslında bu bölge kayalık bir bölge değil şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 104).

13) İlimbey Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan İlimbey, İlmiye adı ile de anılmaktadır. Bölge, 20. yüzyıl başında bir Gürcü yerleşim birimi olarak kurulmuştur. Kaynak kişi İlimbey'in yer adı kaynağı hususunda, bizim köyümüzün ismi İlimbey olmadan önce Bostanköy'dü. Daha sonrasında burada bir Rüştîye açılmış. Osmanlı döneminde burada ilim tahsili yapılmış hatta bizim caminin orada tarihi bir Osmanlı tuğrası da bulunmaktadır. İlimbey ismi buradan gelmektedir. Rüştîyeden bilim adamları çıktığı için. Hatta Amerika'da buradan yetişmiş profesörler bile varmış ama şu anda burada Rüştîye yok kalıntıları da kalmamış şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 148).

14) Osmanbey Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Osmanbey'in yer adı kaynağı hususunda tarihte Osman Bey Kayı boyuna mensuptur, onun oğlu Orhan ve babası Ertuğrul'dur. Hanımı Şeyh Edebâli'nin kızı Mal Hatun'dur, Osman aslında, uçta Türkmenler'i ve gelen "garip"leri (yerini yurdunu terketmiş) gazâ savaşları için örgütleyen subaşılarından bir alp

gazi idi. Zamanla bir cihan devleti kurmuştur. Bu bağlamda adı yer adlarında da görülebilir (<https://islamansiklopedisi.org.tr>, Erişim Tarihi: 30, 12, 2021, 10: 16).

15) Gaziler Mahallesi

Sakarya'nın Kaynarca ilçesine bağlı olan Gaziler yerleşim biriminin yakınlarında Kayapınarı ve Şeyhtımarı yerleşim yerleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Gaziler yer adı kaynağı hakkında, bizim mahallemizde savaş gazisi vardı, biz de onun için mahallenin ismini bu şekilde koyduk. Kore savaşı gazisiydi ama artık öldü yaşamıyor şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 255).

Tablo 10: Unvan Eklemeleri İle Oluşmuş Olan Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler

1.	Mithatpaşa (Adapazarı) Mahallesi
----	----------------------------------

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.2.6. Mutfak Kültürü ve Beslenme İle İlgili Yer Adları

3.2.6.1. Yiyecek Adlarına Bağlı Yer Adları

3.2.6.1.1. Tatlı Yiyecekler İle İlgili Yer Adları

1) Balkaya Mahallesi

Sakarya'nın Sapanca ilçesine bağlı olan Balkaya bir Laz yerleşimi bölgesidir. Kaynak kişi, Balkaya ismi burada bulunan doğal bir oluşumdan gelmektedir. Burada eski bir taş ocağı vardı şu an orası kırıldı, darmadağın oldu. Orada çok kayaların üzerinde bal arıları vardı, kayalardan bal akardı bölgenin ismi de oradan geliyor. Kayanın tepesinde çok fazla arıların bulunduğu bir arı yatağı vardı. O kaya 90'lı yıllarda yıkıldı, paramparça edildi, taş ocağına çevrildi şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 312).

2) Alballar Mahallesi

Sakarya'nın Taraklı ilçesine bağlı olan Alballar, 20. yüzyıl başında bir Manav yerleşim birimidir. Kaynak kişi Alballar yerleşim birimi yer adı kaynağı konusunda, burası çok eski bir köy zamanında burada ballar oluyormuş. Burası Geyve'nin en eski köylerinden birisidir eskiden oba adıymış. Ama şimdi bal üretimi yok sadece ağaç ve ağaca yönelik el sanatları var şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 353).

3) Ballıkaya Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Ballıkaya, 20. yüzyıl başında kısmen bir Rumeli göçmeni yerleşimidir. Şimdi Karadeniz göçmenlerini de yerleşimi içerisinde barındırdığı söylenebilir. Mahallenin tamamı Trabzon ili, Şalpazarı ilçesinden göçmüştür. Bölgenin yakınlarında Yongalık yerleşim birimi bulunmaktadır. Kaynak kişi Ballıkaya yer adı kaynağı hakkında, bin dokuz yüz on üçte on dörtte Trabzon'dan bu tarafa gelmişler, geldiklerinde bir kayada bal sızıyormuş böyle arılar dolaşıyormuş bu kayada, o kayadan dolayı o baldan dolayı yerin ismini Ballıkaya diye almışlar. Şu anda da kaya aynen duruyor ama şu an arı yok yani bal köyde var ama o kayada bitti artık yok tabii. Birkaç tane vardı orada ama onu da birileri merdiven yaptı aldı oradan şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 49).

3.2.6.1.2. Baharatlar İle İlgili Yer Adları

1) Tuzak Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Tuzak, Tuzaklı adı ile de geçmektedir. Bölge bir Karadeniz göçmeni yerleşim birimidir. Kaynak kişi Tuzak'ın yer adı kaynağı hususunda, bizim burada tuzlu bayır şeklinde bir yer varmış. Onun ismi tuzu ak diye sorulunca söylenirmiş, oradan yer ismi de zamanla Tuzak olarak kalmış şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 212).

2) Tuzla Mahallesi

Sakarya'nın Taraklı ilçesine bağlı olan Tuzla, Kurtulmuş-Tuzla şeklinde de geçmektedir. Bölge, 20. yüzyıl başında bir Manav yerleşim birimidir. Bölgenin güneyinde Dışdedeler, güneydoğusunda Uğurlu yerleşimleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Tuzla'nın yer adı kaynağı hususunda, burada bulunan kayalar genelde tuzlu olduğu için Tuzla yer adı olarak geçiyor şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 358).

Tablo 11: Mutfak Kültürü ve Beslenme İle İlgili Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler

1.	Şeker (Adapazarı) Mahallesi
----	-----------------------------

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.2.7. Su Adlarına (Hidrotoponimler) Bağlı Yer Adları

3.2.7.1. Göl – Akarsu - Dere ve Pınar Adları İle İlgili Yer Adları

1) Çağlayan Mahallesi

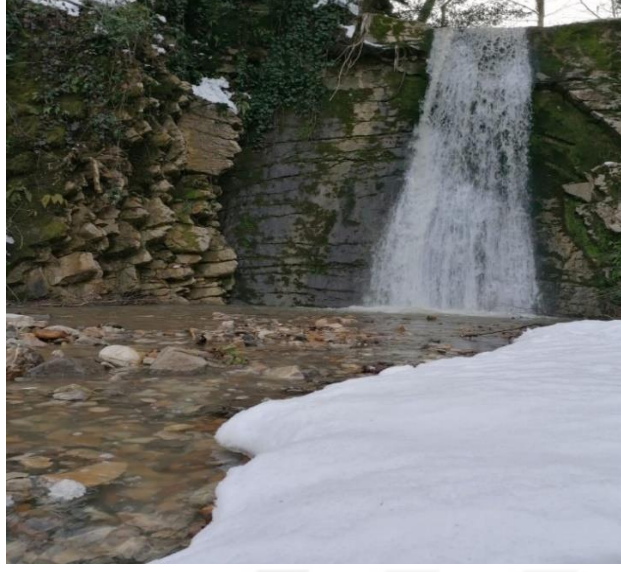
Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Çağlayan, Sakarya suyuna oldukça yakın bir konumdadır. Bununla birlikte etrafında Kavaklıorman ve Maksudiye yerleşim birimlerini bulundurduğu söylenebilir. Kaynak kişi Çağlayan yerleşiminin yer adı kaynağı hususunda, bin dokuz yüz seksen dörtte koymuşlar buranın ismini. Daha önceden mahalleydi Çiftlik diye ismi çiftlikti, Kavaklı ormanın mahallesiydi. Oradan ayrıldık ve ismini değiştirdik Çağlayan yaptık. Köyde büyüklerimize sorduk onlar da Sakarya'nın kenarında olduğumuz için çağlayan sesleri olduğu için bu ismi uygun gördüler şeklinde bilgilendirmelerde bulunmuştur (K. K. 5).

2) Çaltıcak Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Çaltıcak, Tepecikler adı ile de geçmektedir. Bununla birlikte bölgenin doğusunda Harmantepe, batısında ise İkizce Müslim yerleşim yerleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Çaltıcak'ın yer adı kaynağı hususunda, Çaltıcak eskiden bir gölmüş Çaltıcak gölü, onun için Çaltıcak olarak ismi de koyulmuş büyüklerimi öyle demiş ve öyle kalmış zaten şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 6).

3) Süngüt Mahallesi

Sakarya'nın Kocaali ilçesine bağlı olan Süngüt, Süngüdsuyu (Türkçe süngüd “söğüt”) şeklinde de geçmektedir. Bölge bir Karadeniz göçmeni yerleşim birimidir. Bölgenin yakınlarında Şerbet, Yanıksayvant ve Kızılüzüm gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Süngüt'ün yer adı kaynağı hakkında, burada bir kaynak suyu var bu suyun üstündeki taşların üstünde sular akarken yosuna benzer bir kalıntı bulundurduğu için zamanla buraya Süngüt ismi verilmiş. Süngütsuyu Süngütsuyu diyerek zamanla da köyümüzün ismi de o şekilde kalmıştır şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 292).

Görsel 4: Süngüt'te Bahsi Geçen Kaynak Görünümü

Kaynak: 292. kaynak kişi tarafından oluşturulmuştur.

4) Ilıca Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Ilıca'nın kuzeyinde Elmadere ve batısında Hacımuharremler yerleşim birimleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Ilıca'nın yer adı kaynağı hakkında, bizim köyümüzde sıcak su olduğu için bu ismi almıştır, tam olarak bir kaplıca değil ama sıcak su çıkıyordu yine de fakat artık kesildi o da şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 147).

5) Bıçkıdere Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Bıçkıdere'nin yer adı kaynağı hakkında, “bıçkı” TDK’de dört maddede isim özellikleri ile açıklanmıştır. Birinci maddede: “Tahta veya ağaç biçmekte kullanılan, karşılıklı iki sapı olan ve iki kişi tarafından kullanılan büyük testere.” Bölgede bulunan bir dere kenarında ormanda bulunan ağaçların yardımıyla bıçkı yapılmaktadır.

6) Gölkent Mahallesi

Sakarya'nın Ferizli ilçesine bağlı olan Gölkent, Koyunağılı şeklinde de geçmektedir. Bölgenin yakınlarında Adatepe, Kusca ve Ağacık yerleşim birimleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Gölkent'in yer adı kaynağı hakkında, Gölkent Mahallesi'nin ismini burada bir gölümüz olduğu için gölden esinlenerek vermişler, gölümüzün adı da Akgöl şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 119).

7) Belpınar Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Belpınarı yerleşim biriminin yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, eski adının bin dokuz yüz elliye kadar Küplü şeklinde olduğunu bu ismin de bölgede küp yapıldığından dolayı verildiğini belirtmiştir. Daha önceden başka yerde olan yerleşimlerinden eşkıyalık olayları yüzünden altı - yedi hane kaçıp şimdiki yerlerine gelmişler. Burada belde yani bayırda su kaynakları var çok fazla onun için bu ismi vermişler şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 132).

8) Çıldırılar Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Çıldırılar'ın yer adı kaynağı hususunda Türkiye'de bu adla kurulmuş pek çok bölge bulunduğunu Uyanık yazmış olduğu “Çıldır Adı Üzerine” adlı makalesinde belirtmiştir. Bu bağlamda ayrıca aynı adla bir göl de bulunmaktadır. İçinde alabalık, gümüşbalığı, sazan, karabalık cinsinden balıkları olan Anadolu'nun en yüksek göllerinden birine sahiptir. Derleme Sözlüğü'nde çıldır kelimesinin: abla (Foça/İzmir), düğün (Heybeliada/İstanbul), çelik çomak oyununda çeliğin dikiliş şekli (Bucak/Burdur), zarı soyulmuş ceviz içi (Arapkir/Malatya) anlamları vardır. Türkçe Sözlük'te “çıldır çıldır” olarak ikileme şeklinde geçen bu kelime “canlı canlı, parlak parlak” anlamındadır. Çavuldur kelimesi de Derleme Sözlüğü'nde “düz ovaların yükselen yerleri (Dereköy/Tokat)” olarak verilmiştir (Uyanık, 2006: 1- 7).

9) Dereköy Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Dereköy bir Karadeniz göçmeni yerleşim bölgesidir. Bölgede, Trabzon Vakfıkebir ilçesinden gelen göçmenler çoğunlukta bulunmaktadır. Bölge, Yassıgeçit, Ardıçbeli ve Kocatöngel yerleşim birimlerinin ortasında bulunmaktadır. Kaynak kişi Dereköy'ün yer adı kaynağı hakkında, bizim köyümüzün merkezinde dere yatağı bulunduğu için ismini de bu dere yatağından almış oluyor şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 180).

10) Soğucak Mahallesi

Sakarya'nın Söğütli ilçesine bağlı olan Soğucak yerleşim bölgesinin yer adı kaynağı hususunda kaynak kişi, burada eskiden Soğuksu diye bir su varmış, Soğuksu Soğuksu diye diye yerin adı oradan kalmış. Tabii eskisi kadar gür değil bu su, şimdi oraya güzel

bir çeşme düzenledik bu çeşme köyün girişinde bulunuyor şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (K. K. 345).

11) İnciksuyu Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan İnciksuyu'nun yer adı kaynağı konusunda kaynak kişi, bizim köyümüzde İnciksuyu adında küçük incecik akan bir dere bulunmaktadır köyümüzün ismi de bu dereden gelmektedir. Sarıgazi Köyü ile bizim aramızda ince bir su akarmış dere gibi eskiden oradan geliyor. Tabii artık böyle bir dere de kalmadı kuraklıktan dolayı kurudu şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 149).

12) Akpınar Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Akpınar yerleşim bölgesinin yer adı kaynağı hususunda kaynak kişi, eskiden bizim mahallemizde temiz bir pınar varmış, oradan kalma bir isim köyümüzün eski ismi Kaşbaşı buradaki pınarın adı da Akpınar şeklindedir açıklamasında bulunmuştur (K. K. 274).

13) Akarca Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Akarca, 20. yüzyıl başında bir Rumeli göçmeni yerleşim birimidir. Bölgenin batısında Sofular, güneyinde ise yağbasan mevkileri yakın mevkiler olarak gösterilebilir. Kaynak kişi Akarca'nın yer adı kaynağı konusunda, bizim köyümüzde akarsular çok boldur, bunun için köyümüzün ismi de Akarca ismini almıştır. Şimdi de akarsularımız bulunmaktadır şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 167).

14) Aksu Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Aksu, Karadeniz göçmeni yerleşim birimidir. Bu bilgilere ek olarak Aksu'ya en yakın yerleşim Güney olarak gösterilebilir. Kaynak kişi Aksu yerleşim biriminin yer adı kaynağı hususunda, bizim büyüklerimiz Çaykara'dan gelme buranın kökeni onlardandır, büyüklerimiz bu ismi koymuştur. Buraya geldiklerinde burada su varmış ve çok sulak bir yermiş, onun için bu ismi koymuşlar şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 169).

15) Büyükdere Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Büyükdere'nin yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, Büyükdere'nin ismi eskiden Nusretbey, sonradan bu ismi aldı. Çok eskiden

gerçekten de burada büyük bir dere varmış o dere den buranın ismi kalmış. Ama şimdi artık öyle büyük bir deremiz yok kalmadı şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 175).

16) Göksu Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Göksu bir Karadeniz göçmeni yerleşim birimidir. Bölgenin doğusunda Aksu, batısında ise Bakacak yerleşim yerleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Göksu yerleşim yerinin yer adı kaynağı hususunda, bizim burası yüksekte bir yer ve suyun gözleri burada çıktığı için bu ismi koymuşlar şeklinde yer adının nereden geldiğini açıklamıştır (K. K. 182).

17) Karadere Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Karadere, Elmalı, Kışla ve İmamlar mevkileri yakınlarında bulunan yerleşim yerleri olarak gösterilebilir. Kaynak kişi Karadere'nin yer adı kaynağı hakkında, Gâvurlar köprüsü dediğimiz bir yer var orada dere varmış, bir de bunun etrafını da ağaçlar kapatmış yani karanlık bir dereymiş. Sonradan Karadere olarak çevirmişler. Bir başka anlatıma göre bizim köyün camisinin yanında mezarımız var, eskiden yunanlılar savaşta yakmışlar ve oraya küllerini gömmüşler. Büyük ihtimalle bu küller de kara yapmış diyenler de bulunmaktadır şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 27).

18) Pınarlı Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Pınarlı, İkbaliye adı ile de geçmektedir. Bölge, 20. yüzyıl başında bir Gürcü yerleşim bölgesidir. Borçka'daki Avana (Avcılar) köyünden gelen muhacirler iskân edilmiş ve o köyün adı da bu şekilde koyulmuştur. İkbaliye ve Yeniköy mevkileri bölgeye yakın mevkiler olarak gösterilebilir. Kaynak kişi Pınarlı'nın yer adı kaynağı hakkında ise, bu köyün ismi eskiden burada toprağın altında pınarlar vardı oradan kalmış. Şimdi eskisi kadar çok pınar burada kalmadı sadece 2-3 tanesi hâlâ kurumadan duruyor. Yeraltı suları artık çok fazla çekilmeye başladı şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 204).

19) Soğuksu Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Soğuksu, 20. yüzyıl başında Kafkas göçmeni yerleşim bölgesidir. Aktefek ve Hacıkışla mevkileri bölgenin yakınlarında bulunan

yerleşim birimlerine örnek olarak gösterilebilir. Kaynak kişi Soğuksu'nun yer adı kaynağı hakkında, bu köyün ortasından geçen bir dere var ve o derede çok soğuk akar bunun için bu isim verilmiştir. Şu anda da hâlâ o dere burada duruyor şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 208).

20) Karanlıkdere Mahallesi

Sakarya'nın Karasu ilçesine bağlı olan Karanlıkdere, Karadeniz göçmenleri ile kurulmuş bir bölgedir. Karanlıkdere'nin yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, bizim burada bir deremiz var o derenin üstü eskiden hep orman kapalıymış onun için, güneş çok almazmış bu ismi vermişler. Şu anda da dere mevcut ama artık o kadar bir özelliği kalmadı şeklinde açıklama yapmıştır (K. K. 236).

21) Kurudere Mahallesi

Sakarya'nın Karasu ilçesine bağlı olan Kurudere, 20. yüzyıl başında bir Rum Ortodoks yerleşim birimidir. Bölgede, Rumlar tahtadan mektep yaptırmıştır. Yakınlarında Şerbetpınar ve Yeniköy yerleşim birimleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Kurudere'nin yer adı kaynağı hususunda, Kurudere'nin Cenevizlilerden Rumlara kadar olan bir tarihi var çok eski bir belde. Bu köyün dışında 3 tane dere geçiyor hatta 1920'li yıllarda Osmanlı arşivinde Kutludere olarak görünüyor. Kurudere ismini de ilk 1921'de Trabzonlular buraya ayak bastıklarında burada bulunan o 3 derenin ortasındaki derenin yazın kuruyup kışın çoğaldığını görüyorlar ve oradan o kuruyan dereden de bu köyün ismi koyulmuştur şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 239).

22) Limandere Mahallesi

Sakarya'nın Karasu ilçesine bağlı olan Limandere, Karadeniz göçmeni yerleşim birimidir. Bölgede 93 Harbinden sonra Abazalar köy kurup bir dönem oturdular, Rum Ortodoks komşularını korudukları için suçlandılar ve 1922 sonrası tamamen köyü terketmek zorunda bırakıldılar. Daha sonra, Trabzon ve ahâlisinden gruplar bu bölgeye gelip yerleşti. Subatağı ve Kurmeşe gibi bölgeler de Limandere'nin yakınlarında bulunan yerleşim yerleri olarak gösterilebilir niteliktedir. Kaynak kişi Limandere'nin yer adı kaynağı hakkında, buranın isminin nereden geldiği ile ilgili 2 tane anlatı var. Bir anlatıya göre burada eskiden Liman varmış onun için verilmiş, diğerine göre ise buranın eski ismi burada Hristiyanlar döneminden kalma Loğman dedenin değirmeni varmış diye sonra

zamanla o isim Limandere olarak değiştirilmiş deniyor. Şu an o değirmen yok şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 241).

23) Manavpınarı Mahallesi

Sakarya'nın Karasu ilçesine bağlı olan Manavpınarı yerleşim bölgesi yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, burada daha eskiden manavlar merada hayvanlarını yayıyorlarmış. Büyüklerimizin dediğine göre merada hayvan yayarken tam da orada bir tane pınar var, işte o pınarın suyunun dibinde hayvan suluğu varmış orası Manavpınar. İşte o zamanlar birkaç hane de manav evi varmış manavlar sonradan ileride Hürriyet Köyü'ne göç etmişler şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 242).

24) Subatağı Mahallesi

Sakarya'nın Karasu ilçesine bağlı olan Subatağı, 20. Yüzyıl başında bir Rum Ortodoks yerleşim birimidir. Bölgede, mimarî değer olarak Ayi Petros ile Pavlos kilisesi bulunur. Ayrıca bölgede, birkaç hâne muhtemelen Bursa tarafından gelme Yörük bulunur. Bölgeye en yakın yerleşim yerleri Yaasıgeçit, Limandere ve Kurumeşe olarak gösterilebilir. Kaynak kişi Subatağı'nın yer adı kaynağı hakkında, burası zamanında Yunanlılardan kalma bir köy olduğunu ve köyün içinde gerçekten de su battığını yani derelerin toplanıp toprağa battığı yerlerin olduğunu söylemiştir. Gölet olmuyorlar, dağlardan gelen derelerin aktığı bir yer var, ondan öyle deniyor bataklık da değil, mağara gibi delik bir yer olduğu için öyle denmiş açıklamasını da eklemiştir (K. K. 245).

25) Gölce Mahallesi

Sakarya'nın Kaynarca ilçesinde bağlı olan Gölce yerleşim biriminin yer adı kaynağı hususunda kaynak kişi, eskiden yaşlılar bu köyün bulunduğu yerde küçük bir göl olduğu için köyün ismini Gölce adı olarak verdiler. Şimdi göl kalmadı tabii şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 256).

26) Gürpınar Mahallesi

Sakarya'nın Kaynarca ilçesine bağlı olan Gürpınar, Dokuzoluk olarak da geçmektedir. Bölge, 20. yüzyıl başında bir Manav yerleşim bölgesidir. Nalköy ve Cebek gibi yerleşim bölgeleri bölgeye en yakın yerleşim bölgeleri olarak gösterilebilir. Kaynak kişi Gürpınar'ın yer adı kaynağı hakkında, biz 7 mahalle Ziahmet'tik sonra oradan ayrıldık bu ismi aldık Dokuzoluk, Kabaköy, Gırgırlar olarak Gürpınar olduk biz 91-92 yılları

arasında. Burada pınarlarımız da olduğundan bu ismi aldık şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 257).

27) Alandere Mahallesi

Sakarya'nın Kocaali ilçesine bağlı olan Alandere, Karasu-Kocaali D-010 yoluna yakın bir konumda olup doğusunda Kadıköy, batısında Kuyumculu yerleşim bölgeleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Alandere'nin yer adı kaynağı hakkında, önceden bizim köyümüzde dere taşıyormuş, alçak olduğu için buralarda hep sel oluyormuş yani burada mahallenin olduğu yere su bastığı için köyün ismi de oradan kalmış şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 275).

28) Melen Mahallesi

Sakarya'nın Kocaali bölgesine bağlı olan Melen, Milan Cuma adı ile de geçmektedir. Bölge, 20. yüzyıl başında bir Kafkas göçmeni yerleşim birimidir. Melen, bu noktada denize dökülen ırmağın adıdır. Çok eski Manav yerleşimlerinden birisidir. 14. asırdan kalma Orhan Gâzi Câmîisi ise 99 depreminde yıkılmıştır. Abhazlar bölgeye sonradan gelmiştir. Bölgenin doğusunda Nazımbey, güneybatısında ise Demiraçma mevkiileri bulunmaktadır. Kaynak kişi Melen yerleşim biriminin yer adı kaynağı hakkında, burada bir çay var onun adı Melen, köyün de ismi oradan geliyor şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 291).

29) Eğriçay Mahallesi

Sakarya'nın Pamukova ilçesine bağlı olan Eğriçay, 20. yüzyıl başında bir Manav yerleşim alanıdır. Kısmen Alevi-Kürt veya Zaza yerleşimi de olduğu söylenebilir. Eğriçay'ın batısında, Mekece yönünde olmalıdır. Bölgeye, Aleviler 1938 yılında getirilmişlerdir, Tunceli kökenlidirler. Bölgenin doğusunda Fevziye, kuzeyinde ise Bacıköy yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Eğriçay'ın yer adı kaynağı hakkında, bu köyün ismi Sakarya'da bulunan Sakar bizim köyün yanbaşıdan akmaktadır Sakar eğri aktığı için böyle biraz yılan gibi bizim köyün altından atmaktadır. Onun için ismini bu ismi almıştır şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 300).

30) Pınarlı Mahallesi

Sakarya'nın Pamukova ilçesine bağlı olan Pınarlı, Sondul ve Sondullu olarak da geçer. Bölge, 20. yüzyıl başında bir Manav yerleşim birimidir. Bölgenin yakınlarında Bacıköy

ve Hayrettin yerleşim yerleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Pınarlı'nın yerleşim yeri kaynağı hakkında, buranın eski ismi Sondur'dur. Bizler Yörük olduğumuz için göçebe bir milletiz, oradan oraya oradan oraya giderken en son bu Pınarlı'nın bulunduğu yere gelmişler ve orada pınar suyunun yanında birbirlerine sondur bu demişler. Ama tabii yine taşınmadan duramamışlar. Sondur'u ondan sonra Sondul yapmışlar. İlk başta buraya gelen Yörükler Pınarlı'nın üstünde bir yere yerleşmişler sonra sözlerinde yine duramayıp şu anda Pınarlı'nın bulunduğu aşağı yere inmişler şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 308).

31) Göl Mahallesi

Sakarya'nın Sapanca ilçesine bağlı olan Göl yerleşim biriminin yer adı kaynağı hususunda kaynak kişi, bizim köyümüzün ismi burada bulunan Sapanca Gölü ile ilgilidir, ismi oradan verilmiştir. Eskiden buranın ismi Yüzevlerdi tabii hâlâ öyle diyenler var ama resmi adı artık Göl olarak geçmektedir. Göle yakınız göl manzaramız var onun için Göl Mahallesi olarak geçiyoruz. Yüzevler denmesinin de bir sebebi vardı çok eskiden burada sıralanmış 100 tane evler vardı. Bu anlattığım 60 - 70 - 80 sene öncesinden burada böyle sıralı evler vardı onun için verilmişti şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 315).

32) Kırkpınar Hasanpaşa Mahallesi

Sakarya'nın Sapanca ilçesine bağlı olan Kırkpınar Hasanpaşa'nın yer adı kaynağı hususuna kaynak kişi, burası Kafkasya'dan göçme bir köy. Batum zulmü dönemlerinde insanlar buraya göç etmiş o zaman Osmanlı'nın maliye nazırı Hasan Fehmi Paşa diye birisi varmış. Onun da Mahmudiye'de Hasan Fehmi Paşa adında bir Camisi var Hasanpaşa buraya o zulümden kaçan insanları yerleştirdiği için buranın ismi de onun ismi olarak kaldı Kırkpınar'ın yanında şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 318).

33) Kırkpınar Soğuksu Mahallesi

Sakarya'nın Sapanca ilçesine bağlı olan Kırkpınar Soğuksu mevkisinin yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, bu isim burada bulunan soğuk pınardan konulmuştur. O su artık eskisi gibi yok kurudu ama köyün ismi o pınardan geliyor şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 322).

34) Tokmaklıdere Mahallesi

Sakarya'nın Söğütlü ilçesine bağlı olan Tokmaklıdere, Rumeli göçmeni yerleşim birimidir. Bulgaristan göçmeni, Karadeniz göçmeni yerleşimleri de bulunmaktadır. Bölgeye, Bulgaristan Momčilgrad Muhacirleri yerleşmiştir. Kaynak kişi Tokmaklıdere'nin yer adı kaynağı hakkında, derenin yanında tokmağı fındığı kırıp temizleyip işlemek için kullanıyorlardı eskiden şimdinin makinaları olmadığı için tokmak kullanılıyordu buranın ismi o aletten kalmıştır şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 137).

35) Akçapınar Mahallesi

Sakarya'nın Taraklı ilçesine bağlı olan Akçapınar, Karapınar adı ile geçmektedir. Bölge, Manav yerleşim bölgesidir. Bölgede meşhur olarak Kaşıklı zeybek oyunu görülür. Keşli mantı ile kesme makarna yemekleri ise mutfak kültürleri içerisinde önemli bir yere sahip olduğu görülebilir. Kaynak kişi Akçapınar'ın yer adı kaynakçası hakkında, eskiden burada gerçekten de akça bir pınar varmış rengi temiz olduğu için öyle denmiş. Şimdi öyle bir pınar yok. Bir pınarımız var ama biraz daha modernleşti. Köyün merkezinde kaynak suyu var, o da şimdi Kocapınar ismi almış ama Akçapınar şimdi yok kurudu artık şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 347).

36) Akçay Mahallesi

Sakarya'nın Sapanca ilçesine bağlı olan Akçay, Akçay - Selamiye şeklinde bulunabilir. Bölgede Kafkas göçmeni, Karadeniz göçmeni yerleşim bölgeleri de bulunmaktadır. Şimdi ise daha çok Karadeniz göçmenleri görülebilir. Köyün üst başında Rumlara ait bir değirmen vardır. Bu göçler neticesinde artık yıllar sonra Çerkez, Laz ve Gürcülerden teşkil bir köy hâline gelmiştir. Köy halkı ağırlıklı olarak Lazlar'dan meydana gelir. Kuzeyinde Cumhuriyet, güneyinde ise İlimbey yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Akçay yerleşim yerinin yer adı kaynağı hakkında, bizim köyümüzde bir dere yatağı bulunmaktadır köyümüzün ismi de bu dere yatağından gelmektedir. Burada bir çay var, çayın gerçek ismi de Akçay hatta burada Akçay barajı da var oranın ismi de çaydan geliyor şeklinde açıklamada bulunabilmiştir (K. K. 311).

37) Karapınar Mahallesi

Sakarya'nın Karasu ilçesine bağlı olan Karapınar, İcadiye adı ile de geçmektedir. Bölge, Kafkas göçmeni yerleşim birimidir. Bölgenin yakınlarında Karanlıkdere ve Çiftlik

yerleşim yerleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Karanpınar yerleşkesinin yer adı kaynağı hususunda, köyümüzde bir kaynak var o kaynak suyunun ismi de aynı işte onun ismi köye verilmiş pınar gibiymiş eskiden. Şimdi de hâlâ o kaynak var ama tabii eski özelliğini kaybetti şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 237).

Tablo 12: Su Adlarına Bağlı Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler

1.	Kışlaçay (Arifiye) Mahallesi
2.	Suçatı (Geyve) Mahallesi
3.	Suçalan (Geyve) Mahallesi
4.	Dereboğazı (Hendek) Mahallesi
5.	Yuvalıdere (Karasu) Mahallesi
6.	Çayıçi (Sapanca) Mahallesi
7.	İstanbuldere (Sapanca) Mahallesi
8.	Çaybaşıyeniköy (Erenler) Mahallesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.2.8. Meslek Adlarına Bağlı Olarak Oluşturulan Yer Adları

1) Ozanlar Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Ozanlar, Eski Kandıra caddesi ile Dibektaş caddesinin ortasında bulunmaktadır. Osmanlı dönemi haritalarında biri Müslim Ozanlar diğeri Rum Ozanlar adıyla birbirine yakın iki köy bulunduğu bilinmektedir. Rivayetlere göre Adapazarı'nda ozanlık geleneğinin Rum Ozanlar köyünde yaşanması nedeniyle semt adını bu gelenekten almıştır. Sanıldığıının aksine belediye eski başkanlarından Ünal Ozan'ın ailesi 'kendisinin sağlığında naklettiğine göre- Hendek Puna Orta Köyünün bitişiğindeki 6 haneli Kadıköy'den 1900'lerin ilk çeyreğinde bu köye göçmüş, 1934'te soyadı kanunu çıkınca da Ozan soyadını almışlardır (<https://medyabar.com>, Erişim Tarihi: 05. 08. 2021, 17: 36). Kaynak kişi Ozanlar yerleşim yerinin yer adı kaynağı hakkında, bu bölgede eskiden gerçekten de bir ozan yaşadığını ve bu ozandan esinlenerek yer adının da verildiğini belirtmiştir. Eski başkan, Ünal Ozan'dan kalma diyenler var bir de ama ben onu sordum büyüklerimize onunla bir ilgisi yok dediler şeklinde bir eklemede de bulunmuştur (K. K. 36).

2) Semerciler – Tıgıcılar Mahalleleri

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan bu yerleşim yerlerinin yer adı kaynağını bölgede önceden semercilik ve tıgıcılık mesleğinin yapılmasından dolayı bu yer adını alma olasılıkları mevcuttur. Semer genel anlamda beygir, katır, eşek gibi yük

hayvanlarının sırtına vurulan, ana yapının üzerine ağaç iskelet geçirilerek üretilen, genellikle yük taşımak için, bazen de biniş amaçlı kullanılan bir araçtır (aksaray.ktb.gov.tr, Erişim Tarihi: 28. 08. 2022, 12: 20).

3) Turanlar Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Turanlar, Pınarlı, Akpınar ve İkbaliye gibi yerleşim birimlerine yakın bir konumda bulunmaktadır. Kaynak kişi Turanlar'ın yer adı kaynağı hakkında ise, bizim köyümüzde daha önceleri Tura basıyorlarmış yani para basıyorlarmış bölgenin ismi de bu işten kalma bir isim şeklinde bir açıklama yaptıktan sonra şimdi burada öyle bir şey yapılmıyor bilgisini de ekleyerek Turanlar Mahallesi hakkında bilgi vermeyi uygun görmüştür (K. K. 211).

4) Yağbasan Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Yağbasan (Türkçe “düşman-basan”) olarak geçmektedir. Bölge, 20. yüzyıl başında bir Rumeli göçmeni yerleşim yeridir. Yeniorman ve Sofular yerleşim birimleri bölgeye en yakın yerleşim birimleri arasında gösterilebilir. Kaynak kişi Yağbasan'ın yer adı kaynağı hususunda, bizim köyümüzde eskiden hanımlar tereyağı yapıyorlarmış, ona istinaden yaptıkları tereyağlarını da Hendek'e gidip satıyorlarmış bu işle meşgul olan çok olduğu için yer adı da onlardan kalmıştır. Tabii şimdi eskisi kadar yapan olmasa da hâlâ yapan insanlar var, hayvanları olanlar yapıyor ancak tabii şeklinde açıklamada bulunmayı tercih etmiştir (K. K. 213).

5) Papuççular Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Papuççular yerleşim biriminin yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, bu papuğun eskiden burada bunun tamiri yapılmıyormuş ve satılmıyormuş Adapazarı'nda böyle yerler var tabii artık daha yapılmıyor ama o isim kalmış. Şu an burada o meslek sürmüyor artık ama papuç tamiri yapan eski ayakkabıcılar var üç dört tane şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 38).

6) Kadıköy Mahallesi

Sakarya'nın Kocaali ve Sakarya'nın Pamukova ilçelerine bağlı olan yerleşimlerinin yer adı kaynağı hususunda: Kadı, “Arapça'da kazâ (kadâ) kökünden ism-i fâil olan kâdî, fıkıh terimi olarak insanlar arasında meydana gelen çekişme ve davaları şer'î hükümlere

göre çözümlemek için yetkili makamca tayin edilen kişiyi ifade eder.”
(<https://islamansiklopedisi.org.tr>, Erişim Tarihi: 14. 01. 2022, 11: 38)

7) Dokurcun Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Dokurcun yerleşim birimine en yakın yerleşim birimleri Avdullar ve Tavşansuyu gibi yerler gösterilebilir. Kaynak kişi Dokurcun'un yer adı kaynağı hakkında, Dokurcun'un tarihi çok eski, dokumacılık varmış eskiden burada bu isim de oradan gelmektedir şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 57).

8) Güvençler Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Güvençler bir Karadeniz göçmeni yerleşim yeridir. Bölge, Mansurlar, Çakıroğlu ve Taşağıl gibi yerleşim birimlerine yakın bir konumda bulunmaktadır. Kaynak kişi Güvençler'in yer adı kaynağı ile ilgili, Güvençler yer adı topraktan yapılan çanak çömlek işi var ya eskiden yemek yenilen kap, yemek pişirilen kap işte o kap orada oranının toprağı ile yapılmış. Güveç yapmaya uygunmuş. Osmanlı tarihinde ya da Romalılar zamanında işte bu işler için bölgede çanak çömlek yapılıyormuş, güveç yapılıyormuş şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 60).

9) Yağcılar Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Yağcılar yerleşim yerinin yer adı kaynağı hususunda kaynak kişi, burada daha evvel yağ fabrikaları varmış, o zaman ona nazaran yerin adı da yağcılar diye kalmış. Şu anda öyle bir üretim yok, sanayi kalmadı zaten şehrin içinde şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 44).

10) Yongalık Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Yongalık, Geremiye Yongalık adı ile de geçmektedir. Bölge, Kafkas göçmeni yerleşim birimi olarak kurulmuştur. Reşadiye, Beldibi ve Ballıkaya yerleşimleri ise bölgeye en yakın yerleşim birimlerine örnek teşkil edebilir. Kaynak kişi Yongalık'ın yer adı kaynağı hususunda, bildiğim kadarıyla eski ismi Keremiye, burada her zaman bir yaşantı olmuş daha sonradan yerli halka ek Abhazya'dan gelen Abazaların yerleştiğini biliyoruz işte o zamanın adı Keremiye olarak geçiyormuş. Abazalardan sonra Karadeniz'den gelen yerleşimciler de olmuş. Burada ağaç yongası yonarken ağaçlardan ev yapmak için ormanın bütünü ne ise burada çok kereste, ağaç

yapmışlar ondan sonra ismi yongalık olarak değişmiş, kerestecilikten kalma bir yer adıdır şeklinde açıklamalarda bulunabilmiştir (K. K. 83).

11) K p  ler Mahallesi

Sakarya'nın Erenler ilçesine bağlı olan K p  ler yerleşim biriminin yer adı kaynağı hususunda kaynak kişi, eskiden K p  ler caddemiz vardı, mahalle ismi aynı zamanda cadde ismi K p  ler caddesi işe bu caddede toprak seramik üstünde zanatkarlar vardı. Bu üreticilerden yer adı da miras kalmıştır ama şimdi bu üretim yok şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 105).

12) Nalköy Mahallesi

Sakarya'nın Ferizli ilçesine bağlı olan Nalköy, Rumeli göçmeni yerleşim bölgesi olarak kurulmuştur. Bununla birlikte yakınlarında Gürpınar, Cebek ve Sarıahmetler gibi yerleşim birimlerini bulundurduğu bilgisi de eklenebilir. Kaynak kişi Nalköy' n yer adı kaynağı hakkında, eskiden burada hayvan nallıyorlarmış herhalde oradan kalmış yer ismi şimdi artık kalmadı tabii şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K.122).

13) Kalburcu Mahallesi

Sakarya'nın Kaynarca ilçesine bağlı olan Kalburcu, Sarıgazi, Eğrioğlu ve Akbaşlı gibi yerleşim birimlerinin ortasında kalmaktadır. Kaynak kişi Kalburcu'nun yer adı kaynağı hususunda, burası eski bir manav köyüdür, burada bir kalbur ustası bulunuyordu oradan beri bizim köyümüzün ismi de Kalburcu olarak kalmış. Köy kalbur ustasını çok sevmiş diye bu ismi vermişler şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 259).

14) Küplük Mahallesi

Sakarya'nın Kocaali ilçesine bağlı olan Küplük bir Rumeli göçmeni (Boşnak) yerleşim bölgesidir. Yanıksayvant, şerbet ve Süngüt yerleşimleri ise Küplük' n en yakın yerleşim birimleri olarak gösterilebilir. Kaynak kişi Küplük yerleşim biriminin yer adı kaynağı hakkında, biz buraya 1912'de Yugoslavya'dan g   ettik. Boşnak Novipaza'dan gelmeyiz. Bizim dedelerimiz buraya zamanında g   ettiler onlar g   ettiğinde burada Rum kesimin bir yaşam tarzı varmış. Burada kiliseleri, fabrikaları hâlâ varmış, tabii eski adı Tuğlak p o fabrikaların ürettiği zamanlarda denirmiş buraya şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 290).

15) Bileciler Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Bileciler; İlyaslar, Yeşilyurt ve Kurtbeyler yerleşim birimlerine en yakın bölge olarak gösterilebilir. Kaynak kişi Bileciler'in yer adı kaynağı ile ilgili, eskilerden Bileciler köyüne Bileyci gelmiş biley taşı olan bir bileyci gelmiş sonradan yerleşim alanının ismi de Bileciler olmuş fakat şimdi böyle bir şey yok yapılmıyor. Eskiler öyle anlatılıyordu şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K 3).

16) Çerçiler Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Çerçiler; Hacıramazanlar, Rüstemler ve Budaklar gibi yerleşim birimlerine en yakın yerleşim birimi olarak gösterilebilir. Kaynak kişi Çerçiler'in yer adı kaynağı hakkında, burada eskiden Çercilik yapan büyüklerimiz vardı ve bizim köyümüzün ismi de oradan geliyor. Yani Çercilik de orada burada ufak pazarlarda köşelerde eşya satan insanlara denirdi şeklinde bir açıklamada bulunmayı uygun görmüştür (K. K. 8).

17) Saraçlı Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Saraçlı yerleşim birimi, Rum Ortodoks mezhebine mensup Ermeni yerleşim birimidir. 19. yüzyıl'da Müslüman Eğinliler bu bölgeye iskân edilmiştir. Bölgenin doğusunda Yayalar, batısında ise Doğantepe yerleşim birimleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Saraçlar'ın yer adı kaynağı hususunda, bizim köyümüzün ismi yaklaşık 1910'lardan geliyor, şu anda bizim yaşadığımız yer eski yerleşim yerinden yaklaşık bir 10 kilometre kadar aşağıda bulunmaktadır. 1967 depreminden dolayı biz aşağıya indik. Eskiden bizim köyün üst tarafında 500 hane Rum varmış. Alt tarafında da Türkler bulunuyormuş bu ikisi ortaklaşa olarak ortada ayakkabı yapımında bulunuyormuş. Saraçlı olarak da ismi yapılan bu meslekten gelmiştir şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 163).

18) Çobanyatak Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Çobanyatak 20. yüzyılda Ermeni/Rum Ortodoks yerleşim alanıyken şimdilerde genellikle Karadeniz göçmeni yerleşim alanıdır. Buraya ilk yerleşenler ise çoğunlukla Trabzon bölgesinden göç ile gelmiştir. Bölgenin yakınlarında Sivritepe, Yeşilyurt ve Kocaahmetler gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Çobanyatak'ın yer adı kökeni ile ilgili, Çobanyatak yani çobanın yatağı bir

yermiş eskiden buralar. Hayvanlarını buralara getiren çobanlar çok olduğu için bu isim verilmiş olabilir şeklinde bu hususta bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 362).

19) İsabalı Mahallesi

Sakarya'nın Pamukova ilçesine bağlı olan İsabalı, (Türkçe balı/balı “Bektaşî”de bir rütbe”) adı ile geçmektedir. Bölgenin yekınlarında Bacıköy, Pınarlı ve İsabalı yerleşim birimleri bulunmaktadır. Kaynak kişi İsabalı'nın yer adı kaynağı hakkında, burada eskiden İsa isminde bir şahıs yaşıyordu. Bu adam bal üretiyormuş ve balı çok meşhurmüş, bu köyün de ismi oradan kaldığı söyleniyor. Bir başka söylentiye göre ise bizim burada bir aile var. Bu aile zamanında kısa aba giyiyormuş kısa giydiğinden dolayı onlara Kısabalı deniyormuş. Böyle diye diye İsabalına dönüşmüş şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (K. K. 305).

20) Arabacıalanı Mahallesi

Sakarya'nın Serdivan²³ ilçesine bağlı olan Arabacıalanı yerleşim biriminin yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, burada çok eski yıllarda Sakarya savaşları sırasında atlı birlikleri toplamışlar, oradan bu isim almış. Burada at arabaları, top arabaları hep toplandı onun için bu isim verilmiş burası bir toplanma bölgesiymiş şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 326).

21) Kuyumcullu Mahallesi

Sakarya'nın Karasu ilçesine bağlı olan Kuyumcullu, Kumcalar adı ile de geçmektedir. Bölge bir Manav/Karadeniz göçmeni yerleşim bölgesidir. Manavların yanına gelen göçmenler takriben 1922-1935 arası Tirebolu Edeköy ile Trabzon Akçaabat köylerinden

²³ Serdivan; Frigler, Bithinyalılar, Kimmerler, Lidyalılar, Persler, Romalılar ve Bizanslıların hâkimiyeti altında bulunmuştur. Başta köy statüsünde olan Serdivan'da 1956 yılında Belediye teşkilatı kurulmuştur. 2008'de Serdivan ilçe statüsüne geçmiştir. 1992 yılında kurulan Sakarya Üniversitesi, Serdivan ilçe sınırlarında bulunmaktadır. (<https://www.serdivan.bel.tr>, Erişim Tarihi: 02. 08. 2021, 14: 36). Bölgenin ilkçağdaki ilk ahalisi Bithinyalılardır. Serdivan'ın günümüze ulaşmasında en önemli rolü oynayan Türklerdir. Bu süreç Selçuklular ile başlamıştır. Artuk, Ebulkasım ve Kılıçarslan ilk Türk izlerini bölgede hissettirenler arasında gösterilebilir. Bölgeye gelen yeni yerleşimciler kendi ağızlarına göre Sarı Doğan'ı ‘Ser Divan’ yaptılar. Ser Divan'ın anlamı ise Baş Köy'dür. Divan kelimesi ise muhtarlık karşılığı olarak kullanılmakta olan bir ifadedir. Faik Baysal'ın da belirttiği üzere Sarı Doğan/Ser Divan, halk ağzında Sarduvan'a dönüşmüştür. Zaman içerisinde de sürekli olarak yaşanan iç göçler neticesinde bölge gelişmiştir (Narin, Konukçu 2013: 91). Faik Baysal'ın Serdivan/Sarduvan adında yayınladığı romanda 1972 şu ifadelerde bulunmaktadır: “Aranızda hiç Sarduvan Köyü’nü gören var mı? Bilmem? Büyücek, elli-yüz evlik kadar bir köy. Daha doğrusu taflan yeşili tepelerin arasında kaybolup gitmiş eski bir Rum Kasabası... Yaşlıların dediğine göre, yakın zamana kadar da, burada Rumlar oturmuş. Yıllar önce bu Rumların bazıları küp küp altınlarını toprağa gömerek yabancı ülkelere gitmişler. Bazıları da yalancıkdan da olsa Müslüman olup, oldukları yerde kalmışlardı.” (Baysal 1972: 11-13)

buraya geçmişlerdir. Bölge, Orta yerleşim birimine yakın bir konumdadır. Kaynak kişi Kuyumcullu yer adı kaynağı hakkında, buranın ismi ile ilgili birkaç anlatılar var bir tanesi, Maden deresinde maden çıkartıldığı için, bir de eskiden köyün başına kalaycılar gelirmiş oradan. Eskiden Kuyumcul olmuş mesela bundan daha öncesinde 1800’lerde ismi Kuyumcular. Bizim köyümüz çok eski bir köy Orhangazi zamanından kalma ama burada kuyumcuların olduğu ile ilgili bir bilgimiz yok şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 240).

22) Akıncılar Mahallesi

Sakarya’nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Akıncılar yerleşim biriminin yer adı kaynağı hususunda kaynak kişi, daha önce Şükre iken sonradan Akıncılar oldu. Akıncılar derken yani buradaki dış güçlere karşı göz kulak olsunlar diye buraya yerleşmişler. Daha önce Kirazca ve Adliye, Ahmediye tarafındaymış köylülerin tamamı daha sonra da burada işgallerden vesairenden düşmana karşı koruma amaçlı bölgeye yerleşildiğini ve yer adının da onlardan kaldığını bildirmiştir (K. K. 127).

23) Bedil (Kadirbey, Kazancı, Tahirbey, Eski) Mahallesi

Sakarya’nın Akyazı ilçesine bağlı olan Bedilkadirbey, Bedil Kadirbey (Kürtçe / Türkçe Bedil / Badıl “aş.”) şeklinde geçerken, Abhazca ise Balballı olarak geçmektedir. Bölge Kürt-Sünni / Kafkas göçmeni yerleşim birimidir. Bölgenin yakınlarında Gebeş ve Eskibedil yerleşim bilimleri bulunmaktadır. Sakarya’nın Akyazı ilçesine bağlı olan Bedilkazancı ise Bedil Rushanbey olarak da geçmektedir. Bölge, 20. yüzyıl başında bir Kürt-Sünni yerleşim birimidir. Köyün yerlileri Kürtlerden oluşuyor. Bölgeye geçen yüzyıl başlarında Çerkesler ve daha sonra Bulgaristan ve Yugoslavyadan göçmenler yerleşmiş. Kabakulak ve Uzunçınar yerleşim birimleri bölgeye en yakın yerleşim birimleri olarak verilebilir. Sakarya’nın Akyazı ilçesine bağlı olan Bediltahirbey, Tahirbey olarak da geçmektedir. Bölge, 20. yüzyıl başında bir Kürt-Sünni/Kafkas göçmeni yerleşim yeridir. Bölgeye en yakın yerleşim yeri olarak ise Bedilkadirbey gösterilebilir. Sakarya’nın Akyazı ilçesine bağlı olan Eskibedil, Bedil olarak da geçmektedir. Bölge, 20. yüzyıl başında bir Kürt-Sünni yerleşim birimi olarak gösterilebilir. 19. yüzyıl’da Sakarya’ya iskân edilen Badılı Kürtlerinin ana yerleşimidir. Sonradan Kafkas ve Rumeli muhacirleri de bölgeye yerleşenler arasındadır. Bölgenin yakınlarında Vakıf ve Uzunçınar gibi yerleşim birimleri bulunmaktadır. Kaynak kişi yer

adı kaynağı hususunda, benim bildiğim buraya Kazancı ailesi oturmuş ilk oradan ismi kazancı kalmış. Bedil de Bedil değil de Bedih, Bedih adında birisi varmış burada üç dört köy var öyle Bedil Kazancı, Bedil Tahirbey şeklinde. Bu isimler bu yerlerin ilk kurucularından kalmadır şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur. Başka bir anlatmaya göre de coğrafi olarak burası çıkma bir dil gibiymiş oradan kalma bir ad olduğunu söyleyenler de var şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 51).

24) Semerciler Mahallesi

Sakarya'nın Arifiye ilçesine bağlı olan Semerciler, Karaçomaklar ve Kemaliye gibi yerleşim birimleri en yakın olarak gösterilebilir. Kaynak kişi Samerciler'in yer adı kaynağı hakkında, eskilerden aldığım bilgilere göre köyün kurulduğu dönemlerde burada bütün aileler hemen hemen dağcılıkla uğraşıyormuş, hemen hemen herkesin evinde atı filan varmış. Atlara semer takıp da dağdan odun atıyorlarmış ondan dolayı da bu ismi takmışlar. Semer yapa yapa semerciler meşhur olmuş o yüzden. Adapazarı merkezde de Semerciler var şehrin girişinde de atçılar mı var yani orasına da öyle bir isim koymuşlar herhalde orada semer imalatçıları vardı, burada da kullanıcıları vardı şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (K. K. 94).

25) Nakışlar Mahallesi

Sakarya'nın Erenler ilçesine bağlı olan Nakışlar'a en yakın yerleşim yerleri olarak Pirahmetler, Kozluk ve Bekirpaşa gibi örnekler verilebilir. Kaynak kişi Nakışlar'ın yer adı kaynağı hakkında, eski anlatıma göre bölgede nakkaşlar varmış, yer adı da bu nakkaşıktan kalma ama şu anda böyle bir şey yok burada şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 106).

26) Tabakhane Mahallesi

Sakarya'nın Erenler ilçesine bağlı olan Tabakhane yerleşim biriminin yer adı kaynağı hususunda kaynak kişi, altmış dört yılında burası mahalle oldu, sadece Erenler mahallesi vardı o zaman işte sekiz tane mahalle oldu, sekize bölündü Erenler. Burada da tabak derilerin tabaklandığı bir yer vardı, hani olur ya derilerin tabaklandığı yer, derilerin tabaklandığı yer olduğu için Tabakhane yer adı da oradan geliyor. Hatta eski belediyenin olduğu yer onun olduğu yer. Şu anda bölgede böyle bir çalışma yapılmıyor. Deri tabaklamak ise, giydiğimiz ayakkabı var ya o hayvan derisinden oluyorsa onu

tabaklıyorlar o hale getiriyorlar işte bu da işlemeyle oluyor, Tabakhane’de işleniyor şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (K. K. 110).

3.2.9. İnsanî Özellikler İle İlgili Yer Adları

3.2.9.1. Sağ veya Sol El Kullanımına Bağlı Oluşturulmuş Olan Yer Adları

1) Melekşesolak Mahallesi

Sakarya’nın Geyve ilçesine bağlı olan Melekşesolak, Melekşah olarak da bulunabilir. Bölge, 20. yüzyıl başında bir Ermeni yerleşim bölgedir. Yakınlarında Solaklar, Hocalar ve Kalaycı gibi yerleşim yerleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Melekşeoruç - Melekşesolak’ın yer adı kaynağı şeklinde genel olarak, burada bir Melikşah var, bir de Şahmelek buraların ismi bu iki tarihi kişiden gelmektedir. Zamanında buralarda bulunmuşlar, Melikşah zamanla Melekşeye dönüşmüş şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 155).

3.2.10. Yıldız Adlarına (Astrotoponimler) Bağlı Yer Adları

1) Güneşler Yenimahallesi Mahallesi

Sakarya’nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Güneşler Yenimahallesi yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, bundan önceki ismi Güneşler Köyüydü şimdi Güneşler Mahallesi oldu. Yenimahallenin bir anlamı yok ama diğerini de güneş buradan çok güzel doğduğu için bu yer adı verildi diyen büyüklerimiz var şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 15).

2) Aydoğan Mahallesi

Sakarya’nın Kocaali ilçesine bağlı olan Aydoğan, Aydivanlı adı ile de geçmektedir. Bölge, 20. yüzyıl başında bir Manav yerleşim birimi olarak kurulmuştur. Kısmen Karadeniz göçmeni yerleşim yeri olarak da gösterilebilir. Uğurlu ve Yenice gibi bölgelerin bölgenin en yakın olduğu yerleşim yerlerine örnek olarak gösterilebilir. Kaynak kişi Aydoğan’ın yer adı kaynağı hakkında, bizim köyümüzün ismi burada ay doğarken net görüldüğü için verilmiş, yüksek bir yer olduğundan şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 276).

3.2.11. Gerçekleşmiş Bir Olaya Bağlı Yer Adları

1) İstiklal Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan İstiklal yerleşim yeri yer adı kaynağı hususunda kaynak kişi, İstiklal Adapazarı'nın en eski mahallelerinden birisidir burası. İlk başta konulan ismi de İstiklal, şimdi de İstiklal olarak devam ediyor. İstiklal savaşı dönemiyle ilgili çünkü Kömürpazarı, Kuyudibi, Dağdibi, Tığcılar bu bölgeler eski Türklerin göç ettikleri yerler bu bölgelerde Adapazarı'nın kuruluşunun ilk mahalleleri buralar. İstiklal savaşından esinlenerek koyulmuş, dediğim gibi köylerden ilk adaya alışverişe gelinen yer olarak bilinen bir yer burası Kömürpazarı civarı şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 24).

2) Kurtuluş - Yeniyayla Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Kurtuluş ve Yeniyayla, Adapazarı'na bağlı olan diğer Kurtuluş yerleşim birimlerinin yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, bizim burası Göksu köyüydü sonra biz burayı üçe ayırdık. Bunlar; Yeniyayla, Göksu bir de burası (Kurtuluş) kaldı o zamanın insanları buraya Kurtuluş ismini taktı, mesela Yeniyayla ismi orası biraz yüksek bir yer yaylaya yakın olduğu için o şekilde bir isim koydular. Zaten Kurtuluş Savaşı'nda Bizim Köy daha yeni kuruldu buranın insanları hep Trabzon tarafından gelme insanlar şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 199).

3) Kanlıçay Mahallesi

Sakarya'nın Karapürçek ilçesine bağlı olan Kanlıçay yerleşim birimine en yakın yerleşim yerleri Küçükkarapürçek, Değirmendere ve Mecidiye gibi yerler örnek olarak gösterilebilir. Kaynak kişi Kanlıçay'ın yer adı kaynağı hakkında, burada bir çayımız var o çayın olduğu yerde eskiden çeteler kanlı bir savaş yapmışlar o savaştan sonra köyümüzün ismi bu şekilde anılmış. Şu anda da çay burada duruyor kurumadı şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 219).

4) Durmuşlar Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Durmuşlar'ın yakınlarında Mansurlar ve Gökçeler gibi yerleşim yerleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Durmuşlar'ın yer adı kaynağı hakkında, bizim duyduğumuz eskiden beri gelenekte Kurtuluş Savaşı sonrası insanlar tabii göç edecek kalacak yer ararken o zamanki kağı arabalarıyla beraber iki hane iki kağı arabasına yüklüyorlar çoluk çocuk kendilerine kalabilecekleri bir yer bakıyorlar. O arada

tabii Durmuşlar mevkisinden geçerken bir tanesinin arabasının tekeri göçüyor, ahşap teker. Ondan sonra öndeki de bakıyor ki arkadan arabanın gelmediğini görünce, elçi gönderiyor arkaya ya bir şey mi oldu acaba başına bir şey mi geldi niye gelmediler gibi. Ondan sonra adam geliyor bakıyor tabii hepsi bunlar göçü indirmişler araba göçmüş diyorlar ki yapacak bir şey yok hani biz burda tamir etmeden bunu buradan gidemeyiz burda konaklıycaz. Onlar da haliyle tabii iki hane olduğu için onları bırakıp gidemiyor elçi geliyor öbür arabanın yanına gittiğinde diyor ki onların böyle böyle başına bir olay gelmiş, bunlar durmuşlar onlar durunca tabii onlar da duruyorlar işte Durmuşlar ismi de o şekilde kalıyor. Zaten bizim soyismimiz de Durmuş, bu köyün kurucularından olduğu için ailemiz bir bağlantısı vardır şeklinde açıklamıştır (K. K. 58).

5) Sabırlar Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Sabırlı, sırasıyla Poydalar, Doğancıl ve Çayköy yerleşim birimleri yakın olan yerler olarak verilebilir. Kaynak kişi Sabırlar'ın yer adı kaynağı hakkında, burada göç zamanında insanlar çok zorluklar yaşamışlar çok dualar etmişler ve sabır göstermişlerdir. Onun için bu ismi yerleştikleri yere koymayı uygun görmüşler şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 162).

6) Yayalar Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Yayalar, Puna Yayalar adı ile de geçmektedir. Hamitli, Kargalı Yeniköy ve Martinler gibi yerleşim yerleri en yakın yerleşim yerlerine örnek olarak gösterilebilir. Kaynak kişi Yayalar'ın yer adı kaynağı hakkında, bizim ilerimizde köyler var o köylere yayan gidip gelindiği için bu isim verilmiş. Köylerine buradan gidiyorlarmış tabii o zamanlar araç falan olmadığı için böyle. Bizim burada büyük de dereler vardı oralardan geçerken böyle kaldı ismi şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 214).

15 Temmuz Camili Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan 15 Temmuz Camili Mahallesi'nin yer adı kaynağı, 15 Temmuz 2016 yılında Türkiye'de gerçekleşmiş olan askerî darbe Türk siyasî tarihinde büyük etkiler yarattığı gibi yer adlarının verilişinde de kullanılan bir ada dönüşmüştür.

Tablo 13: Gerçekleşmiş Bir Olaya Bağlı Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler

1.	15 Temmuz Camili (Adapazarı) Mahallesi
----	--

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.2.12. Yapı Adlarına Bağlı Yer Adları

1) Hanyatak Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Hanyatak, 20. yüzyıl başında bir Rum dilli Müslüman yerleşim birimidir. Şimdi ise Karadeniz göçmeni yerleşim birimi olarak gösterilebilir. Bölgede nüfusun bir bölümü hâlâ Romeika dilini koruyan Çaykara Muhacirleridir. Boztepe ve Taşyatak yerleşim alanları bölgeye en yakın yerleşim alanları olarak gösterilebilir niteliktedir. Kaynak kişi Hanyatak'ın yer adı kaynağı hususunda, eskiden hanlar buradan geçiyormuş han yeri olarak sonra ismi de Hanyatak kalmış. Bu eskiden burası Geyve'ye bağlıymış, Geyve'den gidip geliyorlarmış buraya oranın çoğu vatandaşları kalıyorlarmış hanlarda şeklinde yer adı kaynağını açıklamasında bulunabilmiştir (K. K. 62).

2) Gökgöz Mahallesi

Sakarya'nın Pamukova ilçesine bağlı olan Gökgöz, 20. yüzyıl başında bir Ermeni yerleşimi birimidir. Köyün eski yeri Kurtbelen mevkiindeydi ve büyük bir Ermeni köyü. Bu yerde 19. yüzyıl sonunda 3500 nüfuslu bir Ermeni yerleşimi, Meryem Ana adına kubbeli büyük bir kilise, 400 öğrencisi olan Nersesyan - Hripsimyan okulu ve ipek fabrikaları vardı. İpek fabrikasının kalıntıları ve kilise kalıntısı hâlâ görülmektedir. Ancak define arayıcıları tarafından talan edildiğinden viran durumdadır. Gökgöz köyünün yerlisi Manavlar “Yukarı Mahalle” ve Rumlar'ın oturduğu “Küçük Mahalle” olmak üzere iki mahallesi vardı. 1924'te Rumlar ile Yunanistan'daki Müslimler mübâdele edilince Küçük Mahalle “Mâcur Mahallesi” oldu. Bayır Akçaşehir, Teşvikiye ve Turgutlu yerleşim birimleri bölgeye en yakın yerleşim birimlerine örnek olarak verilebilir. Kaynak kişi Gökgöz'ün yer adı kaynağı hakkında, bizim yukarıdaki mahallemizde eski bir cami bulunmaktadır. Bu cami önünde 4 gözlü bir çeşme bulunmaktadır bizim köyümüzün ismi de bu çeşmelerden gelmektedir. Çok eski bir yapı dört gözlü cami derken Gökgöz yer adı olarak kalıyor zamanla şeklinde açıklamada bulunmakla birlikte bu çeşmelerin iki fotoğrafını da paylaşma inceliğini göstermiştir (K. K. 302).

Görsel 5: Gökgüz’ün Bugünkü Görünümü

Kaynak: 302. kaynak kişi tarafından oluşturulmuştur.

3) Bezirgân Mahallesi

Sakarya’nın Kocaali ilçesine bağlı olan Bezirgân, 20. yüzyıl başında Manav yerleşim bölgesidir. Bölgenin yakınlarında Nazimbey, Hasaıçavuş ve Hemşin gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Bezirgân’ın yer adı kaynağı hususunda, çok eskiden buraya gelenler, buradan geçenler bizim köyümüzde konaklama yapıyorlarmış. Konakladıkları yeri Bezirgân olarak belirlemişler, yani eskilerin konakladıkları yer olarak kalmış. Bezirgânbaşı Bezirgânbaşı diyerekten yer adı olarak da öyle kalmış şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 277).

4) Türbe Mahallesi

Sakarya’nın Hendek ilçesine bağlı olan Türbe yerleşim yeri adını içerisinde bulunan bir ermişin türbesinden dolayı almıştır. Bölgenin yakınlarında Martinler ve Puna Ortaköy yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Türbe yerleşim alanının yer adı kökeni hakkında, buranın bir şeyi yok ki orada gerçekten de bir âlimin türbesi vardır yerin ismi de o türbeden geliyor şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 362).

5) Beşköprü (Jüstinianus) Mahallesi

Pliny’nin su yolu projesini yapabilmek için ilk somut adımları atan kişi Jüstinianus (M.S. 527-560) olmuştur. Bu muazzam köprü’nün yapılış amacı olarak iki amaç dikkati çekmektedir. Bu amaçlardan birincisi Sakarya Nehri’ni aşmak, ikinci amaç ise Sakarya - Sapanca Gölü - İzmit Körfezi mesafelerinde bir su yolu olmasıdır (Hardal, 2018: 187). Beşköprü 13. Yüzyılda Bizans tarihçisi Pachymeres tarafından “Pontogephyra” şeklinde

isimlendirilmekle birlikte kelime anlamı olarak, deniz ya da liman köprüsü anlamında kullanılmaktadır. 9. ve 12. yüzyıl antik yazarları tarafından ise Beşköprü anlamına gelen “Pentagephyra” adlandırması kullanılmıştır (Şahin, 1985: 173-179).

Görsel 6: Beşköprü (Jüstinianus) Köprüsü

Kaynak: https://www.google.com/search?q=be%C5%9Fk%C3%B6pr%C3%BC+sakarya&sxsrf=AliCzsZMWTe4z_MBOeU6j79LmDTj5s7y4Q:1669832148925&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwiUxMjAwdb7AhXURPEDHQiYDyYQ_AUoAXoECAIQAw&biw=1366&bih=657&dpr=1, Erişim Tarihi: 12. 07. 2021, 16: 07.

Bizans İmparatoru Jüstinianus (527-565)’ un atmış olduğu adım yardımıyla inşası yapılan bu köprü M.S. 558-560 yıllarında yaptırılan bir taş köprü niteliğini taşımaktadır. Bu taş köprü, 365 metre uzunluğunda, 9,85 metre genişliğinde olup toplam 12 kemerden oluşmaktadır. Köprünün batı ucunda tak izi, doğu ucunda apsisli yapı ve köprü ile ilgili tonozlu yapı kalıntılarını görebilmek mümkün olmaktadır (<https://www.kulturportali.gov.tr>, Erişim Tarihi: 24. 06. 2021, 17: 02).

Bu köprünün dışındaki diğer dört köprü; Çark Deresi’ndeki köprü, Karaaptiller köyündeki köprü, Geyve’deki Orhan Gazi köprüsü olduğu ve dördüncünün de izleri günümüze ulaşmayan Uzunköprü (tavuklar köprüsü) olduğuna dair farklı kaynaklarda malumatlar elimizde bulunmaktadır (Sakarya Valiliği, 2009: 93, Balcıoğlu, 1952: 34). Fakat yine Şahin tarafından belirtilenlere göre bahsedilen bu beş köprünün arasında bulunan en büyük köprü bugün hâlâ ayakta duran Jüstinianus Köprüsü değildir. Karaaptiller köyünün

güneybatısında batı kıyısı boyunca sıralı biçimde duran büyük taş bloklar Şahin tarafından gerçek Sangarios Köprüsü'nün kalıntıları şeklinde izah edilmeye uygun görülmüş. Yaptığı araştırmalar neticesinde Şahin'in bu köprüye dair bulmuş olduğu kalıntılardan yola çıkarak yapmış olduğu somut çıkarım bir nehir limanı tesisi çıkarımıdır. Burası beş ayrı köprüden oluşmakta ve mevcut kanal sistemi Sapanca Gölü ile birleşmektedir. Yine Şahin, Sakarya, kanal ve Melas arasında kalan bir ada liman olmalıdır şeklinde bir düşünceye sahiptir. Bunu "Sakarya'nın ikiye ayrıldığı yer civarında" anlamında kullanılmış olan Dipotamos kelimesi ile de özdeşleştiren Şahin, Ada-Pazarı kelimesinin de buradan geldiğini fikrini açığa çıkarmıştır (Şahin, 1999: 643-658). Geçmişten günümüze kadar Sakarya ve çevresi için yapılan araştırmalarda ve 2017 yılında gerçekleştirilen Uluslararası Sakarya Sempozyumu içeriğinde de bahsi geçen konunun hâlâ geçerliliğini muhafaza ettiği gözlemlenebilir niteliktedir. 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın ilk çeyreğini oluşturan kısımda ise bankacılık girişimleri, kara ve su yolları ile bağlantılı olarak yürütülen demiryolları projeleri, orman işletmeleri kanunu gibi sosyo-ekonomik hayatın içinden oldukça fazla kaynakla yüzyüze kalınmıştır (Gürsoy, 2018: 236).

6) Çiftlik Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Çiftlik'in yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, burası 520 dönümlük bir araziydi ve Konyalının Çiftliği olarak geçiyordu. Bu Çiftliği Hasanağa adında bir vatandaş alıyor ve sonra burada da Çiftlik Mahallesi bu şekilde kurulmuş oluyor şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 179).

7) Yalı Mahallesi

Sakarya'nın Karasu ilçesine bağlı olan Yalı yerleşim biriminin yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, burası turistik bir yer olduğu için biz de yalı güzel ismini koyduk, burada plajlar var. Burası deniz kenarında bir yer, sahil olduğu için ismini bu şekilde koyduk şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (K. K. 248).

8) Hastahane Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Hastahane yerleşim biriminin yer adı kaynağı hususunda kaynak kişi, daha önce Hastahane burada olduğu için Hastahane Mahallesi adını vermişler. Devlet hastanesi buradaydı ondan kalmış Hastahane şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 65).

9) Kumköprü Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Kumköprü, 20. yüzyıl başında bir Kürt-Sünni yerleşim birimidir. Bölgenin yakınlarında Sakarya 2. Organize Sanayi ve Osmanbey yerleşim yerleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Kumköprü'nün yer adı kaynağı hususunda, bizim dedelerimiz şöyle söylüyordu eskiden burada bir köprü varmış yani köprü yapmışlar ağaçtan üstüne de kum koymuşlar sonra Kumköprü oradan kalma diye söylediler. Şu anda o köprü yıkıldı yenisi yapıldı şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 67).

10) Hanlımerkez (Hanlıköy / Hanlısakarya) Mahalleleri

Sakarya'nın Arifiye ilçesine bağlı olan Hanlımerkez, Hanlıköy Hanlısakarya'nın yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, eskiden Yunan zamanlarında hanlar vardı ondan dolayı Han ismi kalmış şimdi de devam edip gidiyor. Hanlıköy, Hanlısakarya bütün onlar da zaten Hanlı beldeydi beldeden ayrıldıktan sonra da Sakarya yakın olduğundan Hanlısakarya Mahallesi, o da köy statüsünde anılsın diye Hanlıköy Mahallesi oldu şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 88).

11) Setçe Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Setçe'nin Celaller adlı bir alt köyü de bulunur. Bölge, Manav yerleşim yeridir. Yakınlarında Celaller, Dedeyeri ve Belpınarı gibi yerleşim yerleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Setçe'nin yer adı kaynağı hakkında, bizim köyümüz şu anda bulunduğu yerden daha yukarıda bulunuyormuş orada bir zehirlenme olayı yaşanmış. Bu olaydan sonra oradan taşınıp biraz daha aşağıya inmişler. Asıl ismini Setçevi olarak biliyoruz. Ama şöyle bir şey de var ki yukarıda zehirlenme olayı yaşandığı için o bölge ile aralarına bir set çekmişler, kendilerini korumak için. Zehirlenmenin sebebi de tespit edilemediği için buraya göçmüşler şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 166).

12) Beşdeğirmen Mahallesi

Sakarya'nın Söğütlü ilçesine bağlı olan Beşdeğirmen, bir Rumeli göçmeni yerleşim birimidir. Bölgenin kuzeyinde Kantar, güneyinde ise Akçakamış yerleşim alanları yakın mevkiler olarak bulunmaktadır.

Kaynak kişi Beşdeğirmen'in yer adı kaynağı hakkında, buranın ismi eskiden burada değirmen olduğundan geliyor. Değirmenlerin kalıntıları da şu anda hâlâ burada bulanıyor ve ayrıca kalıntıların resimlerini de sizinle paylaşabilirim şeklinde aydınlatıcı bir açıklamada bulunmayı tercih etmiştir (K. K. 343).

Görsel 7: Değirmen Kalıntıları

Kaynak: 347. kaynak kişi tarafından oluşturulmuştur.

13) Değirmendere Mahallesi

Sakarya'nın Erenler ilçesine bağlı olan Değirmendere, Değirmendere - Akıska şeklinde de geçmektedir. Bölge, Kafkas göçmeni yerleşim birimidir. Şimdi ise Karadeniz göçmeni yerleşim yerleri de bulunmaktadır. Köy halkı 1920'lerde Doğu Karadeniz'den gelerek yörede daha önce yerleşik olan Abaza'lardan yerlerini satın almışlardır. Bölge, Tepe ve Hürriyet gibi yerleşim alanlarına yakın bir konuma sahiptir. Kaynak kişi Değirmendere'nin yer adı kaynağı hakkında, Değirmendere'de kurtuluş savaşına hizmet etmiş değirmenimiz hâlâ aktif durumda. Yedi tane değirmenimiz vardı ama şu anda sadece bir tanesi aktif. Su değirmeninden bahsediyorum, eskilerin hepsi kapanmış muhtelen. Değirmendere'nin eski adı Adliye köyü daha eskiden Cenevizler yaşamış ama en son Değirmendere olarak Cumhuriyet tarihinde geçiyor şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 98).

14) Köprübaşı Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Köprübaşı, Kafkas göçmeni yerleşim birimidir. 1521 tarihli Hüdavendigâr Livası tahrir defterinde “Karye-i Köprübaşı ki zimmîlerdir, Sakarya köprüsü maslahatı için sürgün gelmişlerdir” (Barkan I.473.) şeklinde sözü edilen yerleşim bugünkü Alifuatpaşa beldesi veya ona 2 km mesafede olan Köprübaşı köyü olabilir. Bölgenin doğusunda Bağlarbaşı, batısında ise Kıncılar yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Köprübaşı'nın yer adı kaynağı hakkında, burada ulu bir dere var ve o dereye çok köprü olduğu için bu isim verilmiş. Bir tane de Ankara asfaltının üstünde var ona dayanarak vermişler. Yani bu dediğim 40 sene önce. Şimdi de aynı o köprüler duruyor hatta daha da ilave olduğu yerler var şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 198).

15) Gölköprü Mahallesi

Sakarya'nın Karasu ilçesine bağlı olan Gölköprü, Gölköprü Divanı, Balta olarak da geçmektedir. Bölge, Manav yerleşim birimidir. Kısmen Karadeniz göçmeni yerleşimleri de bulunabilir. Tömek, Kancalar ve Resuller, Hürriyet yerleşim alanları bölgeye en yakın alanlar arasında gösterilebilir. Gölköprü yerleşim alanının yer adı kaynağı köprü ayağı ile elbette direkt olarak tasnif içerisinde bulunan “Yapı Adlarına Bağlı Yer Adları” maddesi içerisine alındı. Fakat bununla birlikte göl kelimesinin varlığı ele alındığında da bu yer adı tasnif içerisinde bulunan “Su Adlarına (Hidrotoponimler) Bağlı Yer Adları” üst

başlığı içerisinde bulunan “Göl - Akarsu - Dere ve Pınar Adları İle İlgili Yer Adları” alt başlığına da dâhil edilebilir özelliğe ulaşabilir. Kaynak kişi Gölköprü’nün yer adı kaynağı hakkında, eskiden bizim köyümüz bir divan köyüymüş yani 7 tane köy bize bağlıymış. Bizim köy ile deniz arasında bir köprü var. Bizim köyümüz de oranın ismini almış. Bizden ayrılan 7 tane köyde farklı isimler almış. Eskiden mesela Kelköy diye bir köy vardı orası sonradan Hürriyetköyü olmuş. Öbür taraf Denizköy olmuş, diğer Kancalar olmuş, Resuller olmuş ama Divanköy bizim köydür. Eskiden odun köprüydü o şimdi de zaten köprü var orada şeklinde yer adı hakkında bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 251).

16) Yalı Mahallesi

Sakarya’nın Karasu ilçesine bağlı olan Yalı yerleşim biriminin yer adı kaynağı hususunda kaynak kişi, burası sahil bölgesine yakın olduğu için Yalı ismini vermişler, eski ismi ise Zümrüt Mahallesi idi. Burada gerçekten denize sıfır deniz manzaralı bir yer olduğu için bu şekilde isim verilmiştir diye fikirlerini belirtmiştir (K. K. 293).

17) Köprübaşı Mahallesi

Sakarya’nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Köprübaşı’nın yer adı kaynağı ile ilgili, kaynak kişi Köprübaşı’nın yer adı kaynağı hakkında, biz 92 yılında belediye olduk sonra 3 mahalle olduk. Benim mahallenin başında köprü var, burada yaşayanlar sürekli olarak Köprübaşı Köprübaşı deyince ismimiz de bu şekilde kaldı açıklamasında bulunmuştur (K. K. 330). Sakarya’nın Geyve ilçesine bağlı olan Köprübaşı’nın yer adı kaynağı hususunda ise bir derleme verisine ulaşamamıştır.

18) Hisarlık Mahallesi

Sakarya’nın Geyve ilçesine bağlı olan Hisarlık, kuzeyinde Hacılar yerleşim alanı en yakın yer olarak bulunurken güneyinde ise Sekiharman bulunmaktadır. Kaynak kişi Hisarlık’ın yer adı kaynağı hakkında, bizim mahallenin kökü Konya Karaman bölgesinden gelmektedir. Bizim yaşlılarımıza sorduğumuzda bize anlattıkları hikâye şu şekildedir. Düşman Osmaneli’ye kadar gelmiş Bilecik Osmaneli’ye kadar ilerlemiş. Düşman bizim tarafa doğru yönelmeye başladığında bizim de Sekiharman, Hisarlık, Halidiye bölgelerinde kendilerine siper etmek için askerlerimiz mevzi kazmışlar. Yani buraya hisar gibi bir şey yapmışlar, düşmanı geri püskürtmek için. Bizim köyümüzün ismi de buradan

kalma bir isim olarak şu anda da kullanılmaktadır şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 146).

19) Konak Mahallesi

Sakarya'nın Kaynarca ilçesine bağlı olan Konak yerleşim yerinin yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, bu mahallenin ortasında eskiden beyler varmış. Bu beylerin olduğu yerde Konak varmış, o konağın olduğu yer de Kaynarca oluşmuş. Bizim ilk ismimiz, Hocaköy zaten Kaynarca değil o zamanda beyler yaşarmış burada oradan kalma Konak ismi de şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 262).

20) Kadifekale Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Kadifekale'nin yer adı kaynağı hususunda bölgede bulunan aynı adlı bir kaleden bu yer adının geldiğidir. Hendek-Düzce arasındaki Efteni Vadisinin batı ucundadır. Aksu Deresi bulunduğu tepenin arasından akmaktadır. Kale, yöredeki diğer kaleler gibi yığma taştan yapılmıştır. Kadife adının verilmesi yörede daha ılıman iklimin bulunmasından dolaydır. Kalenin kontrol etmiş olduğu arazi bölgesi ise "Demetrium" olarak açıklanmaktadır (<https://www.turkcebilgi.com>, Erişim Tarihi: 12. 01. 2022, 09: 55).

21) Damlık Mahallesi

Sakarya'nın Ferizli ilçesine bağlı olan Damlık, 20. yüzyıl başında bir Ermeni yerleşim yeridir. Bu bölge, Eprigyan'a göre Adapazarı Ermenilerinin yazlığı olan bölgedir. Değirmencik, Akçukur ve Hasanfakı gibi yerleşimler en yakın yerleşimler örnek olarak verilebilir. Kaynak kişi Damlık'ın yer adı kaynağı hakkında, bölgenin Ermenilerden kalmış olduğunu belirtir ayrıca yine bölgenin Ermenilerin damı olduğunu o yüzden bu şekilde yerin ismi şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 117).

22) Hark Mahallesi

Sakarya'nın Taraklı ilçesine bağlı olan Hark, Ark şeklinde de bulunabilir. Bölge, Manav yerleşim bölgesidir. Çevresinde Doğancıl, Dedeler ve Tuzla gibi yerleşim birimleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Hark'ın yer adı kaynağı hakkında, Roma ya da Bizans döneminde burası Harkçılar diye geçiyormuş. Bizim yaşlılardan duyduğumuz böyle daha sonra onlar buralardan gidince bizim Türkler yine benzer şekilde Hark olarak bırakmış. Hark demek ise su kanalı demektir, bizim suyumuz da var. Bizim suyumuz şifalıdır, bu

su böbreklerdeki taşı düşürüyor. Bu su kuyu şeklinde değildir, hem şebeke hem de normal sudur. Normalde taş ile kapalıdır. Yeraltından kaynayarak çıkar şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 352).

Tablo 14: Yapı Adlarına Bağlı Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler

1.	Çardak (Pamukova) Mahallesi
2.	Bahçelievler (Serdivan) Mahallesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.2.13. Sosyal, Dinî Hayat ve Etkinliğe Bağlı Yer Adları

3.2.13.1. Dinî Hayat İle İlgili Yer Adları

Sosyal yaşam içerisinde din ve din ile ilgili yaşantılar insanlar için önemli bir yere sahiptir. Yaşamını inandıkları dinin kural ve kabullerine göre şekillendirme çabasında olan insan yerleşim bölgesini de bu amaca yönelik tasarlar. Bu bağlamda yer adları da insanın bu tarihi geçmişinden nasibini almaktadır.

Yer adları içerisinde din mefhumuna bağlı olarak şekillendirilmiş olan adlar bulunmaktadır. Bu adların mahiyeti kendi içerisinde çeşitlilik göstermektedir. İnanılan din büyüklerinin adlarından etkileneilerek koyulan yer adları bulunmakla birlikte, bölgede yaşanmış olan dini bir haside sonucu koyulan yer adları, bölgede din ile ilgili önem verilen yapılar ve bu yapıların adları, yapılar çevresinde gelişen yaşantı sonucu malzemedi çıkın yer adlarının da koyulduğu söylenebilir.

Konu ile ilgili Eröz Adapazarı bölgesinde diğeri yerleşim yerlerinde olmayan bir isim verme şekli burada görüldüğünü söyler (Mecidiye, Aziziye) gibi. Ayrıca, şeyh, derviş isimleri ile köy isimleri de meydana getirilmiştir şeklinde bölge hakkında bilgilendirmede bulunmaktadır (<https://dergipark.org.tr>, Erişim Tarihi: 09. 02. 2021, 18: 12).

3.2.13.1.1. İslâm Diniyle İlgili Yer Adları

1) Hacılar Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Hacılar'ın yakınlarında İlyaslar ve Abalı gibi yerleşim yerleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Hacılar'ın yer adı kaynağı olarak, ben bin dokuz yüz yetmiş yılında geldim bu köye Hacılar'dı. Yüz yıl önce iki yüz kişi birden

hacıya gitmiş burada ondan sonra Hacılar ismi kaldı şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 16).

2) Hacıramazanlar Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Hacıramazanlar bir Manav yerleşim yeridir. Kuzeyinde Kurtbeyler, güneyinde ise Budakalar yerleşim birimleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Hacıramazanlar'ın yer adı kaynağı hakkında, Osmanlı döneminde Hacıramazanoğlu diye bir zat yaşamış burada, burası aslında Cumagırı olarak geçmekteydi. Hacıramazanoğlu burayı Abdülhamit Han döneminde köylere mera olarak bu kırı hayvanlar otlasın diye bağışlamış. Bunun üzerine Abdülhamit Han'ın fermanı var köylere mera olsun diye, hiçbir şey yapılamaz üzerinde diye, o şekilde bir ferman var üzerinde. Yani buradaki çiftçilerin altı parça yedi parça köyün hayvanlarının otlatılması üzerine ferman yazmış Abdülhamit Han şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 18).

3) İkizce Müslüm Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan İkizce Müslim bir Manav yerleşim alanıdır. Doğusunda Harmantepe, batısında ise Acielmalık yerleşim yerleri bulunmaktadır. Kaynak kişi İkizce Müslim'in yer adı kaynağı hakkında, bizim burası aslında Rum köyü, Rumlar oturuyormuş eskiden. Rumları buradan takasa vermişler, Rumlar gitmiş Müslümanlar gelmiş. Bu takasta İkizce Müslim olmuş bu bölgeye Müslümanlar geldiği için şeklinde bir açıklama yapmıştır (K. K. 20).

4) Ulucamii Mahallesi

Sakarya'nın Taraklı ilçesine bağlı olan Ulucamii'nin yer adı kaynağı hususunda bölgede bulunan eski bir camidir. Ulucami Mahallesi'nde bulunan Yunus Paşa Camii'nin girişindeki Türkçe kitabede 1517 tarihini yer almaktadır. Yavuz Sultan Selim'in Mısır seferi sırasında Vezir-i Âzamı Yunus Paşa tarafından 1517 yılında yaptırılan Yunus Paşa Camii, kubbesi kurşun kaplı olduğundan, halk arasında "Kurşunlu Camii" diye de anılır. Camii kesme taşlardan kare bir plan üzerine inşa edilmiştir. Ana giriş kapısının üzerinde, Arapça olarak bir ayet yazısı bulunmaktadır. Kitabede Râd Süresi 24. Ayet bulunmaktadır: "Selamün aleyküm bima sabertüm fenime ukbeddâr. Sabrettiğinize karşılık size selam olsun!" (<https://www.kulturportali.gov.tr>, Erişim Tarihi: 05. 01. 2022, 10: 28).

5) Hacıköy Mahallesi

Sakarya'nın Arifiye ilçesine bağlı olan Hacıköy, Çaybaşı Fuadiye ve Mollaköy yakınlarında bulunan yerleşim yerleridir. Kaynak kişi Hacıköy'ün yer adı kaynağı hakkında, önceleri Hacıköy isminin Sofuköy olduğunu biliyoruz. Osmanlı döneminde, burası divana bağlı mahallelerden bir tanesiymiş şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 87).

6) Teşvikiye Mahallesi

Sakarya'nın Pamukova ilçesine bağlı olan Teşvikiye'nin yer adı kaynağı hususunda, II. Abdülhamid'in Musevileri İslam'a teşvik etmek için yaptırmış olduğu Teşvikiye Camiisi'nden bu yer adını almış olabilir. Zaten kelime anlamı ile "Teşvik: İsteklendirme, özendirme. Bir kimseyi kötü bir iş yapması için kışkırtma." şeklinde geçmektedir (<https://nedir.ileilgili.org>, Erişim Tarihi: 17. 01. 2022, 11: 13).

7) Mollaköy Mahallesi

Sakarya'nın Arifiye ilçesine bağlı olan Mollaköy, önceleri Molla Divanı şeklinde geçmektedir. Doğusunda Hacıköy, batısında Kirazca ve güneyinde de Karaçomaklar yerleşim yerleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Mollaköy'ün yer adı kaynağı hususunda, Mollalar çokmuş, medreseler varmış daha önceden burada, o yüzden adı Mollaköy olarak kalmış. Şimdi artık kalmadı ama şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 92).

8) Pirahmetler Mahallesi

Sakarya'nın Erenler ilçesine bağlı olan Pirahmetler yerleşim yerinin yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, Pirahmetler Mahallesi'nin ismi Pirahmet diye bir dede yaşıyormuş eskiden burada çok sevilen sayılan bir insanmış. Pirahmet dedeye, nereye gidiyorsunuz Pirahmet dedeye gidiyoruz, Pirahmet dedeye gidiyoruz derken derken Pirahmetler kalmış şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 107).

9) Melekşeoruç Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Melekşeoruç bir Ermeni yerleşim yeridir. Yakınlarında Kalaycı, Seferler ve Solaklar gibi yerleşim yerleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Melekşeoruç - Melekşesolak'ın yer adı kaynağı şeklinde genel olarak, burada bir Melikşah var, bir de Şahmelek buraların ismi bu iki tarihi kişiden gelmektedir. Zamanında

buralarda bulunmuşlar, Melikşah zamanla Melekşe'ye dönüşmüş şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 155).

10) Şeyhler Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan bir Manav yerleşim birimidir. Kısmen Rumeli göçmeni yerleşimi de görülebilir. Bölgenin Kuzeyinde Çobanyatak, Güneyinde ise Kargalı Hanbaba yerleşim alanları bulunabilir. Kaynak kişi Şeyhler'in yer adı kaynağı hususunda, bizim burada İzzettin İsmail var, Anadolu erenlerinden yatır, oradan geliyor ve burada şu anda da onun Türbesi var şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (K. K. 210).

11) Hacıkışla Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Hacıkışla bir Karadeniz göçmeni yerleşim alanıdır. Bölgede 1900'lü yılların başlarında Karadeniz'den (Trabzon - Sürmene - Köprübaşı vb.) gelen nüfus çoğunluktadır. Yakınlarında Kocaahmetler, Soğuksu ve Yeşilyurt gibi yerleşim yerleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Hacıkışla'nın yer adı kaynağı hakkında, Kışla otlak demektir, bu koyunları götürüp getirirken oradan kalmış. Bizim köyde de bir tane hacı varmış o zamanlar sürekli Hacı Hacı diye diye o şekilde yerin adı da kalmış açıklamasında bulunmuştur (K. K. 186).

12) Hocaköy Mahallesi

Sakarya'nın Karapürçek ilçesine bağlı olan Hocaköy'ün doğusunda Buğdaylı ve batısında da Kayalarmemduhiye yerleşimlerini bulmak mümkündür. Kaynak kişi Hocaköy'ün yer adı kaynağı hakkında, eskiden burası Çıldırlara bağlı bir köymüş, burada bir hoca varmış gerçekten de tabii o zamanlar burası ancak 3-5 hanelik bir köymüş. Hocanın köyü hocanın köyü diye diye köyümüzün ismi de bu şekilde kalmış. Bunları eskiler anlattı şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 218).

13) Karamüezzinler Mahallesi

Sakarya'nın Karasu ilçesine bağlı olan Karamüezzinler bir Yörük yerleşim birimidir. Bölge, Denizköy'den ayrılmıştır. Yakınlarında Denizköy, Poyrazlar ve Recepler gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Karamüezzinler'in yer adı kaynağı hakkında, çok eskiden yaşlılar kendi aralarından konuşurlardı, burada bir tane hafız varmış ve o hafız da karaymış dışarıda millet bu hafızı tanıdığı için mesela birine sorduklarında sen neredensin diye ben hani kara müezzin var ya oradanım dermiş. Bu

şekilde söylene söylene zamanla yerin ismi oturmuş açıklamasında bulunmuştur (K. K. 235).

14) İmamlar – Aslanlar Mahallesi

Sakarya'nın Söğütlü ilçesine bağlı olan İmamlar yerleşim biriminin yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, bu köyden okuyup imam olan çok fazla olurdu, buradan tayin olur giderlerdi. Onun için adı da bu şekilde konmuş. Sakarya'nın yine Söğütlü ilçesine bağlı olan Aslanlar, 1908 yılı harita kayıtlarında Aslanlar adı ile geçmektedir. Aslanlar'ın yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, yanımızda Aslanlar Mahallesi bulunuyor, oranın ismi ise oradan çok fazla güreşçi çıktığı için Aslan gibi diyerek o ismi vermişler. Orada çok Pehlivan yetiştirdi şeklinde bilgilendirmelerde bulunmuştur (K. K. 339).

15) Müezzinler – Hatipler Mahallesi

Sakarya'nın Kaynarca ilçesine bağlı olan Müezzinler'in doğusunda Okçular, batısında ise Kalburcu yerleşim alanlarını bulundurmaktadır. Sakarya'nın yine Kaynarca ilçesine bağlı olan Hatipler hakkında 16. yüzyıl sonunda Hatiblü olarak şu şekilde: “Padişah hassı olan köyde 28 kişi hariçten, biri imam 120 kişi yerleşik” olarak kaydedilmiştir. Yakınlarında Küçükkaynarca, Duduköy ve Kertil gibi yerleşim alanlarını bulundurmaktadır. Kaynak kişi her iki yerin yer adı kaynağı hakkında, burada Orhan Gazi zamanında Orhan Camii kurulmuş. Zamanında bizim büyüklerden duyduğumuza göre bu çevrenin yakın çevresinden de insanlar buraya Cuma namazına geliyorlarmış. Her yerde manavlar gördükten sonra su buldukları yerde 3-5 hane olarak yerleşmişler, cuma camisi de buradaymış bir de Hatipler - Kızıllar mevkinde Hatip de oradan geliyormuş müezzin de buradan olduğu için yerin ismi de bu kimselerden kalmış şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 264).

16) Şeyhtımarı Mahallesi

Sakarya'nın Kaynarca ilçesine bağlı olan Şeyhtımarı yerleşim biriminin yer adı kaynağı hususunda kaynak kişi, burada Şeyhşillik varmış ve bir de askeri tımarhane bulunuyormuş, askeri birliğin üstüymüş eskiden burası ismi de oradan kalmış şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 267).

17) Camicedit Mahallesi

Sakarya'nın Sapanca ilçesine bağlı olan Camicedit, yeni mahalle anlamına gelmektedir. Camii-Cedid (1168-1755), ilçesinin Restempaşa camisinden sonra en eski camisidir. 1755 yılı, Sultan I. Mahmud'un vefat edip Sultan III. Osman'ın tahta geçtiği yıldır. Bu husus ışığında her padişahla birlikte yeni bir dönemin başlaması ya da N.C'ye atfen bu yer adının koyulmuş olması muhtemeldir. Bugün de yapının minaresinde bir kitabe mevcuttur. Bu kitabede: "Sâhibe-l-Hayrât Molla Mahmûd Oğlu el-Hâcî Süleymân Oğlu Mustafa Ağa." Kitabenin en alt kısmında ise dönemin tarihine bulunmaktadır. Bu tarih de 1168-1755'dir. Belirtilene göre yapıyı yaptıran kişi Molla Mahmud'un torunu, Hacı Süleyman'ın oğlu Mustafa Ağa'dır. Caminin şadırvanında da bir kitabe metni bulunmakla birlikte bu metin oldukça zarar görmüştür. Okunabilen kısmın Türkçe anlamı: "Suyunu içerken başlangıçta besmele çek. Suyu içtikten sonra seni bağışlayana Hamd et. Kim bu serin suyu kıvamında içerse Allah şifasını verir ve hastalıklarını çıkarır. Allah bu çeşmenin yapımına muvaffak eyledi ve sonunda Allah bize su içirdi. Allah'tan dileğim karşılığını cennette almaktır. Bu çeşmenin sevabını anne ve babama bağışlıyorum. İçenler ecdadımın ruhuna Fatiha bahşetsinler." Caminin güney kısmında kabristanlık mevcuttur. Kaynak kişi Camicedit'in yer adı kaynağı hakkında, buranın Türkçe meali Yeni Cami anlamındadır. Burada zamanında Yeni kurulan bir cami olduğu için koyulmuş şu anda öyle de bir camimiz var. Camimiz, aktif olarak kullanılıyor Sapanca'nın en eski ikinci Camisi sayılıyor şeklinde bilgilendirmede bulunmuş ve yapının resmini de çekmiştir (K. K. 313).

Görsel 8: Camii-Cedid'in Bugünkü Görünümü

Kaynak: 313. kaynak kişi tarafından oluşturulmuştur.

18) Hacımercan - Hocaoglu Mahallesi

Sakarya'nın Sapanca ilçesine bağı olan Hacımercan ve Ferizli'ye bağı olan Hocaoglu, bir Laz yerleşim yeridir. Güneyinde Uzunkum, kuzeyinde Fevziye yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Hocaoglu'nu hocanın oğlu diye duyduk dedi ama Hacımercan'ın yer adı kaynağı hakkında, Hacımercan ismi buranın kuruluşundan gelir, burada Mercan Dede köyümüzü kurmuştur. Hatta burada Türbe şeklinde mezarı var açıklamalarında bulunmuştur (K. K. 317).

19) Cami Cedit Mahallesi

Sakarya'nın Söğütü ilçesine bağı olan Cami Cedit yerleşim biriminin yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, bizim burada 1820 tarihli kubbeli eski bir camimiz var köyümüzün ismi buradaki tarihi eser olan bu camiden geliyor şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 336).

Yenicami Mahallesi

Bosna-Hersek'ten ilk göçlerin 1881 yılında gerçekleşmesi üzerine, Boşnak göçmenleri Adapazarı'na iskân edildiğı semte inşa edilen camii “yeni-cami” olarak isimlendirilmiştir. Hatta göçlerin ve yerleşimin yoğunluğu karşısında tarihi kayıtlarda Mahalle-i Camii Evvel’ (Birinci Yenicami Mahallesi ve ‘Mahalle-i Camii Sani’ (İkinci Yenicami Mahallesi) ismi verilen iki mahalleden söz edilmektedir. Söz konusu ahşap camii 1943 depreminde yıkılınca, bugünkü betonarme camii Davulcu Asım Ekren'in (Zeynep Özal'ın eski eşi) babasından satın alınan 300 metrekare arsayı satın alıp genişletilerek yeniden inşa edilmiştir. Semt de adını bu camiden almıştır (<https://medyabar.com>, Erişim Tarihi: 01. 12. 2022, 23: 36).

20) Hacımurat – Hacıali – Hacıyakup Mahalleleri

Sakarya'nın Taraklı ilçesine bağı olan bu üç bölge arasından Hacıyakup hakkında bölge Manav yerleşim birimidir. Yakınlarında Hacıosmanlar, Aydın ve Aksu gibi yerleşim alanlarını bulundurmaktadır. Kaynak kişi bu yerleşim yerlerinin yer adı kaynağı hakkında, Hacımurat ismi Taraklı'nın kurucusundan geliyor. Burası merkezdir diğeri Hacıali, Hacıyakup köydür ama tabii sonradan hepsi mahalle oldu. Önceden çok hacca giden olmuyordu onun için gidenlerin olduğı diğeri yerleşim yerlerinin ismini de o nadir

hacca gidenlerden vermişler. Bu tarihler Osmanlı'nın da öncesine dayanır şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (K. K. 351).

21) Pirlar Mahallesi

Sakarya'nın Taraklı ilçesine bağlı olan Pirlar bir Manav yerleşim yeri olarak görülebilir. Batısında Gölpazarı ve güneyinde ise Yenipazar yerleşim alanlarını bulundurmaktadır. Kaynak kişi Pirlar'ın yer adı kaynağı hakkında, çok eskiden bizim hikâye, İpek Yolu üzerinde olduğu için gelip giden insan da çok oluyormuş. Bir tane yaşlı bir kadın ya da söylenenlere göre yaşlı birisi oradan geçerken gelip bizim köyde kalmış. Köy de onu misafir olarak almamış. Benim nenem bakıyormuş, bizim evin yanında bir misafirhane varmış o orada kalıyormuş. Bizim köyde orada birkaç gün kaldıktan sonra Taraklı'ya inince orada sormuşlar tabii nerede kaldığını o da önce kaldığı köyün ismi aklına gelmemiş ve demiş ki yukarıda pir bir kadın var onun yanında kaldım derken bizim köyün ismi de oradan kalmış. Bunun sebebi eskiden çok yaşlı insanlara pir derlermiş ya oradan kalmış şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (K. K. 357).

22) Hüseyinşeyh Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Hüseyinşeyh, Kafkas göçmeni (Abhaz) yerleşim yeridir. Kısmen da Karadeniz göçmenleri görülebilir. Yakınlarında Esentepe, Nuriye ve Yukarı Hüseyinşeyh yerleşim alanlarını bulundurmaktadır. Kaynak kişi Hüseyinşeyh'in yer adı kaynağı hakkında, bu konuda çeşitli hikâyeler var, kimi gerçekten de Hüseyin adında bir şeyhin burada yaşadığını söylüyor, burada ondan kalma bir kalıntı yok ama. Bunlar Selman Dede, Hüseyin Şeyh, Kerem Ali diye. Bunların böyle bir kaç kardeş olduğu ve önemli kişiler olduğu söyleniyor. Burası aşağı ve yukarı olmak üzere de çift mahalledir şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (K. K. 190).

23) Camitepe Mahallesi

Sakarya'nın Karasu ilçesine bağlı olan Camitepe, Ziyabey adı ile geçmektedir. Bölge bununla birlikte bir Yörük yerleşim yeri ve Denizköy'den ayrılmazdır. Doğusunda Recepler ve güneyinde ise Taşlıgeçit yerleşim alanlarını bulundurmaktadır. Kaynak kişi Camitepe'nin yer adı kaynağı hakkında, burada eskiden cami bulunan bir tepe varmış o tepe de şu anda burada bulunuyor caminin kalıntıları kırıkları da var ismini buradan almış şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 230).

24) Selahiye Mahallesi

Sakarya'nın Serdivan ilçesine bağlı olan Selahiye'de 93 Harbi neticesi ile Bulgaristanın İnce Balkan köylülerinin 45 hanesi Kandıra'da Kaba Ağaç köyüne, diğer 45 hanesi de burada Serdivan Rum köyünün hemen Batı tarafına iskân edilmiştir. Yakınlarında, Hamitabat, Çubuklu ve Aralık yerleşim yerlerini görmek mümkün olabilir. Burada Yunanlılarla savaşıldığı zaman ilk şehit buradan verilmiş, onun da selası bu köyden okunmuş, köyümüzün ismi buradan kalma şeklinde kaynak kişi Selahiye'nin yer adı kaynağı hakkında bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 333).

3.2.13.1.2. Dinî Büyükler (Babalar ve Erenler) İle Kurulmuş Yer Adları

1) Kargalıhanbaba - Kargalıyeniköy Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Kargalıhanbaba, 1920 Murat Papşu "Anadolu'da Çerkes Yerleşimlerinin Adları" adlı eserinde ise Han Hable adı ile geçtiği görülebilir. Kargalı şeklinde de geçmektedir. Bölge, 20. yüzyıl başında bir Kafkas göçmeni yerleşim yeri olarak karşımıza çıkabilir. Kısmen de Karadeniz göçmeni bulunmaktadır. Yakınlarında Uzuncaorman, Şeyhler ve Çiftlik gibi yerleşim yerlerini bulundurur. Sakarya'nın yine Hendek ilçesine bağlı olan Kargalıyeniköy, 1900'lü yıllara ait olan Türkçe adı ise Urzuma şeklindedir. Bölge, Gürcü yerleşim yeridir. Yakınlarında Beyköy ve Hamitli gibi yerleşim alanları bulundurmaktadır. Kaynak kişi bu yerleşim yerlerinin yer adı kaynağı hakkında, eskiden burada han vardı ve o hanın da çok kargaları oluyordu, böylece ikisini birleştirip bu ismi verdiler. Han varmış burada, atlar varmış. Bağlar varmış burada bir dede varmış onun ismi de kalmış baba olarak şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 194).

3.2.13.2. Sosyal Hayat İle İlgili Yer Adları

1) Selahiye Mahallesi

Sakarya'nın Kocaali ilçesine bağlı olan Selahiye'nin yer adı kaynağı hususunda, "Sela: Saman taşımaya yarayan telden yapılmış sepet." "Selahi: Barış, rahatlık. Sonu iyi ve hayırlı çıkma. Esenleme." şeklinde geçmektedir (<https://nedir.ileilgili.org>, Erişim Tarihi: 17. 01. 2022, 10: 39).

Tablo 15: Sosyal, Dinî Hayat ve Etkinliğe Bağlı Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler

1.	Hızırtepe (Adapazarı) Mahallesi
2.	Camikebir (Geyve) Mahallesi
3.	Şeyhköy (Erenler) Mahallesi
4.	Hacıoğlu (Akyazı) Mahallesi
5.	Pazarköy (Akyazı) Mahallesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.2.14. Hayvan Adlarına (Zootoponimler) Bağlı Yer Adları

3.2.14.1. Evcil Hayvanlarla İlgili Yer Adları

1) Karateke Mahallesi

Sakarya'nın Söğütli ilçesine bağlı olan Karateke, Karadiken şeklinde geçmektedir. Bölgenin doğusunda Aktefek, batısında Yeniköy, kuzeyinde Akçukur ve son olarak güneyinde ise Çağlayan yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Karateke'nin yer adı kaynağı hakkında, bizim köyümüz çok eski obalar köyü olarak geçiyordu o zamanlar burada keçiler karatekeler varmış. Burada Yörükler karakeçi bakıyorlarmış şeklinde bilgilendirmelerde bulunmuştur (K. K. 340).

2) Kusca – Gölkent Mahalleleri

Sakarya'nın Ferizli ilçesine bağlı olan bu her iki yerleşim biriminden Gölkent hakkında, Koyunağılı şeklinde geçmektedir. Bölgenin yakınlarında Adatepe, Kusca ve Ağacık gibi yerleşim yerleri bulunmaktadır. Kaynak kişi bu yerleşim alanlarının yer adı kaynağı hakkında, bizim köyün kurucuları Abazalar, buraya da abazaca “uzakta bir sıra, uzakta bir yer” anlamına gelen bu ismi vermişler. Burası Bakırlı'nın mahallesiymiş işte elli küsürlerde heralde ayrılmış oradan, ondan sonra vatandaşlar bölgeye geldikçe de köy büyümüş. Mesela bazıları da diyor ki bizim alt tarafımızda Gölkent var Gölkent'in eski adı Koyunağılı. İşte adam orada koyunlarını bakıyormuş, burada da kuzularını bakıyormuş Kuzuca böyle bu hayvan isminden kalmış şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 121).

3) Kurtköy Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Kurtköy hakkında bir veriye rastlanmamış olsa da bölgenin yakınlarında bulunan yerleşim yerleri Uzunçarşı, Kocaahmetler, Yeşilyurt ve Sivritepe gibi yerleşim alanları gösterilebilir. Kaynak kişi Kurtköy'ün yer adı kaynağı

hakkında, buralar dağlık ormanlık yerlerdir. Kışın dağlarda aç kalan kurtlar buralara kadar inmiş onun için bu isim verilmiş olabilir. Zaman zaman bu bölgelere hayvanlar da salınır o Kocatöngel dağlarına kadar şimdi de çok çakal görülüyor şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 362).

4) Kurtköy Yavuzselim Mahallesi

Sakarya'nın Sapanca ilçesine bağlı olan bu yerleşim biriminin yer adı kaynağı hususunda, Osmanlı padişahı olan Yazuz Sultan Selim'in babası II. Bayezid hanımı Kanûnî Sultan Süleyman'ın annesi olan Hafsa Sultan, oğlu I. Süleyman ve damadı da Merkez Efendi'dir. Yazuz Sultan Selim kendi döneminde sert mizacı, cesareti ve ataklığı sebebiyle "Yavuz" lakabıyla tanınmıştır (<https://islamansiklopedisi.org.tr>, Erişim Tarihi: 17. 01. 2022, 10: 29).

3.2.14.2. Hayvan Besinlerine Bağlı Yer Adları

1) Çine Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Çine, Bölgenin kuzeyinde Alıplar, güneyinde Gündüzler, doğusunda Cumalı ve batısında da Akdoğan yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Çine'nin yer adı kaynağı hususunda, Çine eski Osmanlı yerleşkesidir. Çine, Osmanlı döneminde muhtemelen bin altı yüz, bin yedi yüzü yıllarda kurulmuş bir yerleşke çünkü bin yedi yüz kırkta on bir hane gözüktüyor. En son bin yedi yüz kırka kadar gidebiliyoruz tarihe baktığımız zaman. Bölgeye Eskişehir'den bir kısım göç yaşanmış sonra diğer çevrelerden de göç eden aileler olmuş. Bölge halkı genelde hayvancılıkla uğraşıyorlar, göçebe türü koyun, keçi hayvanlarıyla. Topraklarda, hububat ekini yok buğday sadece. Çine adının anlamı da aslında kuşyemi demektir şeklinde bilgilendirmelerde bulunmuştur (K. K. 137).

3.2.14.3. Vahşi Hayvanlar İle İlgili Yer Adları

1) Akdoğan – Doğantepe Mahalleleri

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan bu bölgelerin yakınlarında Çukurköy, Çine ve Yaylak gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Akdoğan'ın yer adı kaynağı hakkında, eskilerin anlattığına göre bir tane çocuğu doğan çalmış orda bir anda feryad etmiş akdoğan diye o feryadın ardından da köyün ismini Akdoğan vermişler yani bu

Doğanteğe, Akdoğan yerlerinde bu kuş çok görülür ondan yer adını aldı şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 126).

2) Doğancıl Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Doğancıl, Sungur-Doğancı olarak bulunabilir. Bölgenin yakınlarında Poydular, Sabırlar ve Harkköy gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Doğancıl'ın yer adı kaynağı hakkında, Doğancıl Mahallesi, Kayı boyundan geliyor Osmanlılar zamanında gelmişler buraya. Bölgede biraz yüksek kayalar var kayalarda bir şeyler var yani oralara eskiden doğanlar geliyordu akbaba dedikleri büyük hayvanların çok dolaştığı bir bölge oradaki doğanlardan kaynaklı Doğancıl. Şu anda da bölgede bu çeşit yırtıcı kuşlar var eskisi kadar olmasa da. Oralara rüzgâr tribünleri yapılıyor artık şeklinde bilgilendirmelerde bulunmuştur (K. K. 140).

3) Çakallık Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Çakallık, Abhazca olarak Khazlataa şeklinde geçmektedir. Bölge, Kafkas göçmeni yerleşim yeridir. Yakınlarında Akpınar, Çağlayan ve Kargalı Yeniköy gibi yerleşim alanlarını bulundurmaktadır. Kaynak kişi Çakallık'ın yer adı kaynağı hakkında, burası Abhaz göçmenlerinin olduğu bir köy, tümü 130 hane oldukça eski bir köy. Burası ilk yerleşmek için geldiklerinde çok eski ormanlık bir alanmış ve orada bulunan yabani hayvanlardan almış olabileceğini düşünüyoruz çakaldan almış olabilir şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 176).

4) Turnalı Mahallesi

Sakarya'nın Kaynarca ilçesine bağlı olan İşaret ve Turnalı yerleşim alanlarında Turnalı'nın kuzeyinde Başoğlu ve güneyinde ise Uzakkışala yerleşim yerlerini bulundurmaktadır. Kaynak kişi, Turnalı Köyü kurulduğundan beri orada denizi gösteren bir işaret bulunuyordu, o işareten dolayı bizim köyümüzün ismi de bu şekilde adlandırılmıştır. Daha önceden de Turnalı köyü onun sebebi de orada çok turna kuşu geziyordu ondan orası öyle adlandırılmıştı şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (K. K. 258).

5) Yenidoğan Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Yenidoğan, Musa Şaşmaz “Türkiye'nin İdari Taksimatı” (1952) adlı eserinde ise Yeniköy adı ile karşımıza çıkabilir. Sukenarı köyüne

bağlı Yeniköy 24.10.1952’de Yenidoğan yer adını almıştır. Yakınlarında Sukenarı, Tuzak gibi yerleşim yerlerini bulundurmaktadır. Kaynak kişi Yenidoğan’ın yer adı kaynağı hususunda, bizim orman tarafında bir yerimiz var, Yenidoğan mahallesi su kenarıymış bir iki aile buraya geliyor bin dokuz yüz elli altıda. Burası yeni kurulduğu için yenisi ve bunun yanında bölgede kartal, doğan gibi yırtıcı hayvanlar da bulunmaktadır şeklinde bir açıklama getirmiştir (K. K. 79).

6) Ceylandere Mahallesi

Sakarya’nın Ferizli ilçesine bağlı olan Ceylandere’nin eski adı Potuoğlu şeklindedir. Bölge, Karadeniz göçmeni (Laz) yerleşim yeridir. Yakınlarında Bakırlı, Nalköy ve Yeşilova gibi yerleşim alanlarını bulundurmaktadır. Kaynak kişi Ceylandere’nin yer adı kaynağı hakkında, Ceylandere’nin eski adı Potoğlu. Bu civara karacalar, ceylanlar salındığı için o şekilde Ceylandere’yi uygun görmüşler. Ayrıca etrafında dereler de var, yazın geneli kuruyor. Dereler ve ceylanları birleştirip işte böyle Ceylandere ismini vermişler şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 116).

3.2.14.4. Suda Yaşayan Hayvanlar İle İlgili Yer Adları

1) Akbalık Mahallesi

Sakarya’nın Akyazı ilçesine bağlı olan Akbalık yerleşim alanının yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, burada balıklar çok vardı o yüzden Akbalık koydular, eskiden dere yataklarıydı buralar bizim köyümüzün olduğu yerler çok balık olduğu için Akbalık ismini oradan aldı şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 47).

2) Balıklıhsaniye Mahallesi

Sakarya’nın Hendek ilçesine bağlı olan Balıklıhsaniye, Bölge, Gürcü yerleşim yeridir. Yakınlarında Çağlayan, Yarıca ve Çakallık gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Balıklıhsaniye’nin yer adı kaynağı hakkında, bizim köyümüzün dibinden bir dere akıyor, orada da balıklar çok bulunur balıklı ismini oradan alıyor. İhsaniye ismi ise buranın eski halkı Artvin’den göçme insanlar, bu insanlar Artvin’deki yerleşim yerlerinin ismini buraya getirmişler oradan kalma bir isim. Benim bu anlattığım yaklaşık 100 sene önce ortaya çıkmış bir meseledir. Sonradan bu iki ismi birleştirip bu ismi oluşturmuşlar. Şimdi de yine bir deremiz var ama tabii eskisi gibi canlı değil şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (K. K. 172).

3.2.14.5. Avcılığa Bağlı Yer Adları

1) Avdan Mahallesi

Sakarya'nın Taraklı ilçesine bağlı olan Avdan, Avdanlar adı ile de bulunabilir. Bölge, Manav yerleşim yeri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bölgenin yakınlarında Esenyurt ve Mahdumlar gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Avdan'ın yer adı kaynağı hususunda, köyümüzde eskiden çok ava giderlermiş. Bu isimler yazılırken burada bakmışlar ki herkes omuzunda tüfek bir yerden geliyor sormuşlar nereden geliyorsun diye avdan demiş. Tavşan ve domuz avına giderlermiş. Oradan beri ismi Avdan kalmış. Şu anda da hala avcılık yapılıyor şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 354).

3.2.15. Bitki Adlarına (Fitotoponimler) Bağlı Yer Adları

3.2.15.1. Yabani Bitki Adlılar

3.2.15.1.1. Ağaç Adlarına Bağlı Olanlar

1) Çamyolu Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Çamyolu, Tepe Müslim şeklinde geçmektedir Tepeköy adı ile de görülebilir. Yakınlarında Bağlar, Dağdibi ve Karakamış yerleşim alanlarını bulundurmaktadır. Kaynak kişi Çamyolu'nun yer adı kaynağı hakkında, buranın eski ismi Tepe-i Müslüm Köyü'ydü eskiden, bin dokuz yüz kırklarda ondan sonra burası Çamyolu Mahallesi oldu. Büyük ihtimalle ihtiyar heyetleri koymuştur. Çamlık bölgesi olduğu, yeşil alan olduğu için şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 9).

2) Çatalövez Mahallesi

Sakarya'nın Karasu ilçesine bağlı olan Çatalövez Çatalova olarak görülebilir. Bölge, Rum Ortodoks yerleşim alanıyken şimdi Karadeniz göçmeni yerleşim alanıdır. Bölgenin yakınlarında Hemşinli, Yuvalıdere ve Paralı gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Çatalövez'in yer adı kaynağı hakkında, bu köyde yıllar önce bulunan çatallı dalları olan bir Üvez ağacı vardı, bu ağacın isminden bizim köyümüzün de ismi dönüşmüştür şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 231).

3) Akpınar Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Akpınar yerleşim yerinin yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, bizim köyümüzün ismi eskiden Kavacılarmış. Bizim mahallenin ortasında eskiden kavak ağacı varmış, orası mahallenin yolgeçen hanıymış. Eskiden kalaycılar vesaire gelince de orada dururlarmış herkes orada toplanırmış. Kavacılar ismi de o meydandan geliyor. Herkes o ağacın altına geliyormuş, oradan geçenler bakımlarını kalaycılara yaptırıyorlarmış. Eski adını bu şekilde almış fakat yeni adının nasıl verildiğini kimse bilmiyor bu adı alalı 30 sene civarı olmuştur şeklinde bilgilendirmelerde bulunmuştur (K. K. 168).

4) Kavaklıorman Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Kavaklıorman, Bölge, Bulgaristan göçmeni yerleşim yeridir. Yakınlarında Çağlayan ve Maksudiye gibi yerleşim alanlarını bulundurmaktadır. Kaynak kişi Kavaklıorman'ın yer adı kaynağı hakkında, şu an altı yüz yirmi üç dönüm kavaklık var burada çok fazla kavak yetiştigi için bu yer adını vermişlerdir şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 29).

5) Koğutpelit Mahallesi

Sakarya'nın Kocaali ilçesine bağlı olan Koğutpelit yerleşim yerinin yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, bizim burada çok eskiden bir ağaç vardı, oradan geliyor o ağaç koğut olduğu için Koğutpelit koymuşlar. Pelit ağacıdır bu, onun da koğuğu varmış oradan da yer adı olmuş şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 288).

6) Çamlıca Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Çamlıca, Haraklı olarak da geçmektedir. Bölgenin yakınlarında Bakacak, Kızanlık ve Sarıyer gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Çamlıca'nın yer adı kaynağı hakkında, burası çok yeşillik bir alan doğası tamamen yeşillik ve ağaçlık bir yer olduğu için çoğunlukla çam da var bu şekilde bir isim koyulmuştur şeklinde bildirmiştir (K. K. 177).

7) Yazılıgürgen Mahallesi

Sakarya'nın Karapürçek ilçesine bağlı olan Yazılıgürgen, Kazanlıpınar adı ile de geçmektedir. Bölge, Kürt-Sünni yerleşim yeridir. Rivâyete göre, buraya Kerkükten 17. asır başında gelip yerleşmişlerdir. Bölgenin yakınlarında Kızılbayır, Karaçalılık ve

Meşepınarı gibi yerleşimler görülebilir. Kaynak kişi Yazılıgürge'nin yer adı kaynağı hususunda, bu köyün ismi daha öncesinde Kurtlupınar. Çünkü köyün ortasında bir tane pınar varmış ve o da gerçekten kurtluymuş. Daha sonradan burada bulunan bir gürgen ağacından bu ismi almış. Şu anda gürgen ağacı durmuyor ama yine 500 yıllık bir tane ağaç var bu tarz asırlık ağaçlardan almış yer adını şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 224).

8) Ardıçbeli Mahallesi

Sakarya'nın Karasu ilçesine bağlı olan Ardıçbeli bir Rum Ortodoks yerleşim yeridir. Şimdi ise Karadeniz göçmeni yerleşimi de görülebilir. Şimdiki halkın çoğunluğu Ordu ve diğer Karadeniz bölgelerinden gelmedir. Bölgeye Trabzon Garbi Gonesara'dan (Köprübaşı) gelenler arazi alıp zamanla yerleşmişlerdir. Yakınlarında Ortaköy, Yassıgeçit ve Dereköy gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Ardıçbeli'nin yer adı kaynağı hakkında, buraya bizim dedelerimiz ilk geldikleri zaman da bölgede çok fazla Ardıç ağaçları bulunuyormuş bunun için köyün ismi bu ağaçlardan verilmiş ama sonrasında çok ilginçtir ki zamanla bir hastalık gelmiş ve hiç bu ağaçtan kalmamış. Buraya ilk bizim dedelerimiz gelmiş ama buraya gelmeden önce Hendek Kocatöngel köyünde oturuyorlarmış, burada ise Rumlar yaşıyormuş. Hatta dedemler orada Rumlarla birlikte çobanlık yapıyorlarmış. Rumlar bu memleketi terk ettiği zaman dedemler gelmiş oraya yerleşmişler yani köyün kurucusu onlarmış şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 228).

9) Yeniçam Mahallesi

Sakarya'nın Kaynarca ilçesine bağlı olan Yeniçam yerleşim yerinin yer adı kaynağı hususunda kaynak kişi, buranın eski ismi Çevşek diye geçiyor, eskiden gayri müslim zamanlarında demişler öyle kalmış. Sonra Yeniçam diye değiştirdiler ama Çamlık falan yok burada kendileri değiştirdiler şeklinde yer adının eski kaynağını açıklamıştır (K. K. 271).

10) Kestanepınarı Mahallesi

Sakarya'nın Kocaali ilçesine bağlı olan Kestanepınarı bir Rum Ortodoks yerleşim yeri olarak karşımıza çıkmaktadır. Şimdi ise Hemşinli yerleşimi olduğu söylenebilir. Bölgenin yakınlarında Yenimahalle, Karadere ve Çakmaklı yerleşim yerleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Kestanepınarı'nın yer adı kaynağı hakkında, bizim köyümüzde bir pınar

varmış bir de kestane ağacı varmış bunların ikisini birleştirip Kestanepınarı adını vermişler. Pınarın yanında büyük bir kestane ağacı vardı ondan, şu anda artık o yaşlı kestane yok yıktık onu, yerine yeni kestane diktik şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 285).

11) Ağaççılar Mahallesi

Sakarya'nın Pamukova ilçesine bağlı olan Ağaççılar'ın yakınlarında Eskiayla, Kadıköy ve Paşalar gibi yerleşim alanları vardır. Kaynak kişi Ağaççılar'ın yer adı kaynağı hakkında, bu köyün çevresi eskiden çok meyvelik ağaçlık bir yerd, ismi de Ağaççılar olarak oradan kaldı diye yer adı kökeni konusunda bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 296).

12) Meşeli Mahallesi

Sakarya'nın Serdivan ilçesine bağlı olan Meşeli'nin yakınlarında Hasancıklar, Kızılcıklı ve Uzunköy gibi yerleşim birimleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Meşeli'nin yer adı kaynağı hakkında, köyümüzün bulunduğu yer tamamen Meşelik ağaçlarının bol olarak bulunduğu bir yer. Burada mübadeleden göç eden insanların yanında bir de yerli halk var onun için köyümüze bu ismi vermişler. Şu anda da köyümüzün ormanlarının yüzde doksanı Meşe ağacı ile kaplıdır açıklamasında bulunmuştur (K. K. 331).

13) Küçüksöğütlü Mahallesi

Sakarya'nın Söğütlü ilçesine bağlı olan Küçüksöğütlü bir Rumeli göçmeni yerleşim yeridir. Bölgenin yakınlarında Cami Cedit, Akgöl ve Kurudil gibi yerleşim yerleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Küçüksöğütlü'nün yer adı kaynağı hakkında, bizim yaşlılarımızın da söylediği gibi burada çok fazla Söğüt ağacı yetiştiği için bu isim verilmiş. Yeri de biraz daha küçük sayılır şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 341).

14) Çamtepe Mahallesi

Sakarya'nın Taraklı ilçesine bağlı olan Çamtepe, Bilyas adı ile de geçmektedir. Bununla birlikte Bulyas (Yunanca “tavukçu”) şeklinde karşımıza çıkabilir. Bölge, Manav yerleşim yeridir. Yakınlarında Yusufbey, Kavak ve Karaahmetler gibi yerleşim yerlerini bulundurduğu da bu noktaya eklenebilecek bilgiler arasındadır. Kaynak kişi Çamtepe'nin yer adı kaynağı hakkında, Çamtepe ismi bizim ormanlardan gelir, bizim dört tarafımız

ormanlarla kaplıdır. Aynı zamanda çok da yüksek tepelik bir yerdir ismi oradan geliyor şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 348).

15) Çamlık Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Çamlık, Arıkat şeklinde de geçmektedir. Yerelde Argat diye geçmektedir. Bölgenin yakınlarında Cumalı, Çamlık ve Yaraşlar gibi yerleşim yerleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Çamlık'ın yer adı kaynağı hakkında, bizim buranın yerleşim yeri hep Çamlık olduğu için yani her yerde çamlık olduğu için Çamlık şeklinde koyulmuş ve şu anda da hâlâ bu ağaçlar bölgede bulunmaktadır şeklinde konu ile ilgili kendini ifade etmiştir (K. K.136).

16) Uzunçınar Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Uzunçınar bir Kürt-Sünni yerleşim yeridir. Yakınlarında Eskibedil, Kabakulak ve Vakıf gibi yerleşim alanları bulundurmaktadır. Kaynak kişi Uzunçınar'ın yer adı kaynağı hususunda, biz ihtiyarlardan, dedelerimizden, babalarımızdan ne duyduk ne gördük onu söyleyeceğiz. Duyduğumuz da burası ormanmış sonra insanlar tarafından açıla açıla çınar dediğimiz, sayvan eskiler buna çınar diyordu, çınar diye geçiyordu işte oradan isim de kalmış şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 77).

17) Kozluk Mahallesi

Sakarya'nın Kocaali ilçesine bağlı olan Kozluk, Kızılcık - Kilise şeklinde de bulunur. Bölge, Gürcü yerleşim yeridir. Yakınlarında Bezirgân, Nazimbey ve Melen gibi yerleşim yerleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Kozluk'un yer adı kaynağı hakkında, köyümüzün olduğu yerde çok eskiden Kozalak ağaçları yetişiyordu, ismi de o ağaçlardan geliyor ama şimdi o ağaçlar yok. Daha eski ismi Gürcüfahriye köyüydü burada Gürcüler oturduğu için şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 289).

3.2.15.1.1. Çalı Adlarına Bağlı Olan Yer Adları

1) Kamışlı Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Kamışlı, Köp şeklinde de geçmektedir. Yakınlarında Maksudiye, Fındıksuyu ve Kızılkaya gibi yerleşim alanlarını bulundurmaktadır. Kaynak kişi Kamışlı'nın yer adı kaynağı hakkında, bizim buraya

yerleşen büyüklerimiz ilk zamanlarda çok Kamış yetiştirirlermiş ve bu Kamışlardan da Kamış pekmezi yaparlarmış. Köyümüzün ismi bu bitkiden gelmektedir. O zamanlar bunun pekmezi çok meşhurdur ve bizimkiler de bu pekmezi çok yapıyordu ama şu anda artık burada Kamış eskisi kadar yetişmiyor ve pekmez de çok fazla yapılmıyor. Kamış pekmezini aşağı yukarı 20 seneden beri doğru düzgün burada yapan insan bulunmamaktadır şeklinde açıklamalarda bulunmayı uygun görmüştür (K. K. 150).

2) Kamışlı Mahallesi

Sakarya'nın Erenler ilçesine bağlı olan Kamışlı bir Manav/Rumeli göçmeni yerleşim yeridir. Yakınlarında ise Emirler, Epçeller ve Horozlar gibi yerleşim alanlarını bulundurmaktadır. Kaynak kişi Kamışlı'nın yer adı kaynağı hususunda, eskiden burası Kamışla geçimini sağlayan Kamıştan pekmez yapıp Kamış şekeri imal eden bir bölgeydi. Bunlardan kaynaklanan sebepten dolayı buranın adı da Kamışlı olarak geçmiş. Şu an benden başka kimse bu işi yapmıyor. Kamışlı'nın ismi, buraya ilk dedelerimiz geldi on üç hane olarak. Bu on üç hane burada tarımla, hayvancılıkla uğraşırken çoğunluğu kamışla uğraşıyor, kamış üretiyorlarmış, kamıştan pekmez yapıp şeker imal etmek için çırpınış yapmışlar. Köye isim koymaya geldiklerinde de ne yapalım ne edelim koyalım demişler ve Kamışla uğraştıkları için o zamanki büyüklerimiz, atalarımız, dedelerimiz Kamışlı koyalım demişler şeklinde yer adının geçmişini bu şekilde izah etmiştir (K. K. 103).

3.2.15.2. Ot, Mantar vb. Adlarına Bağlı Olan Yer Adları

1) Çayırbaşı Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Çayırbaşı, Puna Şehbenderler adı ile de bulunmaktadır. Yakınlarında Düzyazı, Yuvalak ve Puna Ortaköy gibi yerleşim birimleri vardır. Kaynak kişi Çayırbaşı'nın yer adı kaynağı hakkında, buranın eski ismi Şahbender olarak geçiyordu sonradan değişmiş. Buradan kervanların geçtiği zamanlar burada kalıp konaklayan bir Şah varmış, o da benli bir insanmış onun için o şekilde koyulmuş eski ismi. Şimdiki ismi ise, bizim 2 köyün girişinde de meralar çayır alanları var onun için buranın ismini de yeni isim olarak bu şekilde çayırlardan Çayırbaşı olarak koymuşlar açıklamalarında bulunmuştur (K. K. 178).

2) Dağyoncalı Mahallesi

Sakarya'nın Serdivan ilçesine bağlı olan Dağyoncalı bir Rumeli göçmeni yerleşim birimidir. Bu köye ilk yerleşenler 1890 yılında Balkanlardan göçen insanlardır. Sonraki yıllarda Doğu Karadeniz ve Orta Karadenizden göçenlerle beraber köy şu anki durumuna gelmiştir. Yakınlarında Uzunköy, Çubuklu ve Meşeli yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Dağyoncalı'nın yer adı kaynağı hakkında, bizim şu anda bulunduğumuz yer Yukarıdereköy insanların Yoncalık olarak kullandıkları bir alanmış onun için yer adı da bu şekilde verilmiş. Şimdi burada artık Yoncalık yok her taraf ev oldu çünkü şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 328).

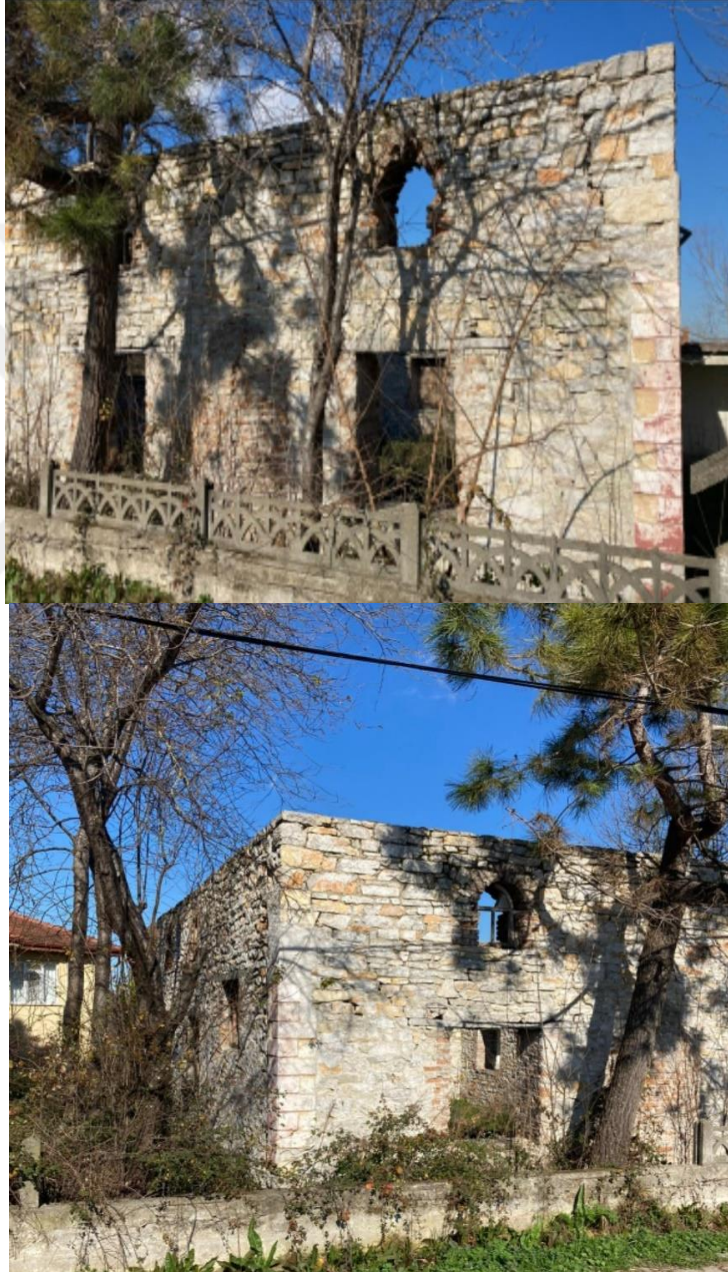
3.2.15.3. Tarıma Bağlı Yer Adları Bağlar Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Bağlar, Dağdibi olarak geçiyordu. Yakınlarında Süleymanbey, Kömürlük ve Çamyolu gibi yerleşim alanları vardır. Kaynak kişi Bağlar'ın yer adı kaynağı hususunda, bölgede Ermeni zamanında üzüm bağları çok, incir bağı, meyve ağaçları çok olduğu için şarap üretiliyormuş ondan dolayı Bağlar mahallesi koymuşlar ama şu anda eskisi gibi bağlarımız yok şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K.K. 2)

1) Fındıklı – Kantar – Levent – Tokmaklıdere Mahalleleri

Sakarya'nın Söğütli ilçesine bağlı olan Fındıklı, 20. yüzyıl başında bir Ermeni/Rum Ortodoks yerleşim yeridir. Kısmen de Rumeli göçmenlerini içerisinde barındırdığı söylenebilir. Bugün Manav, Rumeli ve Sudan göçmeni yerleşimleri de vardır. Bir vakitler Fırat nehri/Kapadokya'dan buraya göçen Rum Ortodoks Ermeni halkı zulümden kurtulmak için 1920'de köyü terk etmiş, Kozani'deki Melissia (eski ismi Sinekli) köyünde iskân edilmişlerdir. Fındıklı yakınında Ayazma denilen yerde de Rum yerleşimi olduğu söylenir. Hakan Kırımlı'nın "Türkiye'de Kırım Tatar ve Nogay Köy Yerleşimleri" kitabına göre, çoğunlukla Rumeli muhaciri (Selanik-Bulgaristan) Türk, 200 kişi (50 hane) Karadeniz illerinden göç eden vatandaşlar var, Sudan kökenli haneler 2-3 tane, 9 hane de Kırım Tatarı ve Nogay bulunmaktadır. Kırım Tatarları da Nogaylar da Dobruca rotası üzerinden bu bölgeye gelmişlerdir. Yakınlarında Tokmaklıdere, Levent ve Kantar yerleşim alanları bulunmaktadır.

Sakarya'nın Söğütölü ilçesine bağlı olan Kantar bir Rum Ortodoks yerleşim yeridir. Şimdi ise Rumeli göçmeni de bulunabilir. Yerleşim bölgesinin yakınlarında ise Beşdeğirmen, Tokmaklıdere ve Ömerağa gibi yerleşim yerleri vardır. Sakarya'nın Söğütölü ilçesine bağlı olan Levent bir Rum Ortodoks yerleşim yeridir. Rumeli göçmeni / Karadeniz göçmeni yerleşimleri de göröllebilir. Bölgenin yakınlarında Yeni Mahalle, Kantar ve Tokmaklıdere gibi yerleşim alanları bulunmaktadır.

Görsel 9: Bölgede Yunan ve Rum Zamanlarından Kalma Yapılar

Kaynak: 337. kaynak kişi tarafından oluşturulmuştur.

Sakarya'nın Söğütli ilçesine bağlı olan Tokmaklıdere bir Rumeli göçmeni yerleşim birimidir. Bulgaristan göçmeni / Karadeniz göçmeni yerleşimleri de görülebilir. Bölgeye Bulgaristan Momçilgrad muhacirleri göç ettikten sonra yerleşmiştir. Yakınlarında Yeni Mahalle, Beşdeğirmen ve Kantar gibi yerleşim alanları bulundurmaktadır. Kaynak kişi yukarıda kitabî bilgisi verilen yerleşim alanlarının yer adı kaynağı hakkında, buranın ismi eskiden Ayazma olarak geçerdi. Burası eski bir Rum Köyü, Yunan köyüdür, savaştan sonra buraya göçmenler geliyor 9 tane aile olarak Atatürk onlara burayı veriyor. Eski insanların biraz değişik düşünceleri vardır, burasına Fındıklı demişler başka bir tarafa Tokmaklı demişler, bir tarafa da Kantar demişler.

Bir tarafta Fındık üretilir, Tokmak kırar, Kantar tartar, Levent de satma yeri idi bunların. Dördü ayrı köylerde bulunurdu sonradan Fındıklı'ya bağlandılar. Tokmağı, fındığı kırıp temizleyip işlemek için kullanıyorlardı tabii eskiden şimdinin makinaları olmadığı için. Levent'te sarraflar varmış Rumların dükkânları varmış orada onun için de orayı da mağazaların olduğu yer olarak kullanmışlar.

Burada, Rumlardan kalma yabani bir fındık ağacı varmış. Onun da ismi Ayazma. Normalde burada Ayazma kuyusu da bulunuyor, derin bir kuyudur ve tarihi de meşhurdur. Önceden onların kutsal suları varmış bu kuyunun içerisinde. Orada Ayazma kuyusuna merdivenle dönerek aşağıya iniyorsun, aşağıda iki tane oda var. Türkler de bu bölgeye geldikten sonra bölgenin aşağılarında çok fazla yabani fındık olduğu için bu ismi buraya koymuşlar muharebeden sonra, şimdi de hala o kuyu burada duruyor. Bu odalardan bir tanesi Çamaşırhane, bir tanesi de Kiler olarak kullanılıyormuş. Bu durum Türklerin ilk geldikleri zamanlarda böyleymiş yani onlar da Rumlardan nasıl gördülerse o şekilde kullanmışlar.

Bu kuyunun ağzı şimdi beton kapakla kapalıdır. Sonradan bu kuyunun yanına cami ve okul da yapıldı. Kuyu bu ikisinin arasında kaldı. Tamamen yıprandı, temizlenmesi gerekiyor. Kuyu normal bir kuyu gibi görülür dışarıdan bakıldığında. Kuyu yüzeyden görünüyor hatta bundan 5-6 yıl öncesine kadar Yunanlılar, Rumlar buraya Ata topraklarını ziyaret etmek niyetiyle geliyorlardı. Buralara otobüslerle geziler yapıyorlardı, birbirleriyle burası senin evin şurası benim evim şeklinde konuşmaları oluyordu. Bu kuyudan kirli olmasına rağmen bir kaç tas su alıp oradaki atalarına

dedelerine götürüyorlardı şeklinde ilginç bilgilendirmelerde bulunmuş ve bölgedeki kalıntıların resimlerini de çekmiştir (K. K. 337).

Görsel 10: Ayazma Kuyusunun Bugünkü Görünümü

Kaynak: 337. kaynak kişi tarafından oluşturulmuştur.

2) Fındıksuyu Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Fındıksuyu'nun yakınlarında Nuriosmaniye, Maksudiye ve Doğançay gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Fındıksuyu'nun yer adı kaynağı hususunda, burada bir tek fındık ağacı varmış, tek bir tane. O fındığın dibinden de su çıkıyormuş, onun için Fındıksuyu diye geçmiş. O son padişapta da oranın beratını verirken Fındıksuyu diye vermiş. O su şimdi kayboldu su da, suyun çıktığı çeşmesi Osmanlıdan kalma sarı döküm ama fındık falan kalmamış tabii oraları düzeltmişler. O sudan götürmüşler o padişaha, padişah da o zamanlar tamam demiş Fındıksuyu olsun buranın adı şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (K. K. 142).

3) Ekinli Mahallesi

Sakarya'nın Erenler ilçesine bağlı olan Ekinli, Sakarya merkezine 13 km uzaklıktadır (<https://www.koylerim.com>, Erişim Tarihi: 09. 10. 2021, 18: 42). Adapazarı Karapürçek karayolu mevkiye yakın bir konumda bulunan Ekinli hakkında kaynak kişi, bizim önceki ismimiz Çarka idi. Çarka ismi, değirmenlerin çarklarının meydanlara atılışı nedeniyle, vatandaşların yol kenarında çarkları görünce o zaman Çarka koymuşlar. Şimdiki ismi

inkilâpta koyulmuş, askeriye tarafından. Burada tarım çok var geçimin bütünü tarım üzerine şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 99).

4) Bağcaz Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Bağcaz hakkında kaynak kişi, Köyümüzde eskiden hem de bin dokuz yüz kırklı, bin dokuz yüz ellili yıllarında üzüm bağlarının çok olmasından bu isim konulmuş ve şu anda da bu bağlar var şeklinde açıklamalarda bulunabilmiştir (K. K. 129).

5) Kozluk Mahallesi

Sakarya'nın Erenler ilçesine bağlı olan Kozluk'un yer adı kaynağı hususunda Türkiye'de birkaç yerleşim birimi için de kullanılmış olan bir yer adıdır. Bu hususta Diyarbakır ve Batman gibi iller karşımıza çıkmaktadır. Kozluk kelimesi Türkçe bir kelime olup “ceviz” anlamına gelmektedir (<http://kozluk.gov.tr>, Erişim Tarihi: 05. 01. 2022, 11: 39).

3.2.15.4. Zirai Bitki Adlarına Bağlı Yer Adları

3.2.15.4.1. Meyve Ağaçlarına Bağlı Olanlar

1) Kocatöngel Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Kocatöngel 2013 yılı verilerine göre 1.043 kişilik bir nüfusa sahipken bu veriler 2020 yılı kayıtları incelendiğinde 657 kişilik bir nüfusa gerilemiştir (<https://www.nufusune.com> Erişim Tarihi: 11. 09. 2021, 19: 01). Yakınlarında Dereköy, Soğuksu ve Hacıkışla gibi yerleşim alanlarını bulundurmaktadır (<https://www.endeksa.com>, Erişim Tarihi: 11. 09. 2021, 16: 56).

Kaynak kişi, Kocatöngel köyünün ismi büyük Muşmula meyvesinden geliyor. Ama ilk önce bu bölgeye gelen insanlar doksanlarda ortaya çıkan harpten dolayı gelmişlerdir. Büyüklerimiz o zor zamanlarda göçle geldiler, gelmelerinin sebebi o zaman askere giden insanlar Trabzon'dan buraya maddi durumları olmadığı için göç etmişlerdi. Burada Yassıgeçit'te bir Tüccar vardı. O Tüccar burada, travest dediğimiz veya kalas dediğimiz ürünleri ürettiyordu. Bölgeye göç ile gelen insanları da burada ormanda çalıştırıyorlardı. Travest, bir çeşit kalastır yani tren yollarının altına döşenen sağlam kalaslardır. İşte bu malzemeye travest diyorlar veya kalas.

Bölge, ayrıca oldukça ormanlık bir yerdir. O tüccar bu alanlarda çalıştırdığı işçilere iyi para veriyordu, iyi para verince burada askerde parasız kalan insanlar memleketlerine, Trabzon'a gittiler. Trabzon'a gidince orada 6 ay 7 ay 1 sene kaldılar ama baktılar iş yok güç yok. Sonradan toparlanıp para kazandıkları bu bölgeye döndüler. İşte ilk Batmanoğulları buraya geldiler. Batmanoğulları şu anda da burada yaşayan bir sülale, onlar da buraya gelip burada sülale kurdular. Köy 7, 8 sülaleden zamanla bu şekilde meydana geldi. O zaman 3, 4 sülale gelmişti ama Batmanoğlu ön plana çıktı. Yani onlar Kocatöngel Köyü'nü kurdu.

Kocatöngel köyünün kurulmasının başka bir sebebi, ilk önce koskocaman bir tane köyün camisinin önünde Muşmula ağacı gördüler ve dediler burası artık Kocatöngel mevki. Ama bizim Gökçüler sülalesi ise bölgeye sonradan gelmedir. Bizim dedemiz Matbacıydı, Trabzon'dan İstanbul Sarıyer'e oradan bizim buraya geldiler. Buradaki sülaleler birbirine bağlı olunca yani akraba bağlantısı olunca otomatikman o zaman buraya geldiler. Bizim dedemiz işte bir buraya en son gelenlerden. Ama diğerleri öyle değil onlar burayı kurmuş. Geçinebilmek için ise insanlar bölgede bol miktarda bulunan ormanlık alanları açmış ve fındık dikmişlerdir şeklinde bilgilendirmelerde bulunmuştur (K. K. 216).

2) Kızılılık Mahallesi

Sakarya'nın Karasu ilçesine bağlı olan Kızılılık bir Ermeni yerleşim bölgesidir. Kızılılık'ın yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, bizim köyümüzde Kızılılık çok yetiştiği için koyulmuş bir isim. Şu anda da hâlâ bu ağaç burada yetişmektedir şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 238).

3) Kirazlı Mahallesi

Sakarya'nın Kocaali ilçesine bağlı olan Kirazlı, Rum Ortodoks yerleşim birimidir. Şimdi Karadeniz göçmenlerini de içerisinde barındırmaktadır. 1921'de boşalan köye, Trabzon'un çeşitli yerlerinden insanlar gelmişlerdir. Kurumeşe tarafına doğru giderken Maden deresinin orada bir yerde zamanında güzel bir kilise olduğundan bahsedilir. Kirazlı'nın yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, bize büyüklerimizin söylediği kadarıyla burada çok eskiden Kiraz ağaçları varmış oradan da köyün kuruluşunda adını Kirazlı olarak vermişler ama tabii şimdi hiç öyle ağaçlar kalmadı şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 287).

4) Kızılüzüm Mahallesi

Sakarya'nın Kocaali ilçesine bağlı olan Kızılüzüm, eskiden Yanıksayvant'ın bir mahallesiyken sonradan oradan ayrılarak bir köy olmuştur. Karadeniz iklim koşullarında yetişen yabani kara üzümün, Eylül-Ekim aylarında, yükseltisinin 750 metreyi aşması ve havanın bu aylarda serin gitmesi nedeniyle tam olarak olgunlaşamayan yabani kara üzümün kıvırl renkli kalması nedeniyle köye “Kızılüzüm” denmiştir. Bölge 93 harbinin sebep olduğu göç dalgasından etkilenmiştir. Bu göç eden insanlar yerleşkenin kurulmasını sağlamıştır. Hasan Çavuş, Ali Çavuş ve Mustafa Filicioğlu ve Emin Yanbuloğulları bölgenin ilk sakinleri ve kurucularıdır. Bölgenin geçim kaynağı ise Fındık üretimi sayesinde sağlanmaktadır (https://www.koylerim.com. Erişim Tarihi: 09. 10. 2021, 19: 56). Kaynak kişı, Kızılüzüm'ün yer adı kaynağı hakkında, bizim köyümüz coğrafi olarak yüksek kesimde bulunmaktadır. Burada tam üzümler kıvırlaşmaya başladığında sonbahar mevsimi girer ve üzümler olmadan siyahlaşmadan kaldıkları için adı da Kızılüzüm olarak kalmıştır şekilde kaynakları doğrulayacak şekilde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 286).

5) Çilekli Mahallesi

Sakarya'nın Pamukova ilçesine bağlı olan Çilekli, Samanlı dağlarında kurulmuş olan 940 metrelik rakıma sahip bir yerleşim alanıdır. Etrafı tarım arazileri ve çamlıklarla çevrilidir. Bölgede yerleşmiş olan halkın tamamı ise manavdır. Bölgede bulunan Sarısu deresi nesli tükenmekte olan bir tür olan mercan balıklarına ev sahipliği yapmaktadır. Tarım, Hayvancılık ve Ormancılık uğraşları bölge sakinlerinin en önemli geçim kaynakları arasında gösterilebilir (https://cilekli54.com, Erişim Tarihi: 11. 09. 2021, 20: 11). Kaynak kişı, Çilekli'nin yer adı hakkında, bizim köyümüze 50-60 sene öncesinde Çilek getirmişler ve biz burada şu anda Çilek ekiyoruz köyün adı da oradan gelmiştir. Bu köyün eski adı Tököz'dü ama şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 299).

6) Kızılcıklı Mahallesi

Sakarya'nın Serdivan ilçesine bağlı olan Kızılcıklı'nın kuzeyinde Beşevler, güneyinde Meşeli ve doğusunda da Mahmudiye yerleşim birimleri ortasında bulunmaktadır (https://www.haritamap.com, Erişim Tarihi: 09. 11. 2021, 20: 22). Kaynak kişı, Kızılcıklı'nın yer adı kaynağı hakkında, buraya Bulgaristan göçmenleri gelmişler, macırlar hoşafı çok severler buraya gelince hoşaf yapmak için Kızılcık ekmişler çok fazla,

oradan beri köyümüzün ismi böyle kalmış. Köyümüz bu bölgedeki aşağı yukarı en eski yerleşim yerlerindendir şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (K. K. 332).

7) Aşağı Kirazca (Yukarı Kirazca, Kirazca) Mahallesi

Sakarya'nın Arifiye ilçesine bağlı bu bölgelerden Aşağı ve Yukarı Kirazca yer adları, Küçük ve Büyük Kirezli şeklinde de bulunabilir. Bu üç bölgenin yer adı kaynağı hususunda kaynak kişi, bölgede çok eskiden kiraz üretimi yapıldığı için bu üç bölgeye de bu isim verilmiştir fakat şu anda bu tarz bir üretim mevcut değildir şeklinde açıklamasını yapmıştır (K. K. 85).

8) Acıelmalık Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Acıelmelik, 2007 nüfus kayıtlarına göre 580 kişiden oluşurken 2020'de bu sayı 473'e gerilemiştir. Bölge konumu itibariyle de Çarksuyu Deresine yakın bir bölgede bulunmaktadır (<https://www.nufusune.com>, Erişim Tarihi: 09. 2021, 20: 33). Kaynak kişi, Acıelmalık'ın yer adı kaynağı hakkında, burada daha önce çok elmalıklar varmış, çok eskiden acı acı elmalar olurmuş onun için ismini de bu şekilde koymuşlar şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 1).

3.2.15.4.2. Tahıl Adlarına Bağlı Yer Adları

1) Buğdaylı – Kepekli Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Buğdaylı ve Kepekli yerleşim birimleri Kafkas göçmeni (Abhaz) yerleşim birimidir. Şimdi Karadeniz göçmenlerini de içerisinde bulundurmaktadır. Kepekli, Kafkas göçmeni yerleşim yeridir. Bu iki bölgenin yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, bölgede buğday fazla ekildiğinden olabilir ama buranın eski adı aslında İrfanısaniye. Burası bir abaza köyüdür. İrfan ile Saniye adlarında birileri varmış burada bu kimselerin adlarını da köyümüze vermişler. Ama burada böyle bir şey ekildiğinden olabilir, yanımdaki köy mesela Kepekli köyü. Dereden atalyanın kepekleri akarmış, atalya kurulmuş yukarıda, suyla çevirilidir atalya, suyun üzerinden de atalyanın tozu akıyormuş oradan da ismi bu şekilde verilmiş açıklamalarında bulunmuştur (K. K. 54).

2) Çeltikler Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Çeltikler'in yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, Çeltikler anlamı yılların eskisine dayanarak, bizim bu aşağıda bulunan çayırliklarda çeltik ekiliyordu, pirinç ekiliyordu. Eski zamanlardan onlar ekildiğinden dolayı Çeltikler diye mahallenin adı kaldı. Ama şu anda bölgede çeltik ekilmiyor şeklinde açıklamada bulunmayı uygun görmüştür (K. K. 135).

3) Darıçayırı Mahallesi

Sakarya'nın Karasu ilçesine bağlı olan Darıçayırı, bir Türk kurucusu tarafından vücuda 1340 tarihinde getirilmiştir. Bölgenin kurucuları Orhan Bey ve onun çevresinde bulunan yakın dostlarıdır. Bölge ilk Türk-Müslüman Mahallesi olara n lurulmuş olma özelliğine sahiptir. 40 hane olarak kurulan bu yerleşim birimi zamanla 600 haneye ulaşmıştır (<https://www.koylerim.com>, Erişim Tarihi: 11. 09. 2021, 20: 51). Kaynak kişi, Darıçayırı'nın yer adı kaynağı hususunda, bu topraklarda eskiden bildiğimiz darı ekilmiş, buğday türünden. Danaların çayırı olduğu için buranın da ismi o ekinden kalmış. Şimdi ise artık burada darı yerine yulaf ekiliyor şeklinde bir açıklamada bulunmayı uygun görmüştür (K. K. 232).

3.2.15.4.3. Süs Bitki Adlarına Bağlı Yer Adları

1) Güllük Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Güllük'ün yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, bununla ilgili büyük ihtimalle zamanında bölgede tek katlı evler vardı bahçelerinde gül olduğundan dolayı bu yer adı verildiği tahmin ediliyor şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 17).

Tablo 16: Bitki Adlarına Bağlı Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler

1.	Sümbüllü (Hendek) Mahallesi
----	-----------------------------

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.2.16. İnsan ve Coğrafi Nesneler Arasındaki İlişkiden Oluşan Yer Adları

3.2.16.1. Coğrafi Terim ve Coğrafi Terim Niteliğindeki Sözcüklerle Kurulan Yer Adları

1) Korucuk Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Korucuk'un yer adı kaynağı hususunda kaynak kişi, eskiden koruluk gibi bir yer olduğu için bu isim verilmiştir ama eski ismi Gavurkırmaymış daha önce burda yabancılar falan yaşadığı için Gavurkıрма konulmuş o zamanlarda. Sonra da Korucuk diye çevirmişler, Koruluk veyahut daha önce buralar böyle çok fazla rabet görmeyen köşede kalmış bir yer olduğu için de koyulmuş olabilir diyenler de var şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 31).

3.2.16.2. Yerin Konumuna Bağlı Yer Adları

3.2.16.2.1. Yerin Alt Konumuna Bağlı Yer Adları

1) Dağdibi Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Dağdibi hakkında kaynak kişi Dağdibi yerleşim biriminin yer adı kaynağı hakkında, bölge dağa yakın olduğu için böyle bir ismin konulmuş olduğu bilgisini vermiştir (K. K. 12).

2) Beldibi Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Beldibi, Gürcü/Kafkas göçmeni yerleşim alanıdır. Kaynak kişi Beldibi'nin yer adı kaynağı ile ilgili, bizim atalarımız bin sekiz yüz doksanlı yıllarda Rus harbinden kaçınca yaşlıları bu bölgeye gelir. Bizim köyümüz eskiden çok bayırmış, bizim yol belin dibi dermişler işte belin dibinde kaldık, ordayız şurdayız denmiş. Beldibi belin dibi diyerek kalmış bir isim. Bizim eski bir yolumuz varmış yani bu yeni yollar haricinde yongalıktan bir yol daha geçermiş, yongalıktan taşlıya bir yolumuz varmış. Oralarda cıvık bir çamur olduğu için hep at arabaları, öküz arabaları batarmış, battıkları zaman da vatandaş nerdesin belin dibindeyim dermiş. Köyümüzün ismi de oradan kalmış, sonra Beldibi'ne çevirmişler ondan beri de Beldibi olarak devam ediyor şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (K. K. 52).

3) Kulfallar Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Kulfallar, Rum Ortodoks yerleşim birimidir. Aynı zamanda bölgede eski kilise yıkıntılarını da görebilmek mümkündür. Kaynak kişi Kulfallar'ın yer adı kaynağı hakkında, bizim köyümüz bir tepenin altında bulunan bir köydür. Bu tepeye söylenen bir ismi köye vermişler, köyümüz çok eski bir tarihe sahip olmaktadır. İlk başta sadece 3 ev olarak kurulmuştur, daha sonra gelişmiş 50 hane civarına yükselmiştir. Yani buranın isminin anlamı bir tepenin altı anlamına geldiği için koyulmuş, gerçekten de köyümüz bir tepenin altında bulunmaktadır. Kumdan zamanla Kula döndüğünü söyleyen insanlar da bulunuyor şeklinde açıklamalarda bulunmayı uygun bulmuştur (K. K. 156).

3.2.16.2.2. Yerin Üst Konumuna Bağlı Yer Adları

1) Göktepe Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Göktepe, Çingânlı olarak da geçmektedir. Göktepe yakınlarında Akarca, Taşkısığı ve Çamyolu gibi yerleşim alanlarını bulundurmaktadır. Kaynak kişi Göktepe'nin yer adı kaynağı hakkında, eski muhtarlardan birisi bölge çok ormanlık ve bölgeden gökyüzü net bir şekilde görünüyormuş diye böyle bir ismin verdiğini söyler. Bölge üç tane tepeden oluşuyor onun için de böyle bir isim verilmiş olabilir şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 14).

2) Başpınar Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Başpınar yerleşim alanının yakınlarında Sarıdede, Yeşilköy ve Turanlar gibi yerleşim yerleri bulunmaktadır. Bölge bu yerleşim alanlarının arasında kalmaktadır. Kaynak kişi Başpınar yerleşkesinin yer adı kaynağı ile ilgili, burada benim dedemlerin zamanından beridir onların anlattığına göre bu civardaki pınarların başı deriz biz gözü oradan çıkarmış ismi de bu sudan gelir şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 362).

3) Maltepe – Tepecikler - Tepe Mahalleleri

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Maltepe, Geyve'ye bağlı olan Tepecikler ve Erenlere bağlı Tepe'nin yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, Tepe de Tepecikler de adı üstünde orada tepecikler küçük küçük vardı oradan geliyor. Maltepe de daha önceden Mal Müdürlüğüydü yani Ahmetbey bayırıydı aslında. Sonradan Erenler'e bağlandı, bu Ahmet

Bey Mal Müdürü'ymüş ondan sonra bölgenin ismini değiştirme kararı alıyorlar, mal müdürü oturduğu için daha önceden ismini de Ahmet Bey'den aldığı için Maltepe ismini koymuşlar. Ama coğrafyası ile ilgili bir durum söz konusu değildir. Daha önceden bölgede bir süvari birliği varmış askeriye yani, koysaydılar askeriye'nin kışlanın adını koyarlardı şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (K. K. 35).

4) Örentepe Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Örentepe, Gümürd adı ile de geçmektedir. Bölgenin Batısında Çınarlık, Güneyinde Kayrancık ve Kuzeyinde de Küçük Hataplı yerleşim yerleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Örentepe'nin yer adı kaynağı hakkında, Ören Tepe'nin eski adı Gümrük'müş. Zamanın muhtarı Ankara'ya gidiyor başka bir isim değişikliğine gitmek için ama o ismi de vermemişler sonra Örentepe diye en son verilmiş. Bölge gerçekten de tepelik bir yer, burada eski uygarlıklar yaşamış tarihi kalıntıları çıkıyor arada bir ören yeri gibi de şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (K. K. 37).

5) Tepekum Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Tepekum'un yer adı kaynağı hususunda kaynak kişi, Sakarya kenarlarına yakın olduğu için aldı yer adını çünkü o bölgelerde kum tepeleri çok fazla bulunur şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 42).

6) Tepetarla Mahallesi

Sakarya'nın Karasu ilçesine bağlı olan Tepetarla yerleşim bölgesi Karadeniz göçmeni yerleşim birimidir. Bölge D-650 kara yoluna yakın bir konumda bulunmaktadır. Kaynak kişi Tepetarla'nın yer adı ile ilgili, burada tepede bir tarla varmış bir vatandaş orayı sürerken aşağıdakilere de tepede bir tarla tepede bir tarla derken adı zamanla bu şekilde oturmuş açıklamasında bulunmuştur (K. K. 247).

7) Esenyurt Mahallesi

Sakarya'nın Taraklı ilçesine bağlı olan Esenyurt'un yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, Esenyurt ismi yeni bazı yerlerin ismi değiştiği zaman geldi. Daha önceden buranın ismi Firinç'ti. Bu isim bölgede bu ürününün üretilmesi sonucu verilmemiştir. Pirinç değil Firinç neden olduğunu kimse bilmez. Ama burası yüksek yerde rüzgârı boldur onun için de bu isim verildiğini söyleyenler de vardır şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 350).

8) Başoğlu Mahallesi

Sakarya'nın Kaynarca ilçesine bağlı olan Başoğlu bölgede bulunan Acarlar Gölüne yakın bir konumda bulunmaktadır. Bununla birlikte çevresinde Arifağa ve Ortaköy yerleşim birimlerini bulundurmaktadır. Kaynak kişi, eskiden biz Birlik köyüne bağlıydık. Bizim burası tepe bir yer, başta kalıyor onun için köyümüzün ismini bu şekilde koydular şeklinde yer adı kaynağı hususunda açıklamada bulunmuştur (K. K. 253).

9) Adatepe Mahallesi

Sakarya'nın Karasu ilçesine bağlı olan Adatepe, Kafkas göçmeni yerleşim birimidir. Kısmen Karadeniz göçmeni yerleşim alanlarını da içerisinde bulundurmaktadır. Yakınlarında Kulak, Çiftlik ve Karapınar yerleşimleri görülebilir. Kaynak kişi Adatepe'nin yer adı kaynağı hakkında, bu köyün coğrafi olarak bir tarafı göl, bir tarafa Sakarya Nehri, ortada da bir tepe var mahallemiz de bu tepelik alanda onun için bu ismi vermişler şeklinde yer adı kaynağını açıklamıştır (K. K. 226).

3.2.16.2.3. Yerin Orta-Merkez Konumuna Bağlı Yer Adları

1) Puna Ortaköy Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Puna Ortaköy, Kafkas göçmeni (Abhaz) yerleşim birimidir. Bölge D-140 kara yolu yakınlarında bulunmaktadır. Kaynak kişi Puna Ortaköy'ün yer adı kaynağı ile ilgili, aslında su bu köyün ortasından akıyormuş Pınar köyü Pınar köyü diye diye Puna Köyü kalmış. Sonradan da Puna Ortaköy olmuş. Milletin toplandığı yer olduğu için yani çevre köylerin de toplandığı bir alan olduğu için Ortaköy koymuşlar sonradan da. Şimdi tabii dereyi iyice köyün dışına aldılar, küçüklüğümden hatırlıyorum sürekli köyü sel basıyordu şeklinde bir bilgilendirmelerde bulunmuştur (K. K. 205).

3.2.16.2.4. Yerin İç – Dış Konumuna Bağlı Yer Adları

1) Dışdedeler – İçdedeler Mahallesi

Sakarya'nın Taraklı ilçesine bağlı olan bu her iki yerleşim birimi içerisinden Dışdedeler, Taşradedeler şeklinde de bulunabilir. Bölge, Manav yerleşim birimi olarak gösterilebilir. İçdedeler ise sadece Dedeler olarak da geçmektedir. Bu bölge yine bir Manav yerleşim birimidir. Kaynak kişi bu bölgelerin yer adı kaynağı hakkında, bizim köyümüzün ismi

çok eskidir, önceden Abdipaşalar olarak geçiyordu. Dedeler ismi de türbelerden geliyor, İçdedelerde Türbeler var. Türbelerin yanında olanlara yani oralarda yerleşenlere İçdedeler demişler, biraz uzakta olanlara Dışdedeler demişler. Burada türbe yok türbelerin dışında kalıyoruz onun için bu adı vermişler şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (K. K. 349).

3.2.16.2.5. Yerin Yakın – Uzak Konumuna Bağlı Yer Adları

1) Uzakkışla Mahallesi

Sakarya'nın Kaynarca ilçesine bağlı olan Uzakkışla, Eşekçi Kışlası - İnekçi Kışlası yer adları ile de bulunabilir. Bölge, Hemşinli yerleşimidir. Bu göçmenler bölgeye 1950'lerde Uzakkışla, kuzeyinde Turnalı ve güneyinde de İmamlar yerleşim alanlarını bulundurur. Kaynak kişi Uzakkışla'nın yer adı kaynağı ile ilgili, buraya ilk geldikleri zaman aslında burası daha yeni kurulmuş bir köy 1950'lerde kurulmuş. Buranın ismi Cedit köyü sonradan değişti. Burada bayanların söylediğine göre eski yerleşilen yerde Kışla gibi eski bir karakol varmış, buranın ismi de oradan kalmış, karakol böyle biraz uzak bir taraftaymış onun için verilmiş bu isim şeklinde bilgilendirmede bulunmayı uygun görmüştür (K. K. 269).

3.2.16.2.6. Yerin Coğrafi Konumuna Bağlı Yer Adları

1) Güney (2) Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ve Geyve ilçesine bağlı olan Güney, Karadeniz göçmeni (Laz) yerleşim birimidir. Bölgenin kurucuları Rize'nin Ardeşen ilçesinden bu alana gelmişlerdir. Yakınlarında Kadifekale, Aksu ve Dikmen yerleşim bölgelerini bulundurmaktadır. Kaynak kişi Güney'in yer adı kaynağı hakkında, burası 50-55 yıl öncesinde Kadifekale olarak geçirdi sonradan Kadifekale ve Güney olarak ikiye ayrıldı. Burasının yönü güneye baktığı için güneyde olduğu için bu ismi aldı şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 184).

2) Açmabaşı Mahallesi

Sakarya'nın Kocaali ilçesine bağlı olan Açmabaşı, Hemşinli yerleşim birimidir. Bölgede 1915'li yıllarda ise 42 Müslüman Ermeni hayatını sürdürüyordu. Yakınlarında Gedik, Köyyeri ve Karalar gibi yerleşim birimlerini bulundurmaktadır. Kaynak kişi

Açmabaşı'nın yer adı kaynağı ile ilgili olarak, buraya 1850'lerde Hopa'dan bir amca gelmiş. Geldiğinde burası hep ormanlık bir alanmış buraya yerleşmeye ormanı açarak başladığı yer burası olduğu için köyün ismi de öyle kalmış şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 272).

3) Eşme Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Eşme, Ermeni yerleşim yeridir. Şimdi ise Rumeli göçmenlerini de içerisinde bulundurmaktadır. Eprigyan'a göre 1866 tarihinde Ortaköy'lü 14 Ermeni ortak tarafından arazisi satın alınarak bölgede yaşam başladı. Kaynak kişi, Eşme çok rûzgar aldığı için aslında esmeden geliyor, esmenin söylemesi zor olduğu için sonradan Eşme'ye dönüşüyor, normale göre de yüksek, bir ova köyü değil şeklinde esen bir bölgede bulunan yer adlarının kaynağı hakkında açıklamada bulunabilmiştir (K. K. 141).

4) Esentepe Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Esentepe, Turabiye (Türkçe "topraklı") şeklinde de geçmektedir. Yakınlarında Hüseyinşeyh ve Akçayır gibi yerleşim birimlerini bulundurmaktadır. Kaynak kişi Esentepe'nin yer adı kaynağı hakkında, burası çok yüksek bir yerdir, eskiden beri çok rûzgar alır ismini de buradan alır şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 329).

3.2.16.2.7. Yerin Tarifini Kolaylaştıran Konumuna Bağlı Yer Adları

1) Sukenarı Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Sukenarı, Rumeli göçmeni yerleşim birimidir. Haritada "Sukenarı" adında tek yerleşim yeri olmasına rağmen; Hem Akyazı ilçesinde hem Hendek ilçesinde aynı isimli birer köy vardır ve içiçedir. Aralarındaki sınır ise ortasından akan "Dinsiz Deresi" dir. Kaynak kişi Sukenarı'nın yer adı ile ilgili, bölge iki derenin arasında olduğu için bu ismi almıştır. Bu dereler şu anda da varlığını sürdürmektedir. Derelerin birisi Eskidilsiz, birisi Yenidilsiz diye geçiyor şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (K. K. 73).

2) Sukenarı Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Sukenarı, Ermeni yerleşim alanıdır. Bölgede Akyazı ve Hendek bölgelerini birbirinden ayıran Dinsiz Deresi bulunmaktadır. Yakınlarında Yenidoğan, Sofular ve Çataköprü gibi yerleşim alanlarını bulundurmaktadır. Kaynak kişi Sukenarı'nın yer adı kaynağı hususunda, bu bölgeye ilk yerleşenler orada tam da suyun kenarına evlerini kurmuşlar sonra zamanla nereye gidiyorsun su kenarına dirken isim de o isim kalmış herhalde şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 362).

3) Çaykışla Mahallesi

Sakarya'nın Erenler ilçesine bağlı olan Çaykışla, Manav / Rumeli göçmeni yerleşimi. Kısmen Boşnak yerleşim yeridir. Kuzeyinde Hasanbey, güneyinde ise Şeyhköy'ü barındırmaktadır. Kaynak kişi Çaykışla'nın yer adı kaynağı hakkında, Çaykışla Mahallesi'nin ismi önceden Çay Mahallesi'ymiş, köyün girişine Sakarya muharebesinde kışla kurulmuş, nereye gidiyorsun demiş Çay Mahallesi'ne, hangi Çaykışla'nın oradaki çay diye diye ismi de öyle kalmış. Öte yandan, çok çay yanığı var bizim köyde, hani tarlalarda çay yanığı olur ya. Yani tarlanın ortasında kum oluyor ve mahsül büyümüyor eskiden dere yatağı gibi çaylar olurmuş böyle ufak ufak bir de çok şimdi hatta hâlâ var tarlalarda. Kum yanığı gibi şeyler şimdi de oluyor bölgede mahsülü ektiğin zaman oralarda büyümüyor mahsül şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (K. K. 97).

Tablo 17: İnsan ve Coğrafi Nesneler Arasındaki İlişkiden Oluşan Yer Adlarında Tespit Edilmeyenler

1.	Gündoğan (Hendek) Mahallesi
----	-----------------------------

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.2.17. Doğa Olayları İle İlgili Oluşturulmuş Yer Adları

1) Poyrazlar Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Poyrazlar'ın yer adı kaynağı hakkında bölgede aynı adda bir göl bulunmaktadır. Eröz, “Türk Onomastiği Bakımından Adapazarı Yeradları” adlı çalışmasında bu yerin adını eski Türk oymak adlarına dayandırır (113-114).

2) Duman Mahallesi

Sakarya'nın Taraklı ilçesine bağlı olan Duman'ın yer adı kaynağı hususunda etraflıca bir derleme verisine ulaşamamıştır.

Tablo 18: Doğa Olayları İle İlgili Oluşturulmuş Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler

1.	Duman (Taraklı) Mahallesi
----	---------------------------

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.2.18. Renk Adlarıyla Kurulan Yer Adları

Türklerde renk mefhumu oldukça önemli bir konudur. Bu konu ile ilgili renk ve yön hususları arasında bir bağlantı bulunmaktadır. Bu bağlamda Türk tarihinde beş ana renk beş ana yönü temsil etmektedir. Bunlar: kara, ak, kırmızı, yeşil ve sarı şeklindedir. Buna göre, merkez (sarı), doğu (yeşil), batı (ak), güney (kırmızı) ve kuzey (kara) renklerle ifade edilmiştir (Ögel, 1984: 176-177). Bu başlık içerisinde verilen yer adlarının bazılarının bu kadim algı üzerine kurulmuş olabileceğini en başta belirtmekte fayda var.

1) Karalar Mahallesi

Sakarya'nın Kocaali ilçesine bağlı olan Karalar bir Karadeniz göçmen yerleşim bölgesidir. kuzeyinde Gümüşoluk, güneyinde ise Köyüeri yerleşimler vardır. Kaynak kişi Karalar'ın yer adı hakkında, bizim köyümüz 600-700 senelik çok eski bir köydür, köy iki derenin arasında biraz karanlık yerde kalmış ve ismini de Karalar olarak bu şekilde almış. Vadi gibi bir yer karanlık derelerin arasında olduğundan şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 283).

2) Akçayır Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Akçayır, Şabatbey yer adı ile de bulunmaktadır. Bölgede genellikle Kafkaslardan göçen halk yaşamaktadır. Bölge, Hacimbey, Esentepe ve Yeşilvadi ve Yeşilyayla yerleşim alanlarının oradında bulunmaktadır. Kaynak kişisi Akçayır'ın yer adı kaynağı hakkında, bizim zamanımızda oralar tertemiz ve bozulmamış yerlerdi. Çayırlarına insanlar hayvanlarını götürürler o hayvanların da sütü hem ak hem de lezzetli olurdu tabii şimdi oralar gelişti artık çok çayır kalmadı eskisi gibi şeklinde bilgilendirmede bulunmayı uygun görmüştür (K. K. 362).

3) Karatoprak Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Karatoprak, Rumeli göçmenlerinin görüldüğü bir bölge olup bölgenin yakınlarında bulunan yerleşim alanları ise Aşağıçalıca, Yukarıçalıca, Halaç ve Şeyhler şeklinde belirtilebilir. Kaynak kişi Karatoprak yer adı kaynağı hakkında. Oranın toprağı ezelinden beridir bereketlidir, bereketli gübreli toprak daha kara koyu olur. Mesela daha yukarlarda toprak daha başkadır sarı toprak vardır ıslanınca turuncuya çalar şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (K. K. 362).

4) Karaman Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Karaman'ın yer adı kaynağı hakkında Mehmet Eröz, “Türk Onomastiği Bakımından Adapazarı Yeradları” adlı yazısında Oğuz Türklerinin Salur Boyunun bir kolu olan Karamanlıların bir oymağı tarafından bu köyün kurulmuş olduğunu belirtmiştir. Ayrıca aynı adla Anadolu'nun pek çok yerleşim bölgesinin bulundurğunu hatta Suriye'de de bu özelliğe sahipköyhlerin bulundurğunu da ekler (113).

5) Karadere Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Karadere, Çığdere adı ile de bilinirdi. Bölge, Kafkas göçmeni (Abhaz) yerleşim yeridir. Yakınlarında Sümbüllü, Kırktepe gibi yerleşim bölgelerini bulundurmaktadır. Kaynak kişi Karadere'nin yer adı kaynağı ile ilgili, bizim köyümüzün içerisinde akan bir dere var ve bu derenin içinde bulunan taşları siyah olur, bunun için bu ismi almış şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 193).

6) Karaçomaklar Mahallesi

Sakarya'nın Arifiye ilçesine bağlı olan Karaçomaklar, Karayumaklar şeklindeydi. Kuzeyinde Mollaköy, güneyinde ise Semerciler yerleşim birimlerini bulundurmaktadır. Kaynak kişi Karaçomaklar'ın yer adı ile ilgili, Karaçomak diye birisi varmış çok eskiden bu bölgede onlardan gelen bir yer adıdır. Bu aile buranın ilk kurucuları, onlardan kalma bir miras şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 90).

7) Akkum Mahallesi

Sakarya'nın Karasu ilçesine bağlı olan Akkum, Manav yerleşimi birimdir. Kısmen Karadeniz göçmeni de bulunabilir. Doğusunda Tuzla ve batısında ise Tömek gibi yerleşim alanlarını bulundurmaktadır. Kaynak kişi Akkum'un yer adı hususunda, burası

300 yıllık bir köy, coğrafi yapı olarak düzlük bir yer. Sakarya nehri buradan aktığı için çok kumluk bir yer zamanla da ismi bu şekilde kalmış açıklamasında bulunmuştur (K. K. 227).

Tablo 19: Renk Adlarıyla Kurulun Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler

1.	Sarıköy (Söğütlü) Mahallesi
----	-----------------------------

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.2.19. Takvim Mefhumu İle İlgili Yer Adları

1) Günhoşlar Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Günhoşlar'ın yer adı kaynağı hususunda Eröz, “Türk Onomastiği Bakımından Adapazarı Yeradları” adlı çalışmasında bölgenin yer adı kaynağını eski Türk oymaklarına dayandırmaktadır (114).

3.2.20. Sayı Adlarıyla Kurulan Yer Adları

1) Üçoluk Mahallesi

Sakarya'nın Karasu ilçesine bağlı olan Üçoluk yakınlarında Uzundüz, Taşlıgeçit ve Resuller gibi yerleşim alanlarını bulundurmaktadır. Kaynak kişi Üçoluk'un yer adı kaynağı ile ilgili, bizim köyümüzde 3 tane yol var, böyle üç yol ağzı 3 yolluk derken zamanla da yer adı Üçoluk olarak kaldı şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 250).

2) Birlik Mahallesi

Sakarya'nın Kaynarca ilçesine bağlı olan Birlik aynı zamanda bir Karadeniz göçmenlerinin yerleşim alanı olarak da görülebilir. Bölgenin yakınlarında ise Karaçalı ve Turnalı gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Birlik'in yer adı kaynağı hakkında, buranın kurucuları genellikle Trabzon taraflarından gelmedir. Buraya gelince de bu kişiler genellikle Akyazı, Düzce taraflarında yerleşiyorlar önce daha sonrasında Birlik köyüne yerleşiyorlar. Genelde aynı kabile bir araya gelip burada bir köy oluşturuyor, oradan birlikte geldikleri için birlik akrabalıkları hısımlıkları oldukları için bu ismi vermişler şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 254).

3) Kırktepe Mahallesi

Sakarya'nın Kaynarca ilçesine bağlı olan Kırktepe, Manav yerleşim alanıdır. Rum İmparatorluğundan kaldığı tahmin edilen lahit parçaları köyde her yerde göze çarpmaktadır. Yakınlarında Karamanlar ve Osmanlı yerleşim bölgeleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Kırktepe'nin yer adı kaynağı hakkında, bu köyün üzerinde sıralanmış 40 tane tümülüs varmış zamanında ve bizim köyümüzün ismi bu tepeliklerden gelmektedir. Şimdi millet traktör alınca hep onları dağıttılar artık yok bu tepelikler şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 261).

4) Kırktepe Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Kırktepe kuzeyinde Harmantepe ve de güneyinde Karadere yerleşim alanlarını bulundurmaktadır. Kaynak kişi Kırktepe'nin yer adı kaynağı ile ilgili, buraya ilk geldiklerinde okulumuzun bulunduğu yerde gerçekten de 40 tane tepe bulunuyormuş tabii sonradan traktörler çıkınca o tepeleri dağıtmışlar, köyümüzün ismi de o tepelerden verilmiş şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 196).

5) Beşevler Mahallesi

Sakarya'nın Serdivan ilçesine bağlı olan Beşevler, İnamiye (Türkçe “nimetli”) olarak da geçmektedir. Bölge, Rumeli göçmeni yerleşimi alanı olmakla beraber Romanya ve Bulgaristan göçmenleri çoğunluktadır. Yakınlarında Alandüzü ve Kızılcıklı gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Beşevler'in yer adı hususunda, Beşevler Köyü Bulgaristan'dan gelen 5 hanenin oluşturduğu bir köydür. Sonra zamanla bu 5 hane büyüdü. Burada o 5 hanenin torunları bile yaşıyor şu anda şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 327).

6) Hırka Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Hırka, yakınlarında Sarıgazi yerleşim alanını bulundurmaktadır. Kaynak kişi Hırka'nın yer adı ile ilgili, bir harf farklı aslında yani Hırka değil de “k” harfi ile Kırka şeklinde bir ismi varmış bölgenin sonradan isim verilirken değiştirilmiş. Bizim köyümüzün insanı çoğunlukla öteberiden gelme göçmen insanlardır çok fazla yerli insan yok ve köyümüz aşağı yukarı 40 haneden oluşmaktadır. Bu 40 haneden dolayı bizim köyümüzün ismi eskiden Kırkaydı fakat sonradan söylene söylene değişmiştir şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 145).

Tablo 20: Sayı Adlarıyla Kurulan Yer Adlarında Terspit Edilemeyenler

1.	Kırkpınar Tepebaşı (Sapanca) Mahallesi
2.	Otuziki Evler (Serdivan) Mahallesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.2.21. Telâfuz İle İlgili Yer Adları

1) İncilli Mahallesi

Sakarya'nın Karasu ilçesine bağlı olan İncilli, İncirli yer adı ile de geçmektedir. Bölge, Rum Ortodoks/Kafkas göçmeni yerleşimi yeridir. İlçeye adını veren Karasu köyü şimdi Küçük Karasu adıyla anılmaktadır. İlçe merkezi daha sonra İncirli/İncilli kasabasına taşınmıştır. Nüfusun çoğunluğu Doğu Karadeniz ve Kars göçmenleridir. Kuzuluk bölgesine yakın bir bölgedir. Kaynak kişi İncilli'nin yer adı kaynağı hakkında, bizim köyümüzün ismi aslında incir meyvesinden gelmektedir. Bu incir meyvesinin isminden zamanla dönüşmüştür. Nüfusta ismini İncir yapmışlar ama zamanında. Burada çok fazla incir ağacı olduğu için ismi o şekilde koyulmuştu. Burada artık eskisi kadar incir ağacı kalmadı zamanla burası da sanayileştiği için. Bu meyvenin yanlış söylenmesinden kalma bir yer adı olduğunu belirtmektedir (K. K. 234).

2) Fevziye Mahallesi

Pamukova ilçesine bağlı olan Fevziye Mahallesinin adı, Despina / Tesbina (Yunanca “hanımefendi, hatun”) şeklinde geçmektedir. Bölge kısmen Tunceli sürgünü ile şekillenmiş bir yerdir. Bölgenin Doğusunda Özbek, Batısında Eğriçay ve Kuzeybatısında Bayat yerleşim yeri bulunmaktadır. Zamanında buraya bir padişahın gelmiş olduğunu belirten kaynak kişisi, o zamanlar köyün isminin bu şekilde olmadığını belirtmiştir. Padişah buraya gelince, hemen buraya tez bina yapın demiş. Padişah buraya tez bina yapın dedikten sonra bu isim Tespene'ye dönmüş zamanla. Kaynak kişi sözlerinin devamında, yer adı daha sonra da söyleye söyleye dilden dile değişikliğe uğramış ve daha kolay söylenebildiği için Fevziye olmuştur bilgilendirmesinde bulunmuştur (K. K. 301).

3) Seyifler Mahallesi

Sakarya'nın Ferizli ilçesine bağlı olan Seyifler, Seyfler yer adı olarak da bulunabilir. Bölge, Rumeli göçmeni yerleşim birimidir. Sapanca gölünden gelip Sakarya nehriyle birleşen Melas (Çark) deresi buradan geçer. Köyde bir hisar da bulunmaktadır. Bölgenin

yakınlarında Karadiken, İstiklâl ve Tokat gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Seyifler'in yer adı kaynağı hakkında, Sefiller diye fakir, sefil aileler varmış burada oradan geliyor bölgenin ismi de şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 125).

4) Epçeller Mahallesi

Sakarya'nın Erenler ilçesine bağlı olan Epçeller'in hakkında fazla bir veriye erişilememiş olsa da bölgenin yakınlarında Sarucalar, Bekirpaşa ve Şeyhköy gibi yerleşim alanları vardır. Kaynak kişi Epçeller'in yer adı kaynağı hususunda, Epçeller'in kelime anlamı yok. Epçeller Efeler köyünden yanlışlıkla Epçeller olmuş. Dedem de muhtardı ilkokulda öğretmen sordu dedemin dediği o ve herkesin de dediği o. Epçeller olarak bi kelime anlamı yok Efeler köyünden yanlış yazılma sonucu Epçeller olmuş o da bize çok güzel geldiği için değiştirmiyoruz şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 100).

5) Ağacık Mahallesi

Sakarya'nın Ferizli ilçesine bağlı olan Ağacık, Rumeli göçmeni yerleşimidir. 93 harbi vesilesiyle başlayan göç mahallenin şu anki yerleşimin başlangıcını oluşturmaktadır. Doğusunda Gökent ve güneyinde de Osmanağa Çiftliği yerleşim yerleri bulunmaktadır. Kaynak kişi bölgenin yer adı kaynağı hususunda, eskiden burası ormanlık bir alanmış onun aşağıdaki düzünde yaşayanlar ağaçlık ağaçlık derken, yukarı çikalım ağaçlara çikalım ağaçlara çikalım derken önceki adı Ağaçlık'mış bunun için. Fakat sonradan Ağacık'a dönüşmüş şu anda da hâlâ ağaçlık bir bölge şeklinde bölgenin yer adı hakkında bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 114).

6) Çukurköy Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ve Kocaali ilçesine bağlı olan bu iki Çukurköy'ün hakkında çok fazla kitabî bilgiye rastlanmamış olsa da kaynak kişi ile birlikte bölgenin yer adı kaynağı ile ilgili yapılan görüşmede, bölge gerçekten de çukur bir yer değil. Az bir çukurluk var ama onun yerine muhtemelen Omurbey köyün alt tarafında bir Çükren mevki var, bizim atalarımız eskiden oradaymış sonradan bir iki kişi oradan buraya gelmişler. Çükren'i Çukurköy yerinin adı olarak koymuşlar şeklinde bilgilendirmelerde bulunabilmiştir (K. K. 138).

7) Ceceler Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Ceceler, Çerceler (Türkçe çerçiler) şeklinde geçmektedir. Bölgenin yakınlarında Safibey, Alıplar ve Demirler gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Ceceler'in yer adı kaynağı hususunda, bizim orada bir yatır var, biz ona Hecesultan, Hecesultan derken derken Ceceler ismine dönüştü şeklinde açıklamada bulunabilmiştir (K. K. 134).

8) Paralı Mahallesi

Sakarya'nın Karasu ilçesine bağlı olan Paralı, Rum Ortodoks yerleşim alanları bulunurken şimdi Hemşinli yerleşim alanları vardır. Ayrıca bu alanda Kirazlı madenlerinde çalışmak üzere Gümüşhane yöresinden gelen Rum nüfusu da vardı. Bölgenin yakınlarında Hemşinli, Ortaköy ve Yenidoğan gibi yerleşim alanları da mevcuttur. Kaynak kişi Paralı'nın yer adı kaynağı hakkında, burası eski bir Rum Köyü, Rumların zamanında da buranın ismi Parepare'imiş o isimden zamanla dönüşmüş. İlk Pareli olmuş sonradan Paralı şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 243).

9) Poydular Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Poydular, Poydalar yer adı olarak da bulunabilir. Bölgenin yakınlarında Sabırlar, Şükürler ve Doğancıl gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Poydular'ın yer adı kaynağı hususunda, bizim köyümüzün ismi daha önce Poyrazlarmış çok fazla rûzgar estiği için bu ismi koymuşlar. Bizim köyümüzün tarihçesi çok eskidir, ilk olarak 3 hane olarak gelip kurulmuş. Poyrazlar ismi zamanla bu isme dönüşmüş. Bizim burası o kadar çok rûzgar alır ki örnek vermek gerekirse paraşüt yerde bile olsa onu kaldırıp uçurur şeklinde açıklamalarda bulunabilmiştir (K. K. 160).

10) Mekece Mahallesi

Sakarya'nın Pamukova ilçesine bağlı olan Mekece, Manav yerleşim alanıdır. Bölgenin yakınlarında Eğriçay, Şeyhvarmaz ve Ciciler gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Mekece'nin yer adı kaynağı hakkında, burada çok değişik hikâyeler var, bu bölgede Mekkelilerin konakladığı veya onların konuştuğu bir dil konuşuluyormuş zamanında ve zamanla Mekkece Mekkece demekten kalmış. Bizim burada çok eskiden kervansaraylar vardı, tabi sonradan yıkıldılar. Buraya kervanlar gelip konaklıyorlar,

oturuyorlardı oradan da geldiğini söyleyenler var şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 306).

3.2.22. Coğrafi Nesnelerin Görünümüne ve Yapısına Bağlı Yer Adları

3.2.22.1. Benzetmeye Dayalı (Metaforik) Yer Adları

1) Altındere (Gündoğan, Cumhuriyet, Osmanağa) Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Altındere, Beğnevid yer adı ile de geçmektedir. Bölge bir Karadeniz göçmeni yerleşim birimidir. Beynevit'in Eskikonak ve Yenikonak Mahallelerinin birleştirilmesiyle kurulmuş yeni belediyedir. Yakınlarında Altındere Cumhuriyet ve Altındere Gündoğan gibi yerleşim alanlarını bulundurmaktadır. Kaynak kişi bu yerlerin yer adı kaynağı hususunda, bin dokuz yüz yetmiş ikide burası Altındere Belediyesi oldu, ondan önceki ismi Beynevit'ti. Bu bölge, Kafkasya'dan göçme insanların, manav ve yörüklerin bulunduğu bir bölgeydi. Bölge yer adını abaza beyi Nevit Bey'den almaydı. Bu kısım yer adı tasnifi maddeleri içerisinde “Unvanlarla Oluşturulan Yer Adları” maddesine eklenebilir niteliktedir. Daha sora üç mahalleye ayrıldı; Osmanağa Mahallesi, Cumhuriyet Mahallesi, Gündoğan Mahallesi olmak üzere. Gündoğan Mahallesi, Keramali Dağından ilk ışık buraya vurduğu için ismini Gündoğan olarak koymuşlar.

Kaynak kişiden bu noktada derlenen bilgi yer adı tasnifi çalışmasında “Coğrafi Terim ve Coğrafi Terim Niteliğindeki Sözcüklerle Kurulan Yer Adları” genel maddesi içerisinde bir alt başlık olan “Yerin Coğrafi Konumuna Bağlı Yer Adları” içerisinde de belirtilebilir niteliktedir. Altındere ismini de yine bin dokuz yüz altmışlı yıllarda böyle büyük bir sel oluyor, Altındere de o daha önceden yine eski gayri müslim evleri denilen bir yerleşim bölgesi vardı, ondan sonra bu Keramali Dağları'nın eteklerinde bir yerleşim yerinde söylenenlere göre değirmenin orada bir küp çıkmış meydana. Bu küp, dereye dalmış ve bizim büyüklerimizden hep dinledik o dönemde dereye altın buldular, aradılar hergün altın aramaya gittiler ismini de oradan Altındere aldı. Kaynak kişinin bu kısımda vermiş olduğu bilgiler ışığında yer adı tasnifi denemesinde “Gerçekleşmiş Bir Olaya Bağlı Olarak Oluşan Yer Adları” maddesine eklenebilir.

Osmanağa Mahallesi, Karadeniz Trabzon'nun Tonya, Akçabat daha çok ama yüzde yetmiş sekseni Tonya'dan gelen insanlardan kurulu bir yerdir. Hâlâ da oranın yerleşik

düzeni, demografik yapısı kendilerine has Trabzon'da, Tonya'da nasıl yaşıyorlarsa burada da aynı dili, aynı şiveyi, aynı ağızı kullanacak şekilde devam ediyorlar. Bin dokuz yüz yetmiş ikide Belediye olduğu zaman Yelda Koç ilk belediye başkanımızdı ama onun da babasının ismi Osmanağa' idi o mahalleyi de o yüzden Osmanağa koydula yani kendi babasının ismini koymuş. Bu kısımda kaynak kişinin vermiş olduğu bilgilere dayanarak yer adı tasnifi denemesinde “Kişi Adlılar” genel başlığı altında bulunan “Cinsiyet Unsuruna Bağlılık” maddesi içerisinde de “Erkek Adları İle İlgili Yer Adları” alt maddesi kısmına eklenebilir. Cumhuriyet ise yani Türk tarihiyle özdeşleşmiş Cumhuriyet Caddesi, Cumhuriyet Sokağı, Cumhuriyet Mahallesi her yerde olduğu gibi bizde de var yer adı işte bu tarihî olayla ilgili koyulmuş. Ebediyete kadar yaşayacak olan Cumhuriyetimiz kutlu olsun ismi de güzel, o da öyle bir yer adıdır işte şeklinde oldukça bonkör bilgilendirmelerde bulunabilmiştir (K. K. 48). Kaynak kişinin vermiş olduğu bu son yer adı bilgisine dayanarak bu kısım yer adı tasnifi denemesinde “Gerçekleşmiş Bir Olaya Bağlı Olarak Oluşan Yer Adları” maddesine eklenebilir.

2) Akarca Mahallesi

Sakarya'nın Söğütü ilçesine bağlı olan Akarca, İcariye şeklinde de görülebilir. Bölge, Karadeniz göçmeni yerleşim alanıdır. Yakınlarında Akgöl, Göktepe ve Rüstemler gibi yerleşim alanlarını bulundurmaktadır. Kaynak kişi Akarca'nın yer adı ile ilgili, eski zamanlarda tam ortasından su geçiyordu bizim köyümüzün. Akarçay Akarçay şeklinde söylene söylene köyünüzün ismi zamanla Akarca olmuştur. Şu anda da bu dere 2 tane büyük ormanın içerisinde akmaya devam ediyor, etrafında ormanlık alan çok. Şu an hâlâ var olsa da bu dere eskisi gibi gür ve canlı bir şekilde akmaya devam etmiyor, yavaş yavaş kurumaya başladı artık şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 335).

3.2.22.2. Coğrafi Nesnenin Dış Görünümü İle İlgili Yer Adları

1) Çukurahmediye Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Çukurahmediye hakkında bir veriye ulaşılamamakla birlikte kaynak kişi ile birlikte yapılan görüşmede bölgenin yer adı hususunda kaynak kişi, bölge daha önceden çukur bir yermiş, Ahmet ise orada önceden yaşayan sevilen biriymiş onun adını koymuşlar yer adı olarak şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 11).

2) Çakmaklı Mahallesi

Sakarya'nın Kocaali ilçesine bağlı olan Çakmaklı, Hemşinli yerleşim alanı olma özelliği göstermektedir. Hopa Hemşinli yerleşimidir. Doğusunda Aktaş ve batısında ise Karadere yerleşim birimlerini bulundurmaktadır. Kaynak kişi Çakmaklı'nın yer adı hakkında, köyümüzde bir dere bulunmaktadır. Bu derenin çevresinde çok fazla çakmak taşı bulunmaktadır, bunun için köyümüzün ismi de bu çakmak taşlarından gelmektedir. Şimdi de tabii yine derenin etrafı taş dolu şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 279).

3) Yazılı (Ekinli) Mahallesi

Sakarya'nın Erenler ilçesine bağlı olan Yazılı, Çarka Samiye adı ve Selamiye adı ile de geçmektedir. Ekinli ve Çeşmebaşı gibi yerler bölgeye yakın olan yerleşim birimlerine örnek olarak verilebilir. Yazı aynı zamanda halk ağzında ova anlamında kullanılan bir kelime olup bu özelliği yer adını tasnif içerisinde bulunan “Coğrafi Nesnelerin Görünümüne ve Yapısına Bağlı Yer Adları” genel başlığı altında bulunan “Coğrafi Nesnenin Dış Görünümü ile İlgili Yer Adları” alt başlığı içerisine dâhil edilmiştir. Bununla birlikte kaynak kişiden derlenen bilgilere göre de bölge adı tasnif içerisinde bulunan değirmen konusu düşünüldüğünde “Yapı Adlarına Bağlı Yer Adları” maddesine, öte taraftan çark konusu ile de yine tasnif içerisinde bulunan “Eşyalarla İlgili Yer Adları” maddesine eklenebilme özelliğine sahip olduğu söylenebilir.

Kaynak kişi Yazılı'nın yer adı kaynağı hakkında, eski ismi Yazılı değildir, daha önce orası Çarkasami'dir. Çarkasamiye, benim yaşadığım yer, Çarkalütfüye –Ekinli- olan yer zaten bitişikti, daha önce berabermişler bu iki yerler. Orada bir çark varmış, çark değirmeni, çarka çarka gidiyoruz derken isim kalmış Çarka. Bir de o köyleri kuran yaşlı bi amcanın da iki tane kızı varmış. Bu kızlardan biri Saniye'ymiş, biri Lütfüye'ymiş bundan dolayı bir tarafı Çarkasaniye yapmışlar, diğer tarafı da Çarkalütfüye. Yazılı daha bir sonradan olmuş, devlet gelmiş bir araya koymuş, onun bir anlamı yok eski ismi Çarkasamiye Yazılı'nın. Çarkalütfüye, Ekinli köyü. Samiyenin manası, orada bir çark varmış, oradan bir yol geçiyormuş, yoldan da değirmene giderlermiş. Aşağıki ova köyleri çarka gidiyoruz, çarka gidiyoruz derken de Çarka ismi kalmış şeklinde açıklamalarda bulunabilmiştir (K. K. 112).

4) Yeşilyurt Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Yeşilyurt, Kurtköy olarak da geçmektedir. Bölge bir Laz yerleşim alanıdır. Bölgenin 1996'da yerel talep üzerine Kurtköy olan adı Yeşilyurt olarak değiştirilmiştir. Yakınlarında Bileciler, Turnadere ve İlyaslar gibi yerleşim alanlarını bulundurmaktadır. Kaynak kişi Yeşilyurt'un yer adı hususunda, buranın insanları Karadeniz bölgesinden geldiği için köyün adı Yeşilyurt. Göç ettikleri yerin adını gelince buraya da vermişler. Bu kısımda yer adı tasnifi denemesinde "Göç Mefhumu İle İlgili Yer Adları" maddesine eklenebilir niteliktedir. Bölge bin dokuz yüz doksan üç yıllarında kuruldu ayrıca etrafı da oldukça yeşillik, dağlık, dağlık doğal kanallar Sakarya Nehri, Mudurnu Nehri'nin ortasında kalmaktadır şeklinde bilgilendirmelerde bulunmuştur (K. K. 46).

5) Sekiharman Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Sekiharman'ın yakınlarında Halidiye, Hisarlık ve Duraklar gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Sekiharman'ın yer adı kaynağı hakkında, daha öncesinde burada yaşayan 8 Yörük varmış ve bu 8 Yörük insanı da ürünlerini kurutmak için harman yapıyorlarmış. Bu kısımda kaynak kişinin vermiş olduğu bilgilerin yönlendirmesi ile yer adı tasnifi denemesinde "Sayı Adları İle Kurulan Yer Adları" maddesine eklenebilir. Daha sonrasında bizim köyümüzün ismi de böylelikle bu şekilde kalmış Sekiharman olarak verilmiş şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 164).

6) Yeşilvadi – Yeşilyurt - Yeşilköy – Yeşilova Mahalleleri

Sakarya'nın Hendek, Karasu, Kaynarca ilçelerine bağlı olan bölgenin yakınlarında Harmantape, Yeşilyayla gibi yerleşim alanları mevcuttur. Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Yeşilyurt daha önceleri Kurtköy adı ile bilinmektedir. Bölgenin yakınlarında Kocaahmetler, Çobanyatak ve Sivritepe gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi bu iki yerleşim alanı yer adı kaynağı hakkında, buralar hep aslında adı üstünde çok ormanlık yerlerdir yemyeşil olduğu için bu isim verilmiştir tabii eskisi gibi orman kalmasa da yine de şimdi bile yeşilliği boldur şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 362).

7) Yuvalak Mahallesi

Sakarya'nın Akayazı ilçesine bağlı olan Yuvalak'ın girişinde bulunan bataklıkta kuşlar sürüler halinde yuvalanırlar ve orada yaşarmışlar. Buraya o zamanlarda insanlar yuvalık derlermiş. Zamanla insanların şivesiyle orantılı olmalıdır ki bölgenin adı yuvalık yerine Yuvalak olarak söylenmeye başlanmıştır. Mezarlıkta bulunan osmanlılar zamanında yapılan sarıklı mezar taşlarının bulunması yerleşkenin geçmişinin osmanlılar zamanına dayandırılabilceğinin göstergesidir. Köyün kabak tatlısı, tarhana çorbası, patates yemekleri, keşkek, cevizli tavuk, sütlaç, sütlü üzüm tatlısı, incir uyuşturması tatlısı, baklavaları meşhurdur (<https://www.koylerim.com>, Erişim Tarihi: 14. 09. 2021, 12: 00).

Kaynak kişi Yuvalak'ın yer adı ile ilgili, yer adının bir kaç anlamı var birincisi, köy daha önce yuvarlak şeklindeymiş işte yuvarlak denmiş sonradan Manavların dilinde. Manavlar hani akşama ağşam derler, elmaya alma falan derler ya onun gibi Yuvalak, yuvarlak değil de Yuvalak Yuvalak derken Yuvalak o şekilde kalmış diye söylendi. Bir ikincisi, yuvalık diye bir yer varmış, yani bu kuşların daha ziyade balıkçı kuşlarının yuva yaptığı bir yer işte ondan yuvalık yuvalık derken Yuvalak olmuş daha sonra iki tane kaynağı şeklinde bilgilendirmelerde bulunarak kitabî bilgileri desteklemiştir (K. K. 82).

8) Uzunalan Mahallesi

Sakarya'nın Kaynarca ilçesine bağlı olan Uzunalan'ın yakınlarında İmamlar, Cebek ve Gürpınar gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Uzunalan'ın yer adı hususunda, bizim köyümüzün ismi, köyün alanları sınırları çok uzun, geniş olduğu için bu şekilde koyulmuştur. Burası, eskiden divan köyüydü, zamanında buraya bağlı İmamlar; Gürpınar, Cebek, Kabaköy, Abdurrahmanlar şu anki Hacıahmet, Dokuzoluk bunların hepsini kapsadığı için bu ismi vermişler. Ziahmet adı da muhtarlık nerede kaldıysa divanlar zamanında orası olarak anılıyor en son muhtarlık Abdurrahmanlarda kaldığı için şu anda mesela Ziahmet olarak orası anılıyor şeklinde ilginç bilgilendirmelerde bulunmuştur (K. K. 270).

9) Bakacak Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Bakacak, Gübrelik Hayriye adı ile de geçmektedir. Köy halkı bölgeye, Ordu/Mesudiye'den 1880'li yıllarda gelmiştir. Yakınlarında Çamlıca, Kurtuluş ve Kızanlık gibi yerleşim alanlarını bulundurmaktadır. Kaynak kişi Bakacak'ın yer adı hakkında, burası çok yüksek bir yerdir ve yukarıdan aşağı

her yeri bakarak görebildikleri için bu ismi vermişler. Bizim buradan baktığın zaman Sapanca Gölüne kadar görebilirsin şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (K. K. 170). Sakarya'nın Pamukova ilçesine de Bakacak adında bağlı bulunan bir yerleşim birimi daha mevcuttur. Bu yerleşim biriminin yer adı kaynağı hususunda herhangi bir derleme verisine ulaşamamıştır.

10) Kertil Mahallesi

Sakarya'nın Kaynarca ilçesine bağlı olan Kertil'in yer adı kaynağı hususunda, kertil kelimesi “1. Geçit, boğaz. 2. İnişli yokuşlu yol.” anlamlarına gelmektedir (<https://sozce.com>, Erişim Tarihi: 14. 01. 2022, 10: 33).

11) Taşağıl Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Taşağıl'ın yakınlarında Mansurlar, Güvençler ve Boztepe gibi yerleşim birimleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Taşağıl'ın yer adı ile ilgili, üç dört tane köy Taşağıl diye geçiyormuş ama Taşağıl olduğunu daha biz büyükşehir olduktan sonra öğrendik. Kayabaşıydı bizim köyümüzün ismi. Benim babam yirmi beş sene muhtarlık yaptı Kayabaşı olarak, büyükşehire geçince Taşağıl oldu. Bölgede kayalıklar da var ama öyle çok da bir kayalık değil. Şimdi de referanduma gidip de tekrar Kayabaşı yapmak istiyoruz şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 75).

12) Kayalarmemduhiye Mahallesi

Sakarya'nın Erenler ilçesine bağlı olan Kayalarmemduhiye'nin yer adı hususunda etraflıca bir bilgiye ulaşamamıştır. Bununla birlikte memduhiye kelimesinin anlamı “methedilmiş, övülmüş olandır.” Ayrıca tarih içerisinde Osmanlı'da II. Mahmud'un (1808-39) ölümünden kısa süre önce, 20 aylık bir para olarak kullanılmaktadır. 1839'da, yeni tahta çıkan Abdülmecid adına yeni Memduhiyeler basılmıştır. 1844'te Mecidiyelerin çıkarılmasının ardından para birimi özelliğini ise artık kaybetmiştir (<https://www.bilgimnette.com>, Erişim Tarihi: 03, 01, 2022, 11: 08).

13) Taşyatak Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Taşyatak'ın yakınlarında Ballıkaya, Hanyatak ve Boztepe gibi yerleşim alanlarını bulundurmaktadır. Kaynak kişi Taşyatak'ın yer adı ile ilgili, Taşyatak buranın kurucusu benim dedemin babasıdır, onlar buraya gelmiş bir taşın altında kalmışlar ilk gece etrafta hiçbir şey yokken işte oradan Taşyatak adı kalmış. Yani

taşın altında kaldığı için, üzerinde bir taş oda gibi bir yer şeklinde düşünülebilir. Bölgenin kurucusu benim dedem, Ömer Efendi derdiler ona yaşayamadı ama şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 76).

14) Taşoluk Mahallesi

Sakarya'nın Kaynarca ilçesine bağlı olan Taşoluk'un Kuzeyinde Okçular, Güneyinde ise Kışla yerleşim alanlarını bulundurmaktadır. Kaynak kişi Taşoluk'un, bizim köyümüz Coğrafi olarak çok fazla taştan oluşuyor, burası hep taşlık bir yer. Oluk da orada taşlar arasında oluşan mağaralar var oradan geliyor şeklinde yer adı kaynağı hususunda açıklamada bulunabilmiştir (K. K. 268). Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı da bir Taşoluk yerleşim alanı mevcuttur. Bu bağlamda bu bölgenin yer adı hususunda etraflıca bir bilgiye ulaşılamamakla birlikte Kaynarca ilçesine bağlı olan Taşoluk hakkında ulaşılan bilgilere benzerlik gösterebilir.

15) Akçukur Mahallesi

Sakarya'nın Ferizli ilçesine bağlı olan Akçukur, Rumeli göçmeni (Pomak) yerleşim alanı olarak görülebilir. Bulgaristandaki Trnovo şehri civarlarından gelmişlerdir. Bölgenin yakınlarında Değirmencik, Damlık ve Hasanfakı gibi yerleşim birimleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Akçukur'un yer adı hakkında, bölge çukurlu bir yer yani yüzde sekseni çukur bir yer olduğu için bu yer adını vermeyi uygun görmüşler. Evlerin yerleşim yerleri genelde öyle çukur bir alanda bulunuyor şeklinde açıklama yapmıştır (K. K. 115).

16) Kızılkaya Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Kızılkaya, Lazköyü olarak da geçmektedir. Bölge, Laz yerleşim yeridir. Daha eski asırlarda Rum yerleşimi alanlarının olduğu da rivâyet edilir. Yakınlarında, Kayıkbaşı, Kaşıkcılar ve Yukarı Bağlarbaşı yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Kızılkaya'nın yer adı hakkında, bizim yaylada yani eski Kızılkaya'da 100 metre kadar yukarıda kaya resmi var, Kızılkaya resmi. Kızılkaya'nın ismi oradan geliyor. Yani gerçekten burada kızıl bir kaya var şu anda da hâlâ bu kaya burada mevcut, köyümüzün ismini bu Kaya'dan koymuşlar şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 152).

Görsel 11: Kızılkaya'nın Bugünkü Görünümü

Kaynak: 152. kaynak kişi tarafından oluşturulmuştur.

17) Akova Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Akova, Nüzhetiye şeklinde de geçmektedir. Bölgenin eski adı da Tatarköyü / Tatarlar şeklindedir. Bölgede Laz yerleşim birimleri sıklıkla görülebilir. Eski köy listelerinde görülen Oskioğlu Tatarlar köyü bu mahalle yakınında olmalıdır. Nüzhetiye-Tatarköy (Tatarlar) denilen yer aslında şimdiki Çiftlik Mahallesini de kapsayan Akova olarak bilinen yerin adıdır. Yakınlarında Çiftlik, Büyükdere ve Lütfiyeköşk yerleşim alanlarını bulundurmaktadır. Kaynak kişi Akova'nın yer adı ile ilgili, bölgede önemli ovalardan 2 tanesi; biri Balıklıovası, biri de Akovadır. Akova, zamanında Adapazarı'na kadar ulaşıyormuş, bizim köyümüz de bu ovanın isminden ismini almış. Burası düz ovalık bir yer, temiz de bir yerdir şeklinde açıklamalarda bulunmayı uygun bulmuştur (K. K. 185).

18) Taşlıgeçit Mahallesi

Sakarya'nın Karasu ilçesine bağlı olan Taşlıgeçit, Taşlıgeçit / Muhacirköyü şeklinde de görülebilir. Bölge, Rum Ortodoks yerleşimi birimidir. Yakınlarında, Büyük Yanık, Uzundüz ve Camitepe gibi yerleşim alanlarını görmek mümkün olabilir. Kaynak kişi Taşlıgeçit'in yer adı kaynağı hususunda, bizim köyümüzün ismi çok eskiden gelmektedir. Burada yol yoktu, büyüklerimiz derelerden taşları dizmişler yol kenarlarına, yollar çok fazla çamur olduğu için böyle bir önlem almışlar. Daha sonra, zamanla oradan insanlar

gelirken giderken... Nereden geliyorsun? Diye sorduklarında Taşlıgeçit'ten geliyorum demişler. Böyle diye diye ismi de bu şekilde kalmış şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 246).

19) Uzuncaorman Mahalleleri

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Uzuncaorman'ın yer adı Abhazca Tapsaa şeklinde geçmektedir. Bölge Kafkaslardan göçen halk ile dolu olsa da artık Karadeniz göçmen halkı da içerisinde bulundurmaktadır. Bölgenin yakınlarında Sakarya 2. O.S.B bulunmakla birlikte Servetiye, Hamitli ve Yayalar diğer yerleşim alanlarına örnek gösterilebilir. Kaynak kişi Uzuncaorman'ın yer adı kökeni için, orasının adında da köylünün uzunca ormanı varmış yani oralar da yeşillikmiş ondan dolayı bu ismi vermişlerdir şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 362). Bu bağlamda düşünüldüğünde yer adı içerisinde bulunan orman ve kayanak kişisinden derlenen coğrafi özellikler neticesinde bu yer adı tasnif içerisinde belirtilmiş olan “Bitki Adlarına (Fitotoponimler) Bağlı Yer Adları” maddesi içerisine da dâhil edilebilir.

20) Boğazköy (Doğançay) Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Boğazköy, Kafkas göçmeni / Gürcü (Abhaz) yerleşim birimidir. Bölgenin kuruluşu 1868 iken 1890'larda Gürcü ve Lazlar da eklendi. Yakınlarında, Kışlaçay, Çınardibi ve Karaçam gibi yerleşim birimleri mevcuttur. Yine Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Doğançay'ın Abhazca yer adı Arinaa'dır. Bölge, kısmen Kafkas göçmeni (Abhaz) yerleşim alanıdır. Yakınlarında, Balaban ve Karaçam gibi yerleşim yerlerini görmek mümkün olabilir. Kaynak kişi bu iki bölgenin yer adı hususunda, bizim köyün neredeyse iki yüz yıllık tarihi var. Şahinbey köyü olarak kurulmuş köyümüz ama burası Geyve'nin boğazının başladığı yer. Karasu'nun karşısı ve boğaz olduğu için daha önce de Boğaz. Şahinbey köyünden sonra ama bizden daha bir yüz yıl önceki büyüklerimiz ismini Boğazköy olarak değiştirmişler, Boğazköy olmasının sebebi o. Geyve boğazı ve devamlı kışın çok şiddetli rüzgarların esmesinden dolayı Boğazköy isminin konulduğu biliniyor. Boğaz deyince tabii bütün Karaçam'dan, Geyve'nin içine kadar olan yerler boğaz olarak geçiyor. Geyve boğazı o köylerin hepsi aşağı yukarı bizim iklime sahiptir. Bizden sonra Doğançay var, onun tarihçesi de orası eski bir nahiyedir çay ve doğançay olmuştur. Doğançay'da büyük bir dere var, doğan yani güneşin doğduğu taraftan çay geldiği için Doğançay yapılmış. Eskiden trenler falan

duruyordu çok eskiden oralarda ama şimdi yok şeklinde bilgilendirmelerde bulunmayı uygun bulmuştur (K. K. 86). Kaynak kişinin vermiş olduğu son bilgilendirmede yerin konumu da oldukça önemli olduğu için yer adı tasnifi denemesinde “Coğrafi Terim ve Coğrafi Terim Niteliğinde Sözcüklerle Kurulan Yer Adları” genel başlığı altında bulunan “Yerin Coğrafi Konumuna Bağlı Yer Adları” maddesine eklenebilir.

21) Harmantepe Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Harmantepe, Kafkas göçmeni (Abhaz) yerleşim birimidir. Ferizli ile Harmantepe civarında orman içerisinde Rum hisarlarının kalıntıları günümüzde de mevcudiyetini sürdürmektedir. Yakınlarında, Doğusunda Küçük Söğütlü ve Batısında da İkizce Müslim yerleşimlerini görmek mümkündür. Kaynak kişi, Harmantepe Mahallesi'nin ismi şu şekilde, öncelikle ilk köyü kuran benim dedem Kafkasya'dan gediği zaman Harmantepe'ye ilk yerleşenlerden birisidir. Burada tepelik yerleşim bölgeleri var, üç tane böyle yüksek mahalle var. Bir tane düz bir mahalle var, bizim olduğumuz bölgede harmanlık vardı, böyle bütün köyün altı yedi haneymiş tabii o zaman. Bizim oturduğumuz yerde düzlük bir yer varmış harmanlarını orada yapıyorlarmış atlarla öküzlerle falan yapıyordu bu tür şeyler, ismi de oradan alıntı şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 19).

22) Yaylak Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Yaylak'ın yer adı kaynağı hususunda, “Orhon yazıtlarından başlayarak eski Türkçe metinlerde geçen kışlak kış mevsiminin, yaylak ise yaz mevsiminin geçirildiği yer anlamına gelir.” (<https://islamansiklopedisi.org.tr>, Erişim Tarihi: 03. 01. 2022, 11: 37)

23) Batakköy Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Batakköy'ün yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, yaşlılardan duyduğuma göre bu bölge eskiden çok bataklıkmiş ismi oradan geliyor sonradan tabii bataklık Mudurnu Nehri de biraz düşünce oradan çakıl getirdiler de ondan sonra böyle düzeldi yoksa çok çamur olduğunu söylüyorlardı. Şu anda bataklık bir alan yok çok şükür, olan yerler de kurudu zaten. Mudurnu Nehri de biraz daha düştüğü için rahatlık var artık. Buranın eski yerleşimi Kafkas kökenli yani Çerkez. Mahalle olduktan sonra tabii Karadenizli de oldu, karıştı yani zamanla şeklinde açıklama yapmıştır (K. K. 50).

24) Şirinevler Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Şirinevler'in yer adı hususunda kaynak kişi, bölgenin Mithatpaşa Mahallesi'nden ayrılmış olduğunu, özellikle göçmenlerin yaşadığı, eski adıyla göçmen evleri şirin bir yer olarak görüldüğü için Şirinevler diye konmuş ismi şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 39).

25) Kuru (Saray- Durak) Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Kuru, Korudivanı olarak geçmektedir. Koruderesi şeklinde de görülebilir. Dedeyeri, Duraklar, Saray ve de Yayalar köyleri buraya bağlıdır. Yakınlarında, Yayalar, Duraklar ve Bağcağı gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Diğer iki bölge için herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Kaynak kişi bu bölgelerin yer adı kaynağı hakkında, burası 5 parça hep ayrı ayrı mahalleleri var. Mesela Kuru var, Yahyalar var, Duraklar var, Saray var, Deliyeri var. Bizim köyümüzün girişinde mezarlık bir alan var, orada çok güzel meşelik ağaçları bulunuyor, çok ağaçlık bir yer olduğu için bu ismi vermişler. Mesela, Saray Mahallesi'nde de orada yer altında bir saray olduğunu söylediklerini duyuyorum. Bizimki de böyle ağaçlardan alınma. Mesela, Durak da bunların tam orta yerinde bulunuyor, onun için bu ismi almış olabilir şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (K. K. 154). Kaynak kişi tarafından en son kısımda bahsedilen yer adı kaynağı için oluşturulmaya çalışılan yer adı kaynağı tasnif çalışmasında bu kısım "Yerin Orta Konumuna Bağlı Yer Adları" alt maddesine de dâhil edilebilir.

26) Örencik Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Örencik'in yakınlarında Kayıkbaşı, Kızılkaya ve Kaşıkçılar gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Örencik'in yer adı kaynağı hakkında, bizim atalarımız çok eskiden buraya geldiklerinde bu yeri çok güzel bulmuşlar ve bunun üzerine biz buraya geldiğimizden beri yaşamayı öğrendik demişler, sonradan öğrendik demelerinden burasının ismi Örencik olarak kalmıştır şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 158).

27) Kayacık Mahallesi

Sakarya'nın Kaynarca ilçesine bağlı olan Kayacık'ın yakınlarında, Kulaklı, Karamanlar ve Topçu gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Kayacık'ın yer adı kaynağı

ile ilgili olarak, burada Kayacık adında eski bir rampa yol var, o yoldan verilmiş bizim köyümüzün ismi de o zamanlar orası çok yüksek bir yermiş şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 260).

28) Yanık Mahallesi

Sakarya'nın Sapanca ilçesine bağlı olan Yanık, 1920 Murat Papşu'nun Anadolu'da Çerkes Yerleşimlerinin Adları adlı eserinde ise yer adı Hunca Hable şeklinde görülebilir. Yanık / Şarkıye isimlendirmesi de mevcuttur. Bölge, Kafkas göçmeni yerleşim alanıdır. 1870'li yıllarda Soçi havalisinden gelen Ubıhlar tarafından kuruldu. Kurucusu ise Hunca Mustafa Bey'dir. Bölgede yaşayanlar hâlâ Çerkez olup, aktif olarak Çerkezçe konuşabiliyorlar. Yanık ile Manyas'a bağlı Hacıosman yerleşimlerinin her ikisi de Soçi havalisinden göç eden (Çerkes) Hunca sülalesi tarafından ve aynı adla kurulmuştur. Bu ad muhtemelen Soçi havalisinde göçten önce yaşadıkları yerleşimin adıdır. Bölgenin yakınlarında ise Maşukiye ve Kurtköy Yavuzselim yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Yanık'ın yer adı kaynağı ile ilgili olarak, çok anlatılar var, çok eskilerden yaşlılar bize anlatıyordu zamanında burada büyük bir yangın çıkmış, ondan beri bu isimde kalmış. Yaşlıların söylediklerine göre burası çok eski bir köymüş. Eskiden, Yunanlar zamanında burayı yakmışlar. Buranın halkı, daha çok Çerkez kökenlidir. Çerkez, Gürcü sonradan Lazlar da gelmiş. Bu hikâye çok eski 150 - 160 senelik mazisi var şeklinde açıklama yapmıştır (K. K. 325).

29) Yanıksayvant – Aktaş – Kocaali – Küplük Bölgeleri

Sakarya'nın Kocaali ilçesine bağlı olan Yanıksayvant, Yanıksayvant (Türkçe sayvand “gölgelik, barınak”) şeklindedir. Bölge bir Karadeniz göçmeni yerleşim birimidir. Bölgenin yakınlarında ise Yalpankaya ve Yeşiltepe gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Yine Sakarya'nın Kocaali ilçesine bağlı olan Aktaş, Rum Ortodoks yerleşim alanıdır. Şimdi Rumeli göçmeni (Boşnak) yerleşim alanlarını da görmek mümkün olabilir. Bölgeye Novipazar'dan göçmüş Boşnaklar yerleşmiştir. Bölgenin yakınlarında ise Karatoprak ve Çakmaklı gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Yine Sakarya'nın Kocaali ilçesine bağlı olan Küplük, Rumeli göçmeni (Boşnak) yerleşim alanlarını içerisinde bulundurmaktadır. Bölgenin yakınlarında ise Yanıksayvant, Yalpankaya ve Aktaş gibi yerleşim alanları vardır. Kaynak kişi bu bölgelerin yer adı hususunda, burada eskiden bir sayvant varmış o yanmış tabii yanınca da ismi Yanıksayvant olarak kalmış. Yani, çadırdan

kalanlar varmış burada eskiden, onlar yanınca ismi de öyle kaldı. Mesela, Kocaali’de de kocaman bir tane ihtiyar bir Ali varmış oranın da ismi o insandan kalmış. Mesela çoğu şeyler de öyledir, mesela Küplük diye bir yer de var, eskiden çok Ermeniler yaşamış orada onların bıraktıkları küpler varmış çok ismi de öyle kalmış. Aktaş diye de bir yer var, orada da ak bir taş çıkıyormuş topraktan ismi de böyle kalmış işte şeklinde kaynak kişi etraflıca bir açıklama yapabilmıştır (K. K. 295).

30) Yalpankaya Mahallesi

Sakarya’nın Kocaali ilçesine bağlı olan Yalpankaya, Karadeniz göçmeni yerleşim alanıdır. Köye ilk gelenlerin Ordu (Fatsa) ve Giresun (Görece)’den geldikleri bilinmektedir. Bölgenin yakınlarında ise Büyükmelen, Karatoprak ve Harmankaya gibi yerleşim birimleri görülebilir. Kaynak kişi Yalpankaya’nın yer adı kaynağı hakkında, buranın giriş yolları eskiden kayalık olduğu için bu isimde kalmış ama köyün yolları artık öyle kayalık değil, kalmadı artık o şekilde düzelttiler şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 294).

31) Mağara Mahallesi

Sakarya’nın Söğütli ilçesine bağlı olan Mağara, Kafkas göçmeni yerleşim birimi arasında gösterilebilir. Kısmen Rumeli göçmeni yerleşimleri de görülebilir. Bölgenin yakınlarında ise Kocatöngel, Karateke ve Aktefek gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Mağara’nın yer adı hususunda, bizim köyümüzün ismi burada mağaralar var gerçekten de o mağaraların isminden geliyor şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 342).

3.2.22.3. Coğrafi Nesnenin Yapısı İle İlgili Yer Adları

1) Kayrancık Mahallesi

Sakarya’nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Kayrancık, Manav yerleşim bölgesi olarak gösterilebilir. Kocaeli ili Akmeşe bucağına bağlı Resullüdivanı köyünü oluşturan 6 mahalleden Dereköy ve Kayrancık mahalleleri 1942’de köyden ayrılıp Kayrancık adıyla müstakil köy yapılmıştır. Bölgenin yakınlarında Acıelmalık, Örentepe ve Nasuhlar gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Kayrancık’ın yer adı kaynağı hakkında, bölgenin yer adı toprağımızdan geliyor. Kayran toprağı olduğu için, bu toprak verimli bir toprak değil ama killi bir toprak yani kayran dediğimiz bir topraktır şeklinde bilgilendirmede bulunmayı uygun görmüştür (K. K. 30).

2) Yassıgeçit Mahallesi

Sakarya'nın Karasu ilçesine bağlı olan Yassıgeçit, Rum Ortodoks yerleşim yeridir. Bölgenin nüfusu Karadeniz muhaciri Rumlar idi. Bölgenin yakınlarında ise çeşitli Ermeni köyleri bulunmaktaydı şu anda Subatağı, Ardıçbeli ve Dereköy gibi yerleşim birimlerini görmesk mümkündür. Kaynak kişi Yassıgeçit'in yer adı kaynağı hususunda, biz bu köye gelmeden önce bizim yerimize burada Rumlar yaşıyordu. Bundan çok zaman önce Rumların zamanında da köyün girişinde, köye girerken onları karşılayan yassı bir kaya varmış. O kayanın üzerinden köye girebilmek için bir geçit yol yapmışlar. O kaya da kaygan ve yassıymış işte o kayadan da köy ismini almış. O zamanlardan kalma bir isim şimdi de o kaya duruyor ama içinden artık yol geçiyor şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 249).

Tablo 21: Coğrafi Nesnelerin Görünümüne ve Yapısına Bağlı Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler

1.	Çukurhan (Hendek) Mahallesi
2.	Dikmen (Hendek) Mahallesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.2.23. Maden - Madencilik ve Taş Ocakları İle İlgili Yer Adları

3.2.23.1. Madenlere Bağlı Yer Adları

1) Madenler Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Madenler hakkında bir bilgiye ulaşılammış olsa da kaynak kişi ile yapılan görüşmelerde bölgenin yer adı ile ilgili, maden ocakları varmış bu köyde o yüzden Madenler kalmış yer adı da. Bölgede şimdi de Kuaz var, beyaz bir taş var, normal maden dediğimiz kahverengi taşlarımız var hâlâ şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 66).

2) Bakırlı Mahallesi

Sakarya'nın Ferizli ilçesine bağlı olan Bakırlı'nın yer adı kaynağı Eröz'ün, "Türk Onomastiği Bakımından Adapazarı Yeradları" adlı yazısında bu yerleşim yerinin yer adı kaynağı hususunu köy arazisinin durumu ile ilgili olarak verilen yer adları olmasına bağlamaktadır (116).

3.2.23.1.1. Metal Madenlere Bağlı Yer Adları

1) Gümüşoluk Mahallesi

Sakarya'nın Kocaali ilçesine bağlı olan Gümüşoluk, Bolazar adı ile de geçmektedir. Bölge, Manav yerleşim yeridir. Bölgenin yakınlarında Çobansayvant, Aydoğan ve Ortaköy gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Gümüşoluk'un yer adı kaynağı ile ilgili, buranın ismi önceden Bolozlar'mış. Bol pazardan geliyordu, burada Kocaali yokken merkez varmış ondan geliyor ama bu Gümüşoluk isminin bir anlamı yok şeklinde eski ismin kaynağı hakkında bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 282).

2) Demiraçma Mahallesi

Sakarya'nın Kocaali ilçesine bağlı olan Demiraçma, Gürcü yerleşim birimidir. Bölgenin yakınlarında Melen ve Caferiye gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Demiraçma'nın yer adı kaynağı hususunda, bizim köyümüzün ismini burada bahçelerde findıklıklar açarken karşılaştığımız çok fazla demir parçaları olduğu için verdik şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 280).

3.2.23.1.2. Yakıt Madenlere Bağlı Yer Adları

1) Kömürlük Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Kömürlük, Türk Kömürlük şeklinde de geçmektedir. Bölgenin yakınlarında bulunan yerleşim alanları arasında Çelebiler, Bağlar ve Kurtbey gösterilebilir. Kaynak kişi Kömürlük'ün yer adı kaynağı hakkında, bizim bir on yedi dönümlük orman arazisi var, meşe ormanı, eskiden insanlar meşe kömürü yapıyormuş yani insanlar nereye gidiyorsun kömürlüğe gidiyorum, nereye... kömürlük... Kömür yaptığı için kömürlük kömürlük diye diye Kömürlük ismi kalmış şeklinde açıklama yapmıştır (K. K. 32).

3.2.23.2. Taş Ocakları İle İlgili Yer Adları

1) Taşkısığı Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Taşkısığı, Karadeniz göçmeni yerleşim alanı olma özelliğine sahiptir. Bölgenin yakınlarında ise Göktepe, Akarca ve Akgöl gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Taşkısığı'nın yer adı kaynağı hakkında,

bizim çevremiz taş tepelerinden olduğu için taş ocakları yoğunlukta olduğundan bu isim verilmiştir. İnsanlarımız geçimini çoğunlukla taş ocaklarından sağladığı için çok eski tarihlerden beri Taşkısığı adıyla kalmış. Bölgede Paksan Kireç Fabrikası var ona da hammadde sağlanıyor bu taş ocakları yardımıyla. Kısık konusunda da öyle bir boğaza sıkışmışlık halimiz yok, hemen yanımızda zaten askeriye var, Yedinci Tugay Komutanlığı, onun hemen elli metre yanında dağalgaz ile çalışan elektrik santrali var, hemen yanımızda Kuzey Marmara oto yolu yapan firmanın şantiyesi var, mahallemizin ortasında da Taşkısığı Mahallesi var. Yani gelişmiş bir mahalleyiz okulu, ortaokulu, şehir kadar da olmasa tabii ki gölü vesaire var şeklinde bilgilendirmelerde bulunmuştur (K. K. 40).

3.2.24. Eski – Yeni Gibi Sıfatlar İle Kurulmuş Yer Adları

1) Yenigün Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Yenigün hakkında bir bilgiye ulaşılamasa da yer adı kaynağı ile ilgili kaynak kişi ile birlikte yapılan görüşmede, Yenigün yeni bir kuruluş ilk önce aşağı yukarı yüzyıla dayanıyor tarihi bu bölgenin. Öncesinde Başışler Mahallesi, ondan sonra Başlar, sonra Yenigün oluyor yeni kurulmuş olduğu için şeklinde bilgilere ulaşılmıştır (K. K. 45).

2) Yenice Mahallesi

Sakarya'nın Pamukova ilçesine bağlı olan Yenice yerleşim birimi hakkında bir bilgiye ulaşılamasa da kaynak kişi bölgenin yer adı hususunda, bu köy Macırların olduğu bir mahalledir, buranın ismi de muhtemelen Macırlardan geliyor. Macırlar buraya yeni geldikleri yerin ismini de ona göre vermişler şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 310).

3) Yeniorman Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Yeniorman, Orman Şevkiye yer adı ile de geçmektedir. Bölge, Kafkas göçmeni yerleşim birimidir. Bölgenin yakınlarında Sofular, Yağbasan ve Türkormanköy yerleşimleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Yeniorman'ın yer adı ile ilgili, Yeniorman'ın eski ismi var aslında Orman Şevkiye, eskiden ormanlık bir yermiş ondan dolayı eski ismi Orman Şevkiye. Sonradan burada bir kaç tane köy var. Eskiorman, Türkorman, Kızıcorman işte bunların arasında bizimkini de Yeniorman

olarak değiştirmişler. Aslında düm düz bir yer burası, ne ormanımız var ne ağacımız var, ne orman işlerinden yararlanabiliyoruz hiçbir şey yok şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 80).

4) Bıçkıatik – Eskibiçki Mahalleleri

Sakarya’nın Hendek ilçesine bağlı olan bu bölgeler hakkında bir bilgiye ulaşılamamış olsa da kaynak kişi ile birlikte yer adı kaynağı hakkında yapılan görüşmede, çok eski zamanda bizim dedelerimiz Artvin’den gelme insanlardı. Bu bölgenin yer adı da oradan kalma. Yani eski insanlar oradan göç ettikleri zaman, oradaki yerleşim yerlerinin ismini, burada yerleştikleri yeni yere vermişlerdir. Kaynak kişinin burada belirttiği bilgiden dolayı bu kısım yer adı tasnifi çalışmasında “Göç Mefhumu İle İlgili Yer Adları” maddesine de eklenebilir. Bununla birlikte, eskiden yapılan mesleklerden biri de bıçkıcılıkmiş, bıçkıcılık tahta biçme mesleğidir. Yani, hiçbir elektronik alet olmadan, el gücü ile tahta biçmek demektir. Burada da bu meslek çok olduğu için böyle bir ismin verildiğini söyleyenler de bulunuyor. Ama artık bu mesleği yapan insanlar burada bulunmuyor, her şey çok farklı eski işler öldü. Bu konuda iki rivayet belirttik: Bunlardan birincisi göç ettikleri yerin ismi, diğeri ise orada yapılan mesleklerinden gelmekte ve eski bir yerleşim yeri olduğundan da eski denmiştir şeklinde bilgilendirmelerde bulunmuştur (K. K. 174). Kaynak kişinin ikincil olarak yer adı kaynağı hususunda bahsetmiş olduğu konu ile birlikte yer adı tasnifi içerisinde “Meslek Adlarına Bağlı Yer Adları” maddesine de eklenebilir duruma geçmiştir.

Tablo 22: Eski-Yeni Gibi Sıfatlar İle Kurulmuş Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler

1.	Yenicami (Adapazarı) Mahallesi
2.	Yenidoğan (Adapazarı) Mahallesi
3.	Merkez Yeniköy (Akyazı) Mahallesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.2.25. Aşağı – Yukarı - Karşı Gibi Yön Bildiren İfadeler İle Kurulmuş Yer Adları

1) Aşağıçalıca - Yukarıçalıca Mahalleleri

Sakarya’nın Hendek ilçesine bağlı olan Aşağıçalıca, Çalıca yer adı ile de geçmektedir. Bölge, Rumeli göçmeni yerleşim alanıdır. Bölgenin yakınlarında bulunan yerleşim alanları ise Karatoprak, Halaç ve Yukarıçalıca olarak gösterilebilir. Yine Sakarya’nın Hendek ilçesine bağlı olan Yıkırıçalıca, Çalca Bayır şeklinde geçerken, Çalca olarak da

geçmektedir. Bölge, Manav yerleşim birimidir. Bölgenin yakınlarında Aşağıçalıca, Karatoprek ve Akarca gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi bu 2 bölgenin yer adı kaynağı hususunda, bizim köyümüz çok eski bir köydür. Osmanlı zamanlarında burası çok çalılık bir yermiş. Çalık'tan ismini alıyor. Bizimki bu çalılığın aşağı tarafında kalıyor onun için bu adı almış, bir de Yukarıçalıca diye bir yer var o da yukarısında kalıyor onun için bu isimleri vermişler. Yukarıçalıca biraz tepenin üstünde, biz biraz daha düzde bulunuyoruz. Tabii artık öyle çalılık alan kalmadı her taraf çok temiz ve ekili dikili tarlalık alan oldu şeklinde bilgilendirmelerde bulunmayı uygun görmüştür (K. K. 171).

2) Yukarıhüseyinşeyh Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Yukarıhüseyinşeyh, Gürcü yerleşim birimidir. Bölgenin yakınlarında ise Nuriye, Hisriye ve Esentepe gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Yukarıhüseyinşeyh'in yer adı kaynağı ile ilgili, ben elli senedir bu köydeyim benim bildiğim öyle bir şeyh yok ama bunlar köyün kurucuları, köyün ileri gelenlerinden birisi olduğu için onun ismini köye vermişler. Kendisi de Şeyh sanırım ama burada mezarı yok şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 215).

3) Yukarıdereköy – Aşağıdereköy Mahalleleri

Sakarya'nın Serdivan ilçesine bağlı olan bu her 2 bölge arasından Yukarıdereköy hakkında bir veriye rastlanmamış olsa da Aşağıdereköy, Dere yer adı ile geçerken, Dereköy olarak da görülebilir. Bölgenin yakınlarında Yukarıdereköy, Çubuklu ve Esentepe gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi, burada bir Yukarıdereköy, bir de Aşağıdereköy var. Aşağıdereköy daha aşağıda, çukurluk bir alanda bulunuyor. Biz oranın yukarısında bulunuyoruz, dere Aşağıdereköy içerisinde kaldı, bizim burada deremiz yok. Biz derenin yukarısında kalırız. Biz, tepede yerleşmişiz onlar çukurda, hem onlarda dere de bulunuyor şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 334).

Tablo 23: Aşağı-Yukarı-Karşı Gibi Yön Bilfdiren İfadeler İle Kurulmuş Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler

1.	Karşı (Kocaali) Mahallesi
----	---------------------------

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.2.26. Büyük – Küçük - Eğri Gibi Betimleyici İfadeler İle Kurulmuş Yer Adları

1) Büyükhataplı - Küçükhataplı Mahalleleri

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Büyükhataplı, Hataplı Kebir şeklinde görülebilir. Bölge, Manav yerleşim birimidir. Bölgenin yakınlarında ise Küçükhataplı, Kışla ve Işıklar gibi yerleşimleri görebilmek mümkündür. Sakarya'nın yine Adapazarı ilçesine bağlı olan Küçükhataplı'nın yakınlarında Büyükhataplı, Taşoluk ve Elmalı gibi yerleşimler mevcuttur. Kaynak kişi bu her 2 yerleşim alanının yer adı kaynağı ile ilgili olarak, Hatap yani odunun bol olduğu yer demek istiyor ama yani eskiden odunluk olmuş o zaman ismi Hatap koyulmuş. Küçüğünde ise, bunlar yan yana bulunur ama ikincisinde odun azmış ondan ona Küçükhataplı, bize Büyükhataplı demişler şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 10).

2) Küçücek İstiklâl Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Küçücek İstiklâl'in yer adı kaynağı hususunda Türk milletinin istiklâl için dökmüş olduğu kanları gelecek nesillere de hatırlatmak hasabıyla yer adında yaşatmak istemelerdir. Küçücek adı için de yapılmış olan derlemede elde edilmiş bilgiler bulunmaktadır²⁴.

3) Büyükesence – Küçükesence Mahalleleri

Sakarya'nın Erenler ilçesine bağlı olan Büyükesence, Büyüktersiye yer adı ile de geçmektedir. Tarsós / Tarsía (Yunanca “ökçe, ökçe-ili”) şeklinde bir adlandırmaya da sahiptir. Bölge, Manav yerleşim birimidir. Bölgenin yakınlarında Küçükesence ve Hasanbey yerleşim alanları mevcuttur. Yine Sakarya'nın Erenler ilçesine bağlı olan Küçükesence, Küçüktersiye yer adı ile de geçmektedir. Bölgenin yakınlarında Büyükesence, Budaklar ve Hasanbey gibi yerleşim alanlarını görmek mümkündür. Kaynak kişi yukarıda belirtilen yerleşim alanlarının yer adı kaynağı ile ilgili olarak, eski ismi Tersiyeri'dir. Zamanında, savaşlar zamanında askerlerin atlarının nallarını ters çakmışlar burada oradan kalma bir isim. Böyle yapmalarının sebebi de belli olmasın düşman bulup anlamasın diye şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 96).

²⁴ Bu bilgilere ulaşmak için tasnif içerisinde sınıflandırılmış başlıklardan olan “Küçükkarapürçek - Büyükkarapürçek – Küçücek Mahalleleri” maddesine bakınız.

4) Küçükkarapürçek - Büyükkarapürçek – Küçücek Mahalleleri

Sakarya'nın Karapürçek ilçesine bağlı olan Küçükkarapürçek'in yakınlarında Hocaköy, Kanlıçay ve Çeşmebaşı gibi yerleşimler mevcuttur. Halk içerisinde Sakarya'nın ilçesi olan Karapürçek'in aslında kendisi olan Büyükkarapürçek, Abısafı şeklinde de geçer, Abı Sufi (Türkçe "Sofu suyu") şeklinde bulunabilir. Halk arasında Abısafı (saf su), Alpsofi, hatta Aksofu adları kullanılır.

İlçenin yerli halkı Manav adı verilen halktan oluşmakta iken, çeşitli göç hareketleri sonucunda Kafkasya, Karadeniz, Kuzey Irak ve Balkanlar'dan yerleşimler de olmuştur. Bölgenin yakınlarında Mecidiye, Kanlıçay ve Küçükkarapürçek gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan bu başlığın son bölgesi Küçücek, Gücecek yer adı ile de görülebilir. Küçükgüce şekli de vardır. Bölgenin yakınlarında Bıçkıdere, Karapürçek ve Mecidiye gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi bu alanların yer adı ile ilgili olarak, buraya gelenler üç kardeşlermiş. Bu kardeşlerin; birisi Büyükkarapürçek, birisi Küçükkarapürçek, öbürü de Küçücek adındaymış. Bunların, ortancası Küçücek, en küçükleri ise Küçükkarapürçek adındaymış şeklinde ilginç bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 221).

5) Küçükkışla Mahallesi

Sakarya'nın Kaynarca ilçesine bağlı olan Küçükkışla'nın yakınlarında Abdürrezzak, Hocaoglu ve Doğancı yerleşim alanlarını görebilmek mümkündür. Ayrıca kışla kelimesine bakıldığında ise "Askeri Faaliyetler İle İlgili Yer Adları" maddesinde de gösterilebilir özelliğe sahiptir. Kaynak kişi Küçükkışla'nın yer adı kaynağı hususunda, daha önceden Köçekkışlaymış. Bizim köyümüzün olduğu yerde eskiden küçük küçük koyun kışlaları otlakları varmış, ismi de oradan öyle kalmış şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 263).

Tablo 24: Büyük-Küçük-Eğri Gibi Betimleyici İfadeler İle Kurulmuş Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler

1.	Karşı (Kocaali) Mahallesi
2.	Büyükyanık (Kaynarca) Mahallesi
3.	Küçükkaynarca (Kaynarca) Mahallesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.2.27. Eşyalar İle İlgili Yer Adları

1) Hızır Mahallesi

Sakarya'nın Kocaali ilçesine bağlı olan Hızır hakkında bir veriye rastlanmasa da kaynak kişi ile yapılan görüşme neticesinde bölgenin yer adı ile ilgili olarak, burası Kocaeli'nin ilk yerleşim yeridir. Kocaeli yokken bile ilk burada kalıyorlarmış, orada dere varmış, bir de hızır atölyesi yapmışlar, bir de Değirmen koymuşlar o hızır makinalarından kalma bizim köyümüzün ismi de buradan gelmektedir şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 284).

2) Dibektaş Mahallesi

Sakarya'nın Sapanca ilçesine bağlı olan Dibektaş, Laz yerleşim alanıdır. Bölgenin yakınlarında Yanık ve Mahmudiye gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Dibektaş'ın yer adı hususunda, Dibektaş dediğimiz nesne, taştan oyulmuş ve şekil almıştır. İçinde o zamanlar çavdar, buğday gibi şeylerin ayakla dövüldüğü şey. Bir ayağını öne atıyorsun, bir ayağını geriye atıyorsun öyle öyle çavdar, yulaf gibi şeyleri ayıklamak için olan bir taşı ve o zaman buna da dibektaş denir. Burada da ondan vardı öyle yapılıyordu işler oradan kalma bir isim bizim yöremizin ismi de şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 314).

3) Konacık Mahallesi

Sakarya'nın Karasu ilçesine bağlı olan Konacık'ın yer adı kaynağı hususunda etraflıca bir bilgiye ulaşılamamıştır. Bununla birlikte konu ile ilgili düşünüldüğünde akla ilk gelen fikirden önce kona kelimesi, “Hamur tahtası, sofrası: Konayı getir de yufka açalım. İki elle kavranabilecek kadar olan ot ya da çalı çırpı bağlamı. Yemek tahtası olarak kullanılan hamur tahtası” (<https://nedir.ileilgili.org>, Erişim Tarihi: 13. 01. 2022, 10: 51) anlamlarına gelmektedir.

4) Çubuklu Mahallesi

Sakarya'nın Serdivan ilçesine bağlı olan Çubuklu'nun yer adı kaynağı hususunda, Çubuklu ad: “Yerleşim yaygınlaşmadan önce bölgede uzun kavak ağaçları bulunduğundan ve bunların çubuğa benzemesinden dolayı Çubuklu Mahallesi denmiştir.” (<https://www.koylerim.com>, Erişim Tarihi: 14. 01. 2022, 11: 49)

5) Elperek Mahallesi

Sakarya'nın Pamukova ilçesine bağlı olan Elperek'in yer adı kaynağı hususunda, “Elpelemek: Yün ve pamuk gibi şeyleri kabartmak.”, “Elpeden: Çul ya da çuval yapmakta kullanılan kıl sicim. Yorgan ipliği.” şeklinde farklı anlamlarıyla geçmektedir (<https://nedir.ileilgili.org>, Erişim Tarihi: 17. 01. 2022, 11: 04).

6) Hamitabat Mahallesi

Sakarya'nın Serdivan ilçesine bağlı olan Hamitabat'ın yer adı kaynağı hususunda, “Hami: Koruyucu”, “Hamit: Harman sürerken beygirlere takılan saptan yapılmış boyunduruk. Övülmeye değer. Allah'ın adlarındandır. Hamdeden, şükreden” şeklinde karşımıza çıkmaktadır (<https://nedir.ileilgili.org>, Erişim Tarihi: 17. 01. 2022, 11: 39).

7) İşaret Mahallesi

Sakarya'nın Kaynarca ilçesine bağlı olan İşaret'in yer adı kaynağı hususunda kaynak kişi, Turnalı Köyü kurulduğundan beri orada denizi gösteren bir işaret bulunuyordu, o işareten dolayı bizim köyümüzün ismi de bu şekilde adlandırılmıştır. Daha önceden de Turnalı köyü onun sebebi de orada çok turna kuşu geziyordu ondan orası öyle adlandırılmıştı şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (K. K. 258).

İşaret yerleşim biriminin yer adı kaynağı Turnalı adının kullanılmış olma durumu ile tasnif içerisinde “Hayvan Adlarına (Zootoponimler) Bağlı Yer Adları” genel başlığı içerisinde bulunan “Vahşi Hayvanlarla İlgili Yer Adları” maddesine de dâhil edilebilme özelliğine sahiptir. Bölgenin yer adı bir işaret bir tabela olarak kullanılan eşyanın varlığı dolayısıyla bu başlık içerisine alınabilir.

Tablo 25: Eşyalar İle İlgili Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler

1.	Bayraktar (Adapazarı) Mahallesi
2.	Kancalar (Karasu) Mahallesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.2.28. Gündönümleri İle İlgili Yer Adları

1) Güzlek – Hasanbey Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Güzlek bir Karadeniz göçmeni yerleşim alanıdır. Bölgenin yakınlarında Pazarköy, Merkezzeniköy ve Harunusta gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Yine Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Hasanbey, Kafkas göçmeni

(Abhaz) yerleşim birimidir. Şimdi Karadeniz göçmeni yerleşim bölgelerine de sahip olduğu söylenebilir. Bölgenin yakınlarında Harunusta, Pazarköy ve Güzlek gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi bu alanların yer adı kaynağı hakkında, burası bin dokuz yüz elli sekizde köy oldu, köy olmadan önce Hasanbey Mahallesi. Eskiden köydü şimdi mahalle oranın halkından ayrılma burası. Keramali’de yayla vardı, Keramali’de yazın, yani, sekizinci ay bitti dokuzuncu ayın başında güz ayı dedikleri ayda buraya gelirlerdi, Güzlüktü buranın adı. Sonra bin dokuz yüz elli sekizde muhtarlık olunca Güzlek diye ismini söylediler yine oradan geliyor ismi. Güzün durulan yer, yazın yayla Mart ayının sonunda üç ay yaylada durulur. Kışın da Hasanbey’e iniyormuşlar oradan geliyor adı. Hasanbey’i de şöyle biliyorum orası Abaza köyüymüş çok eskiden, buranın önde gelenlerinden biriymiş bu Hasanbey onun adından geliyor yer adı da şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 61).

3.2.29. İnsan Uzvu ve İnsan Hastalıkları İle İlgili Yer Adları

3.2.29.1. İnsan Uzvu İle İlgili Yer Adları

1) Kulaklı Mahallesi

Sakarya’nın Kaynarca ilçesine bağlı olan Kulaklı’nın yer adı kaynağı ile ilgili kapsamlı bir bilgiye ulaşılamamıştır. Bununla birlikte kulak insanın işitmesini sağlayan duyu organlarından birisini oluşturmaktadır.

3.2.29.2. İnsan Hastalıkları İle İlgili Yer Adları

1) Kabakulak Mahallesi

Sakarya’nın Akyazı ilçesine bağlı olan Kabakulak’ın yer adı hususunda etraflıca bir bilgiye ulaşılamamıştır. Bununla birlikte TDK’de kabakulak kelimesi: “Tükürük bezlerinin, özellikle kulak altı bezlerinin iltihaplanmasıyla beliren bulaşıcı, salgın ve ateşli bir hastalık.” şeklinde ifade edilmektedir.

Tablo 26: İnsan Uzvu ve İnsan Hastalıkları İle İlgili Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler

1.	Kulaklı (Kaynarca) Mahallesi
----	------------------------------

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.2.30. Göç Mefhumuna Bağlı Yer Adları

3.2.30.1. Göç Edilen Yere Eskiden Yaşanılan Bölgenin Yer Adının Verilmiş Olduğu Yer Adları

1) Tuapsalar Mahallesi

Sakarya'nın Erenler ilçesine bağlı olan Tuapsalar hakkında bir veriye erişilememiş olsa da bölgenin yer adı kaynağı ile ilgili kaynak kişi ile yapılan görüşmede kaynak kişi, bizim bölgenin ismi yüz yıl öncesine dayanır. Abhazya'dan gelenler kurmuş, Abaza köyüymüş burası. Onların dedeleri o zamanki yerleşim yerinin ismini göç ettikleri yerin ismi olarak yeniden vermişler. O bölgedeki yerleşim yerlerinin isim de böyleymiş. Bir dönem ismini değiştirdiler ama Erenler'de iki tane Yenimahalle olduğu için tekrar eski ismini verdik şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (K. K. 111).

2) Kızılbayır Mahallesi

Sakarya'nın Karapürçek ilçesine bağlı olan Kızılbayır hakkında kaynaklarda bir bilgiye erişilememiş olsa da kaynak kişi ile birlikte yapılan görüşmede bölgenin yer adı ile ilgili, zamanında bizim büyüklerimiz Kafkasya'dan gelmişler buraya, geldiklerinde de orada bir yörenin ismi olan köyümüzün ismini buraya da vermişler şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 220).

3) Güldibi Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Güldibi, 19. yüzyıl sonlarına doğru Artvin'in Murgul ilçesinden gelen göçmenlerce kurulmuştur (<https://www.koylerim.com>, Erişim Tarihi: 11. 09. 2021, 20: 55). Kaynak kişi, Güldibi'nin yer adı kaynağı ile ilgili, bizim gelişimiz Artvin Batum'dan göç edenlerdendir. Artvin'e geçmişler Güldibi'nin bir kısmı Artvin'de kalmış, bir kısmı da burada kalmış 1893'te. Yani geldikleri yerin ismini buraya vermişler Artvin'deki Güldibini buraya vermişler şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 183).

4) Boztepe Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Boztepe, Karadeniz göçmeni yerleşim yeridir. Yakınlarında Taşağıl, Taşyatak ve Hanyatak gibi yerleşim birimlerini görmek mümkündür. Kaynak kişi Boztepe'nin yer adı hususunda, büyüklerimiz Trabzon'dan

gelmiş orada da Boztepe köyü varmış bölgenin de ismini oradan aldığı söyleniyor şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 53).

5) Doğancı Mahallesi

Sakarya'nın Ferizli ilçesine bağlı olan Doğancı, Bölgenin yakınlarında Abdürrezzak, Hoccoğlu ve Kızılcaali gibi yerleşim alanları mevcuttur. Kaynak kişi Doğancı'nın yer adı kaynağı hakkında, Osmanlılar zamanında öyle bir göç olmuş yani muhtemelen ordan gelme olduğu tahmin ediliyor. Bursa'dan gelenler olmuş buraya geldikleri köyün adı da Doğancı onun için aynı ismi sürdürmüşler şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 118).

6) Nailiye Mahallesi

Sakarya'nın Sapanca ilçesine bağlı olan Nailiye, Gürcü yerleşim birimidir. 1877-78 Osmanlı-Rus Harbinden sonra Artvin'den gelen Gürcü muhacirlerce kurulmuştur. Borçka yakınındaki Xeba köyünün adı bu alana verilmiştir. Kaynak kişi Nailiye'nin yer adı kaynağı hakkında, buraya Batum'dan göç eden dedelerimiz, Batum'daki köylerinin ismini de gelince yeni yerleştikleri bu köye aynen vermişlerdir, köyünüzün ismi bu şekilde konulmuştur şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 320).

7) Turnadere Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Turnadere, Bulgaristan göçmeni yerleşim birimidir. Yakınlarında Doğancılar, Bileciler ve Demireb gibi yerleşim alanlarını bulundurmaktadır. Kaynak kişi Turnadere'nin yer adı kaynağı hakkında, bin sekiz yüz seksen yedi yılında Bulgaristan'dan gelmiş buraya ilk yerleşenler oradaki köylerinin ismi Turnadere'ymiş o ismi yeni geldikleri bu yere vermişler şeklinde bir açıklamada bulunmuştur (K. K. 43).

8) Hasanfakı Mahallesi

Sakarya'nın Söğütli ilçesine bağlı olan Hasanfakı bir Rumeli göçmeni yerleşkesidir. Bölge Yeniköy ve Damlık yerleşim birimlerine yakın bir konumda sayılabilir. Kaynak kişi konumuz olan yer adı hususunda, buranın ismi Bulgaristan'dan geliyor. Buraya Bulgaristan'dan göç etmişler, göç ettikleri yerin ismini de aynı şekilde buraya geldiklerinde takmışlar şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 338).

9) Abdürrezzak Mahallesi

Sakarya'nın Ferizli ilçesine bağlı olan Abdürrezzak yerleşim bölgesi yer adı kaynağı hakkında kaynak kişi, köyün adının Bulgaristan'dan göç eden atalarından geldiğini söylemektedir. Oradan geldikleri köyün adı da Abdürrezzak köyü. Aydos ilçesinin Abdürrezzak köyünden buraya gelmiş olduklarını da bildirmiştir (K. K. 113).

10) Hicriye Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Hicriye, Orci yer adı ile de bulabilmek de mümkündür. Bölge, Gürcü yerleşim alanıdır. Bölgenin yakınlarında Yukarıhüseyinşeyh, Muradiye ve Akçayır gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Hicriye'nin yer adı kaynağı hakkında, buraya ilk gelenler Batum göçmeni ve buraya geldiklerinde de Batum'daki yerleşimlerinin ismini yer adı olarak tekrar vermişler şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 189).

11) Kozan Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Kozan'ın yakınlarında Çardak, Hacılar ve Bayat gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Kozan'ın yer adı kaynağı hususunda, burada iki anlatı söz konusudur, birisine göre Adana Kozan'dan göç eden insanlar var burada onlar göç ettikleri yerin ismini koymuştur. Bir diğer anlatıya göre bizim buralarda “guz” bulunuyordu eskiden Guzan'mış sonradan Kozan olmuş. Guz demek, güneş pek almıyor demektir. Burası biraz gölgelik bir yer güneş çok almaz onun için eskiler böyle derimiş şeklinde bilgilendirmelerde bulunmuştur (K. K. 153).

12) Şerefiye Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Şerefiye, Gürçay olarak da geçmektedir. Bölge, Gürcü yerleşim alanıdır. Bölgenin yakınlarında Fındıksuyu, Nuriosmaniye ve Balaban gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Şerefiye'nin yer adı kaynağı hakkında, bizim köyümüzün ismi Şerefiye olmadan önce Saray, burada eski bir saray olduğu için. Şerefiye ismini de geldikleri yerin ismi olarak vermişler buraya ilk geldiklerinde açıklamalarında bulunmuştur (K. K. 165).

13) İkramiye Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan İkramiye'nin yakınlarında Süleymaniye, Sarıyer ve Türbe gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi İkramiye'nin yer adı kaynağı

hakkında, 1878’de büyüklerimiz Batum’dan buraya göç etmişler. Burada 3-4 gün kaldıktan sonra Yağlıbasan mevkisine insanlarımızı göndermişler ancak orada çok sivrisinek, veba hastalığı varmış tabii bizim karadeniz insanı yüksek yerde yaşadığı için tekrar buraya göçüp yerleşmişler. Buranın eski ismi, Hatila bu ismi de Batum’dan göç ettikleri yerin ismini vererek almış. Daha sonrasında ise bizim insanımız ikramı seven misafirperver bir insan olduğu için köyümüz bu ismi almıştır. İkram edileni ye anlamında koyulmuş bir isimdir şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 191). Misafir ağırlamak Türk halk kültürü içerisinde önemli bir yere sahiptir. Bu önemi pekiştirecek nitelikte “Tanrı misafiri” şeklinde bir hitapları dahî bulunmaktadır. Orta Asya’dan bu yana kadim bir kültürel öge olan bu durum hâlâ bu kültüre mensup kimseler tarafından kültürel belleğin koruma ve aktarma mirasından da yararlanılarak sürdürülmektedir. Bu bağlamda elbette misafiri ağırlama hususunda farklı bölge ve kültürlerde varyantlaşmalar da bulunmaktadır. Bu varyantlaşma yeni kültürel zenginliklerin oluşmasına zemin hazırlayabilir.

14) Servetiye Mahallesi

Sakarya’nın Hendek ilçesine bağlı olan Servetiye, Gürcü-Laz yerleşim alanıdır. Bölgenin yakınlarında Akpınar, Çağlayan ve Çiftlik gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Servetiye’nin yer adı kaynağı hakkında, 93 harbinde buraya Batum’dan göçen göçmenler kendi geldikleri yerin ismini de yanlarında getirerek yeni yerleştikleri bu yere vermişlerdir şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 207).

15) Güldibi Mahallesi

Sakarya’nın Sapanca ilçesine bağlı olan Güldibi, Gürcü / Kürt-Sünni yerleşim alanıdır. Mahalle halkı ağırlıklı olarak Gürcüler ile Kürtlerden oluşmaktadır. Bölgenin yakınlarında Yeni, Gazipaşa ve Mahmudiye gibi yerleşim yerleşimi mevcuttur. Kaynak kişi, Güldibi’nin yer adı kaynağı hakkında, geçmiş zamanda bölgeye Batum’dan göç eden dedelerinin göç ettikleri yerin adını bu yeni yere de aynen verdiler şeklinde bir bilgilendirmede bulunmuştur, bu bağlamda Hendek-Güldibi ile yer adı kaynağı ilintili durmaktadır (K. K. 316).

16) Görele Mahallesi

Sakarya’nın Kocaali ilçesine bağlı olan Görele, Karadeniz göçmeni yerleşim birimidir. Şimdi Karadeniz göçmeni yerleşim alanlarını da içerisinde bulundurmaktadır. Giresun’un

Görece ilçesi muhacirleri 19. yüzyıl ortalarında köye gelmişlerdir. Bölgenin yakınlarında Büyükmelen, Yalpankaya ve Harmankaya gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Görece'nin yer adı kaynağı hakkında, biz Giresun Görece'den gelmeyiz, oradan geldiğimiz için buraya geldiğimizde de orada oturduğumuz yerin ismini bu köye verdik. Eskiden Yalpankaya köyüne bağlıydık oradan 95 yılında ayrıldık şeklinde yer adı kaynağı hususunda bilgilendirmede bulunmayı uygun görmüştür (K. K. 281).

17) Memnuniye Mahallesi

Sakarya'nın Sapanca ilçesine bağlı olan Memnuniye, Karagöl yer adı olarak geçmektedir. Bölge bir Laz yerleşim yeridir. Bölgenin yakınlarında Nailiye, Fevziye ve Balkaya gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Memnuniye'nin yer adı kaynağı hakkında, bizim dedelerimiz Batum göçmenidir, Batumdaki köylerinin ismini aynı burada da kullanmışlardır şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 319).

Tablo 27: Göç Mefhumuna Bağlı Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler

1.	Karamanlar (Kaynarca) Mahallesi
----	---------------------------------

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.2.31. Giyim - Kuşam Unsurları İle Kurulmuş Yer Adları

1) Abalı

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Abalı yer adı kaynağı hakkında aba kelimesi TDK'nın Güncel Türkçe Sözlüğünde iki anlamı bulunmaktadır. Birinci anlamı iki maddeden oluşmakla birlikte ikinci anlamı ise beş madde şeklinde verilmiştir. Aba, birinci anlamında halk ağzında kullanılmakta olan abla ya da anne anlamlarındadır. İkinci anlamında ise Arapça kökünden gelen bu kelime “yünün dövülmesiyle yapılan kalın ve kaba kumaş, bu kumaştan yapılan üstlük, dervişlerce giyilen hırka” anlamları ile karşımıza çıkmaktadır (<https://sozluk.gov.tr>, Erişim Tarihi: 13. 12. 2021, 10: 52). Ayrıca Eröz, “Türk Onomastiği Bakımından Adapazarı Yeradları” adlı yazısında bu yer adının oymak adı ile yapılmış bir yer olduğunu belirtmektedir (114).

3.2.32. Askerî Faaliyetler İle İlgili Yer Adları

1) Akıncılar

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Akıncılar'ın yer adı kaynağı hakkında akıncı kelimesi TDK'de iki anlamı ile birlikte geçmektedir. Bunlardan birincisi “düşman ülkesine akın yapan savaşçı” anlamındadır ki bu tarihte Osmanlı dönemi içerisinde karşımıza çıkmaktadır. Osmanlı döneminde sınır bölgelerinde yaşayan akıncılar düşman ülkelerine zaman zaman akınlar düzenlemekteydiler ve bu askerler genellikle atlı birliklerden oluşmaktadır. Atın kullanışmasının sebebi ise akının hızlı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi içindir. Bölgenin yer adı kaynağı olarak bu adın kullanılmış olması Osmanlı döneminde bu tür faaliyetlerin yürütüldüğü bir bölge olabileceğinden ötürüdür.

2) Cebek Mahallesi

Sakarya'nın Kaynarca ilçesine bağlı olan Cebek'in yer adı kaynağı hususunda, cebe kelimesi “zırh, silah” anlamlarına gelmektedir (<https://nedir.ileilgili.org>, Erişim Tarihi: 14. 01. 2022, 10: 06). Bu husus dikkate alındığında bölgede bir silah ya da zırh ile ilgili yaşanan bir duruma atıf yapmak için kullanılmış bir yer adı olabilir.

Tablo 28: Askerî Faaliyetler İle İlgili Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler

1.	Topçu (Kaynarca) Mahallesi
2.	Kışla (Adapazarı) Mahallesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.2.33. Edebî Şahsiyetler İle İlgili Yer Adları

1) Yunus Emre Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Yunus Emre'nin yer adı kaynağı hakkında tarihte Yunus Emre, iyi bilinen bir edebî şahsiyettir. Yunus Emre'nin XIII. yüzyılın ortalarına doğru Moğal istilas ve Selçuklu Devleti'nin yıkıldığı dönemde yaşadığı sanılıyor. Tasavvuf yorumunu benimseyen Yunus Emre, Türk düşünüş edebiyatının en büyük şairlerinden birisidir. Şair, duyup düşündüklerini, XIII. yüzyıl Türkçesiyle, her dilin söyleyemeyeceği bir kolaylıkla terennüm etmiştir (<https://www.turkedebiyati.org>, Erişim Tarihi: 04. 01. 2022, 11: 21).

3.2.34. Millî ve Manevî Duygular İle İlgili Yer Adları

1) Hürriyet – İstiklâl – Vatan Mahalleleri

Sakarya'nın Erenler ilçesine bağlı olan Hürriyet'in yer adı kaynağı hususunda, Türk milletinin hürriyet adına yapmış olduğu savaşlar ve bu kavrama yüklemiş olduğu anlam neticesinde yer adı olarak da kullanılıp gelecek nesillere aktarılmak istenmiş olabilir. Bunun gibi Sakarya'nın Karasu ilçesine bağlı olan Hürriyet, Sakarya'nın Ferizli ilçesine bağlı olan İstiklâl, Sakarya'nın Serdivan ilçesine bağlı olan İstiklâl, Sakarya'nın Serdivan ilçesine bağlı olan “Vatan Millî ve Manevî Duygular İle İlgili Yer Adları” için örnek olarak gösterilebilir niteliğe sahiptir.

Tablo 29: Millî ve Manevî Duygular İle İlgili Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler

1.	Hürriyet (Erenler, Karasu) Mahallesi
2.	İstiklâl (Ferizli) Mahallesi
3.	Vatan (Serdivan) Mahallesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.2.35. Halkbilimsel Öğeleri İçinde Barındıran Yer Adları

3.2.35.1. Örf – Âdet ve Gelenek İle İlgili Yer Adları

1) Yarıca Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Yarıca'nın yer adı kaynağı hususunda, yarıcı, tarıma uygun topraklarda çeşitli ürünlerin tarladan toplanması için çalışan kimselerdir. Bu hususta yarıcılık yapan kimse tarla sahibi ile ürünün hasadını yapmadan önce belli bir anlaşmada bulunur ve sonrasında ürünün kendisi tarladan toplar ve çıkarırır, o yıl içerisinde tarla ve ürünlerin bakımının tamamı da yarıcıya aittir. Ürün toplandıktan sonra satılır ve gelen paranın yarısı tarla sahibine diğer bir yarısı da yarıcıya kalır. Fındık ürünlerinin toplanmasında sık sık kullanılan toprakla ilgili geçmişten gelen bir örf, âdet ve gelenek unsurudur.

3.2.35.2. Halk İnanç ve İnanışları İle İlgili Yer Adları

1) Uğurlu Mahallesi

Sakarya'nın Kaynarca ilçesine bağlı olan Uğurlu'nun yer adı kaynağı hususunda, Halk İnanç ve İnanışları ile ilgili olabilme özelliği gösteren Uğurlu yerleşim birimidir. Halk

kendi içerisinde geçmişten kültürel belleğinin taşıyıp getirmiş olduğu bilgilerin de yardımıyla dünya üzerinde yaşarken çeşitli deneyimler elde etmiştir. Ve bu deneyimler yoluyla da korunmak, kutsal olana övgü, kanlı ya da kansız kurban ya da direkt olarak korumak, varoluşuna anlam katmak, kendini bir yaratıcıya adayıp yalnız olmadığını düşünerek bir yerde aidiyet duygusunu beslemek, bereketi ve güzelliği çoğaltmak gibi durumlar için inanç geleneğini oluşturmuştur. Uğur da bu bağlam içerisinde görülebilecek bir kavramdır. Farklı toplumlarda bir şeyin uğur getireceği ya da uğursuzluğa sebep olabileceği gibi konularda değişik varyantların görülebilmesi mümkündür. Bu varyantlaşma verinin değerini düşürmenin aksine kültürel çeşitliliğin getirmiş olduğu bereket söz konusudur.

Uğurlu yerleşim biriminin de yer adı kaynağıdır bu yönde bölge halkı içerisinde yaşanmış bir olaya atıfta bulunabilmek için verilmiş olma ihtimali çok yüksek görülebilir. Bölge bu adla birlikte daha çekici bir hale getirilmek istenmiş de olabilir. Ya da bölgede zamanında uğur getirecek bir nesnenin varlığından bu ad verilmiş olabilir. Çünkü uğurun peşinde koşmak evrensel bir ihtiyaçtır. Bu açıklamaların tamamı hakkında etraflıca bir derlem metni bulunamamış olan Sakarya'nın Taraklı ilçesine bağlı olan Uğurlu'nun kendi yer adı kaynağı hakkında da yapılabilir niteliktedir.

3.2.35.3. Memoratlar İle İlgili Yer Adları

1) Ahmetler Mahallesi

Yeni ilçe olan Karapürçek'e bağlı Ahmetler Mahallesi'nin doğusunda Yazılıgürgen, güneybatısında Karapürçek yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi, bizim köyümüzün yukarısında 3-4 hane varmış ve o hanelerdekiilerin ismi de Ahmet'miş asıl Ahmetler orasıymış. Sonra zamanla, vatandaş tarlaya bahçeye giderken nereye gidiyorsun diye sorunca dermiş ki Ahmetlere gidiyorum. Hani çoğul oluyor ya onun için bizim köyümüzün ismi bu şekilde kalmıştır. O yukarıda bulunan Ahmetlerin mazisi ise biraz şey. Kutsal bir mabette düğün yapmışlar sonra orada bir varlık türemiş sonra o varlığı gören öldüğü için orayı terk ediyorlar. Daha sonrasında ise Bulgaristan'dan 1938'de Atatürk oradan gelen göçmen hanelerini buraya 20 hane olarak yerleştiriyor şeklinde yer adı hususunda ayrıntılı bir bilgilendirmede bulunmuş olduğu söylenebilir (K. K. 217).

3.2.35.4. Kültürel Sıfatlandırmalardan Doğan Yer Adları

1) Şerefiye Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Şerefiye, Papazharmanı yer adı olarak da geçmektedir. Bölge D-140 yolu yakınlarında bulunmaktadır. En yakın yerleşim bölgesi ise Kuzuluk Topçusırtı bölgesi'dir. Kaynak kişi yer adı kaynağı hakkında, Şerefiye'nin daha önce Kanlıçay olduğunu bildirmiştir. Daha sonrasında o zamanın müdürleri bu bölgeyi ziyaret etmeye geldiklerinde “çok şerefli bir köy işte Şerefiye olsun” şeklinde söylemişler. Ondan sonra da Şerefiye şeklinde bu köyün ismini değiştirmişler ve o dönemin ihtiyaçları da bunu kabul etti şeklinde de bir eklemede bulunmuştur (K. K. 74).

3.2.35.5. Halk Mimarisi İle İlgili Olan Yer Adları

1) Nuriosmaniye Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Nuriosmaniye'nin yer adı hususunda, bu köyün insanları Osmanlı - Rus harbinden sonra Bulgaristan, Gürcistan gibi yerlerden göç eden insanlardan oluşmaktadır şeklinde konuya başlayan kaynak kişi, atalarının buralardan göç ettiklerinde İstanbul'da Çağlayan'da, bir Nuriosmaniye adında Camii bulunmaktadır. Bizim atalarımız Cuma günü bu camide cuma namazı kılmışlar ve buraya yerleştiklerinde de bu namaz kıldıkları Camii'nin ismini yerleştikleri yerin ismi olarak vermişler. Sakarya'ya geldiklerinde önce Kirazca ovasına yerleşen ilk yerleşimciler, orada çok fazla sinek ve sıtma hastalığı olduğu için buraya ormanlık alana giriyorlar. Batum'da yerleştikleri yerde Çoruh varmış, burada da Sakarya nehrinin yakınlarına yerleşmek istemişler şeklinde de sözlerine son vermiştir (K. K. 157).

Tablo 30: Halkbilimsel Öğeleri İçinde Barındıran Yer Adlarında Tespit Edilemeyenler

1.	Yarıca (Hendek) Mahallesi
2.	Uğurlu (Kaynarca) Mahallesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3.2.36. Tasnifi Yapılamayan Yer Adları

Araştırma içerisinde bazı yer adlarının kaynağı ulaşılamamıştır. Kaynak kişiden bir takım bilgiler derlenmiş fakat bunlar tasnif içerisinde işlenememiştir. Bu durumda veriler aynı şekilde yazılmıştır. Kaynak kişiden bir derleme metnine sahip olmayan ya da diğer destekleyici kaynaklarda bir bilgisi bulunamayan yerler bu kısmın en sonunda direkt

olarak bir tablo şeklinde verilmiştir. Tablo içerisinde yer adı ve parantez içerisinde bağlı olduğu ilçe adı bilgi bulunmaktadır.

1) Neviye Mahallesi

Sakarya'nın Arifiye ilçesine bağlı olan Neviye'nin yer adı kaynağı hususunda, neviyet kelimesi “aynı türden olmak” anlamına gelmektedir (<https://terrasus.com/sozluk>, Erişim Tarihi: 05. 01. 2022, 10: 52). Bununla birlikte Osmanlıca bir örnek vermek gerekirse eğer: “ağniya-i maneviye / ağniyâ-i mâneviye” kelimeleri manevî zenginler anlamına gelmektedir (<https://www.luggat.com>, Erişim Tarihi: 05. 01. 2022, 10: 55).

2) Karacaören Mahallesi

Sakarya'nın Geyve ilçesine bağlı olan Karacaören, Cumalı yer adı ile de geçmektedir. Beş köyden oluşan topluluğun merkez birimi Cumalı mahallesidir. Cumalı, Duraklar, Durmuşlar, Göynüksuyu ve de Kadılar köyleri ise tamamen buraya tâbiidir. Yakınlarında Durmuşlar ve Duraklar gibi yerleşim alanlarını bulundurmaktadır. Kaynak kişi Karacaören'in yer adı ile ilgili, Karacaören Köyü'nün anlamını bizim büyüklerimiz de bilmemektedir. Burada herhangi bir ören yeri de bulunmamaktadır. Biz de bu konuyu araştırdık fakat neden bu ismi koydukları ile ilgili herhangi bir bilgi bulamadık bu ismi devlet vermiş şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 151).

3) Işıklar Mahallesi

Sakarya'nın Adapazarı ilçesine bağlı olan Işıklar, Döğdüren yer adı ile geçmektedir. Bölgenin yakınlarında Hacı İsmailler, Büyük Hataplı ve Örentepe gibi yerleşim alanlarını içerisinde barındırmaktadır. Kaynak kişi Işıklar'ın yer adı kaynağı hakkında, buranın ismi aslında Döğücüler'di eskiden sonradan biz muhtarlara ısrar ettik Işıklar koyduk köycek yirmi sene olacak yani Işık güzel diye koydurulmuş olabilir ama bir hikâyesi bulunmamaktadır şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 25).

4) Dedeler Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Dedeler'in yakınlarında Madenler, Haydarlar ve Dokurcun gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Dedeler'in yer adı ile ilgili olarak, savaş zamanı bölgeye çok fazla yaşlılar gelmiş o yüzden ismi Dedeler kalmış şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 56).

5) Vakıf Mahallesi

Sakarya'nın Akyazı ilçesine bağlı olan Vakıf'ın eski adı Sarıçayır'dır. Küçükvakıf yer adı ile de geçmektedir. Bölge, Manav yerleşim birimidir. Şimdi Roman (Çingene) yerleşim alanları da bölgede mevcuttur. Bölgenin yakınlarında Eskibedil, Uzunçınar ve Topağa yerleşimleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Vakıf'ın yer adı kaynağı hususunda, buralar Osmanlı zamanında vakfedilmiş. Burası Kütahya'ya bağlı Sarıçayır nahiyesi olarak geçiyor, sonra İzmit'e bağlanmış, sonradan Sakarya olmuş. Bölgede ayrıca şu an sayıları az olmakla birlikte Osmanlı döneminden mezar kalıntıları da bulunmaktadır şeklinde bilgilendirmelerde bulunmayı uygun görmüştür (K. K. 78).

6) Kemaliye Mahallesi

Sakarya'nın Arifiye ilçesine bağlı olan Kemaliye, Kafkas göçmeni/Karadeniz göçmeni yerleşim alanıdır. Şimdi çoğunlukla Karadeniz göçmeni yerleşim alanlarına sahiptir. Bölgenin yakınlarında Semerciler, Şükriye ve Kumbaşı gibi yerleşim alanları mevcuttur. Kaynak kişi Kemaliye'nin yer adı hakkında, bizim de büyüklerimizden duyduğumuza göre savaş zamanında, Orta Asya'dan Abhazya, Çerkezler buraya sürgün olmuşlar, yerleştirilmişler. Kemaliye önceden Canbolad diye geçiyormuş, daha sonra Kemaliye hani nüfus sayısı artınca Kemale erince o şekilde adını almış açıklamasında bulunabilmiştir (K. K. 91).

7) Mahdumlar Mahallesi

Sakarya'nın Taraklı ilçesine bağlı olan Mahdumlar, Manav yerleşim birimidir. Bölgenin yakınlarında Esenyurt, Kemaller ve Avdan gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Mahdumlar'ın yer adı kaynağı hakkında, Mahdumların anlamı "Oğullar" anlamındadır. Yani, Sakarya'ya bağlı Dedeler köyünde bulunan o dedelerin oğulları, torunlarından geliyor bu bölgenin yer adı da şeklinde bilgilendirmede bulunmuştur (K. K. 356).

8) Bacıköy Mahallesi

Sakarya'nın Pamukova ilçesine bağlı olan Bacıköy'ün yakınlarında Hayrettin, İsabalı ve Oruçlu gibi yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Bacıköy'ün yer adı kaynağı hususunda, bu köyün ismi, Hayrettin Paşa'nın bir bacası varmış oradan geliyor şeklinde kaynak kişi tarafında açıklamada bulunularak ortaya çıkartılmıştır (K. K. 298).

9) Hamitli Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Hamitli, Hamidiyeisani (Türkçe “ikinci Abdülhamit yeri”) olarak geçmektedir. Anadolu otoyolu yakınlarında bulunan bölgenin çevresinde Yayalar, Beyköy yerleşimleri bulunmaktadır. Kaynak kişi Hamitli Mahallesi hakkında, burasının daha önce Hamdiye Sami Köyü olduğunu sonradan Hamitli'ye çevirildiğini söylemiştir. Büyüklerimiz bu ismi beğenmedikleri için Hamitli koymuşlar ama öyle Hamit adında sevilen biri olduğu için değil şeklinde de ayrıca bir ekleme yapma gereği duymuştur (K. K. 188). Bu bilgi ile vatandaşın “sami” olarak bildirdiği yer adının yazılı kaynakta “sani” şeklinde olması farklılığı dikkati çekebilir.

10) Maksudiye Mahallesi

Sakarya'nın Söğütlü ilçesine bağlı olan Maksudiye, Murat Papşu'nun “Anadolu'da Çerkes Yerleşimlerinin Adları” adlı çalışmasında yer adının 1920'de Tutuvko Habi şeklinde geçtiğini bildirmektedir. Bölge Kafkas göçmeni yerleşim bölgesidir. Bölgeye en yakın yerleşim yeri Türk Beylikkışla olarak verilebilir. Biz ismin Saray ile ilgili olduğunu düşünüyoruz diye konuya giriş yapan kaynak kişi, saraya özgü olsun diye yahut saraydan birisi buraya bir vakıf yapmıştır diye Maksutbey olarak koyulmuştur diye de ekler. Kaynak kişi, burasının tarihinin 1800'lere kadar dayandığını ve haritalarda Çerkezbeylikkışla olarak görüldüğünü ama 1900'lerden sonra isim değişmiş olabileceğini de ekler. 1900'lerde yapılmış bir belgeye sahip olduğunu, orada da köyün adının Maksudiye olarak yazıldığını söyler. Şu anda da burada hâlâ Çerkezler yaşamaktadır şeklinde açıklamalarda bulunmuştur (K. K. 344).

11) Beyköy Mahallesi

Sakarya'nın Hendek ilçesine bağlı olan Beyköy'ün yer adı Abhazca Amckuay olarak geçmektedir. Bununla birlikte Punabey yer adı ile de geçmektedir. Bölgenin Kuzeyinde Hamitli, Güneyinde Puna Ortaköy, Doğusunda Kargalı Yeniköy ve Batısında da Yayalar yerleşim alanları bulunmaktadır. Kaynak kişi Beyköy'ün yer adı kaynağı hususunda, burada çok eskilerde bu Beylikler döneminde çok beyler bulunuyormuş. Beyler bu civarlarda o dönemde yurt tutmuş hatta bazıları kalıntıları falan var diyor ama ben hiç görmedim şeklinde açıklamada bulunmuştur (K. K. 362).

Tablo 31: Yer Adı Bilgisi Bulunmayanlar Tablosu

Yer Adı	Bağı Olduğu İlçe
İkbaliye	Hendek
Maksudiye	Geyve
Nuriye	Hendek
İlmiye	Sapanca
Fevziye	Sapanca
Gökçeler	Erenler
Haydarlar	Akyazı
Demirbey	Adapazarı
Yahyalı	Akyazı
Nasuhlar	Adapazarı
İhsaniye	Geyve
Arifbey	Arifiye
Fatih	Akyazı, Arifiye, Sapanca,
Yahyalar	Adapazarı
Kızanlık	Hendek
Salihkiye	Akyazı
Emirler	Erenler
Eğrioğlu	Kaynarca
Kemaliye, Kemalpaşa	Hendek, Ferizli
Muradiye	Hendek, Sapanca
İkramiye	Sapanca
Ahmediye	Karapürçek
Mahmudiye	Sapanca
Süleymanbey	Adapazarı
Güven	Kaynarca
Cihadiye	Pamukova
Kazımpaşa	Serdivan
Reşadiye	Serdivan
Yörükler	Geyve
Kızılcaali	Kaynarca
Sabırlı	Kaynarca
Sarıgazi	Geyve
Alıplar	Geyve
Sarıbeyli	Kaynarca
Mithatpaşa	Adapazarı
Yusufbey	Taraklı
Paşalar	Pamukova
Şeker, Şerbetpınar	Adapazarı, Kocaali
Çaybaşı Fuadiye	Arifiye
Kışlaçay	Arifiye
Suçatı, Suçalan	Geyve, Geyve
Dereboğazı	Hendek
Meşepınarı	Karapürçek
Denizköy, Yuvalıdere, Çayıçi, İstanbuldere	Karasu, Sapanca (Çayıçi)
Kalayık	Hendek
Solaklar	Adapazarı
Köprübaşı	Adapazarı
Çardak	Pamukova

Kuruçeşme	Serdivan, Sapanca
Bahçelievler	Serdivan
Hızırtepe, Camikebir	Adapazarı, Geyve
Şeyhvarmaz	Pamukova
Sofular	Hendek
Hacıosmanlar, Hacıoğlu, Şeyhköy	Geyve, Erenler
Pazarköy	Akyazı
Kuzuluk Topçusırtı, Kuzuluk	Akyazı
Martinler	Hendek
Doğancılar	Adapazarı
Çınardibi, Topağaç, Karaçam, Kurumeşe	Arifiye, Akyazı, Geyve, Karasu
Bağlar	Erenler
Kızılıcıkorman, Elmalı	Akyazı, Adapazarı
Kumbaşı	Arifiye
Yeşiltepe, Esenköy	Erenler, Geyve
Merkez, Orta, Ortaköy, Köyüeri, Güneşler Merkez, Kuzuluk Orta	Kaynarca, Kocaali, Adapazarı, Karasu ve Akyazı
Gündoğan	Hendek
Alağaç	Akyazı
Karapınar, Karaköy, Karaçalılık, Karadiken, Karapelit	Adapazarı, Akyazı, Ferizli, Kocaali
Akkaya, Akçakaya, Akçakamış, Aksu, Düzakçaşehir, Bayırakçaşehir, Akbaşı	Geyve, Pamukova, Söğütlü, Taraklı, Kaynarca
Bozören	Geyve
Akgöl, Karapınar, Karasu, Karaçalı	Söğütlü, Pamukova, Karasu, Kaynarca
Sarıköy, Sarıyer	Söğütlü, Hendek
Kasımlar, Aralık	Adapazarı, Serdivan
Kırkpınar Tepebaşı, Otuziki Evler	Sapanca, Serdivan
Düzyazı, Alandüzü	Akyazı, Adapazarı
Çökekler	Adapazarı
Taşlık, Taşburun	Adapazarı, Akyazı
Sivritepe	Hendek
Çukurhan	Hendek
Uzunköy, Uzunkum, Uzunçarşı	Serdivan, Sapanca, Hendek
Dikmen	Hendek
Yenicami, Yenidoğan, Merkez Yeniköy, Yeni, Eskiyayla	Adapazarı, Akyazı, Pamukova
Karşı	Kocaali
Büyükyanık, Küçükkaynarca	Kaynarca
Çengel	Geyve
Çatalköprü	Akyazı
Bayraktar	Adapazarı
Kancalar	Karasu
Karamanlar	Kaynarca
Topçu	Kaynarca
Kışla	Adapazarı
Duduköy, Şehren, Epçeler, Kabakoz	Kaynarca, Karasu, Geyve
Rüstemler	Adapazarı
Ahibaba	Geyve
Beyler	Kocaali
Tuzla	Adapazarı

Çayköy, Dereköy, Doğançay	Geyve (3)
Çaybaşıyeniköy	Erenler
Cumhuriyet	Adapazarı, Akyazı (Küçük Cumhuriyet), Arifiye, Karapürçek, Pamukova
Değirmencik	Ferizli
Sümbüllü	Hendek
Alancuma	Erenler

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

SONUÇ

“Sakarya İli Yer Adlarının Halkbilimsel Açıdan İncelenmesi” adlı bu çalışmada T.C. İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü’nden temin edilen ilçe ve mahalle ad bilgilerinden derlenen toplamda 16 ilçe ve bu ilçelere bağlı olan 667 mahalle (köy) adı üzerinde çalışılmıştır. Çalışmada bu mahallelerin yer adı kaynaklarının nereden geldiği ve yerleşim bölgelerinin sahip olduğu yer adları çevresinde meydana gelen anlatılar araştırılmıştır. Bu çalışma ile birlikte toplumların yer adlarını nasıl kullandığı, yer adlarının sadece bir ad olarak verilip geçilmesinden öte aslında bir toplumun tarihi, kültürü, ekonomisi, adaleti, eğitimi ve hatta sağlığı hakkında özel ve oldukça önemli bilgileri içerisinde bulundurma özelliğine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda kültürel belleğin taşıyıcı görevinin büyük bir iş yüklendiği görülmüş ve artık yaşayanı ya da icra edeni kalmamış olsa bile söz ile aktarım yoluyla gelecek nesillere içerisinde yaşadıkları toplum bilgisi aşılanabilmektedir.

Giriş bölümünde Sakarya ili hakkında gerekli kitabî bilgilere yer verilmiştir. “Sakarya İline Genel Bir Bakış” başlığı ile birlikte Sakarya ilinin tarihi, coğrafyası, iklimi, bitki örtüsü (flora, fauna), ekonomisi, tarımı, hayvancılığı, ulaşımı, ticareti, eğitimi, edebiyatı, bağındırlık faaliyetleri, fizikî özellikleri (Sakarya Nehri ve bu bağlamda oluşmuş mitolojik anlatılar), ova-vadi ve plato bölgeleri hakkında bilgiler verilmiştir. Bu başlıklandırmalar içerisinde gerekli olan bazı veriler ve bunların tablo hali güncel TÜİK verilerinden yararlanılarak oluşturulmuştur. Bölgenin haritaları hakkında görseller de bu bölümde bulunmaktadır.

“Türk Kültüründe Ad Verme Geleneğine Genel Bakış” şeklinde oluşturulan ikinci bölümde ise “Türk Kültür Mirasında Ad Verme Geleneği” başlığı içerisinde Türk kültüründe ad vermenin nasıl yapıldığı işlenir. Burası, bu hususta insanların dikkat ettiği şeylerin neler olduğu gibi bilgilerin yanında Türk yazılı kaynaklarında önemli yeri olan Manas ve Dede Korkut gibi destanlarda bu geleneğin nasıl gerçekleştirildiği ile ilgili bilgi ve örneklerin alan yazınından derlendiği bölümdür. Sonrasında “Türk Kültüründe Ad Verme Geleneğini Etkileyen Unsurlar” başlığıyla dört alt madde şeklinde bu unsurlar incelenmektedir. Bu maddeler: “Göç Hususuna Bağlı Unsurlar”, “Göç Unsuruna Bağlı Etnisite”, “Sosyo-Güvenlik Hususuna Bağlı Unsurlar”, “Sağlık Hususuna Bağlı Unsurlar” şeklindedir. Bölümün ilerleyen kısmında alan yazınında yer adları üzerine

çalışmış bilim insanlarının bazılarının çalışmaları verilerek bu çalışmalar sonucunda sunmuş oldukları tasnif çalışmaları da eklenmiştir. Bu çalışmalardan da yararlanarak Sakarya ili içerisinde yürütülen araştırma sonucunda yapılan tasnif çalışması da bu kısmın en sonunda verilmiş olup üçüncü bölüme geçilmiştir.

“Sakarya’da Yer Adları ve Bu Yer Adlarının Halkbilimsel Analizi” başlığı ile üçüncü bölüm başlamaktadır. Bu bölümde ilk olara genel olarak ilçe ve mahalle (köy) isimlerine bakılmış ve bunların harita ile tablo bilgisi verilmiştir. Bu kısımda yapılan derleme sonucunda bazı yer adlarının eski ve yeni ad bilgisine ulaşılmış olup tablosu yapılmış ayrıca bunların 72 adet olduğu bulunmuştur. Bölümün devamında yapılan tasnif çalışması ile gidilen başlıklandırmalar altında yerler, bu yerlerin kısa kitabî bilgisi, derleme sonucunda elde edilen veriler ve en sonunda ne kaynak kişiden ne de diğer veri elde edebilme alanlarından bilgisi bulunamayanlar da tablo şeklinde en son verilmiştir.

Bu bağlamda yapılmış olan bu çalışma neticesinde 36 temel başlıktan oluşan bir tasnif yapılmıştır. Tasnif içerisindeki başlıklandırmalardan elde edilen sayısal veriler bulunmaktadır. Bunlar: “İnsanı Yansıtan Yer Adları” ana başlığı altında “Kişi Adlılar (Antropotoponimler)” alt maddesinde durumun 70/11’dir. Yani toplamda 70 yer adı bulunmakta olup 11 tane yer adı hakkında hiçbir veri bulunamamıştır.

“Tarihi Şahsiyetlerin Kaynaklık Ettiği Yer Adları” başlığında “Padişah Adlarının Kaynaklık Ettiği Yer Adları” maddesinde 2 ve “Devlet Adamlarının Adlarının Kaynaklık Ettiği Yer Adları” 6 yer bulunmakta olup hiçbir bilgi bulunamayan yer yoktur. “Millet ve Devlet Adları İle İlgili Yer Adları” başlığında durum 10/1’dir. “İnsanlara Verilen Lakaplar Kullanılarak Oluşturulan Yer Adları” maddesinde 25/4’tür. “Unvan Eklemeleri İle Oluşturulmuş Olan Yer Adları” maddesinde 19/1’dir.

“Mutfak Kültürü ve Beslenme İle İlgili Yer Adları -Yiyecek Adlarına Bağlı Yer Adları” ana başlığı altında “Tatlı Yiyecekler İle İlgili Yer Adları” maddesinde 5 /1’dir. “Baharatlar İle İlgili Yer Adları” diğer maddesinde 3/0’dır.

“Su Adlarına (Hidrotoponimler) Bağlı Yer Adları” ana başlığı altında “Göl - Akarsu - Dere ve Pınar Adları İle İlgili Yer Adları” maddesinde 51/8’dir.

“Meslek Adlarına Bağlı Olarak Oluşturulan Yer Adları” başlığında 31/0’dır. “İnsanî Özellikler İle İlgili Yer Adları” ana başlığı altında bulunan “Sağ veya Sol El Kullanımına

Bağlı Oluşturulmuş Olan Yer Adları” maddesinde 2/0’dır. “Yıldız Adlarına (Astrotoponimler) Bağlı Yer Adları” başlığında 2/0’dır.

“Gerçekleşmiş Bir Olaya Bağlı Yer Adları” başlığında 9/1’dir.

“Yapı Adlarına Bağlı Yer Adları” başlığı 29/2.

“Sosyal, Dinî Hayat ve Etkinliğe Bağlı Yer Adları” 40/5 genel olaraştır bunlardan “Dinî Hayatla İlgili Yer Adları - İslâm Diniyle İlgili Yer Adları” 36/0, “Dinî Büyükler (Babalar ve Erenler) İle Kurulmuş Yer Adları” 2/0, “Sosyal Hayatla İlgili Yer Adları” 2/0 şeklindedir.

Hayvanlarla başlayan kısımda ise veriler “Hayvan Adlarına (Zootoponimler) Bağlı Yer Adları - Evcil Hayvanlarla İlgili Yer Adları” 7/0, “Hayvan Besinleri İle İlgili Yer Adları” 1/0, “Vahşi Hayvanlarla İlgili Yer Adları” 9/0, “Suda Yaşayan Hayvanlarla İlgili Yer Adları” 2/0, “Avcılığa Bağlı Yer Adları” 1/0 şeklindedir.

Sonrasında “Bitki Adlarına (Fitotoponimler) Bağlı Yer Adları - Yabani Bitki Adlılar - Ağaç Adlarına Bağlı Olanlar” 21/0, “Çalı Adlarına Bağlı Olanlar” 2/0, “Ot, Mantar, vb. Adlarına Bağlı Olanlar” 2/0’dır. “Tarıma Bağlı Yer Adları- Zirai Bitki Adlarına Bağlı Yer Adları - Meyve Ağaçlarına Bağlı Olanlar” 12/0, “Tahıllara Bağlı Olanlar” 4/0, “Süs Bitki Adlarına Bağlı Yer Adları” 2/1’dir.

“İnsan ve Coğrafi Nesneler Arasındaki Bağ Kaynaklı Yer Adları - Coğrafi Terim Niteliğindeki Sözcüklerle Kurulan Yer Adları” 1/0, “Yerin Konumuna Bağlı Yer Adları - Yerin Alt Konumuna Bağlı Yer Adları” 3/0, “Yerin Üst Konumuna Bağlı Yer Adları” 3/0, “Yerin Orta Konumuna Bağlı Yer Adları” 8/0, “Yerin İç – Dış Konumuna Bağlı Yer Adları” 2/0, “Yerin Yakın – Uzak Konumuna Bağlı Yer Adları” 1/0, “Yerin Coğrafi Konumuna Bağlı Yer Adları” 6/0, “Yerin Tarifini Kolaylaştıran Konumuna Bağlı Yer Adları” 6/0 şeklindedir.

Devamında “Doğa Olayları İle İlgili Oluşturulmuş Yer Adları” 2/0’dır.

“Renk Adlarıyla Kurulan Yer Adları” 27/1, “Takvim Mefhumu İle İlgili Yer Adları” 3/0’dır. “Sayı Adlarıyla Kurulan Yer Adları” 8/2’dir. “Telâfuz İle İlgili Yer Adları” 10/0’dır.

“Coğrafi Nesnelerin Görünümüne ve Yapısına Bağlı Yer Adları” genel olarak 55/2’dir. Alt alta “Benzetmeye Dayalı (Metaforik) Yer Adları” 5/0, “Coğrafi Nesnenin Dış

Görünümü İle İlgili Yer Adları” 48/0, “Coğrafi Nesnenin Yapısı İle İlgili Yer Adları” 2/0 şeklindedir.

“Maden - Madencilik ve Taş Ocakları İle İlgili Yer Adları - Madenlere Bağlı Yer Adları” 2/0, “Metal Madenlere Bağlı Yer Adları” 2/0, “Yakıt Madenlere Bağlı Yer Adları” 1/0, “Taş Ocakları İle İlgili Yer Adları” 1/0 şeklindedir.

“Eski – Yeni Gibi Sıfatlar İle Kurulmuş Yer Adları” 10/3 şeklindedir. “Aşağı – Yukarı Gibi Yön İfadeleri İle Kurulmuş Yer Adları – Aşağı, Yukarı, Karşı İfadeleri İle Kurulmuş Olan Yer Adları” 6/1, “Büyük – Küçük - Eğri Gibi Betimleyici İfadeler İle Kurulmuş Yer Adları” 11/3, “Eşyalarla İlgili Yer Adları” 11/2, “Gün Dömenleri İle İlgili Yer Adları” 2/0, “İnsan Uzvu ve Hastalıkları İle İlgili Yer Adları” 2/1 dir. “İnsan Uzvu İle İlgili Yer Adları” 1/0, “İnsan Hastalıkları İle İlgili Yer Adları” 1/0 şeklindedir.

“Göç Mefhumuna Bağlı Yer Adları -Göç Edilen Yere Eski Yer Adının Verilmiş Olduğu Yer Adları” 19/1, “Giyim - Kuşam Unsurları İle Kurulmuş Yer Adları” 1/0, “Askerî Faaliyetler İle İlgili Yer Adları” 4/2, “Edebî Şahsiyetler İle İlgili Yer Adları” 1/0, “Millî ve Manevî Duygular İle İlgili Yer Adları” 3/3 şeklindedir.

Ve “Halkbilimsel Öğeleri İçinde Barındıran Yer Adları - Örf – Âdet – Gelenek İle İlgili Yer Adları” 1/0, “Halk İnanç ve İnanışları İle ilgili Yer Adları” 1/0, “Memoratlar İle İlgili Yer Adları” 1/0, “Kültürel Sınıflandırmadan Doğan Yer Adları” 1/0, “Halk Mimarisi İle İlgili Yer Adları” 1/0 şeklindedir. Son olarak “Tasnifi Yapılamayan Yer Adları” 15/4 şeklinde olduğu söylenebilir.

Yapılan araştırma sonucu elde edilen bu sayısal verilerin ışığında tasnif içerisinde en çok yüzdeye sahip olan ilk 5 madde: 1. “Kişi Adlılar (Antropotoponimler)” 70/11. 2. “Coğrafi Nesnelerin Görünümüne ve Yapısına Bağlı Yer Adları” 55/2. 3. “Göl - Akarsu - Dere ve Pınar Adları İle İlgili Yer Adları” 51/8. 4. “Coğrafi Nesnenin Dış Görünümü İle İlgili Yer Adları” 48/0. 5. “Meslek Adlarına Bağlı Olarak Oluşturulan Yer Adları” başlığında 31/0 şeklinde karşımıza çıkar.

Sakarya ili yer adı kaynağı hakkında yapılmış olan bu çalışmada kişi adları ile yapılan yer adlarının çok fazla olduğu görülebilir. Bununla birlikte coğrafyaya bağlı unsurlara göre verilen yer adları ikinci önemli basamağı oluşturmaktadır. İnsanın yaşamı için olmazsa olmaz olan su kaynakları ile ilgili verilen yer adları da üçüncü kısımda yer

almaktadır. Bunların dışında bir nesnesinin dış görünümüne bağılı olarak verilen adlar ve meslekler ile ilgili olarak verilen adlar da yüksek bir oranda karşımıza çıkar.

Artık teknolojinin bu kadar geliştiğı bu çağda yer adlarının öneminin hâlâ muazzam bir şekilde kendini koruduğunu görmek mümkündür. Covid-19 pandemisi neticesinde izolasyon döneminde yapılmış olan bölge muhtarları yahut yaşlıları ile elektronik görüşmeler neticesinde elde edilen derleme verileri bize büyük bir şehrin yer adı kaynağı bilgisi hususunda önemli bilgiler vermiştir. Halkbilimi çalışmaları alanda kaynak kişiler ile yapılan yüz yüze görüşmelerle olabileceğı gibi artık pandemi çağının getirdiğı gelişmeler neticesinde elektronik de olabilir. Bu bağlamda dil ile halkbilim disiplinlerinin birbirlerine oldukça yakın alanlar olduğunu söyleyebilmek mümkündür. Bu çalışma kişisel ve millî tarihimizin aktarıcısı olan yeni nesiller ve genç bilim insanlarına çalışma azmi ve ışığı için küçük de olsa bir katkı sağlayabilme umuduyla yapılmıştır.

KAYNAKÇA

- Acıpayamlı, Orhan, “Türk Kültüründe Ad Koyma Folklorunun Morfolojik ve Fonksiyonel Yönlerden İncelenmesi”, IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri. c.4, 1992, 1-15.
- Adak, Mustafa. “Roma Dönemi’nde Sakarya”. Uluslararası Sakarya Sempozyumu. Geçmişten Günümüze Sakarya Tarih/Kültür/Toplum. ed. Mehmet Yaşar Ertaş vd. 15-27. Adapazarı: Sakarya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2018.
- Akgün Kaya, Elif. “Antik Kaynaklar ve Epigrafik Belgeler Işığında Sakarya ve Çevresinden Bilinen Sofist, Retor ve Filozoflar”. Uluslararası Sakarya Sempozyumu. Geçmişten Günümüze Sakarya Tarih/Kültür/Toplum. ed. Mehmet Yaşar Ertaş vd. 27-35. Adapazarı: Sakarya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2018.
- Akman, Neslican. “Osmanlı Erken Döneminde Sakarya ve Çevresinde Faaliyet Gösteren Dervişler”. Uluslararası Sakarya Sempozyumu. Geçmişten Günümüze Sakarya Tarih/Kültür/Toplum. ed. Mehmet Yaşar Ertaş vd. 151-161. Adapazarı: Sakarya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2018.
- Aksan, Doğan (1974). “Anadolu Yer Adları Üzerine En Yeni Çalışmalar”. Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1973-1974. Ankara: TDK Yayınları, (s. 185- 193).
- Aksan, Doğan (2009). Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Adbilim)-3. Ankara: TDK Yayınları.
- Aktaş, A. Kültürel Renkleriyle Sakarya, Adapazarı Merkez Belediyesi Yayınları, Sakarya, 2008.
- Alagöz, Cemal Arif (1984). “Türkiye Yer Adları Üzerine Bazı Düşünceler”. Türk Yer Adları Sempozyumu Bildiriler, Ankara: Başbakanlık Basımevi (s. 11-23).
- Aydın, Ahmet, Ağrı Civarında Kişi Adları, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2009 13 (1): 227-236.
- Ögel, Bahaaddin. Türk Kültür Tarihine Giriş, cilt 6, Ankara 1984, s. 176-177.
- Başkan, Özcan (1970). “Türkiye Köy Adları Üzerine Yeni Bir Deneme”, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten. Ankara: TDK Yayınları (s. 237-251).
- Bayraktar, Bülent . Sosyal ve Ekonomik Yönleriyle Sakarya. Sakarya Üniversitesi Basımevi, Sakarya, 1998.
- Baysal, Faik (1972). Sarduvan, İstanbul: Tel Yayınları.
- Bekker-Nielsen, T ve Jensen, M., “İki Pontos Irmağı”, Cedrus 3, 2015, 231-242.

- Berk, F.M., Antik Kaynaklara Göre İçbatı Anadolu'nun (Phrygia) Jeopolitiği, (Doktora Tezi), Konya 2011.
- Bilgin, Arif, "Sakarya ve Çevresinin İstanbul'un Gündelik Hayatına Katkısı (16-19. Yüzyıl)", Sakarya İli Tarihi, C. I, Sakarya Üniversitesi Yayınları, Sakarya 2005, 305-326.
- Bilgin, Arif, Osmanlı Saray Mutfacı (1453-1650), İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2004.
- Bulunur, Kerim İlker. "16. Yüzyılda Sakarya Nehri'nde Gemi İnşa Faaliyetleri ve Sakarya Bölgesinin Tarsane-i Âmire'ye Katkıları". Uluslararası Sakarya Sempozyumu. Geçmişten Günümüze Sakarya Tarih/Kültür/Toplum. ed. Mehmet Yaşar Ertaş vd. 193-203. Adapazarı: Sakarya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2018.
- Cebecioğlu, M. (2011). Hendek Adapazarı Akyazı Tarihi ve Şeyh İsmail Vakfı Belgeleri, İstanbul: Hendek Belediyesi Yayınları.
- Connerton, Paul (2014a). Toplumlar Nasıl Anımsar?. (çev. Alaeddin Şenel), 2. Baskı. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Connerton, Paul (2014b). Modernite Nasıl Unutturur?. (Çev. Kübra Kelebekoğlu), 2. Baskı. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Coşar, Mevhibe, "Trabzon'da Kullanılan Lakaplar Üzerine Bir Derleme / Değerlendirme", TDAY, Belleten, 1999, 27-40.
- Cumbur, Müjgân (1984). "Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde Yer Adları". Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri. Ankara: Başbakanlık Basımevi (s. 201-217).
- Cumhuriyetimizin 75. Yılında Sakarya (1998), Varol Matbaası, Sakarya 1998. 50-88.
- Cumhuriyetin 70. Yılında Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Yayınları, Ankara 1993, 1.
- Çapar, Ö., "Roma Tarihinde Magna Mater (Kybele) Tapınımı", Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi 29.1-4, 1978, 167-190.
- Çelebi, Evliya. (2013). Seyâhatnâme, (I. ve II. cilt), İndeksli Tıpkıbasım, II, haz. Seyit Ali Kahraman, Ankara, vr. 242b.
- Çelebi, Kâtip. (2009). Kitâb-ı Cihannümâ li-Kâtip Çelebi, cilt I, Tıpkıbasım, Ankara: TTK. Basımevi.
- Çetin Işıl, Başak, "Kimlikleriyle Romanlar: Türkiye'deki Roman Vatandaşlara Yönelik Sosyal İçerme Ulusal Strateji Belgesi ve Birinci Aşama Eylem Planı'nın Değerlendirilmesi", Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, Volume: 15, 2017, 85-87.

- Demir, Muzafer. “Antik Kaynaklar Işığında Sangarios (Sakarya) Nehri ve Vadisi”. Uluslararası Sakarya Sempozyumu. Geçmişten Günümüze Sakarya Tarih/Kültür/Toplum. ed. Mehmet Yaşar Ertaş vd. 163-179. Adapazarı: Sakarya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2018.
- Derleme Sözlüğü, Ankara 1993, 3. Cilt, s.1096.
- Derleme Sözlüğü, Ankara 1993, 3. Cilt, s.822.
- Devellioğlu, Ferit. Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Sözlüğü, 30. Baskı, Aydın Kitabevi, Ankara 2013.
- Doğan, M. Said, “Tarihsel Gelişim Sürecinde Yörükler”, (<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/4164>, Erişim Tarihi: 24. 11. 2021, 22: 34).
- Eliade, M., Dinler Tarihine Giriş, Kabalcı Yayınevi, Çev. L. Arslan, İstanbul 2003.
- Eraslan, İsmail. “Orman Amenajmanı Tarihimizde Orta Artım Metodu’nun Kullanılması Nedenleri, Uygulanması Esasları ve Sonraki Metodlara Yaptığı Etkileri”, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, C. 34, S. 3, 1984, 2-16.
- Erdal I., Tuğçe. Hikayesi ve Efsaneleriyle Gaziantep Semtleri, Iq Kültür Sanat Yayınları, İstanbul 2010.
- Ergin, Muharrem, Dede Korkut Kitabı, Ankara, TDK Yayınları, 2006.
- Ergin, Muharrem. Dede Korkut Kitabı, Ankara, TDK Yayınları, 2004.
- Erkal, Mehmet. “Arşın”, DİA, cilt 3, İstanbul 1991, 412.
- Eroğlu, T. Sakarya ve Deprem, Sakarya Valiliği Yayınları, Sakarya 2000.
- Gabor Agoston, Osmanlı’da Strateji ve Askerî Güç, çev. M. Fatih Çalışır, Timaş Yayınları, İstanbul 2012, s. 104-106.
- Gökyay, Orhan Şaik. Dedem Korkud Kitabı. İstanbul: Devlet Kitapları, 1973.
- Gülensoy, Tuncer (1984). “Elazığ, Bingöl ve Tunceli İlleri Yer Adlarına Bir Bakış”. Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri, Ankara: Başbakanlık Basımevi. (s.149- 156).
- Gülensoy, Tuncer (1995). Türkçe Yer Adları Kılavuzu. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gülensoy, Tuncer. (1998). “Anadolu Yer Adlarına Genel Bir Bakış”. Prof. Dr. Dursun Yıldırım Armağanı. Ankara, (s. 41-48).
- Güneş, Cüneyt. “Erken Bizans Dönemi Optimaton (Bithynia) Bölgesinin İdarî ve Askerî Yönetimine Dair Bazı Tespitler”. Uluslararası Sakarya Sempozyumu. Geçmişten

Günümüze Sakarya Tarih/Kültür/Toplum. ed. Mehmet Yaşar Ertaş vd. 47-57. Adapazarı: Sakarya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2018.

Gürsoy, Çiğdem. “16. Yüzyıl Şer’iyye Sicilleri Kapsamında Sakarya ve Çevresi: Bir İktisat Tarihi İncelemesi”. Uluslararası Sakarya Sempozyumu. Geçmişten Günümüze Sakarya Tarih/Kültür/Toplum. ed. Mehmet Yaşar Ertaş vd. 235-243. Adapazarı: Sakarya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2018.

Hardal, E., “Marble Quarries and Artisanhip in Nicomedia”, Hazırlayan: Ö. Yılmaz, European Association of Archaeologists, Istanbul: Archaeology & Art Publications (2014): 60.

Hardal, Efdal. “Antik Dönemde Batı Karadeniz Mermer Ticareti”, İnsan, Kimlik, Mekan Bağlamında Zonguldak Sempozyumu Bildirileri, Zonguldak, Bülent Ecevit Üniversitesi Yayınları, (2014), 129-136.

Hardal, Efdal. “Antik Dönemde Sakarya Nehri ve Mermer Ticareti”, Geçmişten Günümüze Tarih, Kültür ve Toplum Bağlamında Uluslararası Sakarya Sempozyumu Bildirileri, Sakarya, Sakarya Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı Sakarya Kitaplığı, (2018), 179-191.

Harmanlı, Abdullah. “Faik Baysal Şiirinde Mekânlar”. Türk Edebiyatında Sakarya Araştırmaları. ed. Engin Yılmaz vd. 288-301. Adapazarı: Sakarya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2014.

Karademir, Fevzi, “Gaziantep’te Çocuklara Ad Verme Geleneği ve 2007 Yılında Verilen Adlara Ad Bilimsel Bir Yaklaşım”, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7(2), 2008, 331-354.

Karagöz, İlknur, “Samsun ve İlçelerinde Yemek Adları”, Geçmişten Geleceğe Samsun Sempozyumu Bildirileri, 1. Kitap, Samsun 2006, 663-670.

Kılıç, Şahin. Bizans Kısa Kronikleri (Chronica Byzantina Breviora): Osmanlı Tarihinin Bizanslı Tanıkları, İstanbul: İthaki Yayınları, 233.

Kırbaç, Amra Dedeic. “Tarih ve Gelenek Bağlamında Türkiye’de Boşnaklar”, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Cilt:9, Sayı:1, Yıl:2012, 698-98.

Kırımlı, Hakan, Türkiye’de Kırım Tatar ve Nogay Köy Yerleşimleri, İstanbul 2012.

Koçman, A. (1993). Türkiye’nin İklimi. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Koşay, Hamit Z.- Ülkütaşır, M. Şakir. “Türklerde Ad Verme ve Türk Adları”. Türk Folklor Araştırmaları Dergisi. c.8, s. 3301-3302, 1964.

Mert, Osman, “Kazak Türkçesi’nde Hayvan Adlarıyla Kurulan Atasözleri”, Kazakistan ve Türkiye’nin Ortak Kültürel Değerleri Uluslararası Sempozyumu Bildirileri, 2007, 297-312.

- Noyan, Bedri, “Ad Vermede Gelenekler - Türkçe İnsan Adları Hakkında”, Türk Kültürü XXI, 246, 1983, s. 638. (14) - 685 (61).
- Oktan, M., Roma’nın Anadolu’daki Yapı Politikası, (Doktora Tezi), Antalya 2011.
- Oy, Aydın. “Dede Korkut Kitabında Kahramanların Ad Almaları”, Türk Dili Dergisi, s.150-152, 1959.
- Ögel, Bahaeddin. Türk Kültürünün Gelişme Çağları, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayını, 46, 1988, 278.
- Ögel, Bahaeddin. Türk Mitolojisi I, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 498-511, 2003.
- Örnek, Sedat Veyis (1973). Budunbilim Terimleri Sözlüğü. Ankara: TDK Yayınları.
- Örnek, Sedat Veyis. “Türk Folklorun Ad Seçme ve Ad Koyma”. Boğaziçi Üniversitesi Halkbilimi Yıllığı. İstanbul. 1975. 101–112.
- Özcan, Emine Sonnur. “Asya’dan Afrikaya’ya Osmanlı’nın 16. Yüzyıl Kanal Projeleri”, Tübitak Bilim ve Teknik Dergisi, sayı 552, Kasım 2013, 34-35.
- Özlü, Zeynel ve Demir, Enver. “1334 (1918) Tarihli Adapazarı Devlet Ormanları Bilimsel İşletme Planına Göre Hendek Nahiyesi Ormanlarının Tanıtımı ve Sınıflandırılması”. Uluslararası Sakarya Sempozyumu. Geçmişten Günümüze Sakarya Tarih/Kültür/Toplum. ed. Mehmet Yaşar Ertaş vd. 337-351. Adapazarı: Sakarya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2018.
- Özön, Mustafa Nihat (1943). Yazmak Sanatı ve Kompozisyona Giriş, İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Özsemerci, Selma (2019). Çorum İli Yer Adlarının Halkbilimsel Açısından İncelenmesi. (Yayımlanmamış Master Tezi). Bozok Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yozgat.
- Rasonyi, Laszlo (1971). Tarihte Türklük. Ankara: Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Aktaran: Selma Özsemerci, 63-88.
- Refik, Ahmed. “Sabanca-İzmit Kanalı”, 126; Çeçen, Kazım. “Osmanlılar Devrinde Karadeniz-Sakarya-İzmit Bağlantısı, Birinci Uluslararası Türk İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Kongresi, Cilt V, İstanbul 1981, 225-248.
- Sakaoğlu, Saim (1984). “İnsan Adlarından Kaynaklanan Yer Adları”. Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri. Ankara: Başbakanlık Basımevi. (s. 259-264).
- Sakaoğlu, Saim, “Çocuklara Ad Konulmasında Görülen Yenilikler”, Türk Dili Dergisi, 1994, 275-282.
- Sakaoğlu, Saim. Ad Bilim Yazıları, Kömen Yayınları, Konya, 2017.

- Sakaoğlu, Saim. Türk Ad Bilimi I, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Yayınları: 780, Ankara, 2001.
- Sakarya Valiliği Sakarya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, “Sakarya’nın Kültürel ve Tarihi Mirası”, İstanbul: Melisa, 2009, 89-93. Balcıoğlu T., Adapazarı Tarihi ve Coğrafyası, İstanbul: Işıl Matbaası, 1952, 34.
- Sevin, V., Anadolu’nun Tarihi Coğrafyası, Ankara 2013.
- Seyidof, Mirali. “Bazı Abidelerde ve Halk Edebiyatı Numunelerinde Ad Koyma Âdetinin Kalıntıları Hakkında Mülâhazalar”. Kız Dergisi. Aktaran: Yavuz Akpınar. Sayı:3, 65–69. Şubat 1980.
- Şahin S., “Beşiköprü’nün Adapazarı / Beşiköprü Mevkiindeki Antik Köprü ve Çevre Tarihi Coğrafyasında Yarattığı Sorunlu Durum”, III. Araştırma Sonuçları Toplantısı, Ankara, T.C. Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü (1985): 173-179.
- Şahin, İbrahim. Adbilim, Pegem Akademi Yayınları, Ankara, 2018.
- Şahin, S., “Wasserbauten Justinians am unteren Sangarios in Bithynien”, çev.: N. Eda Akyürek Şahin, XI Congresso Internazionale di Epigrafia Greca e Latina, Atti II. Roma, 18-24 1999: 643-658.
- Şaşmaz, Musa. Türkiye’nin İdari Taksimatı (1920 – 2013), Türk Tarih Kurumu. Ankara. 1952.
- Şekil 3: Adı Soyadı: Gülden Esmâ Özkan, Yaş: 26, Meslek: Öğrenci, Görüşme Tarihi: 24. 06. 2021, 16: 56).
- Şentürk, M. Hüdayi, “Osmanlılar Döneminde Sakarya”, Sakarya İli Tarihi, C. I, Sakarya Üniversitesi Yayınları, Sakarya 2005, 169-211.
- Türk Dil Kurumu. (2011). Türkçe Sözlük. Ankara: TDK
- Türkçe Sözlük (2011). 11. Baskı. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, Ankara 1988, Cilt I, s. 3.
- Uluslararası Sakarya Sempozyumu (23-25 Kasım 2017) Özet Kitabı.
- Uyanık, Osman, “Çıldır Adı Üzerine”, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 2006, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/258048>.
- Ülkütaşır, M. Şakir, Türklerde Ad Verme Âdetleri, H.B.H. 81, 1938, 194-199.
- Ünsal, V., “Eskiçağ’da Anadolu’da Su Kaynakları (Orta ve Doğu Anadolu)”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 28, 2012, 209-224.

- Vatandaş, Celalettin. “Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı”, Dergipark Dergisi, 2007, Cilt 0, Sayı 35. (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/100951>).
- Ward-Perkins, J. B., “The Marble Trade and Its Organization: Evidence from Nicomedia”, The Seaborne Commerce of Ancient Rome: Studies in Archaeology and History, MAAR, Vol. 36 (1980): 325-338.
- Yakıcı, Ali. Ankara Gevher Nesibe Sağlık Eğitim Enstitüsü Öğrencilerin Ad Almaları Üzerine Bir Değerlendirme. Eğitimde-Bilimde-Haberde Sağlık Dergisi. 2000, 2, 37-50.
- Yediyıldız, Bahattin (1984) “Türkiye’de Yer Adı Verme Usulleri ve Yer Adı Değişikliklerinin Tarihi Değişimi”. Türk Yer Adları Sempozyumu Bildirileri. Ankara: Başbakanlık Basımevi. (s. 25 - 41).
- Yıldırım, Dursun, "Coğrafya'dan Vatan'a Geçiş ve Vatan ile Göç Ediş Problemi", Türk Adları Yer Sempozyumu Bildirileri, (11-13 Eylül 1984); Ankara, 1984, 157-168.
- Yıldız, Naciye. Manas Destanı (W. Radloff) ve Kırgız Kültürü ile İlgili Tespit ve Tahliller. Ankara: Gazi Üniversitesi, SBE, Doktora Tezi, 1995.
- Yılmaz Mutlu, Mehtap, Orta Sakarya Yöresi’nin İklim Özellikleri, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2008.
- Yılmaz, Hakan. “Çağdaş Kaynak ve Belgeler Işığında Sakarya’nın Fethi ve Fethin Bilinmeyen Târîhi”. Uluslararası Sakarya Sempozyumu. Geçmişten Günümüze Sakarya Tarih/Kültür/Toplum. ed. Mehmet Yaşar Ertaş vd. 75-131. Adapazarı: Sakarya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2018.

Elektronik Kaynaklar

- Eröz, Mehmet. “Türk Onomastiği Bakımından Adapazarı Yeradları”, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/101076>, Erişim Tarihi: 09. 02. 2021, 18: 12.
- Erturac, M. Korhan, <https://www.researchgate.net/publication/330262945>, Erişim Tarihi: 03. 07. 2021, 14: 20.
- <http://kozluk.gov.tr/kozluk-ismi-hakkinda>, Erişim tarihi: 05. 01. 2022, 11: 39.
- <http://pamukova.bel.tr>, Erişim Tarihi: 05. 08. 2021, 12: 23.
- <http://pamukova.bel.tr/ilcemiz/mahalleler/turgutlu-mahallesi/>, Erişim Tarihi: 29. 12. 2021, 09: 43.
- <http://www.adapazari.bel.tr>, Erişim Tarihi: 23. 10. 2020, 13: 38.
- <http://www.adapazari.bel.tr>, Erişim Tarihi: 23.10. 2020, 13: 45.

<http://www.adapazari.bel.tr>, Erişim Tarihi: 24. 10. 2020, 13: 00.

<http://www.adapazari.bel.tr>, Erişim Tarihi: 24. 10. 2020, 15: 10.

<http://www.cografya.gen.tr/tr/sakarya/>, Erişim Tarihi: 23. 10. 2020, 15: 04.

<http://www.haberhendek.com/makale/kazimiye-koyu-ve-mubadele-muhacirleri-m517.html>, Erişim Tarihi: 28. 12. 2021, 12: 21.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_ttas&view=ttas&kategori1=acikla2&kod=105817, Erişim Tarihi: 22. 02. 2021, 13: 54.

<http://www.ulukisla.gov.tr/sehit-piyade-uzman-cavus-ali-dilmen>, Erişim Tarihi: 05. 01. 2022, 11: 08.

<https://aksaray.ktb.gov.tr/TR-232515/semencilik-sanati.html>, Erişim Tarihi: 28. 08. 2022, 12: 20.

<https://cilekli54.com/koyumuz/>, Erişim tarihi: 11. 09. 2021, 20: 11.

<https://cip.tuik.gov.tr/#>, Erişim Tarihi: 07. 07. 2021, 13: 01.

<https://cip.tuik.gov.tr/#>, Erişim Tarihi: 13. 03. 2022, 17: 39.

<https://docplayer.biz.tr>, Erişim Tarihi: 11. 07. 2021, 15: 54.

<https://docplayer.biz.tr/5955024-T-c-sakarya-valiligi-il-cevre-ve-orman-mudurlugu-sakarya-il-cevre-durum-raporu.html>, Erişim Tarihi: 11. 07. 2021, 15: 54.

https://gaziurmubey.meb.k12.tr/icerikler/gazi-umurbey-kimdir_379244.html, Erişim Tarihi: 04. 01. 2022, 11: 04.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/kadi#1>, Erişim Tarihi: 14. 01. 2022, 11: 38.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/osman-i>, Erişim Tarihi: 30. 12. 2021, 10: 16.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/rustem-pasa>, Erişim Tarihi: 29. 12. 2021, 11: 19.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/selim-i>, Erişim tarihi: 17. 01. 2022, 10: 29.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/suleyman-pasa>, Erişim Tarihi: 03. 01. 2022, 11: 54.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/yaylak-ve-kislak>, Erişim tarihi: 03. 01. 2022, 11: 37.

<https://medyabar.com>, Erişim Tarihi: 05. 08. 2021, 17: 36.

<https://nedir.ileilgili.org/cebek>, Erişim Tarihi: 14. 01. 2022, 10: 06.

<https://nedir.ileilgili.org/elpe>, Erişim tarihi: 17. 01. 2022, 11: 04.

<https://nedir.ileilgili.org/hamitabat>, Erişim tarihi: 17. 01. 2022, 11: 39.

<https://nedir.ileilgili.org/konac%C4%B1k>, Erişim tarihi: 13. 01. 2022, 10: 51.

<https://nedir.ileilgili.org/selahiye>, Erişim tarihi: 17. 01. 2022, 10: 39.

<https://nedir.ileilgili.org/te%C5%9Fvikiye>, Erişim tarihi: 17. 01. 2022, 11: 13.

<https://sakarya.ktb.gov.tr/TR-112516/sakarya-genel-bilgiler.html/>, Erişim Tarihi: 23. 10. 2020, 15.19.

<https://sozce.com/nedir/191873-kertil>, Erişim tarihi: 14. 01. 2022, 10: 33.

<https://sozcukbul.com/term/kalay%C4%B1k>, Erişim Tarihi: 12. 01. 2022, 10: 32.

<https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 13. 12. 2021, 10: 52.

<https://terrasus.com/sozluk.jsp?words=neviye>, Erişim Tarihi: 05. 01. 2022, 10: 52.

<https://www.aksam.com.tr/televizyon/konuralp-bey-kimdir-tarihteki-onemi-nedir-kurulus-osman-konur-alp-eren-vurdem-kimdir/haber-1025446>, Erişim Tarihi: 04. 01. 2022, 10: 49.

<https://www.bilgimnette.com/memduhiye.html>, Erişim tarihi: 03.01, 2022, 11: 08.

<https://www.endeksa.com>, Erişim tarihi: 11. 09. 2021, 16: 56.

<https://www.erenler.bel.tr>, Erişim Tarihi: 02. 08. 2021, 14. 25.

<https://www.google.com/search>, Erişim Tarihi: 24. 06. 2021, 16: 52.

<https://www.google.com/search?q=%C4%B0skit++d%C3%B6neminden+kalmasakai+bal+tarar>, Erişim Tarihi: 23. 06. 2021, 14: 15.

<https://www.google.com/search?q=Bir+Frige+ba%C5%9F%C4%B1%C4%9F%C4%B1>, Erişim Tarihi: 24. 06. 2021, 14: 19.

<https://www.google.com/search?q=sakarya+da%C4%9F+haritas>, Erişim Tarihi: 11. 07. 2021. 16: 08.

[https://www.google.com/search?q=Sangarios+\(Sakarya\)+Nehri](https://www.google.com/search?q=Sangarios+(Sakarya)+Nehri), Erişim Tarihi: 24. 06. 2021, 13: 55.

<https://www.haritamap.com/yer/kizilcikli-koyu-serdivan>, Erişim tarihi: 11. 09. 2021, 20: 22.

<https://www.ismetinonu.org.tr/ismet-inonu-hayati/>, Erişim Tarihi: 03. 01. 2022, 11: 59.

<https://www.koylerim.com/akyazi-yuvalak-koyu-299813h.htm>, Erişim tarihi: 14. 09. 2021, 12: 00.

<https://www.koylerim.com/erenler-ekinli-koyu-301887h.htm>, Erişim tarihi: 11. 09. 2021. 18: 42.

<https://www.koylerim.com/ferizli-sinanoglu-koyu-302739h.htm>, Erişim Tarihi: 28. 12. 2021, 11: 40.

<https://www.koylerim.com/hendek-guldibi-koyu-299841h.htm>, Erişim Tarihi: 11. 09. 2021, 20: 55.

<https://www.koylerim.com/karasu-daricayiri-koyu-302742h.htm>, Erişim tarihi: 11. 09. 2021, 20: 51.

<https://www.koylerim.com/kocaali-kiziluzum-koyu-302480h.htm>, Erişim tarihi: 11. 09. 2021, 19: 56.

<https://www.koylerim.com/serdivan-cubuklu-koyu-302848h.htm>, Erişim tarihi: 14. 01. 2022, 11: 49.

<https://www.kulturportali.gov.tr>, Erişim Tarihi: 24. 06. 2021, 17. 02.

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/sakarya/gezilecekyer/yunus-pasa-camii>, Erişim tarihi: 05. 01. 2022, 10: 28.

<https://www.luggat.com/index.php#ceviri>, Erişim Tarihi: 05. 01. 2022, 10: 55.

<https://www.nisanyanmap.com>, Erişim Tarihi: 04. 08. 2021, 14: 27.

<https://www.nufusune.com>, Erişim tarihi: 11. 09. 2021, 19: 01.

<https://www.nufusune.com/185149-sakarya-hendek-kocatongel-mahallesi-nufusu>, Erişim Tarihi: 11. 09. 2021, 19: 01.

<https://www.nufusune.com/61492-sakarya-adapazari-aciemalik-mahallesi-nufusu>, Erişim tarihi: 11. 09. 2021, 20: 33.

<https://www.researchgate.net>, Erişim Tarihi: 11. 07. 2021, 14. 29.

<https://www.researchgate.net/profile/M-Korhan>, Erişim Tarihi: 07. 2021, 14: 29.

<https://www.sehirhafizasi.sakarya.edu.tr/ovalar/>, Erişim Tarihi: 11. 07. 2021, 14. 27.

<https://www.serdivan.bel.tr>, Erişim Tarihi: 02. 08. 2021, 14: 36.

<https://www.serdivan.bel.tr>, Erişim Tarihi: 02. 08. 2021, 14. 38.

https://www.turkcebilgi.com/kadifekale,_hendek#post, Erişim tarihi: 12. 01. 2022, 09: 55.

<https://www.turkedebiyati.org/sairler/yunusemre.html>, Erişim Tarihi: 04. 01. 2022, 11: 21.

<https://www.webhatti.com>, Erişim Tarihi: 05. 08. 2021, 11: 31.

www.google.com/search?q=sakarya%27nın+dağlarının+bulunduğu+bir+harita+örneği&tbm, Erişim Tarihi: 11. 07. 2021, 13: 43.

<https://medyabar.com/haber/2774235/sakaryada-ilceler-ve-semtlerin-adi-nereden-geliyor>, Erişim Tarihi: 01. 12. 2022, 23: 36.

Kaynak Kişiler

Kaynak Kişi: 1

Yaş: 56

Ad Soyad: Mustafa Kolayyılmaz (Eski Muhtar)

Doğum Yeri: Acıelmalık

Mesleği: Emekli

Görüşme Tarihi: 09. 11. 2020, 13: 14.

Kaynak Kişi: 2

Yaş: 45

Ad Soyad: Hikmet Altın

Doğum Yeri: Malazgirt

Mesleği: İnşaat İşçisi

Görüşme Tarihi: 09. 11. 2020, 13: 30.

Kaynak Kişi: 3

Yaş: 55

Ad Soyad: Metin Küçükalfa

Doğum Yeri: Adapazarı

Mesleği: Emekli

Görüşme Tarihi: 09. 11. 2020, 13: 35.

Kaynak Kişi: 4

Yaş: 50

Ad Soyad: Ahmet Açıkgöz

Doğum Yeri: Aşırlar

Mesleği: Çiftçi

Görüşme Tarihi: 09. 11. 2020, 13: 55.

Kaynak Kişi: 5

Yaş: 61

Ad Soyad: Mustafa Mumcu

Doğum Yeri: Düzce

Mesleği: Emekli

Görüşme Tarihi: 09. 11. 2020, 14: 12.

Kaynak Kişi: 6

Yaş: 58

Ad Soyad: Musa Boyacıoğlu

Doğum Yeri: Adapazarı

Mesleği: Çiftçi

Görüşme Tarihi: 09. 11. 2020, 14: 22.

Kaynak Kişi: 7

Yaş: 36

Ad Soyad: Sezgin Gökhan Nayman

Doğum Yeri: Sakarya

Mesleği: Çiftçi

Görüşme Tarihi: 09. 11. 2020, 14: 34.

Kaynak Kişi: 8

Yaş: 50

Ad Soyad: Şenol Özbay

Doğum Yeri: Sakarya

Mesleği: Çiftçi

Görüşme Tarihi: 09. 11. 2020, 14: 42.

Kaynak Kişi: 9

Yaş: 60

Ad Soyad: Fevzi Tetik

Kaynak Kişi: 10

Yaş: 46

Ad Soyad: Azem Mutlu

Doğum Yeri: Sakarya
Mesleği: Marangoz
Görüşme Tarihi: 09. 11. 2020, 14: 46.
Kaynak Kişi: 11

Yaş: 55
Ad Soyad: Rıfkı Piriştine
Doğum Yeri: Sakarya
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 09. 11. 2020, 15: 00.

Kaynak Kişi: 13

Yaş: 50
Ad Soyad: Mustafa Yeşilyurt
Doğum Yeri: Adapazarı
Mesleği: Terzi
Görüşme Tarihi: 09. 11. 2020, 15: 29.

Kaynak Kişi: 15

Yaş: 56
Ad Soyad: Hasan Karakütük
Doğum Yeri: Erzurum
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 09. 11. 2020, 15: 47.

Kaynak Kişi: 17

Yaş: 60
Ad Soyad: Erdal Erdem
Doğum Yeri: -
Mesleği: -
Görüşme Tarihi: 09. 11. 2020, 15: 54.

Kaynak Kişi: 19

Yaş: 56
Ad Soyad: Namık Hizel
Doğum Yeri: Sakarya
Mesleği: Çiftçi / Hayvancılık
Görüşme Tarihi: 09. 11. 2020, 16: 12.

Kaynak Kişi: 21

Yaş: 72
Ad Soyad: Abdurrahman Barçın
Doğum Yeri: Sakarya

Doğum Yeri: Sakarya
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 09. 11. 2020, 14: 52.
Kaynak Kişi: 12

Yaş: 51
Ad Soyad: Ergün Erdoğan
Doğum Yeri: Adapazarı
Mesleği: Mali Müşavir
Görüşme Tarihi: 09. 11. 2020, 15: 09.

Kaynak Kişi: 14

Yaş: 53
Ad Soyad: Bayram Demirci
Doğum Yeri: Adapazarı
Mesleği: Nakliye
Görüşme Tarihi: 09. 11. 2020, 15: 44.

Kaynak Kişi: 16

Yaş: 59
Ad Soyad: Remzi Keleş
Doğum Yeri: Düzce
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 09. 11. 2020, 15: 51.

Kaynak Kişi: 18

Yaş: 55
Ad Soyad: Cahit Yıldız
Doğum Yeri: Sakarya
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 09. 11. 2020, 16: 05.

Kaynak Kişi: 20

Yaş: 56
Ad Soyad: Murat Turan
Doğum Yeri: Sakarya
Mesleği: İnşaat
Görüşme Tarihi: 09. 11. 2020, 16: 21.

Kaynak Kişi: 22

Yaş: 56
Ad Soyad: MURAT TURAN
Doğum Yeri: Sakarya

Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 09. 11. 2020, 16: 28.

Kaynak Kişi: 23

Yaş: 49
Ad Soyad: Aydın Turan
Doğum Yeri: Adapazarı
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 09. 11. 2020, 16: 32.

Kaynak Kişi: 25

Yaş: 50
Ad Soyad: Orhan Malçok
Doğum Yeri: Sakarya
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 09. 11. 2020, 17: 18.

Kaynak Kişi: 27

Yaş: 44
Ad Soyad: Ferruh Akıncık
Doğum Yeri: Adapazarı
Mesleği: Esnaf
Görüşme Tarihi: 10. 11. 2020, 14: 10.

Kaynak Kişi: 29

Yaş: 52
Ad Soyad: Selami Avcı
Doğum Yeri: Sakarya
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 10. 11. 2020, 14: 35.

Kaynak Kişi: 31

Yaş: 51
Ad Soyad: Cevdet Koçak
Doğum Yeri: Ağrı
Mesleği: Esnaf
Görüşme Tarihi: 10. 11. 2020, 14: 46.
Kaynak Kişi: 33

Yaş: 50
Ad Soyad: Muhittin Kurt
Doğum Yeri: Sakarya

Mesleği: İnşaat
Görüşme Tarihi: 09. 11. 2020, 16: 21.

Kaynak Kişi: 24

Yaş: 49
Ad Soyad: Nazan Elçi
Doğum Yeri: Sakarya
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 09. 11. 2020, 16: 37.

Kaynak Kişi: 26

Yaş: 60
Ad Soyad: Cafer Erol
Doğum Yeri: Sakarya
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 10. 11. 2020, 14: 05.

Kaynak Kişi: 28

Yaş: 81
Ad Soyad: Erdoğan Aşkar
Doğum Yeri: Sakarya
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 10. 11. 2020, 14: 26.

Kaynak Kişi: 30

Yaş: 44
Ad Soyad: Abdurrahman Bostan
Doğum Yeri: Sakarya
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 10. 11. 2020, 14: 40.

Kaynak Kişi: 32

Yaş: 37
Ad Soyad: Ahmet Uzun
Doğum Yeri: Adapazarı
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 10. 11. 2020, 14: 49.
Kaynak Kişi: 34

Yaş: 66
Ad Soyad: Hüseyin Berk
Doğum Yeri: Sakarya

Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 10. 11. 2020, 14: 46.

Kaynak Kişi: 35

Yaş: 50
Ad Soyad: Süleyman Çetin
Doğum Yeri: Sakarya
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 10. 11. 2020, 15: 11.

Kaynak Kişi: 37

Yaş: 37
Ad Soyad: Faruk Kartal
Doğum Yeri: Adapazarı
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 10. 11. 2020, 15: 23.

Kaynak Kişi: 39

Yaş: 60
Ad Soyad: Talat Özcan
Doğum Yeri: Sinop
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 10. 11. 2020, 15: 51.

Kaynak Kişi: 41

Yaş: 64
Ad Soyad: Necdet Kabasakaloğlu
Doğum Yeri: Sakarya
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 10. 11. 2020, 16: 12.

Kaynak Kişi: 43

Yaş: 56
Ad Soyad: Veli Solak
Doğum Yeri: Sakarya
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 10. 11. 2020, 16: 23.

Kaynak Kişi: 45

Yaş: 60
Ad Soyad: Nevzat Berber
Doğum Yeri: Adapazarı

Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 10. 11. 2020, 15: 08.

Kaynak Kişi: 36

Yaş: 50
Ad Soyad: Muhittin Yazgan
Doğum Yeri: Akçakoca
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 10. 11. 2020, 15: 19.

Kaynak Kişi: 38

Yaş: 69
Ad Soyad: Ali Öztürk
Doğum Yeri: Karasu
Mesleği: Oto Tamirci
Görüşme Tarihi: 10. 11. 2020, 15: 41.

Kaynak Kişi: 40

Yaş: 57
Ad Soyad: Muharrem Bektaş
Doğum Yeri: Taraklı
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 10. 11. 2020, 15: 56.

Kaynak Kişi: 42

Yaş: 65
Ad Soyad: Hidayet Sevim
Doğum Yeri: Hendek
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 10. 11. 2020, 16: 17.

Kaynak Kişi: 44

Yaş: 58
Ad Soyad: İbrahim Öner
Doğum Yeri: Adapazarı
Mesleği: Elektrikçi
Görüşme Tarihi: 10. 11. 2020, 16: 29.

Kaynak Kişi: 46

Yaş: 61
Ad Soyad: Turan Dursun
Doğum Yeri: Sakarya

Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 10. 11. 2020, 16: 37.

Kaynak Kişi: 47

Yaş: 40
Ad Soyad: Rüstem Bilgi
Doğum Yeri: Akyazı
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 13: 44.

Kaynak Kişi: 49

Yaş: 52
Ad Soyad: Cabbar Saka
Doğum Yeri: Akyazı
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 13: 55.

Kaynak Kişi: 51

Yaş: 63
Ad Soyad: Mustafa Demir
Doğum Yeri: Akyazı
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 14: 06.

Kaynak Kişi: 53

Yaş: 60
Ad Soyad: Halit Kansız
Doğum Yeri: Boztepe
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 14: 20.

Kaynak Kişi: 55

Yaş: 54
Ad Soyad: İhsan Temiz
Doğum Yeri: Akyazı
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 14: 31.

Kaynak Kişi: 57

Yaş: 64
Ad Soyad: Erbay Ersin
Doğum Yeri: Çengeller

Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 10. 11. 2020, 17: 39.

Kaynak Kişi: 48

Yaş: 51
Ad Soyad: Metin Yiğit
Doğum Yeri: Akyazı
Mesleği: Konfeksiyon
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 13: 46.

Kaynak Kişi: 50

Yaş: 62
Ad Soyad: Hayri Kılıç
Doğum Yeri: Batakköy
Mesleği: Tesisat
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 14: 00.

Kaynak Kişi: 52

Yaş: 49
Ad Soyad: Erol Çelik
Doğum Yeri: Beldibi
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 14: 17.

Kaynak Kişi: 54

Yaş: 58
Ad Soyad: İhsan Kuruoğlu
Doğum Yeri: Düzce
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 14: 25.

Kaynak Kişi: 56

Yaş: 54
Ad Soyad: Cevdet Tekin
Doğum Yeri: Düzce
Mesleği: Şoför
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 14: 41.

Kaynak Kişi: 58

Yaş: 53
Ad Soyad: Bekir Durmuş
Doğum Yeri: Durmuşlar

Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 14: 44.

Kaynak Kişi: 59

Yaş: 38
Ad Soyad: İlker Biçen
Doğum Yeri: Gebeş
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 15: 01.

Kaynak Kişi: 61

Yaş: 41
Ad Soyad: Abdüsselim Akyazıcı
Doğum Yeri: Akyazı
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 15: 14.

Kaynak Kişi: 63

Yaş: 58
Ad Soyad: Mevlüt Gedik
Doğum Yeri: Harunusta
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 13: 39.

Kaynak Kişi: 65

Yaş: 54
Ad Soyad: Şenol Yazıcı
Doğum Yeri: Akyazı
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 15: 46.

Kaynak Kişi: 67

Yaş: 38
Ad Soyad: Bahri Yılmaz
Doğum Yeri: Kumköprü
Mesleği: Esnaf
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 16: 04.

Kaynak Kişi: 69

Yaş: 43
Ad Soyad: Ömer Bozkurt
Doğum Yeri: Ömercikler

Mesleği: Çiftçilik
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 14: 52.

Kaynak Kişi: 60

Yaş: 54
Ad Soyad: Ali Çabuk
Doğum Yeri: Akyazı
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 15: 08.

Kaynak Kişi: 62

Yaş: 38
Ad Soyad: Ahmet Acar
Doğum Yeri: Akyazı
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 15: 32.

Kaynak Kişi: 64

Yaş: 61
Ad Soyad: Nuri Öztürk
Doğum Yeri: Trabzon
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 15: 43.

Kaynak Kişi: 66

Yaş: 46
Ad Soyad: Ali Der
Doğum Yeri: Hendek
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 16: 00.

Kaynak Kişi: 68

Yaş: 60
Ad Soyad: Nuri Sert
Doğum Yeri: Mansurlar
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 16: 08.

Kaynak Kişi: 70

Yaş: 64
Ad Soyad: İmdat Yılmaz
Doğum Yeri: Reşadiye

Mesleği: Emlak Danışmanı
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 16: 11.

Kaynak Kişi: 71

Yaş: 51
Ad Soyad: Hüseyin Yıldırım
Doğum Yeri: Salihye
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 16: 23.

Kaynak Kişi: 73

Yaş: 43
Ad Soyad: Hakan Aba
Doğum Yeri: Sukenarı
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 16: 30.

Kaynak Kişi: 75

Yaş: 60
Ad Soyad: Sezer Başkaya
Doğum Yeri: Taşağıl
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 16: 40.

Kaynak Kişi: 77

Yaş: 52
Ad Soyad: Maksut Terzi
Doğum Yeri: Uzunçınar
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 16: 54.

Kaynak Kişi: 79

Yaş: 52
Ad Soyad: Yakup Çavuş
Doğum Yeri: Yenidoğan
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 17: 04.

Kaynak Kişi: 81

Yaş: 60
Ad Soyad: Musa Şükür
Doğum Yeri: Yörükleri

Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020 16: 20.

Kaynak Kişi: 72

Yaş: 41
Ad Soyad: Mehmet Aksoy
Doğum Yeri: Seyfeler
Mesleği: Muhasebeci
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 16: 27.

Kaynak Kişi: 74

Yaş: 59
Ad Soyad: Mehmet Taşkın
Doğum Yeri: Şerefiye
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 16: 35.

Kaynak Kişi: 76

Yaş: 58
Ad Soyad: Orhan Ekrem
Doğum Yeri: Taşyatak
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 16: 44.

Kaynak Kişi: 78

Yaş: 53
Ad Soyad: Recep Galip
Doğum Yeri: Vakıf
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 16: 58.

Kaynak Kişi: 80

Yaş: 52
Ad Soyad: Ahmet Savaş
Doğum Yeri: Yeniorman
Mesleği: Esnaf
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 17: 07.

Kaynak Kişi: 82

Yaş: 66
Ad Soyad: Burhan Copkayaoğlu
Doğum Yeri: Yuvalak

Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 17: 11.

Kaynak Kişi: 83

Yaş: 50
Ad Soyad: Hasan Daloğlu
Doğum Yeri: Yongalık
Mesleği: Arıcılık
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 17: 19.

Kaynak Kişi: 85

Yaş: 54
Ad Soyad: Vasfi Çalışkan
Doğum Yeri: Bulgaristan
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 16. 11. 2020, 15: 08.

Kaynak Kişi: 87

Yaş: 64
Ad Soyad: Ahmet Yılmaz
Doğum Yeri: Hacıköy
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 16. 11. 2020, 15: 23.

Kaynak Kişi: 89

Yaş: 47
Ad Soyad: Özkan Harmanlı
Doğum Yeri: Karaaptiller
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 16. 11. 2020, 15: 36.

Kaynak Kişi: 91

Yaş: 46
Ad Soyad: Nedret Kulaksız
Doğum Yeri: Sakarya
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 16. 11. 2020, 15: 42.

Kaynak Kişi: 93

Yaş: 52
Ad Soyad: Şaban Balçık
Doğum Yeri: Türkçaybaşı

Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 12. 11. 2020, 17: 15.

Kaynak Kişi: 84

Yaş: 43
Ad Soyad: Gürcan Kubilay
Doğum Yeri: Adliye
Mesleği: Ticaret
Görüşme Tarihi: 16. 11. 2020, 15: 01.

Kaynak Kişi: 86

Yaş: 52
Ad Soyad: Ömer Odabaş
Doğum Yeri: Boğazköy
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 16. 11. 2020, 15: 15.

Kaynak Kişi: 88

Yaş: 40
Ad Soyad: Selahattin Gözyuman
Doğum Yeri: Hendek
Mesleği: Çelik İmalatçısı
Görüşme Tarihi: 16. 11. 2020, 15: 32.

Kaynak Kişi: 90

Yaş: 65
Ad Soyad: Mehmet Demircioğlu
Doğum Yeri: Of
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 16. 11. 2020, 15: 39.

Kaynak Kişi: 92

Yaş: 54
Ad Soyad: Akif Bayder
Doğum Yeri: Giresun
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 16. 11. 2020, 15: 47.

Kaynak Kişi: 94

Yaş: 51
Ad Soyad: Bilâl Bakan
Doğum Yeri: Sakarya

Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 16. 11. 2020, 15: 53.

Kaynak Kişi: 95

Yaş: 71
Ad Soyad: Alaaddin Akbıyık
Doğum Yeri: Sakarya
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 16. 11. 2020, 16: 09.

Kaynak Kişi: 97

Yaş: 43
Ad Soyad: Ecevit Tarhan
Doğum Yeri: Çaykışla
Mesleği: Sebest
Görüşme Tarihi: 16. 11. 2020, 16: 19.

Kaynak Kişi: 99

Yaş: 57
Ad Soyad: Mehmet Can
Doğum Yeri: Trabzon
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 16. 11. 2020, 16: 31.

Kaynak Kişi: 101

Yaş: 51
Ad Soyad: Aydın Çelik
Doğum Yeri: Hasanbey
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 16. 11. 2020, 16: 48.

Kaynak Kişi: 103

Yaş: 44
Ad Soyad: Halil İbrahim Kuru
Doğum Yeri: Sakarya
Mesleği: İtfayeci
Görüşme Tarihi: 16. 11. 2020, 16: 57.

Kaynak Kişi: 105

Yaş: 65
Ad Soyad: Bakım Soy
Doğum Yeri: Adapazarı

Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 16. 11. 2020, 15: 57.

Kaynak Kişi: 96

Yaş: 61
Ad Soyad: Sadettin Duman
Doğum Yeri: Büyük Esence
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 16. 11. 2020, 16: 14.

Kaynak Kişi: 98

Yaş: 47
Ad Soyad: İsmail Korkmaz
Doğum Yeri: Sakarya
Mesleği: Yüzey Kaplamacı
Görüşme Tarihi: 16. 11. 2020, 16: 25.

Kaynak Kişi: 100

Yaş: 42
Ad Soyad: İlhan Karagöz
Doğum Yeri: Epçeller
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 16. 11. 2020, 16: 38.

Kaynak Kişi: 102

Yaş: 60
Ad Soyad: Erol Sevim
Doğum Yeri: Sakarya
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 16. 11. 2020, 16: 52.

Kaynak Kişi: 104

Yaş: 60
Ad Soyad: Mehmet Aktürk
Doğum Yeri: Trabzon
Mesleği: Esnaf
Görüşme Tarihi: 16. 11. 2020, 17: 04.

Kaynak Kişi: 106

Yaş: 51
Ad Soyad: İbrahim Ceylan
Doğum Yeri: Adapazarı

Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 16. 11. 2020, 17: 14.

Kaynak Kişi: 107

Yaş: 38
Ad Soyad: Alaaddin Dere
Doğum Yeri: Sakarya
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 17. 11. 2020, 14: 19.

Kaynak Kişi: 109

Yaş: 45
Ad Soyad: Alişan Kotan
Doğum Yeri: Şükriye
Mesleği: Mobilyacı
Görüşme Tarihi: 17. 11. 2020, 14: 29.

Kaynak Kişi: 111

Yaş: 45
Ad Soyad: Eyüp Çakır
Doğum Yeri: Tuapsalar
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 17. 11. 2020, 14: 38.

Kaynak Kişi: 113

Yaş: 44
Ad Soyad: Haluk Onay
Doğum Yeri: Abdürrezzak
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 17. 11. 2020, 15: 11.

Kaynak Kişi: 115

Yaş: 49
Ad Soyad: Mehmet Çirkin
Doğum Yeri: Akçukur
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 17. 11. 2020, 15: 19.

Kaynak Kişi: 117

Yaş: 34
Ad Soyad: Mehmet Karadeniz
Doğum Yeri: Ferizli

Mesleği: Nakliye
Görüşme Tarihi: 16. 11. 2020, 17: 18.

Kaynak Kişi: 108

Yaş: 50
Ad Soyad: Seyfullah Yılmaz
Doğum Yeri: Sarıcalar
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 17. 11. 2020, 14: 24.

Kaynak Kişi: 110

Yaş: 57
Ad Soyad: Erol Şahin
Doğum Yeri: Tabakhane
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 17. 11. 2020, 14: 32.

Kaynak Kişi: 112

Yaş: 55
Ad Soyad: Şaban Süleyman
Doğum Yeri: Yazılı
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 17. 11. 2020, 14: 42.

Kaynak Kişi: 114

Yaş: 58
Ad Soyad: Naci Karhan
Doğum Yeri: Ağacık
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 17. 11. 2020, 15: 14.

Kaynak Kişi: 116

Yaş: 38
Ad Soyad: Ceyhun Keleş
Doğum Yeri: Ceylandere
Mesleği: Servis İşletmecisi
Görüşme Tarihi: 17. 11. 2020, 15: 30.

Kaynak Kişi: 118

Yaş: 53
Ad Soyad: Şaban Akagündüz
Doğum Yeri: Kaynarca

Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 17. 11. 2020, 15: 33.

Kaynak Kişi: 119

Yaş: 56
Ad Soyad: Hasan Çakır
Doğum Yeri: Gölkent
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 17. 11. 2020, 15: 44.

Kaynak Kişi: 121

Yaş: 50
Ad Soyad: Mustafa Terzi
Doğum Yeri: Kusca
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 17. 11. 2020, 16: 02.

Kaynak Kişi: 123

Yaş: 60
Ad Soyad: Seyfi Ergen
Doğum Yeri: Osmanağa Çiftliği
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 17. 11. 2020, 16: 14.

Kaynak Kişi: 125

Yaş: 55
Ad Soyad: Yücel Akmeşe
Doğum Yeri: Seyifler
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 17. 11. 2020, 16: 23.

Kaynak Kişi: 127

Yaş: 50
Ad Soyad: Sadık Gökçe
Doğum Yeri: Akıncı
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 18. 11. 2020, 14: 54.

Kaynak Kişi: 129

Yaş: 30
Ad Soyad: Salih Karacan
Doğum Yeri: Bağcaz

Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 17. 11. 2020, 15: 41.

Kaynak Kişi: 120

Yaş: 46
Ad Soyad: Selahattin Gündoğdu
Doğum Yeri: Devlet
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 17. 11. 2020, 15: 56.

Kaynak Kişi: 122

Yaş: 62
Ad Soyad: Seyit Şengül
Doğum Yeri: Kaynarca
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 17. 11. 2020, 16: 06.

Kaynak Kişi: 124

Yaş: 64
Ad Soyad: Kâmuran Akıncı
Doğum Yeri: Sarıahmetler
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 17. 11. 2020, 16: 19.

Kaynak Kişi: 126

Yaş: 49
Ad Soyad: Erdal Üstün
Doğum Yeri: Akdoğan
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 18. 11. 2020, 14: 52.

Kaynak Kişi: 128

Yaş: 58
Ad Soyad: Şaban Tetik
Doğum Yeri: Aydınlar
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 18. 11. 2020, 15: 13.

Kaynak Kişi: 130

Yaş: 38
Ad Soyad: Âdem Arıcan
Doğum Yeri: Alifuatpaşa

Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 18. 11. 2020, 15: 15.

Kaynak Kişi: 131

Yaş: 62
Ad Soyad: Necmi Özcan
Doğum Yeri: Bayat
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 18. 11. 2020, 15: 23.

Kaynak Kişi: 133

Yaş: 58
Ad Soyad: Zekeriya Çoban
Doğum Yeri: Burhaniye
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 18. 11. 2020, 15: 39.

Kaynak Kişi: 135

Yaş: 62
Ad Soyad: Ali Öztunç
Doğum Yeri: Geyve
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 18. 11. 2020, 15: 50.

Kaynak Kişi: 137

Yaş: 50
Ad Soyad: İbrahim Yemiş
Doğum Yeri: Çine
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 18. 11. 2020, 16: 06.

Kaynak Kişi: 139

Yaş: 53
Ad Soyad: Veysel Kâhya
Doğum Yeri: Demirler
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 18. 11. 2020, 16: 13.

Kaynak Kişi: 141

Yaş: 32
Ad Soyad: Koray Topuz
Doğum Yeri: Eşme

Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 18. 11. 2020, 15: 19.

Kaynak Kişi: 132

Yaş: 62
Ad Soyad: Dursun Karasu
Doğum Yeri: Belpınar
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 18. 11. 2020, 15: 35.

Kaynak Kişi: 134

Yaş: 65
Ad Soyad: Adil Keskin
Doğum Yeri: Ceceler
Mesleği: Mobilyacı
Görüşme Tarihi: 18. 11. 2020, 15: 43.

Kaynak Kişi: 136

Yaş: 49
Ad Soyad: Sezai Akçay
Doğum Yeri: Çamlık
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 18. 11. 2020, 15: 51.

Kaynak Kişi: 138

Yaş: 52
Ad Soyad: Davut Emircan
Doğum Yeri: Çukurköy
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 18. 11. 2020, 16: 10.

Kaynak Kişi: 140

Yaş: 65
Ad Soyad: Abdullah Eşsiz
Doğum Yeri: Doğancıl
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 18. 11. 2020, 16: 19.

Kaynak Kişi: 142

Yaş: 59
Ad Soyad: Zeki Kanbur
Doğum Yeri: Fındıksuyu

Mesleği: Esnaf
Görüşme Tarihi: 18. 11. 2020, 16: 39.

Kaynak Kişi: 143

Yaş: 60
Ad Soyad: Nizam Bilir
Doğum Yeri: Hacılar
Mesleği: Emekli Memur
Görüşme Tarihi: 26. 01. 2021, 13: 48.

Kaynak Kişi: 145

Yaş: 27
Ad Soyad: Raif Ay
Doğum Yeri: Geyve
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 26. 01. 2021, 14: 01.

Kaynak Kişi: 147

Yaş: 48
Ad Soyad: Nazmi Yılmaz
Doğum Yeri: Ilıca
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 26. 01. 2021, 14: 11.

Kaynak Kişi: 149

Yaş: 50
Ad Soyad: Hüseyin Çam
Doğum Yeri: İnciksuyu
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 26. 01. 2021, 14: 20.

Kaynak Kişi: 151

Yaş: 51
Ad Soyad: Mevlüt Su
Doğum Yeri: Karacaören
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 26. 01. 2021, 14: 29.

Kaynak Kişi: 153

Yaş: 65
Ad Soyad: İlhan Üzümlü
Doğum Yeri: Kozan

Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 18. 11. 2020, 16: 43.

Kaynak Kişi: 144

Yaş: 62
Ad Soyad: Halil Sünnü
Doğum Yeri: Halidiye
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 26. 01. 2021, 13: 57.

Kaynak Kişi: 146

Yaş: 54
Ad Soyad: Erol Yiğit
Doğum Yeri: Hisarlık
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 26. 01. 2021, 14: 06.

Kaynak Kişi: 148

Yaş: 50
Ad Soyad: Turgut Özdemir
Doğum Yeri: İlimbey
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 26. 01. 2021, 14: 15.

Kaynak Kişi: 150

Yaş: 70
Ad Soyad: Mahmut Yemiş
Doğum Yeri: Kamışlı
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 26. 01. 2021, 14: 25.

Kaynak Kişi: 152

Yaş: 49
Ad Soyad: Medet Çakmak
Doğum Yeri: Kızılkaya
Mesleği: Ticaret
Görüşme Tarihi: 26. 01. 2021, 14: 36.

Kaynak Kişi: 154

Yaş: 46
Ad Soyad: Şuayip Özkan
Doğum Yeri: Kuru

Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 26. 01. 2021, 14: 43.

Kaynak Kişi: 155

Yaş: 60
Ad Soyad: Sami Kıldal
Doğum Yeri: Melekşeoruç
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 26. 01. 2021, 15: 39.

Kaynak Kişi: 157

Yaş: 48
Ad Soyad: Tahsin Kolat
Doğum Yeri: Sakarya
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 26. 01. 2021, 15: 49.

Kaynak Kişi: 159

Yaş: 41
Ad Soyad: Erkan Çakmak
Doğum Yeri: Orhaniye
Mesleği: Esnaf
Görüşme Tarihi: 26. 01. 2021, 15: 55.

Kaynak Kişi: 161

Yaş: 63
Ad Soyad: Mustafa Tur
Doğum Yeri: Safibey
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 26. 01. 2021, 16: 06.

Kaynak Kişi: 163

Yaş: 60
Ad Soyad: Fahrettin Mutluay
Doğum Yeri: Saraçlı
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 26. 01. 2021, 16: 10.

Kaynak Kişi: 165

Yaş: 59
Ad Soyad: Ali Avcı
Doğum Yeri: Şerefiye

Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 26. 01. 2021, 15: 30.

Kaynak Kişi: 156

Yaş: 46
Ad Soyad: Şevket Çelik
Doğum Yeri: Kulfallar
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 26. 01. 2021, 15: 42.

Kaynak Kişi: 158

Yaş: 55
Ad Soyad: İsmail Turan
Doğum Yeri: Örencik
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 26. 01. 2021, 15: 51.

Kaynak Kişi: 160

Yaş: 51
Ad Soyad: Muzaffer Aydoğu
Doğum Yeri: Poydular
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 26. 01. 2021, 15: 59.

Kaynak Kişi: 162

Yaş: 49
Ad Soyad: Harun Çakır
Doğum Yeri: Sabırlar
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 26. 01. 2021, 16: 03.

Kaynak Kişi: 164

Yaş: 52
Ad Soyad: Suat Sünger
Doğum Yeri: Sekiharman
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 26. 01. 2021, 16: 18.

Kaynak Kişi: 166

Yaş: 44
Ad Soyad: Sait Acar
Doğum Yeri: Setçe

Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 26. 01. 2021, 16: 20.

Kaynak Kişi: 167

Yaş: 60
Ad Soyad: Hamdi Turna
Doğum Yeri: Akarca
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 13: 48.

Kaynak Kişi: 169

Yaş: 60
Ad Soyad: Hasan Kara
Doğum Yeri: Aksu
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 13: 46.

Kaynak Kişi: 171

Yaş: 64
Ad Soyad: Mustafa Töremiş
Doğum Yeri: Aşağıçalıca
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 13: 59.

Kaynak Kişi: 173

Yaş: 64
Ad Soyad: Erol Akar
Doğum Yeri: Beylice
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 14: 17.

Kaynak Kişi: 175

Yaş: 59
Ad Soyad: Âdem Demir
Doğum Yeri: Samsun
Mesleği: Elektrikçi
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 14: 24.

Kaynak Kişi: 177

Yaş: 60
Ad Soyad: Hasan Tunç
Doğum Yeri: Çamlıca

Mesleği: Elektrikçi
Görüşme Tarihi: 26. 01. 2021, 16: 24.

Kaynak Kişi: 168

Yaş: 28
Ad Soyad: Ogün Gülmez
Doğum Yeri: Akpınar
Mesleği: Sporcu
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 13: 42.

Kaynak Kişi: 170

Yaş: 57
Ad Soyad: Saffet Sarı
Doğum Yeri: Bakacak
Mesleği: Aşçı
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 13: 55.

Kaynak Kişi: 172

Yaş: 58
Ad Soyad: Ahmet Karagöz
Doğum Yeri: Balıklıhsaniye
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 14: 05.

Kaynak Kişi: 174

Yaş: 70
Ad Soyad: Recep Defne
Doğum Yeri: Bıçkıatik
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 14: 20.

Kaynak Kişi: 176

Yaş: 67
Ad Soyad: Coşkun Samur
Doğum Yeri: Çakallık
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 14: 27.

Kaynak Kişi: 178

Yaş: 49
Ad Soyad: Nihat Topçu
Doğum Yeri: Çayırbaşı

Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 14: 30.

Kaynak Kişi: 179

Yaş: 37
Ad Soyad: Serkan Akdeniz
Doğum Yeri: Çiftlik
Mesleği: Dolmuş Şoförü
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 14: 37.

Kaynak Kişi: 181

Yaş: 40
Ad Soyad: Abdullah Serbest
Doğum Yeri: Esentepe
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 14: 50.

Kaynak Kişi: 183

Yaş: 66
Ad Soyad: Kazım Taşkın
Doğum Yeri: Güldibi
Mesleği: Mütahit
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 14: 58.

Kaynak Kişi: 185

Yaş: 49
Ad Soyad: Ramazan Kaya
Doğum Yeri: Ağrı
Mesleği: Esnaf
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 15: 06.

Kaynak Kişi: 187

Yaş: 48
Ad Soyad: Ömer Demir
Doğum Yeri: Hacımbey
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 15: 28.

Kaynak Kişi: 189

Yaş: 35
Ad Soyad: Murat Cesur
Doğum Yeri: Hicriye

Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 14: 34.

Kaynak Kişi: 180

Yaş: 57
Ad Soyad: Yusuf Çulhaoğlu
Doğum Yeri: Dereköy
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 14: 44.

Kaynak Kişi: 182

Yaş: 61
Ad Soyad: İsmail Gülmez
Doğum Yeri: Göksu
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 14: 54.

Kaynak Kişi: 184

Yaş: 53
Ad Soyad: Eset İlkay
Doğum Yeri: Güney
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 15: 01.

Kaynak Kişi: 186

Yaş: 49
Ad Soyad: Osman Çolakoğlu
Doğum Yeri: Hacıkişla
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 15: 24.

Kaynak Kişi: 188

Yaş: 70
Ad Soyad: Mecit Denizci
Doğum Yeri: Hamitli
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 15: 33.

Kaynak Kişi: 190

Yaş: 58
Ad Soyad: Şükriye Tatarhan
Doğum Yeri: Hüseyinşeyh

Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 15: 39.

Kaynak Kişi: 191

Yaş: 52
Ad Soyad: Fevzi Örs
Doğum Yeri: İkramiye
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 15: 50.

Kaynak Kişi: 193

Yaş: 52
Ad Soyad: Tahsin Kulaber
Doğum Yeri: Karadere
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 16: 06.

Kaynak Kişi: 195

Yaş: 56
Ad Soyad: Yaşar Devrim
Doğum Yeri: Kazimiye
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 16: 16.

Kaynak Kişi: 197

Yaş: 56
Ad Soyad: Osman Şahin
Doğum Yeri: Kocaahmetler
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 16: 35.

Kaynak Kişi: 199

Yaş: 53
Ad Soyad: Ahmet Bektaş
Doğum Yeri: Kurtuluş
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 29. 01. 2021, 14: 25.

Kaynak Kişi: 201

Yaş: -
Ad Soyad: Ahmet Gezici
Doğum Yeri: -

Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 15: 44.

Kaynak Kişi: 192

Yaş: 63
Ad Soyad: Fevzi Çaçur
Doğum Yeri: Kahraman
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 15: 59.

Kaynak Kişi: 194

Yaş: 55
Ad Soyad: Seymen Uzun
Doğum Yeri: Trabzon
Mesleği: Şoför
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 16: 10.

Kaynak Kişi: 196

Yaş: 51
Ad Soyad: Haydar Mutlu
Doğum Yeri: Kırktepe
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 27. 01. 2021, 16: 22.

Kaynak Kişi: 198

Yaş: 66
Ad Soyad: Aslan Taşkın
Doğum Yeri: Trabzon
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 29. 01. 2021, 14: 20.

Kaynak Kişi: 200

Yaş: 56
Ad Soyad: İsmail Yılkın
Doğum Yeri: Lütfiyeköşk
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 29. 01. 2021, 14: 28.

Kaynak Kişi: 202

Yaş: 55
Ad Soyad: Muharrem Bedel
Doğum Yeri: Necatipaşa

Mesleği: -
Görüşme Tarihi: 29. 01. 2021, 14: 32.

Kaynak Kişi: 203

Yaş: 55
Ad Soyad: Cemil Sarılar
Doğum Yeri: Paşaköy
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 29. 01. 2021, 14: 46.

Kaynak Kişi: 205

Yaş: 57
Ad Soyad: Orhan Çalıcı
Doğum Yeri: Puna Ortaköy
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 29. 01. 2021, 14: 50.

Kaynak Kişi: 207

Yaş: 60
Ad Soyad: Nihat Çamural
Doğum Yeri: Servetiye
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 29. 01. 2021, 15: 01.

Kaynak Kişi: 209

Yaş: 56
Ad Soyad: Abdülkadir İnal
Doğum Yeri: Süleymaniye
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 29. 01. 2021, 15: 14.

Kaynak Kişi: 211

Yaş: 53
Ad Soyad: Aydın Demir
Doğum Yeri: Turanlar
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 29. 01. 2021, 15: 22.

Kaynak Kişi: 213

Yaş: 58
Ad Soyad: Mustafa Koçoğlu
Doğum Yeri: Yağbasan

Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 29. 01. 2021, 14: 38.

Kaynak Kişi: 204

Yaş: 37
Ad Soyad: Halil Kahveci
Doğum Yeri: Pınarlı
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 29. 01. 2021, 14: 49.

Kaynak Kişi: 206

Yaş: 61
Ad Soyad: Hikmet Çakır
Doğum Yeri: Bıçkı Atık
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 29. 01. 2021, 14: 56.

Kaynak Kişi: 208

Yaş: 53
Ad Soyad: Dursun Emin Kula
Doğum Yeri: Soğuksu
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 29. 01. 2021, 15: 07.

Kaynak Kişi: 210

Yaş: 55
Ad Soyad: Hakkı Çalık
Doğum Yeri: Şeyhler
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 29. 01. 2021, 15: 19.

Kaynak Kişi: 212

Yaş: 70 üstü
Ad Soyad: Ali Aygün
Doğum Yeri: Sürmene
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 29. 01. 2021, 15: 26.

Kaynak Kişi: 214

Yaş: 52
Ad Soyad: Hasan Ayar
Doğum Yeri: Yayalar

Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 29. 01. 2021, 15: 50.

Kaynak Kişi: 215

Yaş: 50
Ad Soyad: Muammer Kaymak
Doğum Yeri: Akçabat
Mesleği: Tamirci
Görüşme Tarihi: 29. 01. 2021, 15: 59.

Kaynak Kişi: 217

Yaş: 63
Ad Soyad: İsmail Öztürk
Doğum Yeri: Ahmetler
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 29. 01. 2021, 16: 29.

Kaynak Kişi: 219

Yaş: 42
Ad Soyad: Mehmet Bolat
Doğum Yeri: Kanlıçay
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 29. 01. 2021, 16: 35.

Kaynak Kişi: 221

Yaş: 60
Ad Soyad: Cavit Güler
Doğum Yeri: Küçük Karapürçek
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 29. 01. 2021, 16: 41.

Kaynak Kişi: 223

Yaş: 58
Ad Soyad: İdris Gümüş
Doğum Yeri: Mesudiye
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 29. 01. 2021, 16: 50.

Kaynak Kişi: 225

Yaş: 53
Ad Soyad: Beytullah Şafak
Doğum Yeri: Yüksel

Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 29. 01. 2021, 15: 55.

Kaynak Kişi: 216

Yaş: 48
Ad Soyad: Fatih Mehmet Türko
Doğum Yeri: Kocatöngel
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 02. 01. 2021, 22: 03.

Kaynak Kişi: 218

Yaş: 60
Ad Soyad: Ali İbil
Doğum Yeri: Hacaköy
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 29. 01. 2021, 16: 32.

Kaynak Kişi: 220

Yaş: 39
Ad Soyad: Yunus Emre Kopal
Doğum Yeri: Kızılbayır
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 29. 01. 2021, 16: 38.

Kaynak Kişi: 222

Yaş: 53
Ad Soyad: Mehmet Emin Karadaş
Doğum Yeri: Mecidiye
Mesleği: Ticari Taksici
Görüşme Tarihi: 29. 01. 2021, 16: 46.

Kaynak Kişi: 224

Yaş: 45
Ad Soyad: Tuncer Kara
Doğum Yeri: Yazılıgürgen
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 29. 01. 2021, 16: 55.

Kaynak Kişi: 226

Yaş: 48
Ad Soyad: Tuncay Tıkan
Doğum Yeri: Adatepe

Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 29. 01. 2021, 17: 00.

Kaynak Kişi: 227

Yaş: 53
Ad Soyad: Mustafa Sarı
Doğum Yeri: Akkum
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 13: 36.

Kaynak Kişi: 229

Yaş: 38
Ad Soyad: Besim Ömer Cengiz
Doğum Yeri: Aziziye
Mesleği: İnşaat
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 13: 42.

Kaynak Kişi: 231

Yaş: 62
Ad Soyad: Kemal Gündoğdu
Doğum Yeri: Ordu / Mesudiye
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 13: 47.

Kaynak Kişi: 233

Yaş: 50
Ad Soyad: Oğuz Özden
Doğum Yeri: İhsaniye
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 14: 09.

Kaynak Kişi: 235

Yaş: 57
Ad Soyad: Hasan Sütçü
Doğum Yeri: Denizköy / Karasu
Mesleği: Şoför
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 14: 05.

Kaynak Kişi: 237

Yaş: 38
Ad Soyad: Oğuzhan Öztürk
Doğum Yeri: Karapınar

Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 13: 33.

Kaynak Kişi: 228

Yaş: 47
Ad Soyad: Celal İmamoğlu
Doğum Yeri: Ardıçbeli
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 13: 39.

Kaynak Kişi: 230

Yaş: 65
Ad Soyad: Mustafa Tarı
Doğum Yeri: Camitepe
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 13: 44.

Kaynak Kişi: 232

Yaş: 56
Ad Soyad: Mustafa Kaya
Doğum Yeri: Darıçayırı
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 13: 50.

Kaynak Kişi: 234

Yaş: 61
Ad Soyad: Mehmet Zeki Avcı
Doğum Yeri: İncilli
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 13: 57.

Kaynak Kişi: 236

Yaş: 45
Ad Soyad: Yılmaz Koca
Doğum Yeri: Karanlıkdere
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 14: 13.

Kaynak Kişi: 238

Yaş: 62
Ad Soyad: İsmail Hakkı Topaloğlu
Doğum Yeri: Kızılıcak

Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 14: 16.

Kaynak Kişi: 239

Yaş: 50
Ad Soyad: Hasan Emanet
Doğum Yeri: Kurudere
Mesleği: Sigortacı
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 14: 23.

Kaynak Kişi: 241

Yaş: 48
Ad Soyad: Sinan Erbaş
Doğum Yeri: Limandere
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 14: 33.

Kaynak Kişi: 243

Yaş: 54
Ad Soyad: Özcan Albayrak
Doğum Yeri: Paralı
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 14: 40.

Kaynak Kişi: 245

Yaş: 67
Ad Soyad: Şaban Tutuş
Doğum Yeri: Subatağı
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 14: 49.

Kaynak Kişi: 247

Yaş: 50
Ad Soyad: Hasan Tabıloğlu
Doğum Yeri: İstanbul
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 14: 56.

Kaynak Kişi: 249

Yaş: 52
Ad Soyad: Türker Tetik
Doğum Yeri: Yassıgeçit

Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 14: 19.

Kaynak Kişi: 240

Yaş: 50
Ad Soyad: Mustafa Çalık
Doğum Yeri: Kuyumcullu
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 14: 29.

Kaynak Kişi: 242

Yaş: 51
Ad Soyad: Ali Çakmak
Doğum Yeri: Manavpınarı
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 14: 37.

Kaynak Kişi: 244

Yaş: 60
Ad Soyad: Yusuf Sağır
Doğum Yeri: Resuller
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 14: 46.

Kaynak Kişi: 246

Yaş: 52
Ad Soyad: Veysel Aksu
Doğum Yeri: Taşlıgeçit
Mesleği: Kamu İşçisi
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 14: 53.

Kaynak Kişi: 248

Yaş: 35
Ad Soyad: Dursun Ali Akbaş
Doğum Yeri: Trabzon
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 15: 03.

Kaynak Kişi: 250

Yaş: 36
Ad Soyad: Erdal Kılıç
Doğum Yeri: Üçoluk

Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 15: 06.

Kaynak Kişi: 251

Yaş: 65
Ad Soyad: Ali Haldız
Doğum Yeri: Trabzon
Mesleği: İnşaat
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 17: 17.

Kaynak Kişi: 253

Yaş: 46
Ad Soyad: Cemil Atsızoğlu
Doğum Yeri: Başoğlu
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 15: 28.

Kaynak Kişi: 255

Yaş: 45
Ad Soyad: Tuncay Yıldız
Doğum Yeri: Gaziler
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 15: 50.

Kaynak Kişi: 257

Yaş: 47
Ad Soyad: Ferhat Kaya
Doğum Yeri: Gürpınar
Mesleği: Oparatör
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 15: 57.

Kaynak Kişi: 259

Yaş: 45
Ad Soyad: Orhan Öcay
Doğum Yeri: Kalburcu
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 16: 14.

Kaynak Kişi: 261

Yaş: 52
Ad Soyad: İlyas Sevil
Doğum Yeri: Kırktepe

Mesleği: Mermercilik
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 15: 09.

Kaynak Kişi: 252

Yaş: 60
Ad Soyad: Salim Torun
Doğum Yeri: Ordu
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 15: 34.

Kaynak Kişi: 254

Yaş: 62
Ad Soyad: Fazlı Boğaz
Doğum Yeri: Birlik
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 15: 41.

Kaynak Kişi: 256

Yaş: 56
Ad Soyad: Mehmet Kaan
Doğum Yeri: Gölce
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 15: 53.

Kaynak Kişi: 258

Yaş: 64
Ad Soyad: Eyüp Kaba
Doğum Yeri: Kirazlı
Mesleği: İnşaatçı
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 16: 10.

Kaynak Kişi: 260

Yaş: 50
Ad Soyad: Mehmet Cebesoy
Doğum Yeri: Kayacık
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 16: 19.

Kaynak Kişi: 262

Yaş: 55
Ad Soyad: Efrahim Şeker
Doğum Yeri: Konak

Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 16: 25.

Kaynak Kişi: 263

Yaş: 36
Ad Soyad: Ahmet Sakarya
Doğum Yeri: Küçükkışla
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 16: 35.

Kaynak Kişi: 265

Yaş: 50
Ad Soyad: Arif Sarıdemir
Doğum Yeri: Okçular
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 16: 44.

Kaynak Kişi: 267

Yaş: 50
Ad Soyad: Resul Güçlü
Doğum Yeri: Şeyhtımarı
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 16: 55.

Kaynak Kişi: 269

Yaş: 43
Ad Soyad: Mehmet Halim Akkuş
Doğum Yeri: Uzakkişla
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 17: 04.

Kaynak Kişi: 271

Yaş: 45
Ad Soyad: Metin Erolan
Doğum Yeri: Yeniçam
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 17: 11.

Kaynak Kişi: 273

Yaş: 36
Ad Soyad: Barış Kon

Mesleği: Tornacı
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 16: 31.

Kaynak Kişi: 264

Yaş: 63
Ad Soyad: Saffet Kansu
Doğum Yeri: Kandıra
Mesleği: Soğuk Demirci
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 16: 39.

Kaynak Kişi: 266

Yaş: 48
Ad Soyad: Müjdat Okçu
Doğum Yeri: Ömerağa
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 16: 49.

Kaynak Kişi: 268

Yaş: 65
Ad Soyad: Memduh Özdemir
Doğum Yeri: Kandıra
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 16: 57.

Kaynak Kişi: 270

Yaş: 34
Ad Soyad: Muhammet Öztürk
Doğum Yeri: Uzunalan
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 01. 02. 2021, 17: 08.

Kaynak Kişi: 272

Yaş: 41
Ad Soyad: Ali Şirin
Doğum Yeri: Açmabaşı
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 13: 37.

Kaynak Kişi: 274

Yaş: 43
Ad Soyad: Ömer Turgut

Doğum Yeri: Ağalar
Mesleği: İnşaat
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 13: 40.
Kaynak Kişi: 275

Yaş: 36
Ad Soyad: Avni Akbaltaoğlu
Doğum Yeri: Alandere
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 13: 47.

Kaynak Kişi: 277

Yaş: 49
Ad Soyad: Murat Ali Duman
Doğum Yeri: Bezirgân
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 13: 55.

Kaynak Kişi: 279

Yaş: 56
Ad Soyad: Metin Bıçkın
Doğum Yeri: Karasu
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 14: 01.

Kaynak Kişi: 281

Yaş: 45
Ad Soyad: Ergün Tiryaki
Doğum Yeri: Karasu
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 14: 08.

Kaynak Kişi: 283

Yaş: 62
Ad Soyad: Mevlüt Kaş
Doğum Yeri: Karalar
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 14: 17.

Kaynak Kişi: 285

Yaş: 52
Ad Soyad: Selehattin Serhoş
Doğum Yeri: Karasu

Doğum Yeri: Akpınar
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 13: 43.
Kaynak Kişi: 276

Yaş: 56
Ad Soyad: Halim Yavuz
Doğum Yeri: Aydoğan
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 13: 51.

Kaynak Kişi: 278

Yaş: 52
Ad Soyad: Eray Özdemir
Doğum Yeri: Caferiye
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 13: 58.

Kaynak Kişi: 280

Yaş: 47
Ad Soyad: İlyas Yılmaz
Doğum Yeri: Karasu
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 14: 04.

Kaynak Kişi: 282

Yaş: 40
Ad Soyad: Bilal Hazar
Doğum Yeri: Gümüşoluk
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 14: 15.

Kaynak Kişi: 284

Yaş: 43
Ad Soyad: Seyfullah Kef
Doğum Yeri: Hızar
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 14: 19.

Kaynak Kişi: 286

Yaş: 46
Ad Soyad: Baki Filicioğlu
Doğum Yeri: Karasu

Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 14: 26.

Kaynak Kişi: 287

Yaş: 39
Ad Soyad: Süleyman Çağlayan
Doğum Yeri: Karasu
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 14: 33.

Kaynak Kişi: 289

Yaş: 51
Ad Soyad: Halil Kılıçaslan
Doğum Yeri: Karasu
Mesleği: Ticaret
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 14: 41.

Kaynak Kişi: 291

Yaş: 58
Ad Soyad: Murteza Öral
Doğum Yeri: -
Mesleği: -
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 14: 48.

Kaynak Kişi: 293

Yaş: 35
Ad Soyad: Murat Özdemir
Doğum Yeri: Yalı
Mesleği: İşletmeci
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 14: 58.

Kaynak Kişi: 295

Yaş: 52
Ad Soyad: Abdullah Zurnacı
Doğum Yeri: Karasu
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 15: 04.

Kaynak Kişi: 297

Yaş: 63
Ad Soyad: İsmail Dinçer
Doğum Yeri: Ahılar

Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 14: 30.

Kaynak Kişi: 288

Yaş: 47
Ad Soyad: Davut Alemdar
Doğum Yeri: Karasu
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 14: 37.

Kaynak Kişi: 290

Yaş: 37
Ad Soyad: Hüseyin İpek
Doğum Yeri: Aktaş
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 14: 44.

Kaynak Kişi: 292

Yaş: 51
Ad Soyad: Mustafa Temizkan
Doğum Yeri: Süngüt
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 14: 54.

Kaynak Kişi: 294

Yaş: 50
Ad Soyad: Hüseyin Tunca
Doğum Yeri: Yalpankaya
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 15: 00.

Kaynak Kişi: 296

Yaş: 66
Ad Soyad: Mustafa Yılmaz
Doğum Yeri: Ağaççılar
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 15: 32.

Kaynak Kişi: 298

Yaş: 50
Ad Soyad: Ahmet Tokaç

Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 15: 35.

Kaynak Kişi: 299

Yaş: 57
Ad Soyad: Yılmaz Uysal
Doğum Yeri: Çilekli
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 15: 49.

Kaynak Kişi: 301

Yaş: 43
Ad Soyad: Bahadır Taşkın
Doğum Yeri: Fevziye
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 15: 59.

Kaynak Kişi: 303

Yaş: 44
Ad Soyad: Engin Kısacık
Doğum Yeri: Hayrettin
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 16: 11.

Kaynak Kişi: 305

Yaş: 53
Ad Soyad: Ahmet Özer
Doğum Yeri: İsabalı
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 16: 22.

Kaynak Kişi: 307

Yaş: 44
Ad Soyad: Ertuğrul Baydar
Doğum Yeri: Geyve
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 16: 44.

Kaynak Kişi: 309

Yaş: 33
Ad Soyad: Sebahattin Güner
Doğum Yeri: Şahmelek

Doğum Yeri: Pamukova
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 15: 39.
Kaynak Kişi: 300

Yaş: 59
Ad Soyad: Mehmet Emin Baran
Doğum Yeri: Eğriçay
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 15: 53.

Kaynak Kişi: 302

Yaş: 52
Ad Soyad: Yavuz Canbaz
Doğum Yeri: Gökgöz
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 16: 08.

Kaynak Kişi: 304

Yaş: 52
Ad Soyad: Âdem Çoban
Doğum Yeri: Hüseyinli
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 16: 15.

Kaynak Kişi: 306

Yaş: 70
Ad Soyad: Mevlüt Kaba
Doğum Yeri: Mekece
Mesleği: Emekli Öğretmen
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 16: 42.

Kaynak Kişi: 308

Yaş: 42
Ad Soyad: Tamer Yüksel
Doğum Yeri: Geyve
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 16: 49.

Kaynak Kişi: 310

Yaş: 53
Ad Soyad: İsmail Hakkı Güneş
Doğum Yeri: Pamukova

Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 16: 52.

Kaynak Kişi: 311

Yaş: 43
Ad Soyad: İlhan Sezer
Doğum Yeri: Adapazı
Mesleği: Nakliyecisi
Görüşme Tarihi: 03. 02. 2021, 13: 38.

Kaynak Kişi: 313

Yaş: 30
Ad Soyad: Barış Yıldız
Doğum Yeri: Sapanca
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 03. 02. 2021, 13: 44.

Kaynak Kişi: 315

Yaş: -
Ad Soyad: Hatice Cebeci
Doğum Yeri: -
Mesleği: -
Görüşme Tarihi: 03. 02. 2021, 13: 57.

Kaynak Kişi: 317

Yaş: 50
Ad Soyad: Kâzım Demir
Doğum Yeri: Hacımercan
Mesleği: Şoför
Görüşme Tarihi: 03. 02. 2021, 14: 07.

Kaynak Kişi: 319

Yaş: 47
Ad Soyad: Mahmut Kılıç
Doğum Yeri: Memnuniye
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 03. 02. 2021, 14: 23.

Kaynak Kişi: 321

Yaş: 48
Ad Soyad: Nazım Özkılıç
Doğum Yeri: Artvin / Boçka

Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 02. 02. 2021, 17: 02.

Kaynak Kişi: 312

Yaş: 37
Ad Soyad: Fikret Balkaya
Doğum Yeri: Balkaya
Mesleği: Kimyager
Görüşme Tarihi: 03. 02. 2021, 13: 41.

Kaynak Kişi: 314

Yaş: 70
Ad Soyad: Kadir Öncirak
Doğum Yeri: Rize / Ardeşen
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 03. 02. 2021, 13: 50.

Kaynak Kişi: 316

Yaş: 67
Ad Soyad: Hüseyin Serdar
Doğum Yeri: Güldibi
Mesleği: Şoför
Görüşme Tarihi: 03. 02. 2021, 14: 01.

Kaynak Kişi: 318

Yaş: 63
Ad Soyad: Hasan Koçlu
Doğum Yeri: Kırkpınar
Mesleği: İşçi
Görüşme Tarihi: 03. 02. 2021, 14: 13.

Kaynak Kişi: 320

Yaş: 65
Ad Soyad: Zeki Feyzioğlu
Doğum Yeri: Nailiye
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 03. 02. 2021, 14: 30.

Kaynak Kişi: 322

Yaş: 67
Ad Soyad: Ahmet Pir
Doğum Yeri: Kırkpınar

Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 03. 02. 2021, 14: 35.

Kaynak Kişi: 323

Yaş: 40
Ad Soyad: İsmail Polat
Doğum Yeri: Şükriye
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 03. 02. 2021, 14: 40.

Kaynak Kişi: 325

Yaş: 65
Ad Soyad: Hüseyin Öcal
Doğum Yeri: Yanık
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 03. 02. 2021, 14: 51.

Kaynak Kişi: 327

Yaş: 67
Ad Soyad: Recep Keskin
Doğum Yeri: Beşevler
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 03. 02. 2021, 15: 40.

Kaynak Kişi: 329

Yaş: 47
Ad Soyad: Kemal Porsuk
Doğum Yeri: Esentepe
Mesleği: Esnaf
Görüşme Tarihi: 03. 02. 2021, 15: 51.

Kaynak Kişi: 331

Yaş: 66
Ad Soyad: Kemal Doğramacı
Doğum Yeri: Adapazarı
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 03. 02. 2021, 16: 11.

Kaynak Kişi: 333

Yaş: 63
Ad Soyad: Yaşar Turhan
Doğum Yeri: Selahiye

Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 03. 02. 2021, 14: 38.

Kaynak Kişi: 324

Yaş: 51
Ad Soyad: Nazım Bayrak
Doğum Yeri: Ünlüce
Mesleği: Ticaret
Görüşme Tarihi: 03. 02. 2021, 14: 47.

Kaynak Kişi: 326

Yaş: 46
Ad Soyad: Âdem Bayraktar
Doğum Yeri: Sakarya
Mesleği: Esnaf
Görüşme Tarihi: 03. 02. 2021, 15: 33.

Kaynak Kişi: 328

Yaş: 54
Ad Soyad: Fikret Can
Doğum Yeri: Susurluk
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 03. 02. 2021, 15: 58.

Kaynak Kişi: 330

Yaş: 56
Ad Soyad: Ali Turhan
Doğum Yeri: İzmit / Sarıseyh
Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 03. 02. 2021, 16: 15.

Kaynak Kişi: 332

Yaş: 40
Ad Soyad: Seyfullah Abacıoğlu
Doğum Yeri: Adapazarı
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 03. 02. 2021, 16: 23.

Kaynak Kişi: 334

Yaş: 39
Ad Soyad: Cihan Çakırsoy
Doğum Yeri: Camiceddit

Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 03. 02. 2021, 16: 20.

Kaynak Kişi: 335

Yaş: 43
Ad Soyad: Serkan Çeken
Doğum Yeri: Akarca
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 04. 02. 2021, 13: 40.

Kaynak Kişi: 337

Yaş: 34
Ad Soyad: Hilmi Ata
Doğum Yeri: Ordu / Ünye
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 04. 02. 2021, 13: 54.

Kaynak Kişi: 339

Yaş: 52
Ad Soyad: Cengiz Bilgiç
Doğum Yeri: İmamlar
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 04. 02. 2021, 14: 08.

Kaynak Kişi: 341

Yaş: 45
Ad Soyad: Hikmet Öner
Doğum Yeri: Küçüksöğütlü
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 04. 02. 2021, 14: 19.

Kaynak Kişi: 343

Yaş: 46
Ad Soyad: Kadir Şanlı
Doğum Yeri: Beşdeğirmen
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 04. 02. 2021, 14: 25.

Kaynak Kişi: 345

Yaş: 60
Ad Soyad: Mustafa Cengiz
Doğum Yeri: Soğucak

Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 04. 02. 2021, 13: 47.

Kaynak Kişi: 336

Yaş: 45
Ad Soyad: Aliş Eken
Doğum Yeri: Hasanfakı
Mesleği: Hayvancılık
Görüşme Tarihi: 04. 02. 2021, 14: 05.

Kaynak Kişi: 338

Yaş: 38
Ad Soyad: Tevrat Bakkal
Doğum Yeri: Karateke
Mesleği: Kamu Görevlisi
Görüşme Tarihi: 04. 02. 2021, 14: 13.

Kaynak Kişi: 340

Yaş: 45
Ad Soyad: Erdiñç Yılmazoğlu
Doğum Yeri: Mağara
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 04. 02. 2021, 14: 22.

Kaynak Kişi: 342

Yaş: 40
Ad Soyad: Ömer Deniz
Doğum Yeri: Maksudiye
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 04. 02. 2021, 14: 30.

Kaynak Kişi: 344

Yaş: 52
Ad Soyad: Muzaffer Köseoğlu
Doğum Yeri: Türkbeylikışla
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 04. 02. 2021, 14: 42.

Kaynak Kişi: 346

Yaş: 53
Ad Soyad: Selami Öztürk
Doğum Yeri: Çamtepe

Mesleği: Emekli
Görüşme Tarihi: 04. 02. 2021, 14: 36.

Kaynak Kişi: 347

Yaş: 51
Ad Soyad: Mehmet Sanlı
Doğum Yeri: Geyve
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 04. 02. 2021, 15: 31.

Kaynak Kişi: 349

Yaş: 46
Ad Soyad: İsmail Örs
Doğum Yeri: Geyve
Mesleği: Esnaf
Görüşme Tarihi: 04. 02. 2021, 15: 40.

Kaynak Kişi: 351

Yaş: 52
Ad Soyad: Hüseyin Derici
Doğum Yeri: Hacımurat
Mesleği: Mobilya
Görüşme Tarihi: 04. 02. 2021, 15: 52.

Kaynak Kişi: 353

Yaş: 64
Ad Soyad: Naci Şirin
Doğum Yeri: Alballar
Mesleği: El Sanatları
Görüşme Tarihi: 04. 02. 2021, 16: 00.

Kaynak Kişi: 355

Yaş: 42
Ad Soyad: Seyhan Bozkurt
Doğum Yeri: Kemaller
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 04. 02. 2021, 16: 23.

Kaynak Kişi: 357

Yaş: 53
Ad Soyad: Sadi Güneş
Doğum Yeri: Pirler

Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 04. 02. 2021, 15: 36.

Kaynak Kişi: 348

Yaş: 54
Ad Soyad: Hüseyin Canbazoğlu
Doğum Yeri: Esenyurt
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 04. 02. 2021, 15: 45.

Kaynak Kişi: 350

Yaş: 47
Ad Soyad: Ali Cengiz
Doğum Yeri: Hark
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 04. 02. 2021, 15: 58.

Kaynak Kişi: 352

Yaş: 44
Ad Soyad: Cevat Akbal
Doğum Yeri: Geyve
Mesleği: Çiftçi
Görüşme Tarihi: 04. 02. 2021, 16: 18.

Kaynak Kişi: 354

Yaş: 43
Ad Soyad: Harun Gündüz
Doğum Yeri: Mahdumlar
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 04. 02. 2021, 16: 26.

Kaynak Kişi: 356

Yaş: 38
Ad Soyad: Muharrem Toprak
Doğum Yeri: Geyve
Mesleği: Serbest
Görüşme Tarihi: 04. 02. 2021, 16: 35.

Kaynak Kişi: 358

Yaş: 63
Ad Soyad: Halil Keşan
Doğum Yeri: Hendek

Mesleği: Çiftçi

Görüşme Tarihi: 04. 02. 2021, 16: 30.

Mesleği: Emekli

Görüşme Tarihi: 25. 05. 2021, 18: 00.

Kaynak Kişi: 359

Yaş: 29

Ad Soyad: Mustafa Keşan

Doğum Yeri: Sakarya

Mesleği: Mühendis

Görüşme Tarihi: 21. 02. 2021, 20: 16.

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Feyza KEŞAN	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Hacettepe Üniversitesi
Fakülte	Edebiyat Fakültesi
Bölümü	Türk Halkbilimi
Makale ve Bildiriler	
1. Keşan, F. (2021). Kalkandelenli (Tetova) Mu'îdî Dîvânı'nda Bûlbûl , Avrasya Sanat ve Medeniyet Dergisi, Sayı 14.	
2. Keşan, F. (2021, Mayıs, 28-29). Folklorun İzinde Lakap Takma Geleneği: Sakarya İli Hendek İlçesine Bağlı Kocatöngel Mahallesi (Köyü) Örneği , 1. Sosyal Bilimler Sempozyumu. Kocaeli (Online).	
3. Keşan, F. ve Köktan, Y. (2022). Sakarya İli Yer Adlarının (Toponomi) İncelenmesine Dair Bir Deneme , Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi, Sayı 30.	